

2006

τα πάντα περί θήρας

ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 6

ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ

2006

τα πάντα περί θήρας

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΘΡΑΚΗΣ

ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ

τα πάντα περί θήρας ²⁰⁰⁶

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ
ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΘΡΑΚΗΣ

Θεσσαλονίκη - Μάιος 2006

Η πλήρης αναφορά στην έκδοση αυτή έχει ως εξής:

Σκορδάς Ε. Κυριάκος και Περικλής Κ. Μπίρτσας (συντονιστές έκδοσης).

«ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ 2006, τα πάντα περί θήρας».

Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας - Θράκης. Θεσσαλονίκη, 240 σελ.

ISSN: 1109-6004

Τα ενυπόγραφα άρθρα εκφράζουν τους συντάκτες τους και δεν αποτελούν κατ' ανάγκη απόψεις της ΚΟΜΑΘ

Σχέδια: Πασχάλης Δουγαλής

Φωτογραφίες: Φωτογραφικό αρχείο ΚΟΜΑΘ, Π. Μπίρτσας, Π. Πλατής,
Κ. Καψάλης, Κ. Σκορδάς,

Η έκδοση αυτή τυπώθηκε σε 5.000 αντίτυπα

στη “Λιθογραφία” Ι. Αντωνιάδης - Θ. Ψαρράς Ο.Ε.

Ν. Ραιδεστός - Θέρμη - Θεσσαλονίκη

τηλ: 2310 466776 - fax: 2310 466699

www.lithographia.gr

e-mail: info@lithographia.gr

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

ΕΔΡΑ: ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΕΩΣ 173 - 175
551 34 - ΚΑΛΑΜΑΡΙΑ, ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΤΗΛ. 2310 477128 - 477129, 6973 808934, FAX 2310 473863 - 475301

<http://www.hunters.gr>, e-mail: hunters@hunters.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• Χαιρετισμός Προέδρου	7
• Τι είναι η ΣΤ΄ ΚΟΜΑΘ	8
• Διοικητικό Συμβούλιο ΣΤ΄ ΚΟΜΑΘ	9
• Στελέχωση ΣΤ΄ ΚΟΜΑΘ	10
• Ομοσπονδιακή Θηροφυλακή	11
• Εγκαίνια νέων γραφείων	14
• Παγκόσμια Ημέρα Δασοπονίας 2006	17
• Προβλήματα του κυνηγίου και ενέργειες της Κ.Σ.Ε.	18
• Η Θηροφυλακή των κυνηγετικών οργανώσεων	26
• Ο ρόλος και το έργο των κυνηγετικών οργανώσεων	32
• Σύνδεση της πανεπιστημιακής διδασκαλίας με τις ανάγκες της δασικής πράξης	40
• Συμμετοχή των ελληνικών κυνηγετικών οργανώσεων στο Παγκόσμιο Συνέδριο Θηραματοπονίας στη Γερμανία	42
• Διάσωση κυνηγών στο Βέρμιο	44
• Συντονισμένες ενέργειες της ΣΤ΄ ΚΟΜΑΘ για την ενίσχυση της φυλής του ελληνικού ιχνηλάτη	45
• Εγκατάσταση πληθυσμού κολχικού φασιανού Π. Πλατής	50
• Συνάντηση αρμόδιων φορέων στα γραφεία της ΣΤ΄ ΚΟΜΑΘ για τη γρίπη των πτηνών	54
• Τα άγρια πτηνά δεν κινδυνεύουν από τη γρίπη Donald Mcneil JR	56
• Η γρίπη των πτηνών και το κυνήγι	58
• Η γρίπη των πτηνών και ο ρόλος των αποδημητικών πτηνών Π. Μπίρτσας & Χ. Μπιλίνης	62
• Έκδοση του ECNC για τις προστατευόμενες περιοχές Κ. Σκορδάς	66
• Πρόγραμμα Βελτίωσης Ενδιατημάτων Κυνήγι στο πιάτο μας, αλλά χωρίς ενοχές Κ. Σκορδάς	74
• Η αλλοτρίωση της θήρας: η περίπτωση του put & take στις Ε.Κ.Π Χ. Σώκος & Π. Μπίρτσας	78

• Άλντο Λέοπολντ: ο κυνηγός, ο δασολόγος, ο οικολόγος της άγριας πανίδας X. Σώκος	88
• Η διαχείριση της θήρας στην Ελλάδα: παρελθόν, παρόν και μέλλον Π. Μπίρτσας, X. Σώκος & Γ. Δέλλιος	92
• Κυνηγετική παιδεία και εκπαίδευση Κ. Σκορδάς	112
• Στρατηγικές προσαρμογής των πτηνών στη μετανάστευση Α. Γιατής	118
• Η διαχείριση της κυνηγετικής κάρπωσης Γ. Χριστοδούλου	122
• Πρόγραμμα προσδιορισμού της σχετικής αφθονίας των θηραματικών ειδών στην Ελλάδα, μέσω της κυνηγετικής δραστηριότητας Θ. Καραμπατζάκης	126
• Το κυνήγι του ορτυκιού στην Ελλάδα. Μια χωροχρονική παρουσίαση Θ. Καραμπατζάκης	130
• Εποχική χρήση των ενδιατημάτων της ορεινής πέρδικας στις περιοχές της Ηπείρου Ν. Μάνιος, Ε. Τσαχαλίδης & Ν. Παπαγεωργίου	134
• Η κάρπωση των αγριόχοιρων στη Θεσσαλία Γ. Χριστοδούλου	144
• Μελέτη των κορακοειδών στην Ελλάδα Ε. Τσαχαλίδης	150
• Διαχείριση φασιανού στη Ν. Ντακότα των ΗΠΑ: οι απαντήσεις του Τμήματος θήρας, αλιείας και πάρκων X. Σώκος	154
• Η διάσωση των τελευταίων σκανδιναβικών νανόχηνων - μια κοινή ευθύνη Ελλάδας και Νορβηγίας Τ. Ararvak & Ι. Oien (επιμέλεια X. Σώκος)	158
• Τροφικές προτιμήσεις του ευρωπαϊκού λαγού στην περιοχή των Αγράφων πάνω από τα δασοόρια το καλοκαίρι Η. Καρμίρης, Ζ. Κούκουρα, Γ. Χριστοδούλου & Ε. Καρμίρης	162
• Πληθυσμιακή κατάσταση λαγού, ζαρκαδιού και αγριόχοιρου στην Ήπειρο Αθ. Σφουγγάρης	166

• Η αρκούδα στην Ελλάδα	
Ι. Ισαάκ	174
• Μινκ, γουνοφόρα ζώα μεγάλης οικονομικής αξίας...	
αλλά εντός των εκτροφείων	
Γ. Βλιαγκόφτης	178
• Κυνηγετική δεοντολογία και δημιουργία ταυτότητας	
- από το θετό δίκαιο στο έθιμο και το ήθος	
Ν. Χασάναγας	184
• Διαχείριση της βλάστησης των ρεμάτων και των ποταμών	
Γ. Ευθυμίου	194
• Το Κυνηγετικό Μουσείο στο Μόναχο	
Κ. Σκορδάς	200
• Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Κ.Σ. Ιστιαίας	
Γ. Ευθυμίου	204
• Κυνηγετικό Συνέδριο στα Πράμαντα Ιωαννίνων	207
• Πρώτες βοήθειες στο σκύλο	
Κ. Καψάλης	210
• Εις μνήμη Άγγελου Ποιμενίδη	
Επιμέλεια Π. Πλατής	222
• Θήρα μια εναλλακτική καλλιέργεια	
Χ. Σώκος, Π. Μπίρτσας, Γ. Δέλλιος & Κ. Σκορδάς	230
• Χρήσιμες Διευθύνσεις (Ομοσπονδίες, Κυνηγετικοί Σύλλογοι, Δασαρχεία)	232

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ

Αγαπητοί Φίλοι,

Είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικό πως μια προσπάθεια που ξεκίνησε η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας - Θράκης πριν από έξι χρόνια συμπληρώνει φέτος ισάριθμα ετήσια τεύχη ανελλιπούς έκδοσης.

Τα τεύχη του «ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ, τα πάντα περί θήρας» αποτελούν ένα βήμα παρουσίας των απόψεων της Ομοσπονδίας και των λοιπών κυνηγετικών οργανώσεων, παράλληλα δε και καταγραφής των θέσεων ειδικών επιστημόνων καθώς και των αποτελεσμάτων ποικίλων επιστημονικών εργασιών σχετικά με την αειφορική διαχείριση και την προστασία της άγριας πανίδας.

Είναι βέβαιο πλέον ότι υποστηρίζοντας το θήραμα, βοηθούμε όλα τα είδη της άγριας πανίδας. Πρωτίστως πρέπει να εργαζόμαστε ώστε η ελληνική φύση να αποτελεί χώρο φιλόξενο για τα είδη αυτά. Μόνον η εφαρμογή ολοκληρωμένων σχεδίων διαχείρισης μπορεί να εξασφαλίσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επίτευξη επάρκειας και ποιότητας των θηραματικών πόρων. Με τον σχεδιασμό και την εφαρμογή ειδικών επεμβάσεων βελτιωτικού χαρακτήρα στο φυσικό περιβάλλον επιτυγχάνεται η ενίσχυση των θηραματικών πληθυσμών, με την φύλαξη δε η διατήρησή τους. Οι δράσεις αυτές στοχεύουν ιδιαίτερα στην ενίσχυση του ενδημικού θηραμάτων. Παράλληλα αυτονόητο είναι πως η καλή κατάσταση των βιοτόπων θα κάνει τους χώρους αυτούς πιο φιλόξενους και για τα αποδημητικά είδη και θα «κρατήσει» περισσότερους πληθυσμούς τους. Για το λόγο αυτό, με το συντονισμό της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας και με χρήματα όλων των κυνηγών της χώρας, ξεκίνησε ήδη ένα εκτεταμένο και διαρκές πρόγραμμα βελτίωσης των ενδιατημάτων, παρακολούθησης των μετακινήσεων και καταγραφής των θηραματικών πληθυσμών.

Πέραν της γνώσης, όμως, η έκδοση του «ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ» στοχεύει στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του Έλληνα κυνηγού καθώς και του ευρύτερου κοινού. Τα 5.000 αντίτυπα της έκδοσης διανέμονται στους 62 Κυνηγετικούς Συλλόγους, μέλη της Ομοσπονδίας μας, στις λοιπές κυνηγετικές οργανώσεις της χώρας, σε φορείς αυτοδιοίκησης, δημόσιες υπηρεσίες, περιβαλλοντικές οργανώσεις, κ.ά. Τα προηγούμενα τεύχη έχουν ήδη εξαντληθεί, ενώ τα άρθρα τους αποτελούν πλέον κατάξιωμένα κείμενα, που παραπέμπονται ευρέως στη σχετική επιστημονική βιβλιογραφία, και δίνουν τη βάση για την εξέλιξη των θεμάτων που πραγματεύονται.

Η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας - Θράκης, κατανοώντας τη σημασία της παροχής τεκμηριωμένης και εύληπτης γνώσης, προγραμματίσει για τη νέα κυνηγετική χρονιά την έκδοση και ενός ακόμη εγχειριδίου, πρωτότυπου για τα ελληνικά δεδομένα, για όλα τα θέματα που απασχολούν τον κυνηγό. Η έκδοση αυτή θα γίνει σε 60.000 αντίτυπα και θα διανεμηθεί δωρεάν σε όλους τους κυνηγούς της Βόρειας Ελλάδας, μέλη των Κυνηγετικών Συλλόγων, κατά την ανανέωση των αδειών θήρας τους.

Η έκδοση «ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ, τα πάντα περί θήρας» θα εξακολουθεί πάντα να προάγει την ετήσια επικοινωνία μας και να αποτελεί ένα δείγμα γραφής για την πρόοδο και την καταξίωση του κυνηγετικού κόσμου της χώρας.

Θεσσαλονίκη, Μάιος 2006

Γιώργος Δέλλιος

Πρόεδρος του Δ.Σ.

της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας - Θράκης

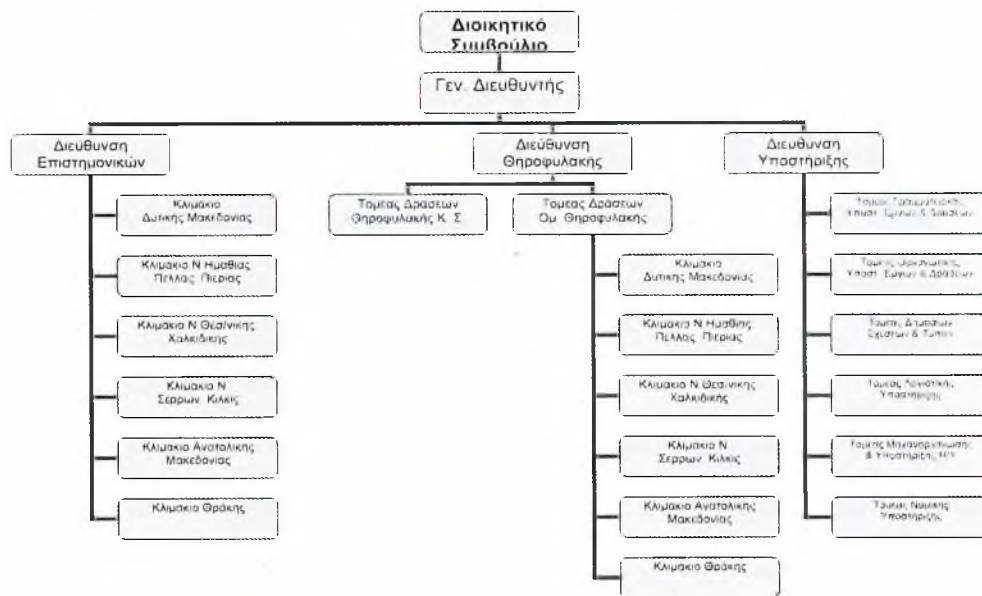
Τι είναι η ΣΤ' Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης

Η ΣΤ' ΚΟΜΑΘ είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα το οποίο ελέγχεται από την Δ/ση Δασών Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας. Ο έλεγχος αφορά τόσο τις δραστηριότητές της όσο και τη διαχείριση των οικονομικών πόρων, που προέρχονται αποκλειστικά από τα χρήματα των περίπου 60.000 κυνηγών - μελών των 62 Κυνηγετικών Συλλόγων της Μακεδονίας και Θράκης.

Βασικός της σκοπός είναι η προστασία και η ορθολογική διαχείριση του θηραματικού πλούτου της χώρας μας με βάση τις αρχές της αειφορίας. Για το λόγο αυτό, όπως ορίζει το καταστατικό της, είναι υποχρεωμένη να διαθέτει το μεγαλύτερο τμήμα των εσόδων της σε δραστηριότητες που βοηθούν την ανάπτυξη των ειδών της άγριας πανίδας είτε αυτά αποτελούν θηρεύσιμα είδη είτε όχι, και στη βελτίωση των ενδιαιτημάτων τους.

Πως είναι οργανωμένη η ΣΤ' ΚΟΜΑΘ

Η ΣΤ' Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας και Θράκης κατανοώντας την σοβαρότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων στελεχώθηκε – εκτός των αιρετών μελών του 7μελούς Διοικητικού Συμβουλίου της – με επιστήμονες διαφόρων κλάδων (Δασολόγους, Θηραματολόγους, Περιβαλλοντολόγους, Δασοπόνους, Νομικούς, Τεχνικούς Η/Υ κ.λπ) , για την υλοποίηση των στόχων της.

Οργανόγραμμα λειτουργίας Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας & Θράκης

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΤ' ΚΟΜΑΘ

Η σύνθεση του Διοικητικού Συμβουλίου είναι η παρακάτω:

Πρόεδρος	: Γεώργιος Δέλλιος - Επ. Καθηγητής Νομικής Σχολής
Αντιπρόεδρος	: Νικόλαος Μαϊλιάνης - τ. Δικηγόρος - Οικονομολόγος
Γεν. Γραμματέας	: Ιωάννης Πολυχρόνης - Επιχειρηματίας
Ταμίας	: Νικόλαος Καλογεράκος - Επιχειρηματίας
Μέλη	: Χαριζάνης Νάσκος - Επιχειρηματίας Επαμεινώντας Τερζής - τ. Υπάλ. Οικονομικ. Υπηρεσιών Κυριάκος Κακιρδάκης - Αρχιτέκτονας Μηχανικός

Επίτιμος Πρόεδρος: Δημήτριος Συρρός

Επίτιμα Μέλη:

Χατζησταύρος Κων/νος, Ιορδανίδης Ιωάννης, Δημόπουλος Ελευθέριος, Πετρακό-
γιαννης Κων/νος, Νικολαΐδης Ευστράτιος

Ελεγκτική Επιτροπή: Δημητρακόπουλος Δημήτριος, Δημόπουλος Ελευθέριος, Ιω-
ακειμίδης Ευάγγελος

ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

Περικλής Μπίρτσας

Γενικός Διευθυντής
Δρ Δασολόγος Θηραματολόγος
pbirtsas@hunters.gr

Κυριάκος Σκορδάς

Διευθυντής Υποστήριξης
Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος
kskordas@hunters.gr

Χρήστος Σώκος

Επιστημονικός Συνεργάτης Νομών
Χαλκιδικής & Θεσ/νίκης
Δασολόγος Θηραματολόγος
sokos@hunters.gr , 6973255033

Πέτρος Πλατής

Επιστημονικός Συνεργάτης Θράκης
Δασολόγος - Θηραματολόγος
anmakthr@otenet.gr, 6946069611

Θεοφάνης Καραμπατζάκης

Επιστημονικός Συνεργάτης Νομών
Δράμας & Καβάλας
Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος
faniskar@hunters.gr, 6979790361

Αλέξανδρος Γκάσιος

Επιστημονικός Συνεργάτης Νομών
Ημαθίας, Πιερίας & Πέλλας
Δασολόγος Θηραματολόγος
algas@hunters.gr, 6972772940

Χρήστος Καλαϊτζής

Επιστημονικός Συνεργάτης Νομών
Σερρών & Κιλκίς
Δασοπόνος
kalaitzis@hunters.gr, 6974851189

Ιωάννης Ισαάκ

Επιστημονικός Συνεργάτης Δυτικής
Μακεδονίας
Δασοπόνος
hunters@hol.gr, 6979790362

Όλγα Σταυροπούλου

Υπεύθυνη Διαχείρισης Οικονομικών
Πόρων
Διοικητικό & Οικονομικό Στέλεχος
Επιχειρήσεων

Ελπίδα Βλάχου

Υποστήριξη Θηροφυλακής
Γραμματέας

Βασιλική Λασκαρίδου

Γραμματειακή Υποστήριξη
Γραμματέας

Παντελής Πορφυριάδης

Υπεύθυνος Λογιστηρίου
Φοροτεχνικός
koultsa@hunters.gr

Δημήτρης Μίνγκος

Τεχνικός Η/Υ
Υποστήριξη Δικτύου Η/Υ
dsm@alcome.com

Ιωσήφ Φλωρεντίν

Προγραμματιστής
info@Florentin.gr

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗ ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

A/A	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ	ΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
1.	Αδραμερινός Ευάγγελος	6972 711386	ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ
2.	Αθανασιάδης Ευάγγελος	6972 711343	ΛΑΓΚΑΔΑΣ
3.	Αναστασίου Δημήτριος	6972 711367	ΓΡΕΒΕΝΑ
4.	Βασιλαδιώτης Παναγιώτης	6972 711387	ΣΟΧΟΣ
5.	Βασιλειάδης Ιερόθεος	6972 711385	ΣΙΑΤΙΣΤΑ
6.	Βάσσου Γεώργιος	6972 711362	ΦΛΩΡΙΝΑ
7.	Γαζής Παναγιώτης	6972 711349	ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ
8.	Γαλόπουλος Βλάσιος	6972 711356	Κ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
9.	Γερακούδης Κωνσταντίνος	6972 711372	ΜΑΥΡΟΘΑΛΑΣΣΑ
10.	Γιτόπουλος Κωνσταντίνος	6972 711375	ΝΑΟΥΣΑ
11.	Γκουτής Δημήτριος	6973 808931	ΘΑΣΟΣ
12.	Γουλάντας Βασίλειος	6972 711378	ΚΑΤΕΡΙΝΗ
13.	Δαρόγλου Ιωάννης	6973 808933	ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ
14.	Δασκαλίνης Γεώργιος	6972 711379	ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ - ΑΞΙΟΥΠΟΛΗ
15.	Δημάκης Παναγιώτης	6972 711373	ΣΕΡΡΕΣ
16.	Δούγιος Χρήστος	6972 711341	ΕΔΕΣΣΑ
17.	Ζιούρης Παντελής	6972 711361	ΑΜΥΝΤΑΙΟ
18.	Θεοδωρακόπουλος Σταύρος	6972 711377	ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
19.	Καμπέρης Δημήτριος	6972 711368	ΔΕΣΚΑΤΗ
20.	Καπούλας Ιωάννης	6972 711383	ΣΑΠΕΣ
21.	Καραμήτσος Δημήτριος	6972 711363	ΦΛΩΡΙΝΑ
22.	Καρατζιοβάλης Νικόλαος	6972 711346	ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ
23.	Κατσένιος Κωνσταντίνος	6972 711352	ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗ
24.	Κοσμίδης Κωνσταντίνος	6972 711382	ΚΟΜΟΤΗΝΗ

25.	Κουρτέσογλου Ιωάννης	6972 711381	ΚΙΑΚΙΣ
26.	Κωνσταντινίδης Σταύρος	6972 711358	ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ
27.	Κωστάρας Νικόλαος	6972 711365	ΚΑΣΤΟΡΙΑ
28.	Λάλλος Σωτήρης	6973 808971	ΓΡΕΒΕΝΑ
29.	Λιγομενίδης Αλέξανδρος	6972 711357	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
30.	Μακρής Χαράλαμπος	6972 711350	ΣΟΥΦΛΙ
31.	Μαλαματίδης Δημήτριος	6972 711342	ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ
32.	Μουζενίδης Νικόλαος	6972 711388	ΣΙΔΗΡΟΚΑΣΤΡΟ
33.	Μπαράκης Παναγιώτης	6972 711347	ΑΡΝΑΙΑ
34.	Μπισύρης Αθανάσιος	6972 711371	ΤΣΟΤΥΛΙ
35.	Νίκου Παναγιώτης	6972 711366	ΚΑΣΤΟΡΙΑ
36.	Νοχουσίδης Παναγιώτης	6972 711376	ΒΕΡΟΙΑ
37.	Παναγιωτίδης Ιορδάνης	6972 711380	ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑ - ΔΕΙΟΥΠΟΛΗ
38.	Πάντσιος Αναστάσιος	6972711374	ΡΟΔΟΠΟΛΗ
39.	Παπαδόπουλος Νίκος	6972 711369	ΚΟΖΑΝΗ
40.	Παπαδόπουλος Ιωάννης	6973 808957	ΧΑΛΑΣΤΡΑ
41.	Πυλαρινός Ιωάννης	6972 711359	ΞΑΝΘΗ
42.	Ραπτόπουλος Αναστάσιος	6973 808932	ΦΕΡΕΣ
43.	Ρετζέπης Γιάννης	6972 621323	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
44.	Σαμαράς Βασίλειος	6973 808935	ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙ
45.	Σαμαράς Ευάγγελος	6972 711364	ΑΡΓΟΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟ
46.	Σαρχόσης Ιωάννης	6972 711360	ΞΑΝΘΗ
47.	Σίμογλου Αδαμάντιος	6972 711344	ΣΤΑΥΡΟΣ
48.	Σιψής Ιωάννης	6972 711348	ΝΕΑ ΜΟΥΔΑΝΙΑ
49.	Σταμάτης Θωμάς	6972 711389	ΝΕΑ ΖΙΧΝΗ
50.	Στέτσικας Χαράλαμπος	6972 711354	ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΗ
51.	Στόικος Ιωάννης	6972 711345	ΕΠΑΝΟΜΗ

52.	Συμεωνίδης Γεώργιος	6972 711355	ΔΡΑΜΑ
53.	Ταχυδρομίδης Άγγελος	6972 711340	ΑΡΙΔΑΙΑ
54.	Τζεντέμης Θεόδωρος	6972 711351	ΑΛΕΞ/ΠΟΛΗ
55.	Τόσκας Γεώργιος	6973 808930	ΔΟΞΑΤΟ
56.	Τριανταφυλλίδης Γεώργιος	6972 711370	ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΑ
57.	Τρίχας Γεώργιος	6973 808936	ΚΟΜΟΤΗΝΗ
58.	Τσιφτοής Παρασκευάς	6972 711384	ΣΕΡΒΙΑ / ΒΕΛΒΕΝΤΟΣ
59.	Φιλίππιδης Μάριος	6972 711353	ΚΑΒΑΛΑ
60.	Χρυσόπουλος Δημήτρης	6972 294279	ΚΑΤΕΡΙΝΗ

Η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας – Θράκης εγκαινιάσε τα νέα της γραφεία

Η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας – Θράκης (ΚΟΜΑΘ) εγκαινιάσε το Σάββατο 28 Μαΐου 2005 τα νέα ιδιόκτητα γραφεία της, στην περιοχή του Φοίνικα Θεσσαλονίκης. Αν και οι καιρικές συνθήκες ήταν ιδιαίτερα αντίξοες πλήθος κόσμου τίμησε με την παρουσία του την ΚΟΜΑΘ.

Την εκδήλωση τίμησαν με τη παρουσία τους οι Βουλευτές κ.κ. Δ. Γαλαμάτης, Κ. Γιουλέκας και Ι. Ιωαννίδης, ο Νομάρχης Θεσ/νίκης κ. Ψωμιάδης, ο Αντινομάρχης Θεσ/νίκης κ. Μπίκος, ο Πρόεδρος της ΚΣΕ κ. Ν. Παπαδοδημας, οι Πρόεδροι της Κυνηγετικών Ομοσπονδιών Πελοποννήσου κ. Κ. Μαρκόπουλος και Ηλείου κ. Π. Τσιλίκης, ο Δ/ντής του Ιδρύματος Δασικών Ερευνών κ. Παπαχρήστου, ο Δ/ντής Δασών Ν. Θεσσαλονίκης κ. Πέτρου, η Δασάρχης Θεσσαλονίκης κ. Α. Τσακιστράκη, η κ. Π. Φραγκιαδούλη και ο κ. Αϊναλής από τη Δ/ση Δασών Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας, η κ. Μ. Ντότη από τη Δ/ση Δασών Περιφέρειας Ανατ. Μακεδονίας και Θράκης, ο Δ/ντής Πολιτικής Προστασίας της Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας κ. Κ. Κοκκολάκης, οι υπεύθυνοι Θήρας των Δασαρχείων Θεσσαλονίκης κ. Λ. Αντωνοπούλου, Λαγκαδά κ. Μ. Γεωργιάδης και Σιδηροκάστρου κ. Χ. Καραπαναγιωτίδης, υπηρεσιακοί παράγοντες της Περιφέρειας Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης και άλλων Δασικών Αρχών, Καθηγητές και μέλη ΔΕΠ από το Αριστοτέλειο και Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο και από άλλα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, ερευνητές από το ΕΘΙΑΓΕ, ο Πρόεδρος της ΠΕΒΕΚΕ κ. Ιορδάνογλου, ο Πρόεδρος του ΑΡΚΤΟΥΡΟΥ κ. Μπουτάρης και εκπρόσωποι άλλων φορέων, όπως της Γενικής Αστυνομικής Διεύθυνσης, Πυροσβεστικής, του ΕΚΒΥ κλπ, εκπρόσωποι των κυνηγετικών περιοδικών Κυνηγός & Φύση (κ. Λ. Κα-

καβούλης), Κυνηγεσία & Κυνοφιλία (κ. Ν. Λελούδας), e-artemis (κ. Θ. Τσάμης) και άλλων εκπροσώπων του Τύπου, εκπρόσωπος του Δικτύου Κυνηγών «Ωρίων», Πρόεδροι και μέλη Δ.Σ. Κυνηγετικών Συλλόγων, Ομοσπονδιακοί Θηροφύλακες και πλήθος φίλων και συνεργατών της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας – Θράκης. Τα νέα γραφεία εγκαινίασε κάτω από αδιάκοπη βροχή ο Πρόεδρος της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας κ. Παπαδόδημας.

Στη δεξίωση που ακολούθησε δόθηκε η ευκαιρία για γόνιμη συζήτηση και προώθηση της συνεργασίας μέσα σε κλίμα ευχάριστο, παρόλη την ταλαιπωρία λόγω της έντονης καταιγίδας και των δυνατών ανέμων.

Το Δ.Σ. και το προσωπικό της KOMAΘ ευχαριστεί όλους, όσοι τίμησαν με την παρουσία τους τα εγκαίνια. Η απόκτηση νέας σύγχρονης και λειτουργικής ιδιόκτητης έδρας θα συμβάλλει στην ενίσχυση των προσπαθειών των κυνηγετικών οργανώσεων για τη διαχείριση και προστασία της άγριας πανίδας και στην ανάδειξη του ρόλου της κυνηγετικής δραστηριότητας. Τα νέα γραφεία αποτελούν το επιχειρησιακό κέντρο της KOMAΘ, αλλά η συνεχής εργασία στο πεδίο, με έρευνα, έργα βελτίωσης ενδιατημάτων, αντιμετώπιση των κυνηγετικών προβλημάτων, συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη επιτυγχάνεται με τη συμμετοχή των 62 Κυνηγετικών Συλλόγων αρμοδιότητας της KOMAΘ και με τα περίπου 60.000 μέλη κυνηγούς της Βόρειας Ελλάδας. Η αγορά ιδιόκτητων σύγχρονων εγκαταστάσεων για τη στέγαση των γραφείων της KOMAΘ, φανερώνει την ιδιαίτερη σημασία που δίδει το ΔΣ για τις συνθήκες εργασίας των υπαλλήλων, των επιστημόνων, της θηροφυλακής αλλά και για την εξυπηρέτηση των Κυνηγετικών Συλλόγων και των κυνηγών.

Πλέον οι απαιτήσεις της εποχής από τις Κυνηγετικές Ομοσπονδίες, είναι πολύ μεγάλες. Οι μετεξέλιξη των Ομοσπονδιών από απλούς διεκπεραιωτές διαδικαστικών θεμάτων των Συλλόγων, σε επιστημονικούς φορείς που παράγουν πολιτικές στη διαχείριση θηραματικού πλούτου και προστασία του περιβάλλοντος, προϋποθέτει την εγκατάστασή τους σε σύγχρονα και λειτουργικά κτίρια.

Γιορτή παιδιών του προσωπικού της ΣΤ΄ ΚΟΜΑΘ

Τον Δεκέμβριο του 2005 πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη, σε αίθουσα δεξιώσεων μεγάλου συνεδριακού κέντρου, η Χριστουγεννιάτικη Γιορτή για τα παιδιά των υπαλλήλων της Κινηγетικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας - Θράκης.

Με ένα πλούσιο ψυχαγωγικό πρόγραμμα, που στόχευε στη διασκέδαση των παιδιών, ομάδα με μίμους, κλόουν, κλπ προσέφερε ένα απολαυστικό θέαμα και άφθονο γέλιο, σε μικρούς και όπως αποδείχθηκε και στους...μεγάλους. Στο τέλος της γιορτής ο "Άγιος Βασίλης" έδωσε δώρα σε όλα τα παρευρισκόμενα παιδιά (περισσότερα από 50 παιδιά). Τα λίγα δώρα που περίσσεψαν, με απόφαση του Δ.Σ. της ΚΟΜΑΘ, δόθηκαν σε παιδικό φιλανθρωπικό ίδρυμα.

Παγκόσμια Ημέρα Δασοπονίας 2006. Για 4^η συνεχή χρονιά η ΣΤ΄ ΚΟΜΑΘ χορηγός στην κεντρική εκδήλωση στη Θεσσαλονίκη

Με επιτυχία πραγματοποιήθηκε στη Θεσσαλονίκη η εκδήλωση για την παγκόσμια Ημέρα Δασοπονίας, στην Αίθουσα Τελετών της Παλιάς Φιλοσοφικής του Α.Π.Θ. Την εκδήλωση χαιρέτισαν ο Δήμαρχος Θεσσαλονίκης, ο Αντινομάρχης Θεσσαλονίκης, ο Πρύτανης του Α.Π.Θ, ο Πρόεδρος του Τμ. Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος, εκπρόσωπος της Περιφέρειας Δασών Κ. Μακεδονίας και του ΓΕΩΤΕΕ, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας, και ο Διευθυντής του Ιδρύματος Δασικών Ερευνών.

Χαιρετισμό απηύθυνε και ο Πρόεδρος της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας - Θράκης, κ. Γεώργιος Δέλλιος που μεταξύ άλλων τόνισε τα εξής: «Τα προβλήματα, των ελληνικών δασών, δυστυχώς, αντί να μειώνονται, συνεχώς οξύνονται. Είναι σαφές πλέον ότι τα προβλήματα αυτά είναι δυνατό να αντιμετωπισθούν μόνο μέσα από ολοκληρωμένα σχέδια διαχείρισης. Στην κατεύθυνση αυτή μπορεί να συμβάλει αναμφίβολα και η θήρα, ως μέσο διαχείρισης της άγριας πανίδας, ενδιάστημα της οποίας αποτελούν και τα δάση. Η θεώρηση αυτή αποτελεί πάγια θέση των κυνηγετικών οργανώσεων. Για το λόγο αυτό η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας - Θράκης με τους 62 Κυνηγετικούς Συλλόγους της, τα 60.000 μέλη τους, τους 100 και πλέον Θηροφύλακες και το πλήθος των επιστημονικών της συνεργατών, εργάζεται από ετών συστηματικά στοχεύοντας στην ανάπτυξης της θηραματοπονίας, μέσα από την εξασφάλιση της πολυλειτουργικότητας των δασικών οικοσυστημάτων, της λεγόμενης δασοπονίας των πολλαπλών σκοπών. Αναφορικά με την κατάσταση των φυσικών οικοσυστημάτων, η χώρα μας διαθέτει ακόμη ένα συγκριτικό πλεονέκτημα σε σχέση με το «τεχνητό» περιβάλλον των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών. Πλεονέκτημα που οφείλουμε να διατηρήσουμε με κατάλληλα σχέδια διαχείρισης και αποτροπή της διαρκούς αυξανόμενης τάσης για εισβολή ποικίλων οικονομικών στη διαχείριση αυτή.»

Φέτος, για 4^η συνεχή χρονιά, η ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΘΡΑΚΗΣ, συμμετείχε στηρίζοντας οικονομικά την κεντρική εκδήλωση, συμπαραιστάμενη έμπρακτα σε κάθε προσπάθεια που στοχεύει στην αειφορική προστασία των δασών και στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης.

Παρευρέθηκε πολύς κόσμος, μεταξύ των οποίων εκπρόσωποι από Πανεπιστημιακά Τμήματα του Α.Π.Θ, από τις δασικές και άλλες αρχές, δασολόγοι της έρευνας και της πράξης και πολλοί φοιτητές. Στην κεντρική ομιλία με θέμα «Η προστασία των δασών ως προϋπόθεση διατήρησης του πολλαπλού τους ρόλου», ο κ. Στέφανος Διαμαντής, Ερευνητής του ΕΘΙΑΓΕ, παρουσίασε τα προβλήματα των ελληνικών δασών από βιοτικούς και αβιοτικούς παράγοντες. Κάνοντας ειδικές αναφορές στις ασθένειες των δασικών ειδών, κατέληξε την ομιλία του παρουσιάζοντας στοιχεία για την πλούσια μυκητοχλωρίδα των ελληνικών δασών και ειδικά για τα μανιτάρια, των οποίων η χρησιμότητα και η πιθανή οικονομική τους αξιοποίηση, μπορεί να τονώσει άλλη μια πτυχή της πολλαπλής αξίας των δασικών οικοσυστημάτων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΝΗΓΙΟΥ & ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας

«σημαδεύοντας» τα προβλήματα...

Στα προβλήματα του κυνηγίου, όπως οι αλληπάλληλες προσφυγές στο Συμβούλιο της Επικρατείας, το ζήτημα του Φλεβάρη, η ρεξεορβοποίηση των ελεύθερων κυνηγότοπων, οι αναίτιες απαγορεύσεις θήρας, που ως τώρα με επιτυχία αντιμετώπισε η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος σήμερα προστέθηκαν νέα και ιδιαίτερα επικίνδυνα, που απαιτούν **αποφασιστικότητα, ταχύτητα αντίδρασης και συσπείρωση όλου του κυνηγετικού κόσμου.**

- **Η υποβόσκουσα αλλαγή του υφιστάμενου νομικού και θεσμικού πλαισίου** που διέπει την κυνηγετική δραστηριότητα και τη λειτουργία των κυνηγετικών οργανώσεων,

- **η υποκινούμενη προσπάθεια** γιγάντωσης των παρασυλλόγων, σε βάρος των αναγνωρισμένων κυνηγετικών οργανώσεων

- **οι μεθοδευμένες ενέργειες χειραγώγησης** του δυναμικού της θηροφυλακής των Κυνηγετικών Οργανώσεων, με παράλληλη υποβάθμιση της αποτελεσματικότητάς της,

είναι θέματα προτεραιότητας

- γιατί επιχειρείται η **ανακοπή** της ανοδικής πορείας της προσφοράς μας στην ελληνική φύση,

- γιατί γίνεται προσπάθεια **καπήλευσης και αλλοίωσης** των επιτευγμάτων μας

- γιατί απειλείται η **δομή και η ύπαρξη** μας η οποία διασφαλίζει τη συσπείρωση και την **αποτελεσματικότητά** μας

- και το σημαντικότερο γιατί γίνεται προσπάθεια να **στραγγαλίσουν την κυνηγετική δραστηριότητα** αφαιρώντας της το όραμα, απομακρύνοντάς την από την ελληνική πραγματικότητα.

Είμαστε έτοιμοι να αγωνιστούμε με επιτυχία στηριζόμενοι στη δυναμική και συσπείρωση των 250.000 κυνηγών μας, στη συμπαράσταση της πολιτικής ηγεσίας, στα αδιαμφισβήτητα επιστημονικά μας επιχειρήματα εναντίον όλων αυτών που αδιαφορούν για την άγρια πανίδα και αποτελούν τροχοπέδη στο κυνήγι.

Ας ανατρέξουμε στα γεγονότα.....

Οι αλληπάλληλες προσφυγές στο Συμβούλιο της Επικρατείας

Είναι γνωστή, η τακτική διαφόρων αντικυνηγετικών σωματείων που με διάφορες προσφυγές τους στο Συμβούλιο της Επικρατείας καταφέρονται κατά της Αποφάσεων που ρυθμίζουν το κυνήγι των εκάστοτε Υπουργών Γεωργίας. Στην ουσία, επικαλούμενοι ένα ατέλειωτο πλέγμα διατάξεων, Διεθνών Συμβάσεων, Κοινοτικών Οδηγιών, Εθνικού δικαίου, ασχέτων ως προς το θέμα, παράλληλα με αόριστες εκφράσεις και γενικές αρχές προστασίας της άγριας ζωής.

Έτσι, το Συμβούλιο της Επικρατείας καλείται κάθε φορά να ερμηνεύσει αυτές τις αόριστες εκφράσεις, που συχνά δεν προσδιορίζονται από καμιά συναφή επιστήμη, και να διατυπώσει νομολογία για θέματα που καθόλου δε γνωρίζει, όπως η περίοδος εξάρτησης των πτηνών, το ταξίδι επιστροφής τους, η αποδημία και άλλα.

Η τακτική των συνεχών προσφυγών έχουν σαν στόχο να καταργήσουν παντελώς το κυνήγι στην Ελλάδα, και όχι, βέβαια, να κινηθούν στην κατεύθυνση της ουσιαστικής προστασίας και αναβάθμισης της άγριας ζωής.

Στις παραπάνω αντικυνηγετικές ενέργειες προστέθηκαν τα τελευταία χρόνια προσφυγές στο ΣτΕ, που είχαν σαν στόχο τη διάλυση της Θηροφυλακής των κυνηγών, και οι οποίες έγιναν, δυστυχώς, από «συναδέλφους κυνηγούς»!

Η επιτυχής αντιμετώπιση και η απόρριψη τους από το Συμβούλιο της Επικρατείας κόστισε στην Κ.Σ.Ε. και στον κυνηγετικό κόσμο κόπο, έξοδα, και, κυρίως, πολύτιμο χρόνο.

Το κυνήγι το Φεβρουάριο, δικαίωση και αναγνώριση από τις Βρυξέλλες των κυνηγετικών θέσεων της Κ.Σ.Ε.

Στην παλαιότερη απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ανακαλέσει την παραπομπή της Ελληνικής Δημοκρατίας στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για παράβαση της Οδηγίας για τα πουλιά, μοναδική περίπτωση σ' όλη την Ευρώπη που αποτελεί ιδιαίτερη επιτυχία της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος και του κυνηγετικού μας κόσμου **προστίθεται πρόσφατη επιτυχής παρέμβαση της Κ.Σ.Ε.**

Να θυμίσουμε πως και πριν από τέσσερα χρόνια είχε ξεκινήσει διαδικασία από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά της χώρας, σχετικά με τη διάρκεια κυνηγιού και συγκεκριμένα σχετικά με το χρόνο λήξης της κυνηγετικής περιόδου. Το Ειδικό Νομικό Γραφείο των Κοινοτικών Υποθέσεων του Υπουργείου Γεωργίας ζήτησε από την υπηρεσία Θήρας στοιχεία, για να συνταχθεί η επίσημη απάντηση της Ελληνικής Δημοκρατίας, **δηλαδή στοιχεία που θα στήριζαν τη συνέχιση του κυνηγιού το Φεβρουάριο.** Τότε η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος, με δική της πρωτοβουλία συνέβαλε αποφασιστικά στην προετοιμασία και διαμόρφωση της επίσημης αντίκρισης της Ελληνικής Δημοκρατίας, **παρέχοντας στοιχεία, επιχειρήματα και όλα τα απαραίτητα σχετικά έγγραφα.**

Αυτή η παρέμβαση της Κ.Σ.Ε., μετά από συνεννόηση με τον τότε Υφυπουργό, είχε ως αποτέλεσμα την **ακύρωση της παραπομπής.**

Με νέα αποτελεσματική παρέμβαση της Κ.Σ.Ε. οδηγούμαστε σε λύση που

αποτρέπει προς το παρόν νέα παραπομπή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Μετά από συνεννόηση με τον αρμόδιο Υπουργό, δρομολογήθηκε και πάλι το θέμα στη σωστή του πορεία, ώστε η τελική λύση που θα γίνει να μην επηρεάζει το κυνήγι.

Ο θεσμός των Ελεγχόμενων Κυνηγετικών Περιοχών (Ρεζέρβες)

Οι Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές κρατικές και ιδιωτικές που ιδρύθηκαν και λειτουργούν, δεν επιτελούν τον ρόλο για τον οποίο δημιουργήθηκαν. Υπολειτουργούν και αδυνατούν να παρέχουν ένα κάποιο ικανοποιητικό επίπεδο υπηρεσιών, ενώ παράλληλα κανένα ή ελάχιστα διαχειριστικά μέτρα λαμβάνονται για την βελτίωση των πληθυσμών των άγριων θηραματικών ειδών. Ταυτόχρονα οι ΕΚΠ έχουν μεγάλα οικονομικά ελλείμματα **ενώ καμία ουσιαστική ανάπτυξη δεν προσφέρουν στις περιοχές που εφαρμόζονται.**

Γενικά, οι Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές ενώ απαγορεύουν τη θήρα σε τεράστιες περιοχές, δεν εφαρμόζουν κανένα διαχειριστικό μέτρο αύξησης των άγριων θηραματικών πληθυσμών, προσφέρουν μια μορφή θήρας ξένη προς τον Έλληνα κυνηγό, που αντίκειται στο κυνηγετικό ιδεώδες και στον ηθικό κώδικα συμπεριφοράς απέναντι στο θήραμα, και αντί να προσφέρουν στην ανάπτυξη μιας περιοχής **τελικά την οδηγούν σε οικονομικό μαρασμό.**

Γι' αυτό η Κ.Σ.Ε. θεωρεί αναγκαία την επανεξέταση της σκοπιμότητας ίδρυσης των ΕΚΠ που ήδη λειτουργούν και ταυτόχρονα είναι αντίθετη στην ίδρυση νέας ιδιωτικής ή κρατικής ρεζέρβας.

Η εφαρμογή της Κοινοτικής Οδηγίας NATURA 2000 στην Ελλάδα

Η πορεία εφαρμογής της Οδηγίας NATURA 2000 στην Ελλάδα έχει δημιουργήσει πάρα πολλά ερωτήματα για τα οποία δεν έχουν δοθεί επαρκείς απαντήσεις. Η Ελλάδα έχει προτείνει ήδη έναν υπερβολικά μακρύ Εθνικό κατάλογο περιοχών, που καλύπτουν τεράστια έκταση σε ποσοστό κοντά στο 20% της χώρας, χωρίς κανείς να ξέρει τις επιπτώσεις που θα έχει η εφαρμογή της Οδηγίας στους τοπικούς πληθυσμούς και στην περιφερειακή ανάπτυξη του ελλαδικού χώρου αφού η αναβάθμιση των βιοτόπων και η αύξηση του θηράματος είναι στόχοι που θα επιτευχθούν από τα ειδικά και πολύ σημαντικά προγράμματα που άρχισαν να εφαρμόζονται. **Ο αριθμός των δραστηριοτήτων που μπορούν ν' απαγορευθούν μέσα σε μια τέτοια ζώνη φθάνει τις 270**, και αφορά δράσεις όπως η θήρα, η καλλιέργεια, η βοσκή, η αλιεία, αστικές ζώνες, δασική διαχείριση κ.λ.π. Η αρχική Ευρωπαϊκή πολιτική για την εφαρμογή του δικτύου NATURA 2000, ήταν η διατήρηση των παραδοσιακών μορφών εκμετάλλευσης της υπαίθρου και όχι η αποστείρωσή της. **Στην Ελλάδα όμως η εύκολη λύση είναι οι Απαγορεύσεις, γιατί η διαχείριση θέλει δουλειά και γνώση.** Αν στα παραπάνω προστεθούν και οι απαγορεύσεις που θα είναι αποτέλεσμα της εφαρμογής των Καταφυγίων Άγριας Ζωής, όπως προτείνονται από το Υπουργείο Γεωργίας τότε το σίγουρο αποτέλεσμα θα είναι η **πλήρης ερημοποίηση της υπαίθρου.** Η Κ.Σ.Ε. διατύπωσε ήδη πριν από πολύ καιρό προτάσεις για ν' αποφύγει η Ελλάδα εμπλοκή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για το θέμα NATURA 2000. Δυστυχώς για μια ακόμη φορά αγνόησαν τις προτάσεις μας και **η Ελλάδα καταδικάστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο!**

Με δεδομένο ότι το κυνήγι δεν αποτελεί γενικά κίνδυνο για κανένα από τα προστατευόμενα αντικείμενα της Οδηγίας 92/43 και έχοντας υπόψη τη σαφή θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι το κυνήγι δεν θα απαγορευθεί "a priori" στις περιοχές του δικτύου η Κ.Σ.Ε. παλεύει ώστε:

α. Να εξασφαλίσει συμμετοχή σε επίπεδο σχεδιασμού και διαχείρισης των περιοχών ώστε να διασφαλισθεί η ουσιαστική τεκμηρίωση των κινδύνων που υφίστανται σε τοπικό επίπεδο για την αποφυγή εσφαλμένων εκτιμήσεων και στην συνέχεια εσφαλμένων αποφάσεων.

β. Περιοριστικά για το κυνήγι μέτρα να επιβάλλονται μόνο μετά από ειδική τεκμηριωμένη μελέτη που θα αποδεικνύει ότι το κάθε φορά προστατευόμενο αντικείμενο της Οδηγίας, βάσει του οποίου εντάχθηκε η περιοχή στο Δίκτυο NATURA 2000, απειλείται και σε ποιο βαθμό από το κυνήγι.

γ. Ουσιαστική συμμετοχή των Κυνηγετικών Οργανώσεων στους φορείς διαχείρισης αυτών των περιοχών μέσα από το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο.

**Η ίδρυση σωματείων μη ελεγχόμενων
από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων
και ανταγωνιστικών των Κυνηγετικών Συλλόγων**

Τα τελευταία χρόνια εσωτερικές διαμάχες και φιλονικίες μεταξύ διαφόρων που απέτυχαν να λειτουργήσουν στα πλαίσια των αναγνωρισμένων Κυνηγετικών Συλλόγων έχουν δώσει την αφορμή για την ίδρυση κάποιων σωματείων επονομαζόμενων ως κυνηγετικών (παρασύλλογοι). Τέτοιου είδους σωματεία, που συνήθως δημιουργούνται για να εξυπηρετήσουν προσωπικά συμφέροντα και μικροφιλοδοξίες των ιδρυτών τους, **δεν ελέγχονται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και δεν εργάζονται στην κατεύθυνση της προστασίας και ανάπτυξης του θηραματικού πόρου αλλά λειτουργούν ανταγωνιστικά των Κυνηγετικών Συλλόγων με νεφελώδεις και σκοτεινούς σκοπούς.** Τα εν λόγω σωματεία με έμμεσους και άμεσους τρόπους αντιμάχονται το έργο των Κυνηγετικών Οργανώσεων, προβάλλοντας τεράστια εμπόδια ακόμα και με προσφυγές στο Σ.Τ.Ε. εναντίον της Ομοσπονδιακής Θηροφυλακής. **Αυτά τα Σωματεία με λειτουργία και διαχείριση που δεν ελέγχονται πρέπει να αποκλείονται από τις διαδικασίες έκδοσης αδειών θήρας προκειμένου να αξιοποιηθεί ορθολογικά η δυναμική των κυνηγών και να αποφευχθεί η παραπλάνησή τους.** Παρά τις σχετικές προτάσεις μας η Δ/ση Θήρας δεν παίρνει τ' αναγκαία προς αυτή την κατεύθυνση μέτρα.

**Η “αυθαίρετη” απαγόρευση της θήρας σχεδόν
από κάθε μελέτη που εκπονείται για το περιβάλλον**

Η έλλειψη εξειδικευμένων επιστημόνων, η αντικυνηγετική προδιάθεση πολλών επιστημόνων, η ανυπαρξία κατάλληλων προδιαγραφών μελετών και η σωρεία μελετών που εκπονούνται από διάφορα μελετητικά γραφεία για το περιβάλλον έχουν διαμορφώσει σήμερα μια κατάσταση όπου σχεδόν κάθε σχετική μελέτη, χωρίς την παραμικρή τεκμηρίωση, καταλήγει στην κοινότοπη πλέον επωδό της απαγόρευσης της θήρας. Η θήρα αποτελεί μια πολυδιάστατη δραστηριότητα με οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικοπολιτιστικές πλευρές, οι οποίες αποτελούν γνωστικό αντικείμενο ειδικών επιστημών και εξελίσσονται συνεχώς τα τελευταία χρόνια. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι μελέτες που αφορούν τη θήρα είναι αναγκαίο να συντάσσονται από εξειδικευμένους επιστήμονες που γνωρίζουν τις σύγχρονες διαχειριστικές μεθόδους και τις σύγχρονες κατακτήσεις των επιστημών στον τομέα της θήρας, και όχι όπως μέχρι σήμερα από “βαπτισμένους ορνιθολόγους” πολιτικούς μηχανικούς, χημικούς, νομικούς κλπ. Επιπλέον είναι αναγκαίο να θεσπισθούν προδιαγραφές μελετών οι οποίες θα υποχρεώνουν τους μελετητές σε **ουσιαστική μελέτη των πληθυσμών των θηρευσίμων ειδών και της δυναμικής τους, πριν την διατύπωση οποιουδήποτε μέτρου που αφορά τη θήρα.** Όσο αδιανόητο

είναι η εκπόνηση μελέτης χωρίς επιστημονικές προδιαγραφές, το ίδιο αδιανόητο είναι οι προδιαγραφές αυτές να μη συντάσσονται με την ουσιαστική συμμετοχή των Κυνηγετικών Οργανώσεων, που εκπροσωπούνται από τους γνωστούς και καταξιωμένους επιστημονικούς μας συνεργάτες. Η συμμετοχή αυτή αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς στόχους της Κ.Σ.Ε.

Η πολιτική των απαγορεύσεων και η προστασία του περιβάλλοντος

Τα τελευταία χρόνια μια σειρά από προγράμματα που συντάσσονται και εφαρμόζονται για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος καταλήγουν στην διατύπωση ενός καταλόγου απαγορεύσεων χωρίς να έχει εξασφαλισθεί ο μηχανισμός εφαρμογής αυτών των μέτρων. Αποτέλεσμα είναι να δημιουργείται ένα χάος τυπικά προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες όμως υποβαθμίζονται και καταστρέφονται συνεχώς από πλήθος παράνομων δραστηριοτήτων, ενώ παράλληλα καμία ενέργεια αναβάθμισης των περιοχών αυτών δεν προωθείται. Αυτή η πραγματικότητα αντίκειται όχι μόνο στις σύγχρονες αρχές προστασίας που παγκόσμια προωθούνται αλλά και στην περιβαλλοντική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. **“Χρησιμοποιούμε αυτό που προστατεύουμε και προστατεύουμε αυτό που χρησιμοποιούμε”** είναι η σύγχρονη αρχή προστασίας που θα πρέπει να προωθηθεί και να εφαρμοσθεί μέσα από τα σχέδια διαχείρισης αυτών των περιοχών.

Γι’ αυτό θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ουσιαστική συμμετοχή των κυνηγετικών οργανώσεων στους φορείς διαχείρισης αυτών των περιοχών μέσα από το κατάλληλο θεσμικό πλαίσιο. Και αυτό επίσης αποτελεί πρωταρχικό στόχο της Κ.Σ.Ε.

Προσπάθειες διάλυσης της Θηροφυλακής των Κυνηγετικών Οργανώσεων

Ο Κυνηγετικός κόσμος εδώ και πολλά χρόνια, ζητούσε επίμονα την εφαρμογή μέτρων που θα στοχεύουν στην αποτελεσματικότερη θηροφύλαξη και προστασία του θηραματικού πλούτου. Είναι κοινό μυστικό ότι οι αρμόδιοι γι’ αυτή την δουλειά δασικοί υπάλληλοι που έχουν απομείνει είναι ελάχιστοι και έχουν, πλέον, σαν πάρεργο την θηροφύλαξη ενώ ασχολούνται παράλληλα με τόσα διαφορετικά αντικείμενα. Γι’ αυτό και οι Κυνηγετικές Οργανώσεις, ενίσχυσαν σημαντικά τον αριθμό των Θηροφυλάκων, με αποκλειστική χρηματοδότηση από τους κυνηγούς και τους εξόπλισαν με κάθε απαραίτητο και σύγχρονο μέσο για να επιτελούν ένα αξιόπαινο έργο που έτυχε ευρείας αποδοχής όχι μόνο από τους κυνηγούς αλλά και ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο.

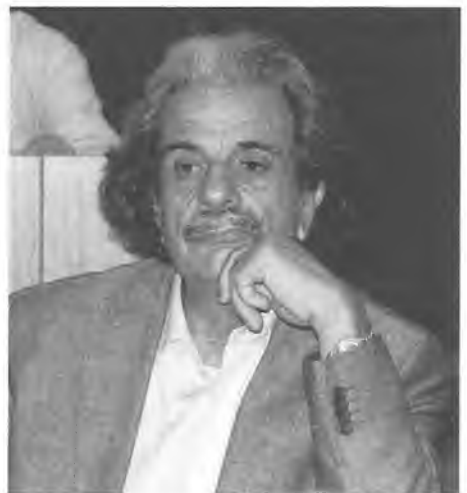
Παράλληλα με ρύθμιση, που έγινε τον Δεκέμβρη του 2003, μπορούν πλέον οι Θηροφύλακες των Κυνηγετικών Οργανώσεων να ασκούν τα καθήκοντα τους κανονικά χωρίς κωλύματα και αμφισβητήσεις. Έχουν πλέον θεσμοθετημένα τη

δυνατότητα να προβαίνουν σε ελέγχους και σε μηνύσεις, να λειτουργούν δηλαδή όπως ακριβώς ένα δημόσιο όργανο που είναι αρμόδιο για την τήρηση της νομοθεσίας και την πάταξη της λαθροθηρίας ειδικότερα.

Δυστυχώς αυτό το τεράστιο έργο των Κυνηγετικών Οργανώσεων μέσω της Θηροφυλακής μας προσπαθούν ορισμένοι να καταστρέψουν παρεμβάλλοντας ανυπέρβλητα εμπόδια στη λειτουργία της Θηροφυλακής.

Είμαστε έτοιμοι να αγωνιστούμε με επιτυχία στηριζόμενοι στη δυναμική και συσπείρωση των 250.000 κυνηγών μας, στη συμπαράσταση της πολιτικής ηγεσίας, στα αδιαμφισβήτητα επιστημονικά μας επιχειρήματα εναντίον όλων αυτών που αδιαφορούν για την άγρια πανίδα και αποτελούν τροχοπέδη στο κυνήγι.

Νικόλαος Παπαδόδημας
Πρόεδρος της Κ.Σ.Ε.

**Οι κυνηγοί και οι Κυνηγετικές Οργανώσεις
δημιουργούν, συντηρούν, αξιοποιούν
την ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΗ
για την προστασία της ελληνικής φύσης**

Γιατί η Θηροφύλαξη είναι έργο των Κυνηγετικών μας Οργανώσεων;

Η δραστηριότητα της λαθροθηρίας όπως και κάθε άσκηση του κυνηγίου με παρόνομα μέσα (δίχτυα, ξόβεργες, μιμητικές φωνές, μηχανοκίνητα μέσα κ.ά.) αποτελεί όχι απλά μια παραβατική συμπεριφορά η οποία αντίκειται στους Νόμους και τις σχετικές διατάξεις περί Θήρας, αλλά κυρίως μια εγκληματική για το περιβάλλον πράξη που αντίκειται στους κανόνες δεοντολογίας και ηθικής που διέπουν το κυνήγι εδώ και πολλά χρόνια στην Ελλάδα.

Δυστυχώς σ' αυτό το έργο της Θηροφύλαξης **το Δημόσιο είναι παντελώς απών** ή, στην καλλίτερη περίπτωση, το αντιμετωπίζει με την γνωστή ραθυμία και αναποτελεσματικότητα των δημοσίων υπηρεσιών. Το τεράστιο αυτό κενό με σοβαρές για το περιβάλλον συνέπειες **ήρθαν να καλύψουν** οι Κυνηγετικές Οργανώσεις με την δική τους Θηροφυλακή.

Έτσι, οι Κυνηγετικές Οργανώσεις περιέλαβαν, στο πλήθος των δραστηριοτήτων τους για την προστασία του φυσικού μας πλούτου και την Θηροφύλαξη ως βασικό στόχο.

Η Ομοσπονδιακή Θηροφυλακή συστάθηκε στο τέλος του 1999 και έχει ένα καταξιωμένο πλέον έργο να επιδείξει. Η εφαρμογή και επιτυχία της βασίσθηκε στην αποδοχή και την συμπαράσταση ολόκληρου του κυνηγετικού κόσμου που χωρίς την συνεισφορά του δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί ένα τόσο τεράστιο επίτευγμα.

Όμως η από όλους τους φορείς ομολογουμένη επιτυχία των Κυνηγετικών Οργανώσεων με τη Θηροφυλακή δυσαρέστησαν ή και εξόργισαν εκείνους που ενοχλούνται από την επιτυχία των Κυνηγετικών Οργανώσεων.

Οι Κυνηγετικές Οργανώσεις της χώρας με επικεφαλής την Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος αγωνίζονται και θα αγωνίζονται για την συνέχιση και ενίσχυση της Θηροφυλακής διατηρώντας τα χαρακτηριστικά που την έκαναν αποτελεσματική και χρήσιμη για το περιβάλλον.

Στην όμορφη χώρα μας υπάρχουν πολλοί κυνηγότοποι με θηραματικό ενδιαφέρον, όπου μπορεί ο κάθε κυνηγός να ασκήσει το παραδοσιακό κυνήγι, να βιώσει τη φύση και να αισθανθεί τόσες συγκινήσεις που η λαθροθηρία –σύμφωνα με τον κώδικα ηθικής συμπεριφοράς- δεν έχει καμία θέση.

Η Θηροφυλακή συστάθηκε και λειτουργεί με την άμεση χρηματοδότηση αποκλειστικά των κυνηγών!

Ποιος άλλος φορέας επενδύει όσα οι κυνηγοί για την φροντίδα της φυσικής μας κληρονομιάς;

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

Οι Κυνηγετικές Οργανώσεις της χώρας απασχολούν πάνω από 350 θηροφύλακες οι οποίοι τοποθετήθηκαν σε όλη την επικράτεια με τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερη φύλαξη ακόμη και στις πιο δύσβατες και δυσπρόσιτες περιοχές.

Είναι εξοπλισμένοι με ειδικά οχήματα, σύγχρονο τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό, διόπτρες νυχτός, αλεξίσφαιρα γιλέκα, στολές εργασίας και κάθε άλλο μέσο που απαιτείται ώστε να επιτελούν με επιτυχία το έργο τους.

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΩΝ

Οι Θηροφύλακες, σύμφωνα με το ισχύον Νομικό πλαίσιο εξομοιώνονται ως προς τα καθήκοντα και τις αρμοδιότητές τους με τους Θηροφύλακες του δημοσίου. Ορκίζονται ενώπιον των αρμοδίων υπηρεσιακών παραγόντων, των Δ/σεων Δασών των Περιφερειών, να ασκούν τα καθήκοντα αυτά με ευσυνειδησία. Οι δε αρμοδιότητές τους αναγνωρίζονται με Αποφάσεις που εκδίδονται από όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Πέραν της ειδικής εμπειρίας και της κατάρτισης σε περιβαλλοντικά θέματα, έχουν εκπαιδευτεί με μία σειρά από ειδικά σεμινάρια, που οργάνωσαν οι Κυνηγετικές Ομοσπονδίες για το σκοπό αυτό και έχουν αναλάβει έναν πολυδιάστατο και πολυλειτουργικό ρόλο **προστασίας και αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος**.

Οι Θηροφύλακες των Κυνηγετικών Οργανώσεων:

- **Διενεργούν ελέγχους** για την σωστή εκτέλεση του Δασικού Κώδικα και άλλων περί θήρας διατάξεων κάνοντας περιπολίες νύχτα και μέρα.
- **Καταθέτουν μηνύσεις για οποιαδήποτε παράνομη πράξη** ή συμβάν που συντελεί στην καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος (π.χ. παράνομες εκχερσώσεις, καταπατήσεις, λαθροϋλοτομίες, εμπρησμούς, καταπατήσεις δασικών εκτάσεων, ρήψεις μπαζών και απορριμμάτων κ.λ.π.).
- **Συμμετέχουν ενεργά στην έγκαιρη ειδοποίηση αλλά και στην καταστολή των πυρκαγιών.**
- **Ενημερώνονται μέσα από τα επιμορφωτικά σεμινάρια**, που οργανώνονται από τις Κυνηγετικές Ομοσπονδίες ή την Συνομοσπονδία.
- **Επαγρυπνούν** τις μέρες αργιών και τις μέρες που μεγάλες ομάδες πληθυσμού καταφεύγουν στην ύπαιθρο για λόγους αναψυχής.

- **Συνδράμουν** ενεργά στην υλοποίηση των φιλοθηραματικών έργων και των έργων βελτίωσης των βιοτόπων που εκπονεί η Ομοσπονδία τους για τους πληθυσμούς της άγριας πανίδας.
- **Οφείλουν να επιστρατεύουν γνώσεις** κατάλληλη συμπεριφοράς και αυτοέλεγχου, αφού συναντούν καθημερινά άτομα διαφορετικής ιδιοσυγκρασίας, νοοτροπίας και μορφωτικού επ. ιπέδου, οι οποίοι δεν προέρχονται μόνο από την οικογένεια των κυνηγών, αλλά είναι άνθρωποι που δραστηριοποιούνται στην ύπαιθρο και πρέπει να συνεργαστούν μαζί τους προς όφελος του περιβάλλοντος.
- **Οφείλουν να συνεργάζονται** το ίδιο καλά με όλους τους φορείς προς όφελος του κυνηγίου και του φυσικού περιβάλλοντος, ώστε να αποφεύγονται οι δυσμενείς επιπτώσεις της λαθροθηρίας και της οποιασδήποτε καταστροφής των βιοτόπων.

Η ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΘΩΡΑΚΙΣΗ ΤΗΣ ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΗΣ

Αποφασιστικό βήμα και θωράκιση του θεσμού της Θηροφυλακής των Κυνηγετικών Οργανώσεων για τη προστασία και τη βελτίωση της άγριας πανίδας, αποτελεί η πολύ σημαντική νομοθετική ρύθμιση της 04/12/2003 από την Βουλή μετά από σχετική πρόταση της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος.

Με τη ρύθμιση αυτή, μπορούν πλέον οι Θηροφύλακες των Κυνηγετικών Οργανώσεων να ασκούν τα καθήκοντα τους κανονικά χωρίς κωλύματα και αμφισβητήσεις. Έχουν πλέον με σαφή τρόπο το δικαίωμα να προβαίνουν σε ελέγχους και σε μηνύσεις, να λειτουργούν δηλαδή όπως ακριβώς ένα δημόσιο όργανο που είναι αρμόδιο για την τήρηση της νομοθεσίας και την πάταξη της λαθροθηρίας ειδικότερα.

Η ρύθμιση αυτή αποτελεί αναγνώριση του ρόλου της Θηροφυλακής των Κυνηγετικών Οργανώσεων στην τέλεση αποτελεσματικού έργου στον τομέα της προστασίας του περιβάλλοντος αλλά και απάντηση σε όσους έχουν αμφισβητήσει το ρόλο αυτό.

Είναι βέβαιο πως μετά τη ρύθμιση αυτή, οι Θηροφύλακες των Κυνηγετικών Οργανώσεων θα συνεχίσουν με ακόμα μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση το έργο της πάταξης της λαθροθηρίας και της προστασίας του περιβάλλοντος γενικότερα. Έργο το οποίο η συντριπτική πλειοψηφία των κυνηγών αλλά και όλοι ανεξαιρέτως οι φορείς, μεταξύ των οποίων και αρχικά πολέμιοι του θεσμού της Θηροφυλακής έχουν επανειλημμένα αναγνωρίσει ως αποτελεσματικό για την διατήρηση και διαφύλαξη της άγριας πανίδας.

ΕΞΙ ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΗΣ ΤΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΩΝ

Ο θεσμός της θηροφυλακής έχει καταξιωθεί και επιβραβευθεί τόσο από τον κυνηγετικό κόσμο και την κοινή γνώμη, όσο και από τα μέσα ενημέρωσης. Τα αποτελέσματα του επιτυχημένου έργου τόσο της μείωσης της λαθροθηρίας όσο και άλλων παράνομων δραστηριοτήτων είναι φανερά.

Συνολικά, έχουν διεξαχθεί **424.868** έλεγχοι κυρίως σε κυνηγούς αλλά και αγρότες, εκδρομείς, κτηνοτρόφους, υλοτόμους, μελισσοκόμους, αλιείς και γενικά σε ανθρώπους που δραστηριοποιούνται στην ύπαιθρο.

Διαπιστώθηκαν **8.923** παραβάσεις του Δασικού Κώδικα, για τις οποίες τηρήθηκαν όλες οι νόμιμες διαδικασίες (μηνύσεις – κατασχέσεις παράνομων μέσων κ.τ.λ.) που προβλέπονται από το Νόμο.

	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΗΝΥΣΕΩΝ 3/2000 έως σήμερα	ΕΛΕΓΧΟΙ	ΜΗΝΥΣΕΙΣ	Ποσοστό (%) επί του συνόλου των μηνύσεων
1	Χρήση μιμητικών συσκευών και ομοιωμάτων		976	10,9 (%)
2	Άσκηση θήρας άνευ κυνηγετικής άδειας		894	10,0 (%)
3	Παράνομη μετατροπή κυνηγετικού όπλου		864	9,7 (%)
4	Άρνηση για έλεγχο και απειθεία		844	9,5 (%)
5	Παράνομη θήρα εντός καταφυγίου και προστατευόμενων περιοχών		715	8,0 (%)
6	Παράνομη μεταφορά κυνηγετικού όπλου		667	7,5 (%)
7	Κυκλοφορία κυνηγετικών σκύλων όταν και όπου απαγορεύεται το κυνήγι		561	6,3 (%)
8	Άσκηση θήρας με προβολέα κατά τη διάρκεια της νύχτας		553	6,2 (%)
9	Παράνομη θήρα εκτός κυνηγετικής περιόδου		533	6,0 (%)
10	Παράνομη θήρα εκτός επιτρεπόμενης ημέρας		277	3,1 (%)
11	Θήρα με μηχανοκίνητο μέσο		277	3,1 (%)
12	Θήρα εκτός ζώνης διάβασης τρυγονιών και ορτυκίων		257	2,9 (%)
13	Παράνομη θήρα εκτός επιτρεπόμενου ωραρίου		230	2,6 (%)
14	Χρήση ιξών για σύλληψη ωδικών πτηνών και παγίδων για σύλληψη θηραμάτων		202	2,3 (%)
15	Θήρα κατά τη διάρκεια εκτεταμένης χιονοκάλυψης		166	1,9 (%)
16	Θήρα απαγορευμένου θηράματος		167	1,9 (%)
17	Άσκηση θήρας στο καρτέρι		133	1,5 (%)
18	Μη εφοδιασμός με δελτίο κατοχής κυνηγετικού όπλου		101	1,1 (%)
19	Παράνομη υλοτομία		88	1,0 (%)
20	Παράνομη ρύψη απορριμμάτων		50	0,6 (%)
21	Παράνομη βόσκηση		58	0,6 (%)
22	Παράνομη εκχέρωση		45	0,5 (%)
23	Παράνομη χρήση συσκευών V.H.F.		42	0,5 (%)
24	Παράνομη θήρα Ζαρκαδιού		37	0,4 (%)
25	Θήρα με μηχανοκίνητο πλωτό μέσο		39	0,4 (%)
26	Χρήση μη επιλεκτικών μεθόδων καταπολέμησης "επιβλαβών"		28	0,3 (%)
27	Θήρευση θηραμάτων υπέρ του προβλεπόμενου αριθμού		16	0,2 (%)
28	Παράνομη κατοχή και εμπόριο πτηνών		18	0,2 (%)
29	Παράνομη παραχώρηση κυνηγετικού όπλου		14	0,2 (%)
30	Παράνομη αλιεία		19	0,2 (%)
31	Θήρα εντός ζώνης πλάτους 500 m. από την μεθόριο		16	0,2 (%)
32	Οδηγός μηχανοκίνητου ως συναυτουργός		12	0,1 (%)
33	Κράτηση άγριων ζώων σε αιχμαλωσία		5	0,1 (%)
34	Παράνομη μεταφορά υλοτομημένων δασικών προϊόντων		5	0,1 (%)
35	Παραβίαση δασικής απαγορευτικής διάταξης για κυκλοφορία οχημάτων σε δασικό οδικό δίκτυο		9	0,1 (%)
36	Διατήρηση ιχνηλατών σε υπαίθριες ποιμενικές εγκαταστάσεις		3	0,0 (%)
37	Εξάσκηση σκοποβολής σε υπαίθριο χώρο		1	0,0 (%)
38	Παροχή ψευδών στοιχείων και συγκάλυψη λαθροθήρα		2	0,0 (%)
	ΣΥΝΟΛΟ	424.868	8.924	100 (%)

Από τον πίνακα των μηνύσεων προκύπτει μια σειρά από συμπεράσματα:

- Ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό (10 %) αφορά άτομα-οπλοφόρους που συνελήφθησαν στην ύπαιθρο να θηρεύουν χωρίς άδεια θήρας, άτομα δηλαδή που δεν μπορούν να θεωρηθούν κυνηγοί.
- Αποδεικνύεται το σημαντικό έργο της θηροφυλακής προς όφελος του περιβάλλοντος από το υψηλό ποσοστό των μηνύσεων που αφορούν παραπτώματα που προξενούν πραγματικά μεγάλη ζημιά στη φύση και συγκεκριμένα:
 - ο θήρα με χρήση μιμητικών συσκευών (10,9 %)
 - ο θήρα εντός καταφυγίων και προστατευόμενων περιοχών (8,0 %)
 - ο θήρα εκτός κυνηγετικής περιόδου (6,0 %) και
 - ο θήρα σε καρτέρι (1,5 %)αφορούν πολύ καταστροφικές για την πανίδα παραβάσεις, τις οποίες η Θηροφυλακή με μεγάλη ευθύνη προσπαθεί να καταστείλει.
- Εκτός των ελέγχων και των μηνύσεων για παραβάσεις που έχουν άμεση σχέση με την άσκηση της θήρας διαπιστώνεται ακόμη από τα στοιχεία μια σημαντική προσφορά της Θηροφυλακής στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος γενικότερα, πραγματοποιώντας μηνύσεις για παραβάσεις όπως παράνομη βόσκηση, υλοτομία, εκχέρσωση, ρύψη μπαζών σε βιοτόπους και εμπρησμούς σε σημαντικό ποσοστό (συνολικά 2,8%).

Τέλος αν συγκριθεί ο αριθμός των ελέγχων (424.868) με τον αριθμό των καταγεγραμμένων μηνύσεων (8.924) προκύπτει ότι το ποσοστό παραβάσεων είναι ιδιαίτερα χαμηλό (2,1 %), γεγονός που δηλώνει ότι και μόνο η παρουσία της Θηροφυλακής στην ύπαιθρο επιτελεί πέρα από κατασταλτικό και ένα πολύ σοβαρό προληπτικό έργο κατά της λαθροθηρίας.

**Το Δημόσιο, από την σύσταση του Ελληνικού Κράτους
δεν έκανε τόσους ελέγχους!**

**Ο αριθμός των παραβάσεων (2%) δεν δικαιολογούν τις μεγαλοστομίες
των αντικυνηγών για δήθεν ασυδοσία των κυνηγών.**

Το θήραμα και την φύση κανείς δεν την φύλαξε τόσο πολύ.

**Με την Θηροφυλακή των Κυνηγετικών Οργανώσεων πέρασε στα χέρια
των κυνηγών η αποτελεσματικότερη φύλαξη του θηράματος
και κατ' επέκταση της άγριας ζωής**

**Είναι υποχρέωση των κυνηγών να διευκολύνουν με προθυμία το δύσκολο έργο
των θηροφυλάκων και αυτό είναι κάτι που επιβάλλεται από τους κανόνες δεοντολογίας και ηθικής που διέπουν εδώ
και πάρα πολλά χρόνια το κυνήγι στην Ελλάδα.**

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΩΝ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Ο κυνηγετικός κόσμος αποτέλεσε την κοινωνική ομάδα που πρώτη πίεσε και επέτυχε να θεσπισθούν οι πρώτες προστατευτικές διατάξεις για την άγρια ζωή της νεότερης Ελλάδας.

Οι Κυνηγετικές Οργανώσεις απέκτησαν την σημερινή τους μορφή το 1969 μέσα από το Ν.Δ. 86/69 «Δασικό Κώδικα», το οποίο συμπεριλαμβάνει προστατευτικές διατάξεις - αυτούσιες προτάσεις των Πανελλήνιων Κυνηγετικών Συναντήσεων που είχαν προηγηθεί τη δεκαετία του 1920-1930 με επιχειρήματα και αντιλήψεις προστασίας της άγριας ζωής, που θα τα ζήλευαν οι σημερινοί όψιμοι οικολογούντες - άτομα ή οργανώσεις.

Από τα χρόνια εκείνα και μέχρι σήμερα μετά από τις πιέσεις των κυνηγών: προσλαμβάνονται φύλακες θήρας, προστατεύονται είδη που κινδύνευαν, τίθενται αυστηρότατοι κανόνες στη θήρα, απαγορεύεται η χρήση παγίδων και διχτύων, απαγορεύεται η θανάτωση και εμπορία προστατευόμενων ειδών, ιδρύονται θηροευτικά πάρκα.

Μέσα από τις διατάξεις του «Δασικού Κώδικα» ιδρύονται στη συνέχεια οι σημερινοί 250 Κυνηγετικοί Σύλλογοι σε όλη τη χώρα, οι οποίοι υπάγονται στην δικαιοδοσία των 7 Κυνηγετικών Ομοσπονδιών (μια για κάθε γεωγραφική περιφέρεια) και αυτές με τη σειρά τους στη δικαιοδοσία της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος. Με αυτό τον τρόπο διαμορφώνεται πλέον **ένα δίκτυο** οργανώσεων που συνεργάζονται με την πολιτεία, με κοινά καταστατικά λειτουργίας και κοινό σκοπό: **την Προστασία και Ανάπτυξη του θηραματικού πλούτου της χώρας.**

Η δράση των ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Σχεδόν σε κάθε γωνιά της Ελληνικής γης λειτουργεί ένας Κυνηγετικός Σύλλογος, που παράγει **κάθε χρόνο** ένα σημαντικό φιλοπεριβαλλοντικό έργο. Διαθέτοντας περισσότερα από 4.000.000 € ετησίως, από τις εισφορές που καταθέτουν οι κυνηγοί, τα εκλεγμένα Διοικητικά Συμβούλια και τα μέλη των Κυνηγετικών Συλλόγων:

- **Μερμινούν για την εξασφάλιση επαρκούς κυνηγετικής δραστηριότητας στην περιοχή τους**
- **Σπέρνουν εγκαταλελειμμένους αγρούς**
- **Εμπλέκονται με σημαντικό ρόλο στα μεγάλα προγράμματα της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας**
- **Προσλαμβάνουν θηροφύλακες**
- **Εξοπλίζουν με κάθε απαραίτητο σύγχρονο μέσο τους θηροφύλακες**
- **Εκτρέφουν και απελευθερώνουν θηράματα σε όλες τις προστατευόμενες περιοχές έτσι ώστε να εγκατασταθούν άγριοι πληθυσμοί**

- **Σώζουν από τροφοπενία χιλιάδες άγρια ζώα** ρίχνοντας τόνους τροφών σε παγωμένες λίμνες και χιονισμένα δάση
- **Δενδροφυτεύουν** χιλιάδες στρέμματα σε περιοχές που κάηκαν ή καταστράφηκαν από άλλες αιτίες
- **Οργανώνουν ομάδες πυρασφάλειας** και συνδράμουν στο έργο των πυροσβεστικών δυνάμεων
- **Επεμβαίνουν** προς κάθε κατεύθυνση προκειμένου να αποφευχθούν καταστροφές του περιβάλλοντος ή υποβάθμιση των οικολόγων
- **Εκδίδουν εφημερίδες και περιοδικά** φιλοπεριβαλλοντικού περιεχομένου

Μια πραγματική “στρατιά” ανθρώπων ακούραστα εργάζεται για τη διάσωση και ανάπτυξη εκείνου του ανανεώσιμου φυσικού πόρου, που αν εξαντληθεί, ο κυνηγός αυτοκαταργείται: των άγριων θηραματικών πληθυσμών.

Το έργο των ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΩΝ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΩΝ

Όλος αυτός ο πλούτος φιλοπεριβαλλοντικών δραστηριοτήτων δεν θα μπορούσε να κατευθυνθεί σε συγκεκριμένους τομείς, ούτε να τεθούν προτεραιότητες, αν δεν υπήρχαν οι 7 Κυνηγετικές Ομοσπονδίες, κατανεμημένες στις 7 γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας. Έχοντας έναν κύριο ρυθμιστικό ρόλο, οι Κυνηγετικές Ομοσπονδίες ελέγχουν το έργο των 250 Κυνηγετικών Συλλόγων, δίνουν κατευθύνσεις και επιλύουν μια σειρά λειτουργικών προβλημάτων. Βασικό επίσης μέλημά τους είναι η προσαρμογή της θηραματικής πολιτικής στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιφέρειας και η φροντίδα για την ορθή εκτέλεσή της καθώς και η εφαρμογή διαφόρων φιλοθηραματικών και φιλοπεριβαλλοντικών δραστηριοτήτων από τους αντίστοιχους Κυνηγετικούς Συλλόγους. Για το σκοπό αυτό επενδύουν ετησίως πάνω από 2.000.000 €.

Στις Κυνηγετικές Ομοσπονδίες έχει ανατεθεί ο συντονιστικός ρόλος της υλοποίησης και σε μεγάλο βαθμό η εφαρμογή των μεγάλων προγραμμάτων που έχει ξεκινήσει η Κυνηγετική Συνομοσπονδία και είναι αυτές που κατευθύνουν, εξασφαλίζουν τις προϋποθέσεις, λαμβάνουν μέτρα και ελέγχουν την τήρηση των συγκεκριμένων μεθόδων που πρέπει να εφαρμοστούν, ώστε να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων.

Ο ρόλος της ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος, όντας το ανώτατο επιτελικό όργανο, στην κορυφή της ιεραρχίας των Κυνηγετικών Οργανώσεων, είναι ο θεσμικός συνομιλητής της Πολιτείας για θέματα κυνηγίου και έχει την ευθύνη για την προώθηση όλων των αναγκαίων ενεργειών που στοχεύουν στη διασφάλιση και ανάπτυξη της κυνηγετικής δραστηριότητας και στη βελτίωση και αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Για να γίνει αυτό, διαμορφώνει συγκεκριμένη **φιλοπεριβαλλοντική πολιτική, καταρτίζει μακροπρόθεσμο σχεδιασμό για την αέναη ύπαρξη και ανάπτυξη του θηραματικού πλούτου και ελέγχει τις κυνηγετικές Ομοσπονδίες και τους Συλλόγους, φροντίζοντας για την ορθή εφαρμογή των αποφάσεων που αφορούν την τήρηση και υλοποίηση των παραπάνω στόχων και ενεργειών.**

Έχοντας επωμισθεί το βάρος της στρατηγικής για την αντιμετώπιση των ακανθωδών προβλημάτων που αντιμετωπίζει το φυσικό περιβάλλον σήμερα (και κατά συνέπεια και ο θηραματικός πόρος), η Κ.Σ.Ε. παρακολουθεί τις Διεθνείς και Κοινοτικές εξελίξεις και σε Εθνικό επίπεδο δίνει τις σωστές γραμμές εργασίας σε αυτό το τεράστιο “οικοδόμημα” των Κυνηγετικών Οργανώσεων. Μέσα από αυτή την στρατηγική: α) η επιστήμη της οικολογίας και η σύγχρονη θεώρηση του διαχειριστικού ρόλου του κυνηγού, β) οι επιταγές του Κοινοτικού και Διεθνούς Δικαίου, γ) οι Διεθνείς επιστημονικές και πολιτικές συνεργασίες, δ) οι αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ε) οι προτάσεις των μεγαλύτερων Πανεπιστημίων και Ερευνητικών Κέντρων, που ασχολούνται με την μελέτη, προστασία και ανάπτυξη της άγριας ζωής, **μετουσιώνονται** σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις προς υλοποίηση από τις 7 Κυνηγετικές Ομοσπονδίες, τους 250 Κυνηγετικούς Συλλόγους και τους χιλιάδες απλούς κυνηγούς σε κάθε γωνιά της Ελλάδας.

Με τη βοήθεια όλων των παραπάνω δράσεων και μελετών υπερασπίζει τα δίκαια και τα κεκτημένα των κυνηγών, με πολλές και μεγάλες επιτυχίες ως τώρα, στις επιθέσεις και τις κατηγορίες που επιχειρούνται τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποδεικνύοντας πάντα με επιστημονικά τεκμηριωμένα επιχειρήματα την ορθότητα των κυνηγετικών θέσεων.

Ο ρόλος και το έργο όλων των βαθμίδων των κυνηγετικών οργανώσεων για την απόκτηση αξιόπιστων στοιχείων και πληροφοριών καθώς και την προσπάθεια για την αναβάθμιση των βιοτόπων λαμβάνει μορφή μέσα από τη συμμετοχή, το συντονισμό και την υλοποίηση των παρακάτω μεγάλων προγραμμάτων.

1. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΦΑΙΝΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΘΗΡΕΥΣΙΜΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Με πρωτοβουλία της Κ.Σ.Ε. και με στόχο να καταγραφεί η μετανάστευση των άγριων πουλιών που βρίσκονται κάθε χρόνο στη χώρα μας έχει ξεκινήσει **ένα από τα μεγαλύτερα και πληρέστερα προγράμματα στην Ευρώπη, κόστους 600.000 €.**

Με την επιστημονική καθοδήγηση του Πανεπιστήμιου της Θεσσαλονίκης και

σε συνεργασία με το Μεσογειακό Ινστιτούτο Διατήρησης της Θηραματικής και Αγριας Πανίδας (Γαλλία) και το Ίδρυμα των Μεταναστευτικών Πτηνών της Δυτικής Παlearκτικής (Γαλλία), που έχουν εμπειρία δεκαετιών σε όλη την Ευρώπη και την Αφρική και **δραστηριοποιούνται σε περισσότερες από 110 χώρες**, εξειδικευμένα άτομα ενεργούν σχεδόν καθημερινά σε κάθε σημαντικό βιότοπο της Ελλάδας.

Για την παρακολούθηση της μετανάστευσης των υδροβίων πουλιών, 40 εκπαιδευμένοι παρατηρητές σαρώνουν τους σημαντικούς υδροβιότοπους από τον Έβρο μέχρι την Κρήτη και από τη Μυτιλήνη μέχρι τον Αμβρακικό, 3 φορές το μήνα ξεπερνώντας σε σύνολο τις 3.500 παρατηρήσεις.

Παράλληλα, χρησιμοποιείται υψηλής τεχνολογίας εξοπλισμός για να καταγραφούν οι μεταναστεύσεις των τσιχλών και των κοτσύφων με μεθόδους που εφαρμόζονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, ίδιες με αυτές που εφαρμόζονται σε όλη την υπόλοιπη Ευρώπη.

Τα υπόλοιπα, κυνηγετικού ενδιαφέροντος, μεταναστευτικά πουλιά, όπως οι μπεκάτσες και οι φάσσες, **καταγράφονται από εξειδικευμένες ομάδες κυνηγών**, μετά από λεπτομερή ενημέρωση πάνω στις μεθόδους που πρέπει να εφαρμόζονται, ώστε να προσδιοριστούν οι ημερομηνίες άφιξης και αναχώρησης από τη χώρα μας.

Δρώντας με ταυτόσημες μεθόδους με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, οι κυνηγετικές οργανώσεις μπορούν τώρα να έχουν **αξιόπιστα αποτελέσματα για το χρόνο μετανάστευσης των πτηνών** αυτών και κυρίως αποτελέσματα εφάμιλλα με αυτά που επί δεκαετίες μας ζητούσαν οι Ευρωπαϊκές Επιτροπές, αλλά

ως κράτος, λόγω της αδυναμίας των Υπηρεσιών, αδυνατούσαμε να παρέχουμε.

Στηριζόμενοι στα αποτελέσματα αυτά οι κυνηγετικές οργανώσεις, με τους επιστημονικούς τους συνεργάτες, θα έχουν πλέον αδιαμφισβήτητα και ασφαλή στοιχεία που θα ισχυροποιούν τις διεκδικήσεις τους για την περίοδο που ασκείται το κυνήγι στην Ελλάδα.

Η επιστημονική τεκμηρίωση του κυνηγιού το Φλεβάρη θα καταργήσει πλέον τις αβέβαιες και αμφίβολης ποιότητας εκτιμήσεις, που δίνονταν μέχρι τώρα, συνήθως από περιστασιακούς φυσιολάτρες – παρατηρητές και οργανώσεις με αντικυνηγετικές, κατά βάση, κατευθύνσεις.

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ ΚΑΡΙΩΣΗΣ (ARTEMIS)

Το πρόγραμμα ARTEMIS, που εκπονεί η Κυνηγετική Συνομοσπονδία και έχει επανειλημμένα αποσπάσει **επαινετικές κριτικές από Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς και αναγνώριση σε Παγκόσμια Συνέδρια**, έχει συμπληρώσει ήδη 12 χρόνια εφαρμογής, με στοιχεία που θεωρούνται από τα πλέον πλήρη και αξιόλογα σε σχέση με αυτά αντίστοιχων προγραμμάτων που εφαρμόζονται στην Ευρώπη.

Η υλοποίησή του στηρίζεται στην επιστροφή του συμπληρωμένου ερωτηματολογίου, στο τέλος της κυνηγετικής περιόδου, όπου περιγράφεται η κάρπωση που πέτυχε ο κάθε κυνηγός κατά τη διάρκεια των κυνηγετικών του εξόδων, σε συνδυασμό με στοιχεία του κυνηγού που αφορούν την κυνηγετική του ταυτότητα.

Από το πρόγραμμα αυτό έχουν προκύψει αποτελέσματα, μέσα από στατιστικές σύγχρονες μεθόδους, που καταδεικνύουν το προφίλ των ελλήνων κυνηγών, τις προτιμήσεις τους στα θηράματα και το σημαντικότερο, οδηγούν σε **πολύ σοβαρές εκτιμήσεις σχετικά με την κατάσταση των θηραματικών πληθυσμών**.

Από τα συμπληρωμένα δελτία του ARTEMIS προκύπτει ένα πλήθος πληροφοριών, που επεξεργάζεται ειδική ομάδα επιστημόνων με εμπειρία ετών και περιγράφονται με σαφήνεια τα δεδομένα της κάρπωσης της κυνηγετικής δραστηριότητας στην Ελλάδα.

Η Κυνηγετική Συνομοσπονδία λειτούργησε δώδεκα χρόνια πριν, ξεκινώντας το ARTEMIS, με γνώμονα τις μελλοντικές απαιτήσεις της Ευρώπης, η οποία τον τελευταίο καιρό ζήτησε να εφαρμοστεί ένα ανάλογο πανευρωπαϊκό σύστημα, κρίνοντας πως **το Ελληνικό σύστημα καταγραφής ARTEMIS, πληρεί με περίσσεια τις απαιτήσεις του πανευρωπαϊκού συστήματος καταγραφής της κάρπωσης**.

3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΦΘΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΘΗΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (ARTEMIS II)

Σε συνέχεια της εφαρμογής του προγράμματος ARTEMIS και με στόχο την ολοκλήρωση της εικόνας της κυνηγετικής κάρπωσης και της κατάστασης των πληθυσμών των θηραματικών ειδών στην Ελλάδα, η Κ.Σ.Ε. προχώρησε στην εκπόνηση ενός **συμπληρωματικού προγράμματος για να εκτιμηθεί η δομή των πληθυσμών και των κυνηγετικών αποθεμάτων**.

Το πρόγραμμα αυτό, κόστους 90.000 €, στηρίζεται απόλυτα στη συνεργασία των κυνηγών, χρησιμοποιώντας παράλληλα και το δυναμικό των θηροφυλάκων των Ομοσπονδιών. Τα στοιχεία που συλλέγονται καθημερινά, κατά την κυνηγετική περίοδο, μέσω των τακτικών ελέγχων που διεξάγουν οι Ομοσπονδιακοί θηροφύλακες, τροφοδοτούν μια βάση δεδομένων από την οποία θα προκύψουν πολύτιμες πληροφορίες που θα περιγράφουν την κατάσταση του πληθυσμού του καθενός θηράματος.

Οι πληροφορίες που συλλέγουν οι ομοσπονδιακοί θηροφύλακες για την υλοποίηση του προγράμματος περιλαμβάνουν γενικές πληροφορίες της κυνηγετικής

εξόρμησης του ελεγχόμενου κυνηγού, καταγραφή των θηραμάτων που έχουν θηρευθεί καθώς και λήψη, κατόπιν άδειας του κυνηγού, τμήματος από συγκεκριμένα σημεία του θηράματος, όπως τμήμα της φτερούγας του πτηνού ή μέρος του ποδιού του λαγού κλπ. Όλα αυτά τα δεδομένα οδηγούν με ανάλυση συγκεκριμένου τρόπου, στην **ακριβή γνώση της κατάστασης του πληθυσμού του κάθε θηρεύσιμου είδους**.

Γνωρίζοντας την κατάσταση των πληθυσμών των θηραματικών ειδών, ανά πάσα στιγμή, οι επιστήμονες των Κυνηγετικών Οργανώσεων είναι σε θέση να κρίνουν τη σοβαρότητα ή την ανησυχία που πρέπει να δημιουργούν φαινόμενα που έως τώρα ήταν ανεξήγητα και πιθανόν δημιουργούσαν αδικαιολόγητο πανικό, όπως η ξαφνική μείωση που κατά διαστήματα παρατηρείται σε κάποιο θήραμα. Είναι χαρακτηριστικό το παράδειγμα του 2002, όταν οι κυνηγοί σε όλη την Ευρώπη με ανησυχία παρατήρησαν ότι είχαν εξαφανιστεί οι μπεκάτσες από όλα τα μπεκατσοτόπια. Ήταν όμως η γνώση από ανάλογα προγράμματα που επέτρεψε στους επιστήμονες, που παρακολουθούσαν τους πληθυσμούς του είδους, στις διάφορες χώρες, να επέμβουν καθησυχαστικά, διατυπώνοντας με βεβαιότητα την άποψη, ότι οι πληθυσμοί είναι υγιείς και οι μπεκάτσες θα ξαναεμφανιστούν τις επόμενες χρονιές σε μεγάλους αριθμούς. **όπως έγινε στη συνέχεια!**

Είναι προφανές ότι με τη γνώση αυτών των παραγόντων προλαμβάνονται τα **βιαστικά, επικίνδυνα και ασαφή συμπεράσματα**, που μόνο βεβαιασμένες απαγορεύσεις θήρας μπορούν να επιφέρουν, ενώ ταυτόχρονα μπορεί να υπάρξει σημαντική συνεισφορά στη λήψη διαχειριστικών μέτρων στο να βοηθηθούν θηραματικοί πληθυσμοί που χρειάζονται επιπλέον ενίσχυση.

4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΔΗΜΗΤΙΚΟΥ ΘΗΡΑΜΑΤΟΣ

Όλα τα προηγούμενα χρόνια οι Κυνηγετικές Ομοσπονδίες της χώρας, σε συνεργασία με τους Κυνηγετικούς Συλλόγους πραγματοποίησαν διάφορες επεμβάσεις βελτιωτικού χαρακτήρα σε πολλά σημεία της υπαίθρου, με στόχο την ενίσχυση των θηραματικών πληθυσμών, από τις οποίες προέκυψαν πολλά και ενδιαφέροντα αποτελέσματα.

Το 2005 η Κυνηγετική Συνομοσπονδία ξεκίνησε ένα μεγάλο πρόγραμμα, ετήσιου κόστους 600.000 €, με σκοπό να οργανωθούν όλες αυτές οι μεμονωμένες κινήσεις και να υπάρξει ένας **αποδοτικότερος και πιο συγκεκριμένος τρόπος δράσης**.

Είναι ξεκάθαρο ότι η μεγαλύτερη ζημία που έχει υποστεί το ενδημικό θήραμα (φασιανοί, πέρδικες, λαγοί και αγριογούρουνο) οφείλεται στην τεράστια υποβάθμιση του βιοτόπου του. Με **σαφείς προτεραιότητες και με οργανωμένες δράσεις**, που ακολουθούνται σε όλες τις χώρες στις οποίες το ενδημικό θήραμα βρίσκεται σε μεγάλη αφθονία, είναι δυνατόν και στην χώρα μας τα επόμενα χρόνια, να προκύψει **σημαντική αύξηση** αυτών των ειδών, που συγκεντρώνουν μεγάλο μέρος της κυνηγετικής προτίμησης.

Το πρόγραμμα αυτό στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στη δραστηριοποίηση των κυνηγετικών συλλόγων, υπό την καθοδήγηση των Κυνηγετικών Ομοσπονδιών. Η προθυμία και η συμμετοχή των μελών των συλλόγων, καθώς και η επιμονή στην οργανωμένη εφαρμογή των ενεργειών που πρέπει να ακολουθηθούν είναι πρωταρχικής σημασίας για την επιτυχία αυτού του προγράμματος.

Πρέπει να γίνει σαφές ότι το μέλλον του κυνηγιού στην Ελλάδα **δεν μπορεί να βασίζεται και να εξαρτάται**, στον βαθμό που ισχύει σήμερα, **στα αποδημητικά θηράματα**. Τα ελληνικά θηραματικά είδη πρέπει να καταλάβουν μεγαλύτερο μέρος της κυνηγετικής προτίμησης, ώστε να απαγκιστρωθεί ο έλληνας κυνηγός από τα μεταναστευτικά θηράματα που δέχονται καθεστώςτα διαχείρισης άλλων χωρών, χωρίς εξασφαλισμένο μέλλον.

Η λύση και η απάντηση για **κυνηγετικές εξορμήσεις που θα ικανοποιούν τους περισσότερους**, μπορεί να προέλθει μόνο από την βελτίωση των βιοτόπων, ακολουθώντας **συγκεκριμένες και επιστημονικά τεκμηριωμένες κατευθύνσεις** που ορίζονται από τις κυνηγετικές οργανώσεις.

Το ότι σήμερα στην Ελλάδα κυνηγάμε τη συγκεκριμένη κυνηγετική περίοδο και τα συγκεκριμένα είδη δεν είναι αποτέλεσμα αυτόματου πιλότου, ούτε παραχώρηση κανενός ή από κανένα.

Η συνέχεια και η διατήρηση του κυνηγιού είναι το χειροπιαστό αποτέλεσμα των πολύ συγκεκριμένων, συστηματικών, οργανωμένων, επίπονων και αταλάντευτων προσπαθειών των κυνηγετικών οργανώσεων.

Χωρίς τα συγκεκριμένα έργα, τις συγκεκριμένες ενέργειες και τη συγκεκριμένη δράση των κυνηγετικών οργανώσεων (Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας, Κυνηγετικών Ομοσπονδιών και Κυνηγετικών Συλλόγων) δεν θα υπήρχε κυνήγι ούτε τη χρονική περίοδο που θέλουμε, ούτε τα θηραματικά είδη που θέλουμε, ούτε στις περιοχές που θέλουμε, με γνώμονα πάντοτε την προστασία και αναβάθμιση της φύσης.

Η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος έχει αποφασίσει τη δαπάνη περισσότερων από 3.000.000 € για τα επόμενα χρόνια σε προγράμματα που θα θωρακίσουν με στοιχεία και γνώση τις θέσεις των κυνηγών και θα ενισχύσουν την άγρια πανίδα της χώρας.

Το κυνήγι δεν μπορεί να ασκείται πλέον χωρίς παρακολούθηση, χωρίς προγραμματισμό και σχεδιασμό, ο οποίος δίνει τη σιγουριά πως οι θηραματικοί πληθυσμοί θα είναι υγιείς και ικανοποιητικοί για τα επόμενα χρόνια.

Οι κυνηγετικές οργανώσεις της Ελλάδας παίρνουν την επιστημονική τεκμηρίωση της κυνηγετικής δραστηριότητας στα χέρια τους, γιατί το κυνήγι πρέπει να στηρίζεται σε μελέτες, έρευνες και στοιχεία.

**Σύνδεση της πανεπιστημιακής διδασκαλίας
με τις ανάγκες της δασικής πράξης.**

Μια πρωτοβουλία του Τμ. Δασολογίας και Φυσιικού Περιβάλλοντος

Η Σχολή Δασολογίας και Φυσιικού Περιβάλλοντος αποτελεί μία από τις αρχαιότερες (ιδρύθηκε το 1927) Σχολές του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, παρέχοντας γνώση σε θέματα προστασίας και διαχείρισης και ανάπτυξης χερσαίων φυσικών οικοσυστημάτων, όπως είναι τα δάση και οι δασικές εκτάσεις (φυσικοί βοσκοτόποι), που καλύπτουν περίπου το 60% της συνολικής έκτασης της χώρας μας.

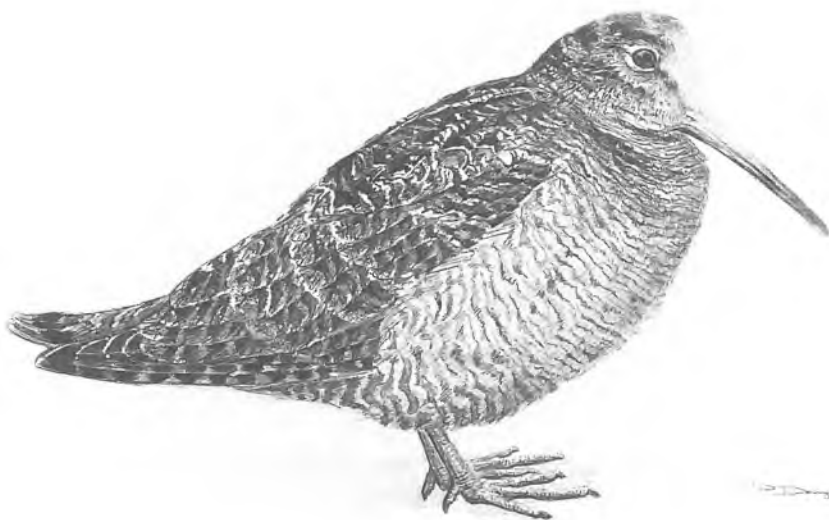
Οι φοιτητές δασολογίας αποκτούν σε βάθος ένα μεγάλο εύρος γνώσεων ώστε να καταστούν χρήσιμα στελέχη για δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, οι οποίοι εφαρμόζουν στην πράξη τις αρχές της δασολογικής επιστήμης και διαμορφώνουν τη δασική πολιτική στην Ελλάδα.

Η σύνδεση της πανεπιστημιακής διδασκαλίας με τις ανάγκες της πράξης αποτελεί προτεραιότητα για την παροχή εκσυγχρονισμένης και πολύπλευρης γνώσης. Για το σκοπό αυτό, με πρωτοβουλία του Προέδρου του Τμήματος Δασολογίας και Φυσιικού Περιβάλλοντος κ. Αναστάσιου Νάσση, τον Οκτώβριο του 2005, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη των μελών ΔΕΠ της Σχολής Δ.Φ.Π., με Δασολόγους εκπροσώπους του ΕΘΙΑΓΕ (ΙΔΕΘ), της Δ/σης Δασών Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας, της Δ/σης Δασών Θεσ/νίκης, της Δ/σης Αναδασώσεων Θεσ/νίκης, του Δασαρχείου Θεσ/νίκης, του ΓΕΩΤΕΕ, της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας-Θρά-

κης και τους ιδιώτες δασολόγους.

Μέσα από τις προτάσεις των φορέων δρομολογήθηκε η σύνδεση της πανεπιστημιακής διδασκαλίας με τις αυξημένες σημερινές απαιτήσεις άσκησης της δασοπονίας πολλαπλών σκοπών (παράγωγή ξύλου, νερού, βοσκήσιμης ύλης, μελιού, προστασίας δασών και δασικών εκτάσεων, προστασία από διαβρώσεις και πλημμύρες, προσφορά αναψυχής, βιοποικιλότητα, απογραφή, δασικό κτηματολόγιο, εφαρμογή συνεχούς ελέγχου με αεροφωτογραφίες κ.ά.).

Υπενθυμίζεται πως σήμερα λειτουργούν στο Τμήμα Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος 18 εργαστήρια, καλύπτοντας ένα ευρύτατο φάσμα για τη αειφορική διαχείριση των δασικών και άλλων οικοσυστημάτων.

Εντυπωσιακή η συμμετοχή των ελληνικών κυνηγετικών οργανώσεων στο Παγκόσμιο Συνέδριο Θηραματοπονίας στη Γερμανία

Πραγματοποιήθηκε με επιτυχία το 27^ο Παγκόσμιο Συνέδριο Θηραματοβιολογίας στο Ανόβερο της Γερμανίας από 28 Αυγούστου έως 3 Σεπτεμβρίου 2005. Εντυπωσιακή ήταν η συμμετοχή των ελληνικών κυνηγετικών οργανώσεων με πολλές επιστημονικές εργασίες και χρήσιμες παρεμβάσεις. Αξίζει να σημειωθεί πως το συνέδριο αυτό αποτελεί καταξιωμένο βήμα για την επιστημονική πρόοδο στον τομέα της προστασίας και διαχείρισης της άγριας πανίδας, με τη συμμετοχή πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων, κρατικών υπηρεσιών θήρας, διεθνών περιβαλλοντικών οργανισμών και κυνηγετικών φορέων και οργανώσεων. Πραγματοποιείται κάθε 2 χρόνια και πρωτοξεκίνησε πριν από 55 χρόνια!

Η θετική παρουσία των ελληνικών κυνηγετικών οργανώσεων και η αποδοχή των επιστημονικών τους εργασιών για παρουσίαση στους 400 και πλέον συνέδρους, αποτελεί άλλη μια επιβεβαίωση του τεράστιου έργου που επιτελούν σήμερα οι κυνηγετικές οργανώσεις στην Ελλάδα. Οι εργασίες που παρουσιάστηκαν αφορούσαν έρευνες για το λαγό, τον αγριόχοιρο, τα είδη της πέρδικας, το τρυγόνι, χρήση αλπικών περιοχών από το λαγό και κτηνοτροφικά ζώα, το πρόβλημα της αλλαντίασης των πουλιών στη Λίμνη Κορώνεια, το ρόλο των ειδών άγριας ζωής στην επιδημιολογία της εγκεφαλομυοκαρδίτιδας καθώς και κοινωνικές/οικονομικές έρευνες για τις τάσεις συμπεριφοράς των κυνηγών αλλά και των αγροτών

1. Waterfowl mortality due to botulism (type C) in lake Koronia, Macedonia, Northern Hellas and the actions of local hunting federation. Birtsas P. Sokos C., Skordas K. (Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας Θράκης)

2. Genetic identification of Greek partridges *Alectoris graeca* and *Alectoris chukar*. Triantafyllidis A., Aaratzas D., Georgiadou A., Drikos A., Andreakou E., Lappa M., Hatzinikos A., Aaniou A., Papageorgiou A., Triantafyllidis C. (Κυνηγετική Ομοσπονδία Στερεάς Ελλάδας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο)

3. Turtle dove (*Streptopelia turtur*) response to habitat structure in Dadia-Souli Forest: implications for management. Bakaloudis D., Vlachos C., Chatzinikos E. (Κυνηγετική Ομοσπονδία Στερεάς Ελλάδας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο)

4. The role of wild life species in epidemiology of encephalomyocarditis virus. Billinis C., Spyrou V., Birtsas P., Maslarinou O., Papadopoulos O. (Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας Θράκης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας)

5. Investigation of phenotypic differences of brown hare (*Lepus europeus*) based on craniometrical measurements in Greece. Dedousopoulou E., Bakaloudis D., Vlachos C., Chatzinikos E. (Κυνηγετική Ομοσπονδία Στερεάς Ελλάδας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο)

6. Use of alpine ranges by brown hare (*Lepus europeus*) and livestock in central Greece. Competition or facilitation? Karmiris I., Koukoura Z., Christodoulou G. (Κυνηγετική Ομοσπονδία Θεσσαλίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο)

7. The willingness of users of farming ecosystems to accept and apply actions for the improvement of wild life habitats. Skordas K., Birtsas P., Papaspyropoulos K., Sokos C. (Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας Θράκης)

8. Population demography of the species wild boar (*Sus scrofa*, L.1758) in Peloponnesus and Sterea Hellas, S. Greece. Tsachalidis E., Konstantopoulos K. (Κυνηγετική Ομοσπονδία Πελοποννήσου, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο)

Όλες οι εργασίες και έρευνες χρηματοδοτήθηκαν από τις κυνηγετικές οργανώσεις και αποδεικνύουν έμπρακτα το πραγματικό ενδιαφέρον τους για την προστασία και διαχείριση της άγριας πανίδας, αλλά και την ουσιαστική αξιοποίηση των χρημάτων των Ελλήνων κυνηγών. Είναι κρίμα που για άλλη μια φορά η κεντρική διοίκηση θήρας της χώρας μας απουσίαζε.

Στο πλαίσιο του συνεδρίου πραγματοποιήθηκε και ημερίδα της FACE, όπου οι ευρωπαϊκές χώρες παρουσίασαν τις μεθόδους και στοιχεία καταμέτρησης πληθυσμών και κυνηγετικής κάρπωσης. Για άλλη μια φορά δόθηκαν συγχαρητήρια για τη μεθοδολογία και για την όλη έρευνα που πραγματοποιείται στην Ελλάδα, μέσα από το πρόγραμμα ARTEMIS. Ένα πρόγραμμα που υλοποιείται εδώ και 10 χρόνια και χρηματοδοτείται αποκλειστικά από τους Έλληνες κυνηγούς.

**Θηροφύλακες
της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας – Θράκης
διέσωσαν δύο κυνηγούς στο Βέρμιο**

Απίστευτη περιπέτεια έζησαν πρόσφατα δύο κυνηγοί από τη Θεσσαλονίκη, καθώς λόγω κακών καιρικών συνθηκών χάθηκαν στο όρος Βέρμιο, όπου είχαν μεταβεί για κυνήγι. Η απώλεια του προσανατολισμού τους έγινε γνωστή στους Ομοσπονδιακούς Θηροφύλακες της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας - Θράκης κ.κ. Νοχουσίδη Παναγιώτη και Θεοδωρακόπουλο Σταύρο. Οι θηροφύλακες αμέσως ενημέρωσαν την Αστυνομική Δ/ση Ν. Ημαθίας, τον τοπικό Κυνηγετικό Σύλλογο Βέροιας. Ενεργοποιήθηκε ο μηχανισμός για τον εντοπισμό τους, μαζί και με αρκετούς εθελοντές κυνηγούς. Μέσα σε έντονη χιονόπτωση, πυκνή ομίχλη και πολύ χαμηλές θερμοκρασίες ξεκίνησε η αναζήτηση των 2 κυνηγών, μέσα σε δύσβατους δασικούς δρόμους.

Τις μεταμεσονύκτιες ώρες και ύστερα από 12ωρη αναζήτηση οι Ομοσπονδιακοί Θηροφύλακες κατάφεραν να τους βρουν και να τους μεταφέρουν σώους. Η προσφορά αυτή αναδεικνύει ακόμη μια φορά το έργο της Ομοσπονδιακής Θηροφυλακής των κυνηγετικών οργανώσεων. Αξίζει να σημειωθεί πως οι θηροφύλακες ήταν εκτός υπηρεσίας.

Οι δύο κυνηγοί είναι καλά στην υγεία τους, παρόλη την ταλαιπωρία τους και δημόσια εκφράζουν τις ευχαριστίες τους για τον αλτρουισμό και την αλληλεγγύη που διέκρινε όλους, όσοι προσέτρεξαν αυθόρμητα στην αναζήτησή τους.

Συντονισμένες ενέργειες της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας Θράκης για την ενίσχυση της φυλής του ελληνικού ιχνηλάτη

Με μεγάλη επιτυχία πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις αναγνώρισης φυλής του Ελληνικού Ιχνηλάτη σε όλη τη Μακεδονία και τη Θράκη, που συνδιοργάνωσαν η ΚΟΜΑΘ, οι Κυνηγετικοί Σύλλογοι και ο Όμιλος Φίλων Ελληνικού Ιχνηλάτη. Τις εκδηλώσεις τίμησαν με την παρουσία τους η πλειοψηφία των διοικητικών συμβουλίων των συμμετεχόντων Κυνηγετικών Συλλόγων της Βόρειας Ελλάδας, μέλη του Δ.Σ. της ΚΟΜΑΘ και επιστημονικοί συνεργάτες της, οι ομοσπονδιακοί θηροφύλακες και φυσικά οι κυνηγοί-ιδιοκτήτες σκύλων οι οποίοι πήραν και την πιστοποίηση μορφολογίας των σκύλων τους ως Έλληνες Ιχνηλάτες.

Ο ελληνικός ιχνηλάτης είναι μια αρχέγονη φυλή, που διατηρήθηκε στο πέρασμα του χρόνου και συνδέθηκε με την παράδοση χάρη στην αγάπη του Έλληνα κυνηγού, που ήθελε ένα σκύλο τραχύ, αποτελεσματικό, λιτό και αξιόπιστο.

Παρότι ο Ελληνικός Ιχνηλάτης είναι προικισμένος με διαχρονικές αρετές, εργονομική μορφολογία και αξιοθαύμαστη ιδιοσυγκρασία, ως φυλή παραμένει ουσιαστικά «απροστάτευτη». Για το λόγο αυτό η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας - Θράκης, ανταποκρίθηκε άμεσα στην πρόταση συνεργασίας από τον Όμιλο Φίλων Ελληνικού Ιχνηλάτη, για πραγματοποίηση ειδικών ενημερωτικών εκδηλώσεων αναγνώρισης.

Αρχικά μέσα από ειδική επιστολή ενημερώθηκαν οι Κυνηγετικοί Σύλλογοι που εδρεύουν στις πρωτεύουσες των 16 Νομών της Βόρειας Ελλάδας, περιοχή αρμοδιότητας της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας - Θράκης. Οι Κυνηγετικοί Σύλλογοι με τη σειρά τους μέσω ειδικών δράσεων και ανακοινώσεων, ενημέρωσαν τα μέλη για να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή προσέλευση τους και οργάνωσαν

την όλη εκδήλωση σε κατάλληλες περιοχές. Οι κυνηγοί, που έχουν ελληνικούς ιχνηλάτες, προσήλθαν κατά τις αντίστοιχες ημερομηνίες και μετά από κρίση, αρκετοί μπόρεσαν να αναγνωρισθούν ως κάτοχοι ελληνικού ιχνηλάτη. Με τον τρόπο αυτό έγινε μια οργανωμένη προσπάθεια για τη δημιουργία βάσης για τη διάσωση και διατήρηση της φυλής.

Οι εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στις παρακάτω πόλεις:

- ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ
- ΚΟΜΟΤΗΝΗ
- ΞΑΝΘΗ
- ΚΑΒΑΛΑ
- ΔΡΑΜΑ
- ΣΕΡΡΕΣ
- ΦΛΩΡΙΝΑ
- ΚΑΣΤΟΡΙΑ
- ΓΡΕΒΕΝΑ
- ΚΟΖΑΝΗ
- ΒΕΡΟΙΑ
- ΚΑΤΕΡΙΝΗ
- ΕΔΕΣΣΑ
- ΚΙΑΚΙΣ
- ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
- ΠΟΛΥΓΥΡΟΣ

Κριτής ήταν ο κ. Αθανάσιος Γκόπης (Κριτής ΚΟΕ Ελληνικών Ιχνηλατών), όπου εξέτασε 155 σκύλους και κατέταξε ως αναγνωρισμένους ελληνικούς ιχνηλάτες τους 55. Από τα σκυλιά αυτά 22 ήταν αρσενικά και 33 θηλυκά. Σύμφωνα με την κυνοτεχνική ανάλυση του κριτού το μέσο επίπεδο των ζώων που αναγνωρίστηκαν ήταν από καλό έως πολύ καλό. Ορισμένα άτομα κυρίως από BEA1 και BEA3 πραγματικά ήταν σε πολύ καλό επίπεδο. Στα προτερήματα ανήκουν η καλή γενική εμφάνιση και τυπικότητα των μορφολογικών χαρακτηριστικών (σωστές οδοντοστοιχίες, σωστό ύψος, καλό

τρίχωμα και χρώμα). Ως συνηθέστερα ελαττώματα αναφέρονται: το μήκος των αυτιών, το μήκος και το σχήμα της ουράς και η σχέση κρανίου-ρύγχους). Σοβαρά προβλήματα, που οδήγησαν στον αποκλεισμό από την αναγνώριση, θεωρούνται τα πίσω παρράνυχα, το αρκετό λευκό στο στήθος και στα ακροπόδια και πολύ συχνά η ετεροχρωμία των

νυχιών, που σε πάρα πολλά σκυλιά δεν είναι μαύρα, όπως ορίζει το στάνταρτ του εθνικού τύπου της φυλής, αλλά είναι δίχρωμα (συνήθως μαύρο με κόκκινο) ή σκέτο κόκκινα ή προς το άσπρο, ή άλλα νύχια μαύρα και άλλα ανοιχτόχρωμα. Όλοι αυτοί οι χρωματικοί συνδυασμοί επιβεβαιώνουν τη διασταύρωση του ελληνικού ιχνηλάτη με το σερβικό, πρώην βαλκανικό ιχνηλάτη, το γνωστό μπαλκάν.

Επίσης ο κ. Γκόπης βοήθησε στον συντονισμό της κάθε εκδήλωσης. Για τη μεγάλη του προσφορά στη διατήρηση της φυλής του ελληνικού ιχνηλάτη το Δ.Σ. της ΚΟΜΑΘ κάλεσε τον κ. Γκόπη σε πρόσφατη συνεδρίαση στα γραφεία της στη Θεσσαλονίκη και του απηύθυνε εύφημο μνεία, του απένειμε τιμητική πλακέτα και του προσέφερε ένα χρήσιμο κυνηγετικό δώρο.

Υπενθυμίζεται πως η ΚΟΜΑΘ παλαιότερα είχε εκδώσει μια αφίσα για την ευαισθητοποίηση του κόσμου για τον ελληνικό ιχνηλάτη, ενώ ειδικά άρθρα είχαν δημοσιευτεί στην ετήσια έκδοση «ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ, τα πάντα περί θήρας»

Η προσέλευση του κόσμου και το ενδιαφέρον του ήταν μεγάλο και η όλη ενέργεια σχολιάστηκε με πολύ θετικό τρόπο. Αξίζει να επισημανθεί το γεγονός πως έγινε ευρύτερα γνωστό στους κυνηγούς μας (κυρίως τριχωτών θηραμάτων) ο φαινότυπος και τα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης ράτσας σκύλου. Αυτό είναι πολύ σημαντικό διότι επιφέρει μια τάξη στα δεδομένα που επικρατούσαν μέχρι στιγμής και βάζει τα θεμέλια για τη σωστή επιλογή και εκτροφή του αξιότατου αυτού σκύλου, που αποτελεί πολιτιστική κληρονομιά και εθνικό θέμα για τη χώρα

μας. Επίσης μέσω της εκδήλωσης, δόθηκε η ευκαιρία να γνωριστούν οι κάτοχοι τέτοιων σκύλων, να ανταλλάξουν απόψεις για τη συμπεριφορά και την αποτελεσματικότητα των σκύλων τους και ακόμη και να επιλέξουν «ζευγαρώματα» μεταξύ των παρευρισκόμενων σκύλων. Κρατήθηκε αρχείο φωτογραφιών κάθε αναγνωρισμένου σκύλου και τα στοιχεία του ιδιοκτήτη του, από τη ΚΟΜΑΘ, με σκοπό να διευκολυνθεί η βελτίωση και η εξάπλωση της ράτσας. Η παρουσίαση και η εξέταση των σκύλων από τον κριτή, κ Αθανάσιο Γκόπη, ήταν άψογη. Και τέλος πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα πως η φιλοξενία των τοπικών Κυνηγετικών Συλλόγων ήταν υποδειγματική, ενώ έκδηλη υπήρξε η επιθυμία για επανάληψη αυτών των εκδηλώσεων.

Το ενδιαφέρον που έδειξαν οι κυνηγοί με τη συμμετοχή τους σε αυτές τις εκδηλώσεις ήταν μεγάλο, όχι μόνο για την αναγνώριση του σκύλου τους, αλλά με την επιθυμία τους για γενικότερη ενημέρωση πάνω στην κυνολογία. Δόθηκε η ευκαιρία να εκφράσουν προβληματισμούς και απορίες και να αντιληφθούν με εύληπτο

τρόπο τυχόν ελαττώματα στα σκυλιά τους.

Αξιολογώντας την πρωτοβουλία αυτή, η ΚΟΜΑΘ την κρίνει ως ιδιαίτερα θετική, τόσο από το αριθμητικό αποτέλεσμα της αναγνώρισης των ελληνικών ιχνηλατών, όσο και από το γενικότερο ενδιαφέρον με το οποίο οι κυνηγοί και οι Κυνηγετικοί Σύλλογοι αγκάλιασαν την όλη προσπάθεια. Η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας – Θράκης θα συνεχίσει τις ενέργειες της ώστε ο ελληνικός ιχνηλάτης να εξακολουθεί να υπάρχει και να συντροφεύει τους κυνηγούς και τους ανθρώπους της υπαίθρου.

**Εγκατάσταση
πληθυσμού
κολχικού φασιανού.
Βελτίωση
ενδιαιτήματος
σε πανεπιστημιακή
έκταση**

Πέτρος Χ. Πλατής
Δασολόγος -
Θηραματοπόνος
Επιστημονικός Συνεργάτης
της ΚΟΜΑΘ

*Συνεχίζεται η συνεργασία του Κυνηγετικού
Συλλόγου Κομοτηνής
με το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης*

Ο Κυνηγετικός Σύλλογος Κομοτηνής σε συνεργασία με τις αρχές του Δ.Π.Θ., προέβηκε, για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά, στην υλοποίηση έργων βελτίωσης ενδιατημάτων στο χώρο της πανεπιστημιούπολης που βρίσκεται στα όρια της πόλης της Κομοτηνής.

Τα έργα βελτίωσης του ενδιαιτήματος σχεδιάστηκαν για να βοηθήσουν τους πληθυσμούς δυο σημαντικών ειδών της πανίδας που υπάρχουν στο συγκεκριμένο χώρο, της πεδινής πέρδικας και κυρίως του κολχικού φασιανού, που είναι μοναδικός στην Ευρώπη και έχει περιοριστεί μόνο στο παραποτάμιο δάσος των εκβολών του Νέστου ποταμού.

Η εγκατάσταση του φασιανού στη περιοχή προήλθε από τις απελευθερώσεις των τελευταίων ετών που πραγματοποίησε ο σύλλογος με πουλιά που εφοδιάστηκε από το κρατικό εκτροφείο Χρυσούπολης. Θα πρέπει να διευκρινιστεί πως δυστυχώς τα πουλιά έχουν μολυνθεί γενετικά. Απόδειξη αυτού είναι μερικά αρσενικά άτομα να εμφανίζουν λευκό “περιλαίμιο”.

Η προσαρμογή τους και η εγκατάστασή τους στο φυσικό περιβάλλον κρίνεται επιτυχής και η ακτινοβολία τους στις γύρω περιοχές είναι θεαματική με αποτέλεσμα να εμπλουτιστούν και τα πέριξ με αξιόλογους αριθμούς φασιανών, δημιουργώντας ικανοποιητικό θηρευτικό πλεόνασμα.

Τη τελευταία τριετία σταματήσαμε να απελευθερώνουμε φασιανούς στο συγκεκριμένο χώρο, προκειμένου να εκτιμήσουμε τη δυνατότητα και το μέγεθος της επιτυχίας της προσαρμογής τους στο φυσικό περιβάλλον.

Τα έργα βελτίωσης αφορούν την εγκατάσταση σπορών με κατάλληλα φυτικά είδη για την παροχή τροφής στα πουλιά, την κατασκευή ειδικών ποτίστρον για παροχή νερού κατά τους θερινούς μήνες, καθώς και τη ρύθμιση των πληθυσμών των φυσικών τους εχθρών που βρίσκονται σε υψηλούς αριθμούς

στη περιοχή.

Οι σπορές πραγματοποιούνται σε δυο φάσεις, μια κατά τη φθινοπωρινή περίοδο με μαλακό σιτάρι, κριθάρι, τριφύλλι και βίκο και μια την άνοιξη με ηλιάνθο, συνολικής έκτασης εκατό στρεμμάτων περίπου.

Οι φθινοπωρινές σπορές ειδικότερο σκοπό έχουν, την παροχή τροφής υψηλής περιεκτικότητας σε υδατάνθρακες κατά την αναπαραγωγική περίοδο των πουλιών και οι εαρινές στην αύξηση των διαθέσιμων σπόρων με πλούσια περιεκτικότητα σε λιπαρά, απαραίτητα στην ανάπτυξη των νεαρών ατόμων στο τέλος του καλοκαιριού.

Η κατανομή των σπαρμένων εκτάσεων στο χώρο είναι διάσπαρτη, ώστε να διασφαλίζεται η πρόσβαση σε όσο το δυνατόν περισσότερα πουλιά.

Ανάλογη μέριμνα δόθηκε και για τα διαθέσιμα νερού.

Το όλο εγχείρημα στοχεύει στη δημιουργία ενός υψηλού και σταθερού αναπαραγόμενου πληθυσμού των παραπάνω ειδών στο χώρο των δυόμισι χιλιάδων στρεμμάτων του πανεπιστημίου, που θα είναι σε θέση να παρέχει σημαντικά πλε-

ονάσματα (φασιανού) προς θήρευση στις παρακείμενες ελεύθερες για το κυνήγι περιοχές και αποτελεί στην ουσία ένα ολοκληρωμένο διαχειριστικό σχέδιο.

Παράλληλα με τις δράσεις βελτίωσης ενδιαιτήματος στο χώρο του πανεπιστημίου, πραγματοποιούνται καταμετρήσεις του πληθυσμού του κολχικού φασιανού, από τους ειδικούς επιστήμονες της ΚΟΜΑΘ.

Οι καταμετρήσεις γίνονται στην αρχή της άνοιξης με το ξεκίνημα της αναπαραγωγικής περιόδου. Στην καταμέτρηση του προηγούμενου έτους, επιλέχθηκε να εφαρμοστούν δυο μέθοδοι και να συγκριθούν τα αποτελέσματά τους, ώστε να διεξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα για το μέγεθος του πληθυσμού των

φασιανών.

Η μια από τις δυο μεθόδους βασίζεται στη καταμέτρηση των χωροκρατειών, στην έναρξη της αναπαραγωγικής περιόδου. Με την ίδια μέθοδο υπολογίστηκαν και οι πληθυσμοί του είδους σε άλλες περιοχές τα τελευταία δυο χρόνια (παραιοτάμιο δάσος Νέστου, Θεσσαλία κλπ), ώστε να έχουμε συγκρίσιμα αποτελέσματα.

Με τη μέθοδο αυτή εκτιμάται ο αριθμός των χωροκρατειών των αρσενικών ατόμων με τη βοήθεια της φωνής. Τα «κοκόρια» προκειμένου να οριοθετήσουν την κυριαρχία τους σε μια συγκεκριμένη περιοχή και να προσελκύσουν τα θηλυκά άτομα (πολυγαμικό είδος) καθώς και για να αποτρέψουν τους επίδοξους ανταγωνιστές τους, κρῶζουν δυνατά νωρίς το πρωί. Συνολικά εντοπίστηκαν 95 χωροκρατείες εντός της περιφράξης και 13 εκτός αυτής.

Η δεύτερη μέθοδος αφορούσε την απευθείας παρατήρηση των ατόμων, που γινόταν πάνω από κινούμενο αυτοκίνητο που εκτελούσε την ίδια πάντα διαδρομή με τον ίδιο παρατηρητή και την ίδια ώρα. Τα τελικά συμπεράσματα αναγάρανε το συνολικό πληθυσμό του κολχικού φασιανού στο χώρο του πανεπιστημίου, στα 300

περίπου άτομα με αναλογία φύλου ένα αρσενικό ανά δυο θηλυκά.

Η έκταση του χώρου που δύναται να εκμεταλλευτεί ο φασιανός στην συγκεκριμένη έκταση, αντιστοιχεί περίπου σε 2000 στρέμματα. Η κάθε χωροκρατία καταλάμβανε έκταση 20 στρεμ., περίπου, γεγονός που σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία είναι το μέγιστο δυνατό στις πρώτες ποιότητες ενδιαιτημάτων για το φασιανό.

Έχουμε δηλαδή φθάσει στο μέγιστο της πυκνότητας, απομένει να τη διατηρήσουμε στον ίδιο βαθμό και κυρίως να επιτύχουμε όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αναπαραγωγή με σκοπό να εξαπλωθεί το είδος σταδιακά στην ευρύτερη περιοχή. Η παρακολούθηση της αναπαραγωγής και του βαθμού επιτυχίας της παρακολουθείται τα δυο τελευταία χρόνια, από τους ίδιους επιστήμονες.

Στο νομό υπάρχουν και άλλες περιοχές, όπου κατάφερε να εγκατασταθεί το

είδος, αλλά είναι σε μικρότερους πληθυσμούς.

Λαμβάνοντας υπόψη τα μέχρι τώρα αποτελέσματα των εμπλουτισμών με κολχικούς φασιανούς στο Ν. Ροδόπης από τον Κ.Σ. Κομοτηνής, καταλήγουμε στην άποψη πως το συγκεκριμένο είδος κάτω από κατάλληλα διαχειριστικά μέτρα (βελτίωση και δημιουργία ενδιατημάτων, προσωρινές απαγορεύσεις κατάλληλων περιοχών, ρύθμιση πληθυσμών αρπάγων κ.α), μπορεί να αποτελέσει σημαντικό κεφάλαιο στα μελλοντικά επιδημητικά θηραματικά είδη για τον Έλληνα κυνηγό.

Το παράδειγμα της Κομοτηνής, αποτελεί ήδη οδηγό για τη περαιτέρω εφαρμογή παρόμοιων προσπαθειών, στους υπολοίπους νομούς αρμοδιότητας της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας – Θράκης.

**Συνάντηση αρμόδιων φορέων
στα γραφεία της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας - Θράκης
για τη γρίπη των πτηνών**

Σύσκεψη διοργάνωσε η Γενική Διεύθυνση Κτηνιατρικής του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με αντικείμενο τη γρίπη των πτηνών και ειδικότερα για την παρουσίαση του Εθνικού Προγράμματος Διερεύνησης και Επιτήρησης της γρίπης των πτηνών και τον συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων.

Άποψη από τη σύσκεψη απ' τα γραφεία της ΚΟΜΑΘ

Η σύσκεψη φιλοξενήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2005 (αρκετό καιρό πριν λάβει διαστάσεις το θέμα) στα γραφεία της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας & Θράκης, στη Θεσσαλονίκη, και συμμετείχαν εκπρόσωποι του Υπουργείου Γεωργίας, των Διευθύνσεων Κτηνιατρικής από πολλές περιοχές της Ελλάδας, καθηγητές της Κτηνιατρικής Σχολής ΑΠΘ, ερευνητές του ΕΘΙΑΓΕ και εκπρόσωποι της Ορνιθολογικής Εταιρείας και του ΕΚΠΑΖΠ, καθώς επίσης εκ μέρους των κυνηγετικών οργανώσεων ο Πρόεδρος της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας, ο Πρόεδρος της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας – Θράκης και άλλα μέλη του Δ.Σ. και Δασολόγοι – Θηραματολόγοι, επιστημονικοί συνεργάτες των κυνηγετικών οργανώσεων.

Στη σύσκεψη καταδείχθηκε ο σπουδαίος ρόλος των κυνηγετικών οργανώσεων, που μέσα από τις υποδομές τους, τα αποτελέσματα των μελετών τους, την Ομο-

σπονδιακή Θηροφυλάκη και τα επιστημονικά τους στελέχη, αποτελούν τον κύριο, αν όχι το μοναδικό δειγματολήπτη άγριων αποδημητικών πτηνών, μέσω της κυνηγετικής δραστηριότητας. Αναγνωρίστηκε ο συντονιστικός ρόλος της ΚΣΕ, καθώς οι συμμετέχοντες εκπρόσωποι φορέων αντιλήφθηκαν ότι οι Κυνηγετικές Οργανώσεις μπορούν να προσφέρουν αξιόπιστα επιστημονικά στοιχεία για τη μετανάστευση των πουλιών, για τους πληθυσμούς διαχείμασης, αλλά και να καλύψουν πλήρως τις εθνικές απαιτήσεις για συλλογή δειγμάτων, προς διερεύνηση και επιτήρηση τυχόν εμφάνισης της γρίπης των πτηνών στην Ελλάδα.

Οι προτάσεις της ΚΣΕ έγιναν άμεσα δεκτές από τις κρατικές υπηρεσίες, υποβλήθηκε στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τρφίμων συγκεκριμένο και αναλυτικό πρόγραμμα παρακολούθησης και συλλογής δειγμάτων από τους κυνηγούς και τους θηροφύλακες των κυνηγετικών οργανώσεων, βάσει του οποίου έγινε σε ένα έτος συλλογή 1.000 ατόμων μεταναστευτικών πτηνών για εργαστηριακή εξέταση από τις Κτηνιατρικές υπηρεσίες.

Ο προληπτικός σχεδιασμός και η προετοιμασία της χώρας μας για έγκαιρη αντιμετώπιση, αν ποτέ επιβεβαιωθεί ανάλογο κρούσμα, απαιτεί τη συνεργασία των εμπλεκόμενων φορέων. Η συμβολή των κυνηγετικών οργανώσεων είναι ήδη αναγνωρισμένη και αποδεικνύει τη σοβαρότητα και υπευθυνότητα με την οποία διαχειρίζονται τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Άποψη από τη σύσκεψη απ' τα γραφεία της ΚΟΜΑΘ

Τα άγρια πτηνά δεν κινδυνεύουν από την γρίπη

Η μετάδοση του ιού γίνεται από τα οικόσιτα

του Donald G. McNeil JR.

The New York Times

(Μάρτιος 2006)

Το φονικό στέλεχος της γρίπης των πτηνών, το διαβόητο H5N1, επί του παρόντος δεν απειλεί την ανθρωπότητα. Απειλεί όμως τα πτηνά, στα οποία έχει ήδη προκαλέσει τον όλεθρο. «Αν ήσασταν κοτόπουλο, θα γνωρίζατε ότι η πανδημία έχει ήδη φτάσει», λέει η δρ. Τζ. Γκερμπερντινγκ, διευθύντρια των Κέντρων Ελέγχου και Πρόληψης Ασθενειών στις ΗΠΑ. Μάλλον έχει δίκιο. Περισσότερα από 200 εκατ. οικόσιτα πουλερικά πέθαναν από τη γρίπη ή θανατώθηκαν από φορείς δημόσιας υγείας στην προσπάθεια ελέγχου της νόσου. Είναι, όμως, η γρίπη απειλή για όλα τα πτηνά;

Το αμερικανικό Εθνικό Κέντρο Υγείας Άγριας Ζωής έχει καταγράψει 87 είδη

Σταχτοτσιγκινιάς

πτηνών που προσβλήθηκαν από τον ιό σε Ασία, Αφρική και Ευρώπη. Ανάμεσά τους σπίνι, αετοί και ερωδιοί. Σε κάθε περίπτωση, όμως, οι λοιμώξεις ήταν περιστασιακές. Πρέπει δε να έχουμε κατά νου ότι, ναι μεν ο H5N1 μπορεί να αποδεκατίσει εντός ωρών χιλιάδες κοτόπουλα, σε ότι αφορά όμως, τα άγρια πτηνά, δεν έχει μέχρι στιγμής αναφερθεί ανάλογο φαινόμενο. Κανένα είδος άγριων πτηνών δεν κινδυνεύει με αφανισμό εξαιτίας του H5N1.

Υπάρχουν τουλάχιστον 15 στελέχη γρίπης των πτηνών και οι αγριόπαπιες είναι πάντα οι ξενιστές τους. Ο ιός απελευθερώνεται στο περιβάλλον με τα κόπρανα, που παραμένουν στο νερό και μεταβάλλουν τους αρκτικούς βιότοπους σε εκτροφεία γρίπης.

Τα περισσότερα αποδημητικά πτηνά διαθέτουν αντισώματα για τα περισσότερα στελέχη του ιού. Όταν, όμως, νέος ιός τρυπώσει σε πτηνοτροφείο μεταδίδεται

με την ταχύτητα της φωτιάς από πτηνό σε πτηνό. Σε κάθε νέο κρούσμα, ο ιός υφίσταται κάποια μετάλλαξη, και σε κάποιες περιπτώσεις αποκτά χαρακτηριστικά φονιά, όπως έγινε το 1918.

Ο μεταλλαγμένος ιός μπορεί να μολύνει τα αποδημητικά πτηνά, που σταθμεύουν για να ξεποστάσουν σε ορυζώνες ή λίμνες, τις οποίες χρησιμοποιούν τα οικόσιτα πτηνά. Αλλά και τότε, η διάδοση του φονικού ιού θα περιοριστεί διότι προφανώς τα ημιθανή αποδημητικά πτηνά δεν μπορούν να πετάξουν μακριά. Ίσως αυτό εξηγεί την παράδοξη πορεία του ιού σήμερα.

Μια άλλη οδός μετάδοσης είναι η εμπορία νεοσσών. Στη Νιγηρία, λόγω χάρη, όπου εμφανίστηκε το H5N1 γινόταν εισαγωγή νεοσσών από Κίνα και Τουρκία, που είχαν πληγεί από τη γρίπη.

Μαζικοί θάνατοι άγριων πτηνών παρατηρήθηκαν σε Αζερμπαϊτζάν και Γερμανία, ενώ την Ιταλία στη Σουηδία βρέθηκαν μερικοί μολυσμένοι νεκροί κύκνοι. Ωστόσο, υδρόβια πτηνά που ζουν στους ίδιους βιότοπους παραμένουν υγιή.

Τα περισσότερα από τα νεκρά άγρια πτηνά ήταν κύκνοι *Cygnus olor*, που συνήθως πετούν πάνω από την Ευρώπη, ακολουθώντας τη διατροφική τους αλυσίδα. Ίσως, λοιπόν, να προσβλήθηκαν από τα μολυσμένα οικόσιτα πτηνά στην Τουρκία ή στη Ρουμανία. Μεγαλύτερη απειλή για τα ζώα αποτέλεσαν οι πανικόβλητοι Ρουμάνοι χωρικοί που τα αποτελειώναν όπου τα έβρισκαν.

Μέχρι στιγμής βρέθηκαν μολυσμένα πτηνά στη Βόρεια ή Νότια Αμερική. Οι αρχές στο Χονγκ Κονγκ, την Ιαπωνία, την Νότια Κορέα, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία εξέτασαν χιλιάδες αποδημητικά πτηνά την τελευταία διετία και δε διαπίστωσαν ούτε μια μόλυνση. Από την άλλη, λοιμωξιολόγοι από την Ασία και την Κίνα εξέτασαν δείγματα από 13 χιλιάδες αγριόπαπιες στους βάλτους του Χονγκ Κονγκ και της ανατολικής Κίνας και 51 χιλιάδες πάπιες σε κινέζικες αγορές. Όπως διαπιστώθηκε πάπιες που έμοιαζαν υγιείς μετέδιδαν ιό, φονικό για τα οικόσιτα πτηνά. Άλλωστε, τα στελέχη του H5N1 απέκτησαν τόσο σαφή τοπικά χαρακτηριστικά ώστε οι ερευνητές θεωρούν ότι η μετάδοση γίνεται μεταξύ οικόσιτων πτηνών- από πτηνοτροφείο σε πτηνοτροφείο- και όχι από τα άγρια πτηνά.

Σουβλόπαπια - *Anas acuta*

Η ΓΡΙΠΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΚΥΝΗΓΙ

Η νόσος των πουλερικών ως διεθνές πρόβλημα υφίσταται ήδη από το 2003. Η εμφάνιση του H5N1 με χαρακτηριστικά την υψηλή θνησιμότητα αλλά και ταχύτητα εξάπλωση από χώρα σε χώρα, έθεσε σε συναγερμό τους υγειονομικούς φορείς ανά τον κόσμο.

Σε περισσότερες από 100 χώρες γίνονται προσπάθειες ώστε να βρεθεί αποτελεσματικός τρόπος αντιμετώπισης του ιού το ταχύτερο δυνατό. Οι προσπάθειες αυτές έχουν ως στόχο την αποτροπή πανδημίας δίνοντας μεγάλη έμφαση στην πρόληψη. Από αυτή την προσπάθεια για πρόληψη δεν μπορούσαν να απουσιάσουν οι Κυνηγετικές Οργανώσεις υπό τον συντονισμό και την καθοδήγηση της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας, σε συνεργασία με τις αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες.

Τα βασικά που πρέπει να γνωρίζουμε

- Ακόμα και σήμερα για τα περισσότερα θέματα που αφορούν τον ιό της γρίπης των πουλερικών, δεν έχουν εξαχθεί οριστικά επιστημονικά συμπεράσματα.

- Για τον παραπάνω λόγο τα δεδομένα μπορεί να αλλάξουν ριζικά από μέρα σε μέρα, κυρίως ως προς τον τρόπο μετάδοσης, τα είδη ζώων που μπορεί να προσβάλει κλπ.

- Η γρίπη των πουλερικών προκαλείται από ιό της γρίπης τύπου Α ο οποίος έχει 16 υποτύπους εκ των οποίων μόνο οι δύο είναι επικίνδυνοι (H5 & H7).

- Η ασθένεια στα άγρια πτηνά έχει καταγραφεί σε πολλές περιοχές του πλανήτη και αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στην Ευρώπη εδώ και πολλές δεκαετίες. Μελέτες έδειξαν ότι περίπου το 15% των υδροβίων και το 2% των υπόλοιπων ειδών είναι φορείς σε κάποιον υποτύπο του ιού σε κάθε χρονική στιγμή.

- Οι ιοί τύπου Α έχουν την δυνατότητα να μεταλλάσσονται και να αυξάνουν έτσι την λοιμογόνο δύναμη τους .

- Δεν έχει παρατηρηθεί μέχρι στιγμής κανενός είδους μετάδοση από θηλαστικό σε άνθρωπο.

- Επιζωοτία ιού υψηλής λοιμογόνου δύναμης στελέχους γρίπης έχει παρατηρηθεί μία μόνο φορά στην Ν. Αφρική το 1961.

- Τα εκκρίματα των πτηνών είναι υπεύθυνα για την μετάδοση του ιού καθώς και οποιοδήποτε αντικείμενο έχει μολυνθεί από αυτά.

- Η πιθανότητα να μεταλλαχτεί ο ιός, σε κάποια μορφή ικανή για να μεταδίδεται από άνθρωπο σε άνθρωπο, μεγαλώνει με κάθε νέο ανθρωπινό κρούσμα.

- Ο μοναδικός μέχρι σήμερα, γνωστός τρόπος μετάδοσης του επικίνδυνου ιού στον άνθρωπο είναι μόνο μέσω οικόσιτων πουλερικών.

- Το μαγειρεμένο ή ψημένο θήραμα σε θερμοκρασία πάνω από 70 °C δεν εγκυμονεί κίνδυνο μετάδοσης του ιού.

Οι Κυνηγετικές Οργανώσεις Συμμετέχουν ενεργά και ουσιαστικά στην αντιμετώπιση της γρίπης των πτηνών

Οι Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος, μέσα στα πλαίσια του Εθνικού Προγράμματος Διερεύνησης και Επιτήρησης της Γρίπης, σε συνάντηση στις 09-09-05 στην Θεσσαλονίκη ανέλαβε τον εξαιρετικά σημαντικό, για την πρόληψη, ρόλο της τακτικής αποστολής στο Εθνικό Εργαστήριο Παρακολούθησης της γρίπης, μεγάλου αριθμού συγκεκριμένων αποδημητικών πουλιών προς εξέταση .

Έτσι στη φάση αυτή, η Κ.Σ.Ε. παίζει τον σημαντικότερο ρόλο αφού μέσω των Κυνηγετικών Ομοσπονδιών, Συλλόγων και της Ομοσπονδιακής Θηροφυλακής, είναι η μόνη που έχει ενεργό δίκτυο - μηχανισμό συλλογής δειγμάτων σε όλη την χώρα για τα είδη που έχουν την μεγαλύτερη πιθανότητα μεταφοράς του ιού.

Κοκκινολαιμόχνη - *Brauda ruficollis*

Κυνηγόπατια - *Aythya ferina*

Οι Κυνηγετικές Οργανώσεις διαθέτουν:

- Τον επιθυμητό αριθμό, κατά είδος και περιοχή, δειγμάτων και καθ' όλη τη χρονική περίοδο παρουσίας των πτηνών αυτών στη χώρα μας.
- Στοιχεία για τους διαδρόμους μετανάστευσης και περιόδους προκειμένου να γίνει ο καλύτερος σχεδιασμός της παρακολούθησης του θέματος
- Τα μεγέθη των πληθυσμών που διαχειμάζουν και σε ποιες περιοχές
- Το πλήρες δίκτυο δειγματοληψίας σ' όλη την Ελλάδα.

Παράλληλα οι Κυνηγετικές Οργανώσεις, με τα μέσα που διαθέτουν (αυτοκίνητα , θηροφύλακες κλπ.):

- Ενημέρωσαν τους κατοίκους των περιοχών όπου παρατηρήθηκαν κρούσματα.

- Συμβάλουν στον περιορισμό – εγκλεισμό των οικόσιτων πουλερικών.
- Προβαίνουν στον καθαρισμό περιοχών.
- Παραλαμβάνουν νεκρά πτηνά και τα παραδίδουν στις αρμόδιες Κτηνιατρικές Υπηρεσίες.

Λόγω της σοβαρότητας του θέματος του ιού της γρίπης, από την αρχή και σε αυτό τον τομέα, της ενημέρωσης, η Κ.Σ.Ε. αλλά και οι Ομοσπονδίες έπαιξαν και πάλι πολύ σημαντικό ρόλο στην σωστή, έγκυρη και υπεύθυνη πληροφόρηση με πολλές παρουσίες στην τηλεόραση, στο ραδιόφωνο καθώς και με εξειδικευμένες δημοσιεύσεις στον τύπο και αλλού.

Κίνδυνοι περιορισμού της κυνηγετικής δραστηριότητας από την Γρίπη των Πτηνών

Στην αρχή του Φλεβάρη 2006, μέσα στον καταιγισμό των εκπομπών της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, των δημοσιευμάτων των εφημερίδων κλπ, υπήρξε μια προσπάθεια γενικής απαγόρευσης του κυνηγιού.

Μέτρο πανικού και χωρίς νόημα, αφού οι σχετικές οδηγίες της αρμόδιας υπηρεσίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δεν προέβλεπαν κάτι τέτοιο και οι αρμόδιες για την γρίπη Υπηρεσίες του Κράτους συνιστούσαν ψυχραιμία, αντικειμενικότητα και αποφυγή πανικού.

Η αντίδραση της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας μπροστά σε αυτό τον κίνδυνο της γενικής απαγόρευσης ήταν υπεύθυνη και τεκμηριωμένη.

Ζήτησε να επιβληθούν κατά γράμμα τα περιεχόμενα της Ευρωπαϊκής Οδηγίας που επιβάλλουν τοπικούς και μικρής έκτασης περιορισμούς του κυνηγιού, γιατί από ορισμένους φορείς έγιναν σπασμωδικές κινήσεις και επεβλήθησαν αδικαιολόγητες και χωρίς νόημα απαγορεύσεις ειδικά στην βόρεια Ελλάδα.

Οι παρεμβάσεις μας αυτές απέτρεψαν την εξάπλωση των

Σταχτόχηννα - Anser anser

απαγορεύσεων σε όλη την χώρα και έδωσαν την δυνατότητα στους κυνηγούς να συνεχίσουν την κυνηγετική δραστηριότητα μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου.

Συμπεράσματα

- Ακόμα και σήμερα υπάρχουν πολλά ερωτήματα τα οποία είναι αναπάντητα και μπορεί ανά πάσα στιγμή τα πάντα να αλλάξουν ριζικά σχετικά με την γρίπη των πτηνών

- Η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος, με όλες τις Κυνηγετικές Οργανώσεις, με όλα τα μέσα που διαθέτει, συνεργάζεται στενά και αποτελεσματικά με τις αρμόδιες Κτηνιατρικές Υπηρεσίες για την αντιμετώπιση της γρίπης.

- Η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος εφαρμόζει και θα συνεχίσει να εφαρμόζει, χωρίς υπερβολές, χωρίς υστερόβουλες σκέψεις, τα μέτρα εκείνα που επιβάλλονται από την πολιτεία για την δημόσια υγεία.

- Η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος θα συνεχίσει να εξασφαλίζει υπεύθυνη ενημέρωση για να αποτρέπει τους αδικαιολόγητους και χωρίς νόημα περιορισμούς για το κυνήγι.

- Η καλή ατομική υγιεινή, με τακτικό πλύσιμο των χεριών, η αποφυγή επαφής με νεκρά ή άρρωστα πτηνά, η αποτροπή επαφής του σκύλου με νεκρό πτηνό, από άγνωστα αίτια, το καλό μαγείρεμα των πτερωτών θηραμάτων μας προστατεύουν και από άλλες πιθανές νόσους πέραν της επίκαιρης γρίπης των πτηνών. Τα παραπάνω καλύπτουν τις πιθανές ανησυχίες μας.

Με τα σημερινά δεδομένα ουδείς λόγος υπάρχει για περιορισμούς κατά την νέα κυνηγετική περίοδο πέραν από αυτούς που επιβάλλονται από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες σε περίπτωση συγκεκριμένου κρούσματος.

Βουβόκυκνος - Cygnus olor

**Η γρίπη
των πτηνών
και ο ρόλος
των αποδημητικών
πουλιών**

άρθρο Οκτωβρίου 2005

Περικλής Κ. Μπίρτσας
Δρ Δασολόγος
Θηραματολόγος
Γεν. Διευθυντής ΚΟΜΑΘ

Χαράλαμπος Μπιλλίνης
Επίκουρος Καθηγητής
Ιολογίας και Ιογενών
Νοσημάτων
Τμήμα Κτηνιατρικής
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Η γρίπη των πτηνών είναι μια μεταδοτική ασθένεια που προκαλείται από ιούς του γένους Α της γρίπης. Η ασθένεια στα άγρια πτηνά έχει καταγραφεί σε πολλές περιοχές του πλανήτη και αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά στην Ευρώπη στα τέλη του 19^{ου} αιώνα (1878). Οι ιοί της γρίπης των πτηνών δύσκολα προσβάλλουν άλλα ζωικά είδη αλλά και τον άνθρωπο. Οι ιοί του γένους Α της γρίπης διακρίνονται σε υπότυπους ανάλογα με την ορολογική αντίδραση με τις γλυκοπρωτεΐνες της επιφάνειας του ιού [αιμοσυγκολλητίνες (H) και νευραμινιδάσες (N)]. Μέχρι στιγμής έχουν αναγνωριστεί 16 H (H1-H16) και 9 N (N1-9) τύποι. Κάθε ιός έχει έναν υπότυπο (HxNx) σε οποιαδήποτε συνδυασμό.

Κικίρι - *Anas crecca*

Οι φορείς για όλους τους υπότυπους του ιού της γρίπης των πτηνών είναι τα υδροβία και παρυδάτια πτηνά (κυρίως οι πάπιες και οι χήνες) στον οποίων το πεπτικό σύστημα πολλαπλασιάζεται ο ιός, συχνά χωρίς την παρουσία συμπτωμάτων. Στα άγρια υδροβία πτηνά οι υπότυποι H και N φαίνεται να είναι σταθεροί και δεν μεταλλάσσονται όπως συμβαίνει όταν οι ιοί προσβάλλουν οικόσιτα πτηνά.

Τα στελέχη του ιού της γρίπης των πτηνών διακρίνονται σε δύο κατηγορίες ανάλογα με την λοιμογόνο τους δύναμη. Στελέχη του ιού γνωστά ως υψηλής λοιμογόνου δύναμης (Highly Pathogenic Avian Influenza - HPAI) προκαλούν θνησιμότητα που μπορεί να φτάσει το 100%. Όμως τα περισσότε-

ρα στελέχη είναι χαμηλής λοιμογόνου δύναμης (Low Pathogenic Avian Influenza - LPAI) και προκαλούν ασυμπτωματικές λοιμώξεις ή την εμφάνιση ήπιων συμπτωμάτων. Τα στελέχη LPAI συχνά απομονώνονται από τα άγρια πτηνά ειδικά της τάξης Anseriformes (κύκνοι, πάπιες, χήνες κ.λπ.). Αντίθετα τα στελέχη HPAI δεν διατηρούνται στους πληθυσμούς των άγριων πτηνών αλλά κατά περίπτωση απομονώνονται από τα άγρια πτηνά κατά τη διάρκεια εμφάνισης μαζικών θανάτων (επιζωοτιών) οικόσιτων πτηνών. Η ικανότητα των LPAI στελεχών να μεταλλάσσονται σε HPAI ειδικά στα πτηνά και η ποικιλοότητα των ιών που «κυκλοφορούν» στους πληθυσμούς των άγριων πτηνών δείχνουν την επιζωοτιολογική σημασία των τελευταίων. Επιζωοτίες της γρίπης των πτηνών μπορούν να συμβούν όταν ένα LPAI στέλεχος εισχωρεί σε πληθυσμό οικόσιτων πτηνών και μεταλλάσσεται σε HPAI οπότε είναι δυνατή όπως αποδείχτηκε η μετάδοση σε άνθρωπο.

Σημειώνεται ότι, ο κίνδυνος υφίσταται στο γεγονός της συνύπαρξης στο ίδιο άτομο του ιού της γρίπης των πτηνών και του ανθρώπινου ιού της γρίπης, με συνέπεια να είναι σημαντικά μεγάλες οι πιθανότητες δημιουργίας ενός νέου ιού με χαρακτηριστικά υψηλής μεταδοτικότητας από άνθρωπο σε άνθρωπο. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι εμβολιασμοί στον άνθρωπο έχουν στόχο την προστασία του από τον ανθρώπινο ιό, έτσι ώστε να μειωθεί δραστικά η πιθανότητα να βρεθεί σε ένα άτομο ταυτόχρονα ο ιός της γρίπης των πτηνών και του ανθρώπου. Αυτό είναι που φοβάται η διεθνής επιστημονική κοινότητα και λαμβάνονται αυστηρά μέτρα, μετά από εκδήλωση γρίπης σε πτηνά, και όχι τόσο η μολυσματικότητα του στέλεχος των πτηνών. Στο παρελθόν υπήρξαν σποραδικά μολύνσεις ανθρώπων από πτηνά οφειλόμενα σε στελέχη του ιού της γρίπης H7N7 και H5N1 (υψηλής λοιμογόνου δύναμης) και H9N2 (χαμηλής λοιμογόνου δύναμης) στην Ευρώπη και στην Ασία. Η ύπαρξη ενδημικών μολύνσεων σε χώρες της Ασίας, τα τελευταία 7 έτη, δηλώνει ότι ο ιός συνεχίζει να μολύνει το περιβάλλον και είναι εν δυνάμει κίνδυνος για τη μετάδοσή του σε ανθρώπους. Θα πρέπει να σημειώσουμε όμως ότι και σε αυτή την περίπτωση, από τα δεδομένα της Ασίας, η μετάδοση του ιού είναι πολύ δύσκολη και αφορά τους επιβεβλημένα διαβιούντες πλησίον των μολυσμένων οικόσιτων πτηνών, όπως εκτροφείς, κτηνίατροι κ.α., δίχως να έχει επιβεβαιωθεί η μετάδοση της νόσου από την κατανάλωση τροφών. Εδώ και 7 χρόνια από την έναρξη των περιστατικών στην Ασία, έχουν θανατωθεί 150 εκατομμύρια οικόσιτα πτηνά και έχουν αποβιώσει περισσότεροι από άνθρωποι. Ωστόσο στελέχη του επικίνδυνου ιού απομονώθηκαν μόνο σε νεκρά η ημιθανή άγρια πτηνά που δεν μπορούσαν να μετακινηθούν τα οποία φαίνεται ότι μολύνθηκαν από τα οικόσιτα.

Η παρουσία του ιού H5N1 μετά την Ασία στο Καζακστάν επιβεβαίωσε τις φοβίες των ερευνητών για μετάδοση του ιού μέσω των αποδημητικών πτηνών. Ιοί της γρίπης των πτηνών έχουν απομονωθεί σε περισσότερα από 88 είδη άγριων πτηνών. Από το 1920 η νόσος αναφέρθηκε στις ΗΠΑ, Αφρική και Μ. Ανατολή. Η πρώτη απομόνωση στελέχους HPAI από άγρια πτηνά έγινε στην Ν. Αφρική το 1961 σε ποταμογλάρονα (*Sterna hirundo*). Η αυξημένη επιτήρηση κατά τη δεκαετία του 70 αποκάλυψε ότι η τάξη των Anseriformes (χήνες, πάπιες κ.λπ.) είναι η κύρια αποθήκη του ιού της γρίπης των πτηνών. Μελέτες έδειξαν ότι περίπου το

15% των υδροβίων και το 2% των υπολοίπων ειδών είναι προσβεβλημένα από ιό της γρίπης σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή. Άλλες ερευνητικές εργασίες έδειξαν ότι το ποσοστό αυτό σε παρυδάτια πτηνά (χαραδριοί, καλημάνες κ.λπ) μπορεί να φτάσει το 30%. Η πιθανότητα εντοπισμού του ιού στα υδρόβια αυξάνει κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου και του χειμώνα. Η ύπαρξη και η παρουσία του ιού έχει σχέση με το στέλεχος, το είδος και την ηλικία του πτηνού, τις μετακινήσεις του, τη θερμοκρασία του περιβάλλοντος, την αλατότητα και το pH του νερού κ.λπ. Π.χ. οι νεαρές πάπιες έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να προσβληθούν και να λειτουργήσουν ως φορείς. Άμεση ή έμμεση επαφή οικόσιτων με υδρόβια πτηνά μπορεί να αποτελέσει την αρχή μια μόλυνσης. Υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι ένα στέλεχος HPAI μπορεί να μεταδοθεί από οικόσιτα πτηνά σε άγρια (ψαρόνια κ.λπ) αλλά φαίνεται ότι δεν μπορεί να παραμείνει για πολύ μεταξύ των πληθυσμών τους. Από τους 16 υποτύπους του ιού που είναι γνωστοί έως σήμερα μόνο δύο (H5 και H7) μεταλλάσσονται στελέχη σε υψηλής λοιμογόνου δύναμης (HPAI).

Στις περισσότερες περιπτώσεις η μετάλλαξη ενός στελέχους HPAI λαμβάνει χώρα στα οικόσιτα πτηνά μετά την έκθεσή τους σε στελέχη LPAI. Η μόνη γνωστή επιζωοτία, που οφειλόταν σε στελέχη HPAI, σε άγρια πτηνά συνέβη σε ποταμογλάρονα στην Ν. Αφρική το 1961. Τα άγρια πτηνά έχουν σπουδαίο ρόλο στο αρχικό στάδιο της μετάδοσης ιού της γρίπης αλλά δεν θεωρείται ότι λειτουργούν ως «αποθήκες» στελεχών υψηλής λοιμογόνου δύναμης. Σε σύγκριση με τα άγρια πτηνά που φυσιολογικά δεν εμφανίζουν συμπτώματα της ασθένειας τα οικόσιτα πτηνά είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στους υπότυπους H5 και H7.

Πτηνά που έχουν εκτεθεί στο ιό και έχουν επιζήσει μπορεί να μεταδίδουν τον ιό μέσω του στόματος ή των περιτωμάτων. Το νερό είναι ένα καλό μέσο για τη μετάδοση στελεχών LPAI και έτσι εξηγείται μερικώς η υψηλή παρουσία του στα υδρόβια και παρυδάτια πτηνά που συγκεντρώνονται σε μεγάλους αριθμούς σε υγροτόπους. Ο ιός παραμένει μολυσματικός στο νερό για 4 έως 200 ημέρες ανάλογα με την θερμοκρασία και άλλους παράγοντες. Αυτό δείχνει το σημαντικό ρόλο των υδροβίων στη μετάδοση του ιού σε μονάδες εκτροφής πτηνών που βρίσκονται κοντά σε υγροτόπους. Ο χρόνος παρουσίας του ιού μειώνεται με την αύξηση της αλατότητας και του pH του νερού. Σε κάποιες μελέτες έχει διαπιστωθεί μεγάλη συγκέντρωση ιού και αντισωμάτων σε αβγά υδροβίων και παρυδάτιων πτηνών. Ωστόσο ο ρόλος των αβγών των άγριων πτηνών στη μετάδοση του ιού είναι άγνωστη έως σήμερα.

Με δεδομένα ότι:

1. Μέχρι σήμερα δεν έχει διαπιστωθεί μετάδοση ιού της γρίπης των πουλερικών από άγρια πτηνά στον άνθρωπο
2. Εδώ και δεκαετίες υπάρχουν στελέχη του ιού στα άγρια πτηνά
3. Σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή το 15% των υδροβίων και παρυδάτιων πτηνών καθώς και το 2% των υπολοίπων είναι φορείς στελεχών ιού της γρίπης

Η ΓΡΙΠΗ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΑΠΟΛΗΜΗΤΙΚΩΝ ΠΟΥΛΙΩΝ

4. Ο ιός δεν επιβιώνει σε θερμοκρασίες μεγαλύτερες από 70 °C (κατά το μαγείρεμα)
5. Δεν έχει απομονωθεί στέλεχος ΗΡΑΙ σε εύρωστα άγρια πτηνά (εκτός από μια περίπτωση το 1961 στην Ν. Αφρική)

Δεν φαίνεται να υπάρχει κίνδυνος αυτή τη στιγμή για μετάδοση ιού της γρίπης από τα άγρια πτηνά στον άνθρωπο. Αν οποιοσδήποτε κυνηγός βρει νεκρό, ή ημιθανές, ή ανήμπορο να πετάξει άγριο πτηνό παρακαλούμε όπως επικοινωνήσει με τις κατά τόπους Δ/σεις Κτηνιατρικής.

Για την αποτροπή εμφάνισης στελέχους ΗΡΑΙ ιού σε οικόσιτα πτηνά συστήνεται:

- Η αποφυγή επαφής οικόσιτων και άγριων πτηνών (στο φυσικό περιβάλλον, σε υπαίθριες αγορές κ.λπ.)
- Η τήρηση βασικών κανόνων υγιεινής από τους κυνηγούς (σχολαστικό πλύσιμο χεριών μετά το χειρισμό των θηραμάτων όπως οφείλουν να κάνουν πάντα)
- Η αποφυγή επισκέψεων σε ορνιθοτροφεία, εκτροφεία θηραμάτων και σε χώρους που διαβιούν οικόσιτα πουλερικά (πάπιες, χήνες, κόττες) από άτομα που έχουν επισκεφτεί πρόσφατα υδροτόπους στους οποίους έχουν εντοπιστεί κρούσματα θανάτων άγριων πτηνών.

Φαλαγίδες - Fulica atra

ECNC

(European Centre for Nature Conservation)

**Έκδοση ειδικού
βιβλίου για τις
προστατευόμενες
περιοχές.
Αναφορά και για
την κατάσταση
στην Ελλάδα**

COMMUNICATING THE PAN EUROPEAN ECOLOGICAL NETWORK

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Προστασία της Φύσης (ECNC, European Centre for Nature Conservation) προχώρησε στην έκδοση ειδικού βιβλίου σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες, όσον αφορά τις προστατευόμενες περιοχές και τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν και για αυτές που σχεδιάζονται.

Σκοπός ενός ειδικού προγράμματος του Κέντρου αυτού, με τίτλο COMMUNICATING THE PAN EUROPEAN ECOLOGICAL NETWORK (PEEN) είναι να δημιουργήσει μια επικοινωνιακή πολιτική για τις προστατευόμενες περιοχές. Μεταξύ άλλων τονίζεται η σημασία των διάφορων ομάδων-χρηστών των φυσικών πόρων (non-conservation stakeholders), χρήστες δηλ. όπως οι αγρότες, οι κυνηγοί, κλπ. Οι χώρες που επιλέχθηκαν για αυτό το πρόγραμμα είναι: η Εσθονία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ολλανδία, η Νορβηγία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Συνεντεύξεις πάρθηκαν από διάφορους φορείς, δημόσιους και ιδιωτικούς, από περιβαλλοντικές οργανώσεις, πανεπιστήμια, νομαρχίες, υπουργεία, κλπ. Από τις συνεντεύξεις αυτές και από άλλα στοιχεία που η επιστημονική ομάδα του ECNC μπόρεσε να συγκεντρώσει συντάχθηκε μια συνολική έκθεση για τις συμμετέχουσες χώρες.

Η Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας – Θράκης (ΚΟΜΑΘ) θεωρήθηκε ως αντιπροσωπευτικός εκπρόσωπος των stakeholder (χρήστες των φυσικών πόρων) για την Ελλάδα. Μετά από επικοινωνία ορίστηκε ημερομηνία και πραγματοποιήθηκε συνέντευξη στα γραφεία της ΚΟΜΑΘ τον Νοέμβριο του 2004, με απεσταλμένο του ECNC από την Ολλανδία.

Αντικείμενο της συνέντευξης ήταν οι προστατευόμενες περιοχές στη χώρα μας, το καθεστώς προστασίας, ο σχεδιασμός εφαρμογής μέτρων προστασίας, η εμπλοκή της ΚΟΜΑΘ στην όλη διαδικασία, ζητή-

Κυριάκος Ε. Σκορδάς
Δασολόγος
Περιβαλλοντολόγος
Διευθυντής
Υποστήριξης
ΚΟΜΑΘ

ματα φύλαξης και προστασίας, ο ρόλος της ΚΟΜΑΘ, οι κύριες δράσεις της ΚΟΜΑΘ, ειδικά για το Natura 2000, για τους φορείς διαχείρισης και τις διαδικασίες ίδρυσής τους, τα εθνικά πάρκα και τις διαδικασίες ανακήρυξης περιοχών, την εθνική επικοινωνιακή πολιτική, τον αποκλεισμό της ΚΟΜΑΘ και την ελλιπή εν γένει επίσημη ενημέρωσή της, κλπ. Αποτέλεσμα της συνέντευξης ήταν η ενσωμάτωση των απόψεων της ΚΟΜΑΘ σε ειδικό βιβλίο-αναφορά για τα οικολογικά δίκτυα στην Ευρώπη, για τις προστατευόμενες περιοχές και για τη χώρα μας

Οι κωδικοποιημένες αναφορές της έκδοσης ειδικά για την Ελλάδα είναι ενδεικτικά οι κάτωθι:

- Δεν ακολουθήθηκε στη χώρα μας η λογική του δικτύου προστατευόμενων περιοχών (Π.Π.). Αν και υπάρχουν πολλές περιοχές, που ορίστηκαν ως προστατευόμενες δε φαίνεται προς το παρόν να «διαχειρίζονται» ως μέρος ενός δικτύου.

- Πολλοί στην Ελλάδα θεωρούν το δίκτυο NATURA 2000 κύρια ως περιορισμό πάνω στην κάθε μορφής ανάπτυξη. Τονίζεται στο βιβλίο το αμφίβολο του εγχειρήματος των Φορέων Διαχείρισης και η όλη αβεβαιότητα για την εξέλιξη τους, ειδικά για την εξασφάλιση των χρηματοδοτήσεων, τον τρόπο επιλο-

γής προέδρων και σύνθεσης και ειδικά η μη αντιπροσωπευτική συμμετοχή των χρηστών, αν και αυτό ήταν απαραίτητο και γνωστό κατά το σχεδιασμό των Φορέων Διαχείρισης.

- Τονίζεται η έλλειψη συντονισμού και κατάλληλων συνεργασιών μεταξύ φορέων (ειδικά μεταξύ συναρμόδιων Υπουργείων). Η απουσία της δασικής υπηρεσίας είναι εμφανής, ειδικά γιατί έχει παραδοσιακές σχέσεις με τις τοπικές κοινωνίες και τους χρήστες φορείς.

- Οι κυνηγετικές οργανώσεις επίσης δεν ενεπλάκησαν όσο θα ήθελαν, αν και μπορούσαν και ήθελαν να προσφέρουν. Παρόλα αυτά από μόνες τους προσπαθούν με εναλλακτικές οδούς, δημιουργώντας δικά τους δίκτυα και οικοδομώντας συνεργασίες για την προστασία των Προστατευόμενων Περιοχών.

Το εξώφυλλο της έκδοσης του ECNC

Επίσης δημιουργούν σώμα θηροφύλαξης και εκτελούν έργα βελτίωσης ενδιαιτημάτων και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, παροχή τροφής στην άγρια πανίδα, (ειδικά κατά τις περιόδους δυσμενών καιρικών συνθηκών). Επίσης εκτελούν έργα επικοινωνίας με τα μέλη τους και εκπαίδευσης κυνηγών και θηροφυλάκων.

- Το δίκτυο NATURA 2000 έχει παρερμηνευτεί στην Ελλάδα ως πρωτοβουλία που αφορά μόνο περιορισμούς. Υπάρχει δυσπιστία και οι τοπικοί φορείς δεν παίρνουν στα σοβαρά αυτές τις πρωτοβουλίες. Θεωρούν πως κανένας δεν τους ρώτησε αν θέλουν η περιοχή τους να ενταχθεί στο Natura 2000.

- Επίσης έχει παρερμηνευτεί το δίκτυο Natura 2000 ως περιοχές για ανάπτυξη του οικότουρισμού, ενώ στην ουσία πρόκειται για περιοχές με ειδικό νομικό καθεστώς προστασίας και όχι για εν δυνάμει περιοχές προς ανάπτυξη του τουρισμού.

Οι διαπιστώσεις αυτές είναι ιδιαίτερα χρήσιμες και δυστυχώς αποδεικνύουν πως για τη χώρα μας η δημιουργία των προστατευόμενων περιοχών γίνεται μέσω ...ειδικού προγράμματος, αλλά με απουσία συντονισμού και κατάλληλων διαβουλεύσεων, ειδικά με τις τοπικές κοινωνίες και τους χρήστες των φυσικών πόρων. Στο ίδιο μάλιστα αρνητικό συμπέρασμα κατέληξε και ειδική ημερίδα που διοργάνωσε το ΕΘΙΑΓΕ στη Θεσσαλονίκη,

Μια άλλη άποψη της λίμνης των Πρεσπών

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Η εφαρμογή τους στη Βόρεια Ελλάδα

Η Κ.Σ.Ε., έχοντας στόχο την ενίσχυση και ανάκαμψη των θηραματικών πληθυσμών της χώρας, σχεδίασε και υλοποιεί ένα μεgalόπνοο πρόγραμμα βελτίωσης ενδιαιτημάτων, το οποίο περιλαμβάνει ενοικίαση και καλλιέργεια αγρών, φύτευση καρποφόρων δέντρων, ρύψεις τροφής, δημιουργία φυτοφρακτών, κατασκευή ποτίσμων και άλλα φυτοκομικά και τεχνικά έργα.

Τα παραπάνω αναφέρονται κυρίως σε επιδημητικά θηράματα και έχουν σκοπό την ικανοποίηση σε μεγαλύτερο βαθμό των αναγκών τους σε τροφή, νερό και κάλυψη.

Στη Μακεδονία και τη Θράκη, το συντονισμό των παραπάνω έργων και εργασιών, έχουν αναλάβει οι επιστημονικοί συνεργάτες της ΚΟΜΑΘ που δραστηριοποιούνται στους νομούς 1. Έβρου-Ροδόπης-Ξάνθης (Πέτρος Πλατής, Δασολόγος), 2. Καβάλας-Δράμας (Θεοφάνης Καραμπατζάκης, Δασολόγος), 3. Σερρών-Κιλκίς (Χρήστος Καλαϊτζής, Δασοπόνος), 4. Θεσσαλονίκης-Χαλκιδικής (Χρήστος Σώκος, Δασολόγος), 5. Κοζάνης-Γρεβενών-Φλώρινας-Καστοριάς (Ιωάννης Ισαάκ, Δασοπόνος) και 6. Ημαθίας-Πιερίας-Πέλλας (Αλέξανδρος Γκάσιος, Δασολόγος).

Η Θράκη, πρωταγωνιστεί στη υλοποίηση έργων βελτίωσης ενδιαιτημάτων,

λόγω της εμπειρίας που έχει αποκτηθεί τα τελευταία χρόνια . Ο Κ.Σ. Κομοτηνής υλοποιεί έργα βελτίωσης, ύψους αρκετών χιλιάδων ευρώ ετησίως, και τα θετικά αποτελέσματα είναι πλέον ορατά στην περιοχή. Για το 2006, διατίθενται για τον παραπάνω σκοπό περί τα 9000 ευρώ για κάθε έναν από τους 16 νομούς της Μακεδονίας και της Θράκης.

Το πρώτο βήμα επομένως, για την αποτελεσματικότητα των δράσεων ήταν η συμφωνία των εντός νομού συλλόγων, για τον τρόπο διάθεσης των κονδυλίων. Σημαντικό είναι να μη διασπείρονται οι υπό βελτίωση περιοχές, έτσι ώστε να υπάρχουν μεγαλύτερα αποτελέσματα.

Στη συνέχεια, κάθε Κυνηγετικός Σύλλογος σε συνεργασία με τον αντίστοιχο επιστημονικό συνεργάτη, σχεδίασε και διαμόρφωσε τις προτάσεις του, οι οποίες κατατέθηκαν προς έγκριση στην Κ.Σ.Ε.

Αφού εγκριθούν οι προτάσεις, ακολουθεί η υλοποίηση των έργων και των εργασιών, την επίβλεψη των οποίων αναλαμβάνει ο επιστημονικός συνεργάτης και τα μέλη του Δ.Σ. κάθε συλλόγου.

Σπορές για βελτίωση ενδιαίτηματος

ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. Ενοικίαση-καλλιέργεια αγρών. Είναι από τις σημαντικότερες δράσεις του προγράμματος και περιλαμβάνει ενοικίαση ή έγγραφη παραχώρηση αγρών από τους ιδιοκτήτες (ιδιώτες, δήμοι ή κοινότητες, δημόσιο) προς την ΚΟΜΑΘ, και καλλιέργειά τους, η οποία συμπεριλαμβάνει την αγορά σπόρων, το όργωμα, την σπορά και την παραμονή της παραγωγής (αθέριστης), μέχρι την προσυμφωνημένη ημερομηνία από ιδιοκτήτη και Δ.Σ. του συλλόγου.

Στους αγρούς που χρησιμοποιούνται στο πρόγραμμα, δεν εφαρμόζονται αγροχημικά και λιπάσματα.

Από τις σπορές μεταξύ άλλων ευνοούνται ο αγριόχοιρος, ο λαγός η πεδινή πέρδικα, η ορεινή πέρδικα, το ορτύκι, το τρυγόνι, ο φασιανός, κλπ.

2. Φυτεύσεις καρποφόρων δασικών δέντρων. Δέντρα που καρποφορούν το Χειμώνα, όπως καστανιές και κυδωνιές, αποτελούν σημαντική πηγή τροφής για τα ζώα στην πιο δύσκολη εποχή του έτους.

Οι υπεύθυνοι των δασικών φυτωρίων είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν με

Βελτίωση ενδιαιτήματος στη Δυτική Μακεδονία

τους κυνηγούς και να κατευθύνουν την παραγωγή τους προς ικανοποίηση των αναγκών του προγράμματος, με δεδομένο ότι υπάρχει πρόβλημα στη διάθεση των δέντρων.

Η παρουσία καρποφόρων δέντρων ευνοεί κυρίως τον αγριόχοιρο.

3. Δημιουργία φυτοφρακτών. Οι φυτοφράκτες είναι σειρές θάμνων που περιβάλλουν αγρούς και λιβάδια. Αποτελούν χώρο κάλυψης, τροφοληψίας σε περίπτωση παγετού, και φωλαιοποίησης για πολλά θηραματικά είδη και βελτιώνουν την ποιότητα των αγρολιβαδικών οικοσυστημάτων.

Στους οδηγούς βελτίωσης ενδιαιτημάτων περιγράφεται αναλυτικά ο τρόπος εγκατάστασής τους.

Οι φυτοφράκτες ευνοούν το λαγό, τα εδαφόβια πουλιά (μπεκάτσα, πεδινή πέρδικα), τις τσίχλες και τα κοτσύφια.

4. Εμβολιασμοί. Η παραγωγικότητα πολλών δέντρων αυξάνεται σημαντικά με τον εμβολιασμό τους. Τα οφέλη από αυτή τη διαδικασία είναι τα ίδια με αυτά των φυτεύσεων καρποφόρων δέντρων.

5. Ρίψη τροφής. Κατά τη διάρκεια του Χειμώνα, που η δυνατότητες εύρεσης τροφής για τα θηράματα μειώνονται, η ρίψη τροφής (καλαμπόκι, τριφύλλι κ.α.), τα βοηθά να επιβιώσουν.

Από τη ρίψη τροφής ευνοούνται κυρίως ο λαγός και ο αγριόχοιρος.

6. Περιφράξεις. Πολλές από τις παραπάνω εργασίες υλοποιούνται σε κτηνοτροφικές περιοχές και απαιτείται η προστασία τους. Οι περιφράξεις είναι αρκετά δαπανηρές και κατά την τοποθέτησή τους πρέπει να τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες αναφέρονται επίσης στους οδηγούς βελτίωσης.

7. Κατασκευή ποτιστρών. Το νερό αποτελεί περιοριστικό παράγοντα για την παρουσία των θηραμάτων σε ορισμένες περιοχές, κατά τους θερινούς μήνες.

Η κατασκευή ποτιστρών και υδρομαστεύσεων είναι το πιο αποτελεσματικό μέτρο που μπορεί να ληφθεί σε αυτές τις περιπτώσεις.

Ευνοούνται όλα τα θηράματα.

8. Συντήρηση των πυρήνων προσαρμογής. Μέρος των κονδυλίων του προγράμματος, διατίθεται για την συντήρηση των πυρήνων προσαρμογής των συλλόγων. Σε περίπτωση ίδρυσης νέου πυρήνα, αυτός επιδοτείται σε ποσοστό 20%.

Εκτός των παραπάνω, είναι δυνατό να συμπεριληφθούν στις δράσεις του προγράμματος και άλλες ενέργειες. Η εφαρμογή του προγράμματος έχει θετικές επιδράσεις στους πληθυσμούς πολλών ειδών άγριων ζώων, πέραν των θηραματικών οι οποίες δεν είναι εύκολο να εκτιμηθούν, αλλά είναι άμεσα κατανοητές.

Το πρόγραμμα αυτό, αποτελεί σημαντική πρωτοβουλία των κυνηγών της Ελλάδας για την αναβάθμιση του φυσικού πλούτου της χώρας μέσα από την ορθή διαχείριση της πανίδας. Η εκ των πραγμάτων βιολογική καλλιέργεια που εφαρμόζεται, (χωρίς αγροχημικά και λιπάσματα), έχει ποικίλες θετικές συνέπειες και σταδιακά μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική μορφή καλλιέργειας σε αγροτικές περιοχές.

Ενδεχόμενη στενότερη συνεργασία με τη δασική υπηρεσία, γεωργούς και γεωπόνους θα διευκόλυνε τη διαδικασία εύρεσης και αξιοποίησης γης και θα επέφερε ακόμη καλύτερα αποτελέσματα, όχι μόνο στην πανίδα, αλλά ευρύτερα στα δασικά και αγρολιβαδικά οικοσυστήματα της χώρας, τα οποία στερούνται ολοκληρωμένης πολιτικής διαχείρισης.

Η Βελτίωση ενδιαιτημάτων έρχεται να αντικαταστήσει τη διαδικασία απελευθέρωσης θηραμάτων, η οποία κρίνεται επιστημονικά μη αποτελεσματική. Αποτελεί στόχο αυτό να γίνει κατανοητό από την πλειοψηφία των Ελλήνων κυνηγών στα πλαίσια της διαμόρφωσης κυνηγετικής συνείδησης.

**Κυνήγι
στο πιάτο μας,
αλλά χωρίς ενοχές**

Σπειδή στις γιορτές το τραπέζι πολλών στολίζεται και με κυνηγετικές νοστιμιές, παραθέτουμε κάποιες σκέψεις και κάποιες διαπιστώσεις. Γιατί καλά μέσα στην οικογένεια του κυνηγού, το μαγείρεμα, η προετοιμασία και η παρουσίαση του πιάτου, είναι μια συνηθισμένη ευχάριστη διαδικασία. Σε φίλους μας ή συγγενείς που τους καλούμε για φαγητό, και οι οποίοι δεν είναι κυνηγοί..., μερικές φορές ξεκινάει καμιά κουβέντα για το «καημένο το πουλάκι», ενώ ποτέ οι ίδιοι δεν λένε για το καημένο το κοτόπουλο ή το καημένο το γουρουνάκι, όταν τα κοψίδια μοσχομυρίζοντας είναι μπροστά τους. Ας μην αναφέρουμε τις συνθήκες, τα μέσα και τον «οικολογικό» τρόπο παραγωγής του κρέατος σε όλη την Ευρώπη. Απλά τονίζουμε πως δεν υπάρχει λόγος για «ενοχοποίηση» του κυνηγετικού πιάτου.

Είναι γνωστό πως πριν ακόμη από την οργάνωση του ανθρώπου σε κοινωνίες, η άσκηση της θήρας αποτελούσε βασική δραστηριότητα. Πολλοί μάλιστα υποστηρίζουν πως η θήρα και ο επιμερισμός των θηρευθέντων ζώων ώθησε στη δημιουργία ομάδων. Τη δημιουργία μιας πρώτης κοινωνικής οργάνωσης, τόσο για την αύξηση της αποτελεσματικότητας του κυνηγίου, όσο και για το μοίρασμα των θηραμάτων. Βασική επιδίωξη αποτελούσε ασφαλώς η κάλυψη των αναγκών σε τροφή, πέραν των άλλων χρήσεων (δέρμα, εργαλεία, κλπ).

Καθώς οι αιώνες περνούσαν, η σπουδαιότητά του κυνηγίου ως μέσου διατροφής μειωνόταν, αλλά δεν έπαψε να υπάρχει, εξυπηρετώντας άλλες ανάγκες πλέον. Στη σημερινή εποχή μερικοί υποστηρίζουν πως το κυνήγι είναι μια ξεπερασμένη δραστηριότητα και ζητούν μάλιστα και την απαγόρευσή του. Πέραν την μακρόχρονης ιστορικής του σχέσης με τον άνθρωπο, πρέπει να τονιστεί πως με τη θήρα όχι μόνο διατηρείται αυτή η σχέση, αλλά και ενισχύεται η επαφή του ανθρώπου με τη φύση. Μια φύση που τη βιώνουμε και δεν την κοιτάμε μέσα σε αποστειρωμένη γυάλα.

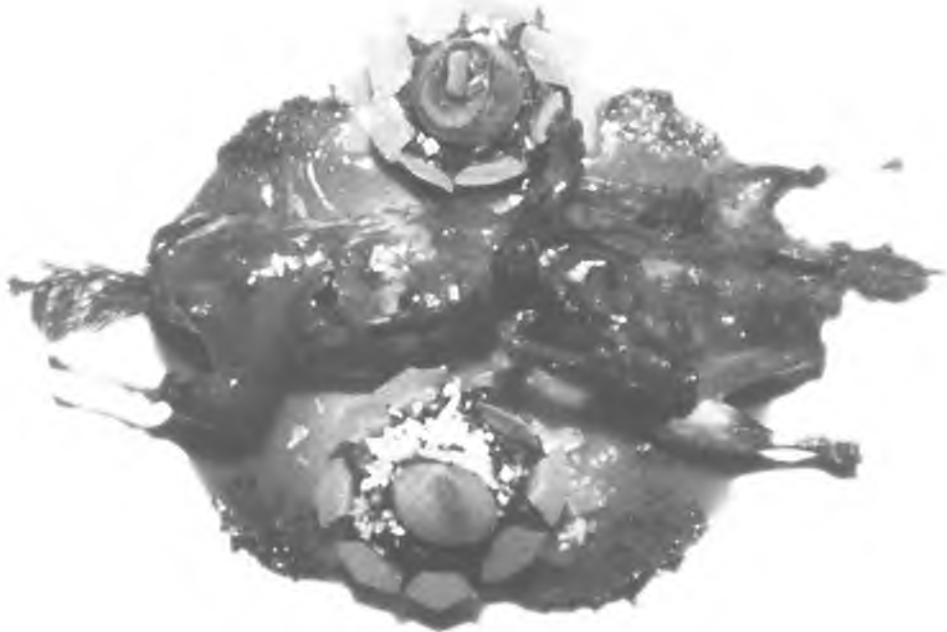
Ειδικά για την Ελλάδα, ο πλούτος σε αριθμό ειδών πανίδας και χλωρίδας, αλλά και η καλή εν γένει κατάσταση των φυσικών οικοσυστημάτων οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην αρμονική συνύπαρξη του αν-

Κυριάκος Ε. Σκορδάς
Δασολόγος
Περιβαλλοντολόγος
Διευθυντής
Υποστήριξης
ΚΟΜΑΘ

θρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Και αυτό αποτελεί συγκριτικό πλεονέκτημα της χώρας μας σε σχέση με το «τεχνητό» περιβάλλον της Ευρώπης.

Στην Ελλάδα υπάρχουν 541 είδη πουλιών και θηλαστικών (425 και 116 αντίστοιχα) από τα οποία επιτρέπεται το κυνήγι μόνο για 37 είδη. Κανένα από αυτά τα θηραματικά είδη δεν απειλείται με εξαφάνιση, ούτε καν με μείωση των πληθυσμών του. Αντίθετα πολλά άλλα είδη, που είναι προστατευόμενα, κινδυνεύουν να εξαφανιστούν. Ασφαλώς αιτία για αυτήν τους την απώλεια δεν είναι το κυνήγι, αλλά η καταστροφή των ενδιαιτημάτων τους (δηλ. των περιοχών όπου ζουν, τρέφονται και αναπαράγονται) λόγω του τεχνολογικού πολιτισμού και των συνεχώς αυξανόμενων ανθρώπινων αναγκών. Τρανταχτό παράδειγμα αποτελεί η πεδινή πέρδικα, ένα είδος όπου το κυνήγι της έχει απαγορευτεί εδώ και δεκαετίες, αλλά κινδυνεύει να εκλείψει λόγω της καταστροφής και αλλοίωσης των αγροτικών περιοχών (δεν υπάρχουν πια φυσικοί φράχτες στα χωράφια, η χρήση των γεωργικών φαρμάκων είναι ανεξέλεγκτη, κλπ).

Τι κάνει λοιπόν σήμερα ο Έλληνας κυνηγός για αυτά; Καταρχάς είναι οργα-

Ένα πιάτο με μπεκάτσες

νωμένος στους 250 περίπου Κυνηγετικούς Συλλόγους σε όλη την Ελλάδα, που σήμερα αριθμούν περισσότερους από 250.000 κυνηγούς-μέλη. Μέσω αυτών και των δευτεροβάθμιων (Κυνηγετικές Ομοσπονδίες) και τριτοβάθμιων οργάνων (Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος) εργάζεται για την άσκηση πολιτικής και δράσης

προς όφελος της άγριας πανίδας. Χρηματοδοτεί και εφαρμόζει έργα προστασίας της άγριας πανίδας και των ενδιαιτημάτων τους. Δυστυχώς η Πολιτεία θεωρεί ως δευτερεύουσας σημασίας τον τομέα αυτό, με αποτέλεσμα οι ίδιοι οι κυνηγοί, μέσα από τις οργανώσεις τους και το επιστημονικό προσωπικό που απασχολούν, να εφαρμόζουν δράσεις για την ανάπτυξη της θηραματοπονίας.

Ο κυνηγός λοιπόν εργάζεται για να έχει δικαίωμα στην κάρπωση. Και αν δεχθούμε να μην παίρνουμε τίποτε από τη φύση (ούτε φρούτα, ούτε κτηνοτροφικά προϊόντα, ούτε ψάρια, κλπ) τότε μπορεί κανείς να επικαλεστεί ότι το κυνήγι είναι πλεονασμός. Αλλά το κυνήγι είναι ένα εργαλείο διαχείρισης, όπου διαμορφώνει συνθήκες για την ανάπτυξη των θηραμάτων. Συνδυασμένα η επιστήμη και η δράση των χρηστών δημιουργούν τις προϋποθέσεις ώστε ο κυνηγός να λαμβάνει από το «περίσσειμα». Και για τη διασφάλιση αυτού του «περισσεύματος» θεσπίζονται νόμοι και ειδικές διατάξεις, όπου ρυθμίζεται κατά χρόνο, χώρο και αριθμό θηραμάτων η άσκηση του κυνηγίου στη χώρα μας.

Χωρίς να επεκταθούμε σε νομικές έννοιες, επιγραμματικά αναφέρουμε πως η Ελλάδα έχει την αυστηρότερη νομοθεσία σε όλη την Ευρώπη. Και όσον αφορά το ερώτημα για το αν αυτή εφαρμόζεται, για την ενίσχυση της εφαρμογής οι ίδιοι οι κυνηγοί ίδρυσαν Σώμα Ομοσπονδιακής Θηροφυλακής που το επάνδρωσαν και το εξόπλισαν με τα πλέον σύγχρονα μέσα (τετρακίνητα οχήματα, στολές, μέσα επικοινωνίας, κλπ) και το οποίο πληρώνουν ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ οι ίδιοι οι κυνηγοί! Και θεσμικά το θωράκισαν ώστε οι θηροφύλακες των κυνηγετικών οργανώσεων να είναι πλήρεις ανακριτικοί και ελεγκτικοί υπάλληλοι, που μπορούν να προβαίνουν στη βεβαίωση παραβάσεων, στην υποβολή μηνύσεων, κατασχέσεων, στην παρουσία στα ελληνικά δικαστήρια, κλπ.

Με όλα αυτά καταλήγουμε πως το κυνήγι που μπορεί να βρεθεί στο τραπέζι σας δεν αποτελεί προϊόν καμιάς βλαπτικής δράσης, Κάθε άλλο μάλιστα. Και πέσαν της αδιαμφισβήτητης νοστιμιάς και θρεπτικής αξίας, αποτελεί ένα ευχάριστο μέσο κοινωνικής συναναστροφής, είτε ως συνδαιτυμόνες, είτε απλά ως δωρητές ή δώρον λαμβάνοντες. Ειδικά κατά την περίοδο των εορτών πολύ συχνά το κυνήγι κοσμεί το γιορτινό τραπέζι. Αποτελεί επίσης το ξεχωριστό πιάτο σε πολλά ξενοδοχεία και εστιατόρια πολυτελείας.

Το ερώτημα που ανακύπτει είναι: Είναι δυνατόν να υποστηρίξουμε και να προβάλλουμε το μοντέλο αγοράς εισαγόμενου (ή μη) κατεψυγμένου θηραματικού κρέατος, ενώ παράλληλα να «χλευάζουμε» και να κατακρίνουμε τον Έλληνα κυνηγό που μπορεί (λόγω ικανότητας και θέλησης) να φέρνει ο ίδιος στο τραπέζι της οικογένειας του ένα τέτοιο εκλεκτό έδεσμα; Νομίζω πως ο φαρισαϊσμός περισσεύει, και διακρίνει και πολλά έντυπα του lifestyle, όπου από τη μια αποκηρύσσεται μετά βδελυγμίας το κυνήγι και από την άλλη, στο ίδιο έντυπο, φιλοξενούνται συνταγές αλά κρέμ και αλά...τάδε θηραματικών ειδών.

Εδώ δικαιώνεται για τη χώρα μας η λαϊκή δραστηριότητα του κυνηγίου, που μακριά από το δυτικής μορφής κυνήγι, δεν αφορούσε ποτέ μόνο την αριστοκρατία, τη φεουδαρχία, αλλά ήταν μια δραστηριότητα προσιτή σε όλους. Πολλοί θεωρούν το ελληνικό κυνήγι ως μια καθαρά αταξική δραστηριότητα.

Και αν σήμερα το να φας κυνήγι θεωρείται για τον αστικό κόσμο και για τον νέοπλουτο ως κάτι πολυτελές, κατάλοιπο πιθανόν ενός δυτικότροπου σαβουάρ βιβρ, για τον Έλληνα, και δη της επαρχίας, είναι μια παράδοση, που άντεξε ιστορικά. Μια αφορμή για να δώσει ακόμη μεγαλύτερη αξία στο γιορτινό τραπέζι, μια αφορμή για να περάσει πολλές ώρες μαζί όλη η οικογένεια στην κουζίνα, καθαρίζοντας το θήραμα και προετοιμάζοντας το μαγείρεμα. Μια αφορμή για συζήτηση, μια αφορμή για επίσκεψη, ένα πολύ καλό δώρο (που με κόπο και προσπάθεια αποκτήθηκε, μακριά από το χόμπι του shopping). Και δεν αναφέρουμε στο παρόν άρθρο ούτε τη θρεπτική του αξία, ούτε τη διαφορά σε σχέση με τα αγοραστά κατεψυγμένα. Τουλάχιστον αυτοί που μπορούν, ας έχουν την ευκαιρία να φάνε κάτι πιο νόστιμο, θρεπτικό και υγιεινό, χωρίς να πρέπει να πάνε σε εστιατόριο του Κολωνακίου...

Η τέχνη του ψησίματος

Επιστημονική Επετηρίδα Σχολής Δασολογίας & Φυσιικού
Περιβάλλοντος Α.Π.Θ. Τόμος MB 2006

Η αλλοτριώση της θήρας: η περίπτωση του «put & take» στις Ε.Κ.Π.

Περίληψη

Στην Ελλάδα λειτουργούν Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές (Ε.Κ.Π.) στις οποίες απελευθερώνονται εκτρεφόμενα θηράματα και στη συνέχεια καταδιώκονται από επισκέπτες κυνηγούς. Η πρακτική αυτή ονομάζεται αγγλιστί «put and take» και εφαρμόζεται στην Ελλάδα τα τελευταία 30 έτη. Στο άρθρο αυτό εξετάζεται το «put and take» ως προς τις επιδράσεις του στον άνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον. Βρέθηκε ότι το «put and take» είναι μια μορφή διείσδυσης του υπερκαταναλωτισμού στη θήρα. Το «put and take» προκαλεί επιπτώσεις, από τις οποίες κυριότερη είναι η εγκατάλειψη της ελληνικής θηρευτικής φιλοσοφίας. Το «put and take» δεν αποτελεί πρακτική διαφύλαξης της θήρας αλλά αλλοτριώσής της.

Λέξεις κλειδιά: περιβαλλοντική και κυνηγετική ηθική, πολιτιστικές αξίες της θήρας, εκτροφή και απελευθέρωση θηραμάτων

1. Η αλλοτριώση της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση

Κατά το δεύτερο ήμισυ του 20^{ου} αιώνα εκδηλώθηκαν οι περισσότερες επιπτώσεις στη φύση από μια επικίνδυνη λογικοποίηση του πολιτισμού. Η λογικοποίηση αυτή υπερτόνισε τις τεχνολογικές κατακτήσεις του ανθρώπου, μετατόπισε τα ανθρώπινα οράματα, ιδιαίτερα των δυτικών κοινωνιών, στις περιοχές του καταναλωτισμού και του ευδαιμονισμού και τοποθέτησε σε δευτερεύουσα θέση τις μεταφυσικές, ανθρωπιστικές και συναισθηματικές αναζητήσεις του (Γιουλτσής 1997). Ο Μαντζαριδής (1995) αναφέρει χαρακτηριστικά πως ο άνθρωπος απέκτησε αναρίθμητες πληροφορίες για τη φύση και τη χρηστική της αξία, ενώ ταυτόχρονα αποξενώθηκε από την ομορφιά και τη χάρη της.

Σύμφωνα με τον Μαντζαριδή (1995) η προκαλούμενη οικολογική κρίση είναι πρωτίστως κρίση πνευματική και ηθική. Δεν οφείλεται σε ιστορικές συγκυ-

Χρήστος Κ. Σώκος
Δασολόγος
Θηραματολόγος
Επιστημονικός
Συνεργάτης
ΚΟΜΑΘ

Περικλής Κ. Μπίρτσας
Δρ Δασολόγος
Θηραματολόγος
Γεν. Διευθυντής
ΚΟΜΑΘ

ρίες, ούτε στην επιστήμη ή την τεχνολογία. Οφείλεται στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος είναι υπεύθυνος για την κακή χρήση των τεχνολογικών του επιτευγμάτων με σκοπό την ικανοποίηση του υπερκαταναλωτισμού. Η οικολογική κρίση συνδέεται με το σύνολο των προβλημάτων στην προσωπική και κοινωνική ζωή του ανθρώπου. Η αλλοτρίωση στην εργασία, στις διαπροσωπικές σχέσεις, στην πολιτική, στην επιστήμη κ.α. αλληλεξαρτώνται με την αλλοτρίωση στη σχέση του ανθρώπου με τη φύση. Το «καλόν λían» της δημιουργίας αλλοιώθηκε πρωτογενώς στον άνθρωπο και μέσω αυτού, ως φθορά και εξαχρείωση πέρασε και σε ολόκληρη την κτίση.

2. Η αλλοτρίωση της θήρας

Η θήρα ως αρχέγονη δραστηριότητα ήταν από τις πρώτες που επηρεάστηκαν από την αλλοτρίωση. Η θήρα αλλοτριώνεται όταν μεταπίπτει σε υπερθήρευση και λαθροθήρα. Η θήρα αλλοτριώνεται και όταν δεν διεξάγεται κατά τον ενδεδειγμένο τρόπο. Μια σχετική περίπτωση αναφέρεται στον πραγματικό βομβαρδισμό του σύγχρονου κυνηγού από την αφθονία των διαφόρων κυνηγετικών ειδών και γενικότερα από την τεχνολογία που έχει αναπτυχθεί στον τομέα αυτό.

Σύμφωνα με τον Leopold (1943) περισσότερα και ακριβότερα είδη κυνηγίου είναι καλά για τη βιομηχανία και αυξάνεται η οικονομική αξία της θήρας, τι γίνεται όμως με τις πολιτιστικές αξίες της θήρας; Τόσο ο ηθικός προσδιορισμός όσο και ο επιστημονικός διαχωρισμός για το πόσα και ποια

πρέπει να είναι τα μέσα θήρευσης δεν είναι εύκολος. Οι κυνηγοί, και οι θηραματολόγοι ακόμα, αδυνατούν σε μερικές περιπτώσεις να αντιληφθούν ότι η θήρα είναι αρχέγονη και αταβιστική, η κύρια ίσως αξία της βρίσκεται στην αντίθεση της με τη σύγχρονη αστικοποιημένη και υπερκαταναλωτική κοινωνία. Ο «εκσυγχρονισμός» της λοιπόν, ομοιάζει να μεταφέρει τη βιομηχανία στα δάση και τις λίμνες. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για την Ελλάδα είναι η χρήση βομβητή (μπίπερ) στο κυνήγι της μεπαλίστας αντί για το παραδοσιακό κουδούνι.

Η θήρα αλλοτριώνεται και κατά τη διαχείριση των θηραμάτων. Οι κυνηγοί ήταν η πρώτη μεγάλη κοινωνική ομάδα που διαπίστωσε, αλλά και αντέδρασε στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Εκτός όμως από τις προσπάθειες διατήρησης και αύξησης των άγριων πληθυσμών των θηραμάτων εφαρμόστηκε και μια διαφορετική λύση – η άμεση κάρπωση (αγγλίστι «put and take»). Ο σύγχρονος άνθρωπος – κυνηγός θεωρώντας ότι δεν είναι αρκετό το «...εργάζεσθαι αυτόν και φυλάσσειν αυτόν...» (Γένεση β15) της Παλαιάς Διαθήκης, βασίζεται στην τεχνολο-

γία του και «φτιάχνει» αυτός θήραμα με την εκτροφή. Πόσο το κατάφερε άραγε; Είναι πραγματικά ανάγκη ή αποτελεί μια μορφή διείσδυσης του υπερκαταναλωτισμού στη θήρα και ένα ακόμα παράγωγο της ανθρωπολογικής κρίσεως; Μια προσπάθεια επίλυσης της προβληματικής αυτής επιχειρείται στη συνέχεια.

3. Τι είναι το «put and take» και ποια η σχέση του με τη θήρα

Το «put and take» συνίσταται από τις λέξεις τοποθετώ (put) το ζώο και το παίρνω (take). Στο «put and take» τα εκτρεφόμενα ζώα απελευθερώνονται με διάφορες τεχνικές από λίγες εβδομάδες μέχρι και μία ημέρα πριν τη διεξαγωγή της καταδίωξής τους. Η πρακτική αυτή αναπτύχθηκε στη Βρετανία κατά τους Βικτωριανούς χρόνους (19^ο αιώνα, ακμή της βρετανικής αυτοκρατορίας) για την ικανοποίηση των επιθυμιών των ευγενών στο κυνήγι του φασιανού με τη μέθοδο της παγάνας (Hill and Robertson 1988). Στις ΗΠΑ το «put and take» εφαρμόζεται λιγότερο από την Ευρώπη και αποκαλείται από μερικούς «canned hunting» που σημαίνει κονσερβοποιημένη θήρα. Μια ελληνική απόδοση της πρακτικής θα μπορούσε να είναι άμεση κάρπωση, δίνοντας έμφαση στο σύντομο χρονικό διάστημα που πρέπει να καταδιωχθούν τα ζώα μετά την απελευθέρωση.

Το «put and take» δεν είναι ορθό να ενταχθεί στη δραστηριότητα της θήρας διότι το αντικείμενο δεν είναι άγρια αλλά εκτρεφόμενα ζώα. Το «put and take» όμως δεν πρέπει ίσως να ενταχθεί ούτε στην κτηνοτροφία αφού ο κύριος σκοπός του δεν είναι η παραγωγή κρέατος. Το «put and take» είναι κάτι αλλότριο ως προς τις αρχέγονες δραστηριότητες του ανθρώπου, και πρέπει να χαρακτηριστεί μάλλον ως «υβρίδιο» μεταξύ της θήρας και της κτηνοτροφίας.

4. Οι επιδράσεις του «put and take» στον άνθρωπο και τη φύση

Το γεγονός ότι η πρακτική του «put and take» πραγματοποιείται με εκτρεφόμενα ζώα προκαλεί τις εξής επιπτώσεις:

- 1) Τα πτηνά πρέπει να καρπωθούν μέσα σε μερικές ημέρες μετά την απελευθέρωση, διότι λίγα έως ελάχιστα θα επιβιώσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτό έχει αποδειχθεί σε δεκάδες έρευνες. Ενδεικτικά, ο Burger (1964) βρήκε πως από τους 5.441 τεχνητά εκτρεφόμενους φασιανούς που απελευθερώθηκαν, οι κυνηγοί καρπώθηκαν το 50% των πτηνών, εκ των οποίων το 80% καρπώθηκε μέσα στην πρώτη εβδομάδα μετά την απελευθέρωση και το 92% μέσα σε τρεις εβδομάδες. Σύμφωνα με τον ίδιο, το υπόλοιπο 50% των πτηνών θανατώθηκε κυρίως από τους άρπαγες. Σε αντίστοιχη έρευνα για την πεδινή πέρδικα οι Thompson et al. (1992) αναφέρουν πως καρπώθηκε το 54-67,8% των πτηνών, εκ των οποίων το 72,6-84,7% μέσα στην πρώτη εβδομάδα μετά την απελευθέρωση.
- 2) Το «put and take» πρέπει να εφαρμόζεται σε ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές (Ε.Κ.Π.) διότι ο κυνηγός που θα βρεθεί στην περιοχή της απελευθέρωσης, σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά την απελευθέρωση, θα καρπωθεί και τα ζώα. Επομένως, για να είναι δίκαιο το σύστημα αυτός ο κυνηγός θα πρέπει να επωμιστεί και το κόστος. Συνήθως το «put and take» εφαρμόζεται σε Ε.Κ.Π. με εξαίρεση να αποτελούν η Κύπρος και μερικές πολιτείες των ΗΠΑ.
- 3) Η μικρή ευχαρίστηση των συμμετεχόντων στο «put and take». Σύμφωνα με την ανθρωπολόγο Dahles (1993), στη θήρα δεν είναι η «τσάντα» (κυνηγετική κάρπωση) που έχει σημασία, αλλά, ο τρόπος με τον οποίο αποκτήθηκε. Τους κυνηγούς δεν τους ελκύει η θανάτωση, αλλά η προσπάθεια που καταβάλλεται κατά τη διαδικασία της θήρας. Ευχαρίστηση αντλείται επίσης από το μυστήριο που δημιουργεί το απρόβλεπτο για τα είδη των θηραμάτων και τους αριθμούς που θα συναντηθούν στον κυνηγότοπο, όπως και για την έκβαση της κυνηγετικής προσπάθειας.
Στο «put and take», περιορίζονται σε μεγάλο βαθμό τα ανωτέρω, αφού οι θέσεις απελευθέρωσης, οι αριθμοί και το είδος των απελευθερωμένων ζώων είναι γνωστά και το αποτέλεσμα της καταδίωξης τους προβλέψιμο. Σε σχετικές έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στις ΗΠΑ βρέθηκε πως η ευχαρίστηση των συμμετεχόντων στο «put and take» ήταν μικρή (Ratti and Workman 1976, Byers and Burger 1979). Το «put and take» έχει κατακριθεί επειδή προσφέρει λιγότερη άθληση σε σχέση με τη θήρα (Leedy and Hicks 1945, Allen 1956 από Krauss et al. 1987), ενώ για άλλους το «put and take» στερείται συγκινήσεων (Roseberry et al. 1987). Οι Csermely et al. (1983) χαρακτηρίζουν ως μη απαιτητικούς κυνηγούς τους συμμετέχοντες στην πρακτική του «put and take».
- 4) Ο κίνδυνος για τον άνθρωπο να καταναλώσει, μέσω του κρέατος των ζώων, τις επικίνδυνες ουσίες των κτηνιατρικών φαρμάκων. Για τον λόγο αυτό, πρόσφατα απαγορεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση η χορήγηση του Emtryl,

ένα φάρμακο το οποίο χρησιμοποιούνταν ευρέως στην εκτροφή των φασιανών και περδίκων (Davis and Swan 2003).

- 5) Η υποβάθμιση των πολιτιστικών αξιών της θήρας. Η πολιτιστική αξία της θήρας έγκειται στην υπενθύμιση των παραδόσεων, στην υπενθύμιση της εξάρτησης του ανθρώπου από την τροφική αλυσίδα και στην ανάπτυξη της ηθικής μεταξύ του ανθρώπου και της φύσης (Leopold 1943). Το «put and take» αντίθετα: α) δεν εναρμονίζεται με τη θηρευτική φιλοσοφία και τις παραδόσεις – ιδιαίτερα των Ελλήνων (βλέπε Παράγραφο 6), β) δεν προωθεί την ηθική μεταξύ του ανθρώπου και της φύσης (Starling 1991) και γ) το θήραμα δεν είναι προϊόν της τροφικής αλυσίδας του κυνηγοτόπου, αλλά, προϊόν του εκτροφείου.
- 6) Ο κίνδυνος μεταφοράς παρασίτων στους άγριους πληθυσμούς του ίδιου ή άλλου είδους (Tompkins et al. 2000, Arroyo and Beja 2002).
- 7) Η ανάγκη εφαρμογής εντατικού ελέγχου των πληθυσμών των αρπάγων, κάτι το οποίο επιφέρει κόστος και ίσως, επιπτώσεις για το οικοσύστημα (Arroyo and Beja 2002).

Σύμφωνα με τα ανωτέρω ο άνθρωπος δεν κατάφερε να «φτιάξει» θήραμα με την εκτροφή. Εντούτοις, ο Greene (1970) αναφέρει πως το «put and take» θεωρείται από μερικούς ότι είναι τρόπος εκτόνωσης της θηρευτικής ζήτησης σε περιοχές πυκνοκατοικημένες και με μικρούς πληθυσμούς θηραμάτων. Ο Buechner (1950) αντίθετα, βρήκε ότι η αύξηση των άγριων πληθυσμών του κολινού έχει μικρότερο κόστος από την εφαρμογή του «put and take». Ο Οργανισμός Διατήρησης του Θηράματος (Game Conservancy), ο οποίος ασχολείται εδώ και δεκαετίες με το «put and take», υποστηρίζει πως όταν οι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι είναι περιορισμένοι, τότε είναι προτιμότερο να επενδύονται στη διαχείριση των ενδιαιτημάτων και όχι στο «put and take» (Game Conservancy 1994). Οι Baumgartner (1944) και Buechner (1950) αναφέρουν ότι το κόστος για κάθε απελευθερωμένο κολινό που καρπώνεται είναι υψηλό λόγω της μικρής επιβίωσης των πτηνών μετά την απελευθέρωση. Οι Diefenbach et al. (2000) βρήκαν ότι το κόστος αυτό για τον φασιανό στην Πενσιλβανία κυμαίνεται από 22,63 έως 90,74 δολάρια. Το αντίστοιχο κόστος στις ιδιωτικές κυνηγετικές περιοχές της Βρετανίας είναι 18 – 33 λίρες, ενώ η αξία του φασιανού τη στιγμή της απελευθέρωσης είναι 2,5 λίρες (Robinson 2000).

Πληρώνοντας τα χρήματα αυτά, οι συμμετέχοντες στο «put and take» απεμπολούν την ιδιότητα του χρήστη και διαχειριστή της φύσης διότι μειώνονται οι επενδύσεις στα διαχειριστικά μέτρα για τους άγριους πληθυσμούς (Buechner 1950, Robertson and Dowell 1990). Η διαχείριση των άγριων πληθυσμών έγκειται, κατά ένα μεγάλο βαθμό, στη βελτίωση του ενδιαιτήματος (σπορές, φυτεύσεις, ποτίστρες κλπ.) η οποία έχει πολλαπλά περιβαλλοντικά οφέλη και αναδεικνύει τον κυνηγό σε αρωγό της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικό είναι πως οι κυνηγοί του Οχάιο, οι οποίοι υποστήριζαν ότι οι απελευθερώσεις εκτρεφόμενων θηραμάτων αποτελούν τη λύση για την ικανοποίηση των θηρευτικών ανα-

γκών, δεν είχαν διαβάσει επιστημονικά βιβλία σχετικά με την άγρια πανίδα, δεν ήταν μέλη φιλοπεριβαλλοντικών οργανώσεων και επιθυμούσαν να θηρεύουν όσο το δυνατόν περισσότερα θηράματα ανά έξοδο (Peterle 1967).

Η χροιά των υλικών επιδιώξεων προσδίδεται έντονα από το «put and take» με αποτέλεσμα να μην προωθείται η ηθική μεταξύ του ανθρώπου και της φύσης. Σε ένα τυπικό «put and take» στις ιδιωτικές κυνηγετικές περιοχές της Βρετανίας, συμμετέχουν τρεις έως δέκα πελάτες οι οποίοι καρπώνονται συνολικά 150 έως 350 εκτρεφόμενους φασιανούς και ο καθένας πληρώνει 370 – 1428 λίρες. Ο πελάτης δηλαδή, καρπώνεται σε μία μόνο εξόρμηση τουλάχιστον 15 με 35 φασιανούς περιμένοντας να περάσουν από το καρτέρι του (Robinson 2000). Αυτό φυσικά δεν πρόκειται για αιφορική εκμετάλλευση θηραμάτων, μάλλον θυμίζει τον πελάτη του σουπερ μάρκετ ο οποίος παρασυρόμενος γεμίζει το καροτσάκι με προϊόντα τα οποία δεν χρειάζεται. Ο Ιπποκράτης (460-377 π.Χ.) έλεγε: «παν το πολύ, τη φύση πολέμιον». Συμπερασματικά, το «put and take» μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια μορφή διείσδυσης του υπερκαταναλωτισμού στη θήρα.

5. Το «put and take» στην Ελλάδα

Η Δασική Υπηρεσία και μερικοί αρθρογράφοι του κυνηγετικού τύπου επηρεάστηκαν από την ευρεία εφαρμογή της τεχνητής εκτροφής και του «put and take» στο εξωτερικό (βλέπε Μπασουράκος 1962, Ωρίων 1969, Σταματόπουλος 1969, Μπασουράκος 1970). Συνέπεια αυτού ήταν από το 1956 να ιδρυθούν κρατικά εκτροφεία και να αρχίσει η απελευθέρωση περιδίκων τσούκαρ και υβριδίων φασιανού. Η τεχνητή εκτροφή και απελευθέρωση αποτέλεσε ένα από τα κύρια φιλοθηραματικά έργα μαζί με τον έλεγχο των πληθυσμών των αρπάγων και τη θηροφύλαξη. Το 1970 για παράδειγμα, τα έξοδα του Υπ. Γεωργίας για τη θήρα ήταν 53.378.500 δρχ., συγκεκριμένα δαπανήθηκαν 14.155.000 δρχ. για τη θηροφύλαξη, 18.486.000 δρχ. για τη θανάτωση των αρπάγων, 20.044.500 δρχ. για τα εκτροφεία θηραμάτων και 693.000 δρχ. για λοιπά έξοδα. Εντούτοις, τα αποτελέσματα δεν ήταν τα επιδιωκόμενα.

Ο Κοζύρης (πρόεδρος της τότε Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Βόρειας Ελλάδας) αναφέρει το 1971: «από όσα διαβάζω λειτουργούν σήμερα 12 τεχνητά εκτροφεία του κράτους εις την χώραν, χωρίς κανένα, τουλάχιστον μέχρι σήμερα, ουσιαστικόν αποτέλεσμα... Τα τεχνητώς αναπαραγόμενα θηράματα, μόνον δια κυνήγια τύπου Σπετσοπούλας δύνανται να χρησιμοποιηθούν και ουχί δι' ελευθέραν ορθόδοξον θήραν». Το κυνήγι τύπου Σπετσοπούλας, το οποίο δεν είναι ορθόδοξη θήρα, πρόκειται για το «put and take». Στο ιδιωτικό νησί Σπετσοπούλα εφαρμόστηκε πιθανόν για πρώτη φορά στην Ελλάδα η πρακτική του «put and take».

Ο Κοζύρης συνδέει από τότε το «put and take» με την τεχνητή εκτροφή. Αναφέρει δηλαδή ότι τα ορνιθόμορφα που εκτρέφονται τεχνητά (επωαστικές μηχανές και θερμομητέρες) πρέπει να απελευθερώνονται μόνο για την εφαρμογή του «put and take» και όχι για την αύξηση ή εγκατάσταση πληθυσμών, κάτι που η επιστήμη το έχει αποδείξει τις τελευταίες δεκαετίες (π.χ. Sexson and Norman 1972, Roseberry et al. 1987, Brittas et al. 1992, Slaugh et al. 1992).

Οι υποστηρικτές της τεχνητής εκτροφής και του «put and take» κατάλαβαν πως μόνο υπό το καθεστώς των Ελεγχόμενων Κυνηγετικών Περιοχών (Ε.Κ.Π.) μπορούν να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα (βλέπε Μπασουράκος 1962, Σταματόπουλος 1969, Μπασουράκος 1970). Την 25^η Αυγούστου του 1973 έγιναν τα εγκαίνια της πρώτης Ε.Κ.Π. στον Κόζιακα του Ν. Τρικάλων. Από τότε ιδρύθηκαν εννέα ακόμα δημόσιες Ε.Κ.Π. και δύο ιδιωτικές.

Στις περιοχές αυτές εφαρμόζεται το «put and take», το οποίο συνδυάζεται με την κυνηγετική μέθοδο της αναζήτησης και όχι της παγάνας. Αυτό έχει ως επίπτωση να εκδηλώνεται έντονα η ακατάλληλη συμπεριφορά των εκτρεφόμενων πτηνών. Ο Λάζαρης (2003) για παράδειγμα, μετά από επίσκεψη σε Ε.Κ.Π της Ελλάδας το 2003, έγραψε χαρακτηριστικά: «...πήγαμε στην περιοχή... όπου μας είχαν υποδείξει να κυνηγήσουμε, εκεί αντικρίσαμε φασιανούς και πέρδικες τόσο ήμερους που δεν προλαβαίναμε να τουφεκίσουμε γιατί τους έπιαναν τα σκυλιά μας».

6. Οι ιδιαίτερες επιπτώσεις του «put and take» στην Ελλάδα

Το αρχαιοελληνικό πνεύμα τίμησε ιδιαίτερα τη θήρα με την τοποθέτηση του ιδεαλισμού πάνω από τον υλισμό. Σύμφωνα με τους αρχαίους Έλληνες τα κυνήγια και τα σκυλιά είναι δημιουργήματα των θεών. Ο Ξενοφώντας (430-354 π.Χ.) στο έργο του «Κυνηγετικός» αναδεικνύει τη θήρα σε άριστο μέσο διαπαιδαγώγησης των νέων. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μυθικοί ήρωες όπως ο Οδυσσέας, ο Θησέας κ.α. απέκτησαν μεγάλη υπεροχή μαθητεύοντας σχετικά με τα κυνήγια και την υπόλοιπη παιδεία κοντά στον Χείρωνα Κένταυρο. Η ιδιαίτερη αξία της θήρας έγκειται στη δυσκολία και στην επικινδυνότητά της. Μέσω της θήρας εξετάζονται και χαλυβδώνονται οι ψυχικές, πνευματικές και σωματικές ικανότητες. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά του Αθήναιου (2^{ος}-3^{ος} αιώνας μ.Χ.), σύμφωνα με τον οποίο οι Μακεδόνες απέκλειαν από τα κοινά γεύματα εκείνους που δεν είχαν θηρεύσει αρσενικό αγριόχοιρο.

Η ίδια φιλοσοφία για τη θήρα συνεχίζεται και τις επόμενες χιλιετίες. Στην υποδουλωμένη Ελλάδα η θήρα παραμένει αναφαίρετο δικαίωμα και αναδεικνύεται σε σύμβολο ελευθερίας. Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, οι κλέφτες και αρματολοί εξασκούν τη θήρα όχι μόνο ως μέσο επιβίωσης, αλλά και ως δοκιμασία για την ανάδειξη των πρωτοπαλικάρων (Καμπόλης 1991).

Η ενδελεχής μελέτη των καταβολών της ελληνικής θήρας δεν είναι του παρόντος. Από τα ανωτέρω όμως σκιαγραφείται μια συγκεκριμένη φιλοσοφία σύμφωνα με την οποία η θήρα είναι σημαντική για τους Έλληνες επειδή αποτελεί μέσο διαπαιδαγώγησης, δοκιμής ικανοτήτων και σύμβολο ελευθερίας.

Στη σύγχρονη Ελλάδα στοιχεία της ελληνικής θηρευτικής φιλοσοφίας διατυπώθηκαν από τους συνέδρους του 1^{ου} Πανελληνίου Κυνηγετικού Συνεδρίου το 1932. Η φιλοσοφία αυτή φαίνεται να επηρέασε και τη διαμόρφωση του θηρευτικού συστήματος που υπάρχει μέχρι και σήμερα στη χώρα. Το σύστημα αυτό, είναι το περισσότερο φιλελεύθερο στην Ευρώπη και ίσως παγκοσμίως και ονομάζεται από πολλούς ελεύθερο παραδοσιακό κυνήγι.

Μειονέκτημα του συστήματος είναι η περιορισμένη εφαρμογή μέτρων για τη

διατήρηση και αύξηση των πληθυσμών των θηραμάτων. Αρκετοί υποστηρίζουν ότι η υπερθήρευση και η λαθροθήρα, σε συνδυασμό με την καταστροφή των ενδιαιτημάτων, οδήγησαν στη μείωση των θηραμάτων (π.χ. Μπασουράκος 1962, Παπαγεωργίου 1990).

Στην αντιμετώπιση του προβλήματος θεωρήθηκε πως θα βοηθήσει το «put and take» στις Ε.Κ.Π.. Κάτι τέτοιο όμως δεν φαίνεται να έγινε μετά από 30 έτη εφαρμογής. Αντίθετα, μπορεί να υποστηριχθεί ότι το «put and take» επιδείνωσε την κατάσταση αποτελώντας την αιτία και σε μερικές περιπτώσεις την αφορμή για την εξάντληση μεγάλου μέρους των προσπαθειών για τη διατήρηση της θήρας και των θηραμάτων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περιορισμένη χρηματοδότηση και προώθηση δράσεων για τη διατήρηση και αύξηση των πληθυσμών του κολχικού φασιανού (*Phasianus colchicus colchicus*), ενώ από την άλλη δαπανώνται σημαντικά ποσά για την εφαρμογή του «put and take» με υβρίδια φασιανού στις Ε.Κ.Π.. Επιπλέον, οι Ε.Κ.Π. αποτελούν κρατικοδίαιτες παθητικές επιχειρήσεις (Παπαγεωργίου 1996) με αποτέλεσμα να δεσμεύουν οικονομικούς πόρους, κυνηγοτόπους και ανθρώπινο δυναμικό, αλλά και κυρίως να «μολύνουν» τη φιλοσοφία που διέπει την ελληνική θήρα εδώ και χιλιετίες.

7. Αντιμετώπιση του προβλήματος

Σε επίπεδο κυνηγού και διαχειριστή:

Ο Τζων Κένεντυ υποστήριζε πως η πρόοδος ενός έθνους δεν μπορεί να είναι ταχύτερη από την πρόοδό του στην εκπαίδευση. Η γνώση, σαν αφετηρία για την ανάπτυξη της περιβαλλοντικής και κυνηγετικής ηθικής θα οδηγήσει αναμφίβολα στον προβληματισμό του πολίτη - κυνηγού και την ευαισθητοποίηση του για τη διατήρηση της άγριας πανίδας και της θήρας. Σύμφωνα με τον Καραμέρη (1997) η περιβαλλοντική ηθική πρέπει να διέπεται από τις αρχές του σεβασμού στη φύση, του ορθολογισμού και της ολιγάρεκας. Στα πλαίσια της κυνηγετικής εκπαίδευσης ο Έλληνας κυνηγός πρέπει να μάθει να «γεύεται» τα οφέλη της ελληνικής θήρας. Πρέπει να εννοήσει ότι η θήρευση ενός άγριου κολχικού φασιανού έχει περισσότερα οφέλη από τη θανάτωση 15 εκτρεφόμενων υβριδίων φασιανού στις Ε.Κ.Π..

Οι αρμόδιοι φορείς είναι ανάγκη να προωθήσουν προγράμματα εκπαίδευσης και ενημέρωσης. Η περιβαλλοντική εκπαίδευση μαθητών ηλικίας 10-12 ετών κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική διότι στην ηλικία αυτή τα παιδιά διαμορφώνουν άποψη για τη θήρα και αναπτύσσεται το ενδιαφέρον τους για την άγρια πανίδα (DiCamillo and Schaefer 2000). Το επόμενο στάδιο βρίσκεται στην εκπαίδευση των νέων κυνηγών. Σύμφωνα με τον Holsman (2000) η περίοδος στην οποία ο κυνηγός βγάζει για πρώτη φορά άδεια κυνηγίου είναι η καταλληλότερη για να αναπτυχθεί η κυνηγετική ηθική. Απαραίτητη επίσης είναι η ειδική εκπαίδευση των εισηγμένων που ασχολούνται με τη διαχείριση της θήρας.

Σε θεσμικό επίπεδο:

Η κατάρτιση μιας ολοκληρωμένης εθνικής στρατηγικής είναι αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση της ελληνικής θήρας και των θηραμάτων. Σύμφωνα με τη στρατηγική αυτή το «put and take» και η τεχνητή εκτροφή (η οποία μόνο για την τροφοδότηση του «put and take» δικαιολογείται) δεν ενδείκνυται να αποτελέσουν αντικείμενο δημοσίων δαπανών.

Βιβλιογραφία

- Arroyo, B. and P. Beja. 2002. Reconciling gamebird hunting and biodiversity. Impact of hunting management practices on biodiversity. www.uclm.es/irec/Reghab/inicio.html
- Baumgartner, F. M. 1944. Dispersal and survival of game farm bobwhite quail in Northcentral Oklahoma. *J. Wildl. Manage.* 8(2): 112-118.
- Brittas, R., V. Marcstrom, R. E. Kenward and M. Karlbom. 1992. Survival and breeding success of reared and wild ring-necked pheasants. *J. Wildl. Manage.* 56(2): 368-376.
- Buechner, H. K. 1950. An evaluation of restocking with pen-reared bobwhite. *J. Wildl. Manage.* 14 (4): 363-377.
- Burger, G. V. 1964. Survival of ring-necked pheasants released on a Wisconsin shooting preserve. *J. Wildl. Manage.* 28: 711-721.
- Byers, S. M. and G. V. Burger. 1979. Evaluation of three partridge species for put and take hunting. *Wildl. Soc. Bull.* 7(1): 17-20.
- Csermely, D., D. Mainardi and S. Spano. 1983. Escape-reaction of captive young red-legged partridges (*Alectoris rufa*) reared with or without visual contact with man. *Appl. Anim. Ethol.* 11: 177-182.
- Dahles, H. 1993. Game killing and killing games: an anthropologist looking at hunting in a modern society. *Society & Animals*: <http://www.psyeta.org/sa/sa1.2/dahles.html>
- Davis, C. and M. Swan. 2003. Modern game rearing. <http://www.gct.org.uk/research/gamebirdwelfare/emtrylguide.pdf>
- DiCamillo, J. A. and J. M. Schaefer. 2000. Internet program impacts youth interest in hunting. *Wildl. Soc. Bull.* 28(4):1077-1085.
- Diefenbach, D. R., C. F. Rienger and T. S. Hardisky. 2000. Harvest and reporting rates of game-farm ring-necked pheasants. *Wildl. Soc. Bull.* 28(4): 1050-1059.
- Game Conservancy 1994. *Gamebird Rearing*. Game Conservancy Limited. UK 127 pp.
- Greene, J. C. 1970. Characteristics of some Michigan shooting preserve users. *J. Wildl. Manage.* 34(4): 813-817.
- Hill, D. and P. Robertson 1988. *The pheasant: ecology, management and conservation*. London Blackwell Scientific Publications Professional Books.
- Holsman, R. H. 2000. Goodwill hunting? Exploring the role of hunters as ecosystem stewards. *Wildl. Soc. Bull.* 28(4):808-816.
- Krauss, G. D., H. B. Graves and S. M. Zervanos. 1987. Survival of wild and game-farm cock pheasants released in Pennsylvania. *J. Wildl. Manage.* 51 (3): 555-559.
- Leopold, A. 1943. Wildlife in American Culture. *J. Wildl. Manage.* 7(1):1-6.
- Peterle, T. J. 1967. Characteristics of some Ohio hunters. *J. Wildl. Manage.* 31(2): 375-389.
- Ratti, J. T. and G. W. Workman. 1976. Hunter characteristics and attitudes relating to Utah shooting preserves. *Wildl. Soc. Bull.* 4(1): 21-25.
- Robinson, P. 2000. Pheasant shooting in Britain: the sport and the industry in the 21st century. <http://www.animalaid.org.uk/images/pdf/kfps.pdf>
- Robertson, P. A and S. D. Dowell. 1990. The effects of hand-rearing on wild gamebird population. In: *The future of wild Galliforms in the Netherlands*, J.T. Lumeij and Y.R. Hoogeveen, eds. The Hague: 158-171.
- Roseberry, J. L., D. L. Ellsworth and W. D. Klimstra. 1987. Comparative post-release behaviour and survival of wild, semi-wild, and game farm bobwhites. *Wildl. Soc. Bull.* 15: 449-455.

Sexson, K. J. and J. A. Norman. 1972. Impact on base population density and hunter performance of stocking with pen-raised bobwhite. *Proceedings of National Bobwhite Quail Symposium* 1:32-40.

Slaugh, B. T., J. T. Flinders, J. A. Roberson and N. P. Johnston. 1992. Elect on rearing method on chukar survival. *Great Basin Naturalist* 52(1): 25-28.

Starling, A. E. 1991. Captive breeding and release. *Ornis Scandinavica* 22(3): 255-257.

Thompson, J. D., G. V. Burger, B. Semel and C. Ganshirt. 1992. Evaluation of the productivity of two strains of gray partridge. *Poultry Sci.* 71:1400-1402.

Tompkins, D. M., R. A. H. Draycott and P. J. Hudson. 2000. Field evidence for apparent competition mediated via the shared parasites of two gamebird species. *Ecology Letters* 3: 10-14.

Γιουλτσή, Β. 1997. Κοινωνικές συνέπειες της κοινωνικής αναστροφής. Σελ. 49-63 στα Πρακτικά Διατμηματικού Συμποσίου του Α.Π.Θ.: Ορθοδοξία και Φυσικό Περιβάλλον. 3-4/4/1997.

Καμπόλης, Β. 1991. Κυνηγετικός εξάντας. Αθήνα. 126 σελ..

Καραμέρη, Α. Κ. 1997. Περιβαλλοντική ηθική: Η αρμονία στη σχέση άνθρωπος-περιβάλλον. Σελ. 189-201 στα Πρακτικά Διατμηματικού Συμποσίου του Α.Π.Θ.: Ορθοδοξία και Φυσικό Περιβάλλον. 3-4/4/1997.

Κοζύρης, Μ. 1971. Δια την προστασία και ανάπτυξη του ενδημικού θηράματος. *Κυνηγεσία και Κυνοφιλία* 125: 248-249.

Λάζαρης, Ι. 2003. Σχετικά με το κυνήγι στην Ε.Κ.Π. Παρνασσίδας. *Κυνηγεσία και Κυνοφιλία* 500: 199.

Μαντζαρίδης, Γ. Ι. 1995. Χριστιανική ηθική. Εκδ. Πουρναρά, Θεσ/νίκη.

Μπασουράκος, Σ. 1962. Ανάγκη δημιουργίας Κυνηγετικών Δρυμών. *Κυνηγεσία και Κυνοφιλία* (επαναδημοσίευση 1973, τεύχ. 151:494-496).

Μπασουράκος, Σ. 1970. Κυνηγετικοί Δρυμοί: σκοπός και οφέλη. *Κυνηγεσία και Κυνοφιλία* 119: 613-621.

Παπαγεωργίου, Ν. Κ. 1990. Βιολογία άγριας πανίδας. University Studio Press, Θεσσαλονίκη. 360 σελ..

Παπαγεωργίου, Ν. Κ. 1996. Εκτροφή Θηραμάτων. University Studio Press, Θεσσαλονίκη. 242 σελ..

Σταματόπουλος, Μ. 1969. Πως θα αυξήσωμεν το θήραμα εις την χώρα μας. *Κυνηγεσία και Κυνοφιλία* 108: 631-635.

Ωρίων 1969. Ο αμερικανικός φασιανός. *Κυνηγεσία και Κυνοφιλία* 100:171-174.

**Άλντο Λέοπολντ:
ο κυνηγός,
ο δασολόγος,
ο οικολόγος της
άγριας πανίδας**

Ο Άλφρεντ Άϊνστάιν έλεγε πως όταν ανεβαίνουμε στις πλάτες των προγόνων μας βλέπουμε μακρύτερα. Όποιος ανέβει στις πλάτες του Άλντο Λέοπολντ θα διαπιστώσει πως δεν βλέπει μακρύτερα μόνο με τα «μάτια του μυαλού», αλλά και με τα «μάτια της ψυχής». Η γνώση της ζωής και του έργου του Άλντο Λέοπολντ οπλίζει με κουράγιο, μαχητικότητα και επαναστατικότητα τους επιστήμονες της άγριας πανίδας, ιδίως όταν έχουν να πουν με πάθος κάτι καινούργιο.

Ο Άλντο Λέοπολντ γεννήθηκε στις 11/1/1887 στο Μάρλινγκτον της Αιόβα, κοντά στον ποταμό Μισισσιπή. Από παιδί ακόμα ακολουθούσε τον πατέρα του στο κυνήγι. Πριν ακόμα χαράξει έπαιρναν το τρένο και πήγαιναν στα βαλτοτόπια για πάπιες. Όταν το αμερικανικό κράτος δεν είχε ακόμα θεσπίσει κυνηγετικές περιόδους, ο πατέρας του Άλντο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ήταν λανθασμένο να κυνηγούν όταν τα πουλιά ετοιμάζονται για αναπαραγωγή. Με το τέλος του χειμώνα λοιπόν σταματούσαν το κυνήγι της πάπιας, μια κυνηγετική ηθική που δεν χάθηκε και στο γιο του.

Ως έφηβος δαπανούσε άπειρες ώρες πεζοπορώντας, κυνηγώντας και ψαρεύοντας κοντά στα αγαπημένα του δάση, λιβάδια και ποτάμια. Η επαφή

Χρήστος Κ. Σώκος
Δασολόγος
Θηραματολόγος

του με τη φύση τον οδήγησε να σπουδάσει δασολογία στη Δασολογική Σχολή του Ύαλε, την πρώτη πανεπιστημιακή σχολή δασολογίας των ΗΠΑ. Αποφοίτησε με master το 1909, και προσλήφθηκε από τη Δασική Υπηρεσία. Το ίδιο έτος προσπάθησε να ιδρύσει ένα καταφύγιο θηραμάτων, η Δασική Υπηρεσία όμως απέρριψε την ιδέα του επειδή εκείνη την εποχή δεν θεωρούσε την προστασία της άγριας πανίδας μέρος του έργου της.

Στην ηλικία των 25 ετών διεύθυνε το Εθνικό Δάσος του Carson (4.000 Km²) στο Νέο Μεξικό. Εκεί συνάντησε τον έρωτα της ζωής του, την Maria Alvira Estella Bergere, την κόρη ενός εύπορου κτηνοτρόφου. Σύντομα παντρεύτηκαν, και ο Λέοπολντ έχτισε το σπίτι του με θέα την πανέμορφη κοιλάδα του Ρίο Γκράντε. Ως δασολόγος ο Λέοπολντ ασχολήθηκε με το σχεδιασμό θέσεων αναψυχής και πάρκων πόλεων, την προστασία των εδαφών από τη διάβρωση, τη λιβαδοπονία και την ίδρυση προστατευόμενων περιοχών.

Στην ηλικία των 37 ετών ο Λέοπολντ αποδέχθηκε τη θέση του αναπληρωτή διευθυντή στο Ινστιτούτο Δασικών Προϊόντων στο Μάντισον του Ουισκόνσιν. Το Ινστιτούτο ασχολούνταν κυρίως με την αξιοποίηση του ξύλου, κάτι το οποίο δεν είχε καμία σχέση με την κλίση του Λέοπολντ στην άγρια πανίδα. Αυτό τον δυσarre- στούσε ιδιαίτερα, με αποτέλεσμα να εγκαταλείψει το Ινστιτούτο και να ασχοληθεί

πλέον αποκλειστικά με την άγρια πανίδα. Αναλυτικότερα:

- Το 1928, αναλαμβάνει απογραφές θηραμάτων σε εννέα πολιτείες, που χρηματοδοτεί το Ινστιτούτο Βιομηχάνων Ειδών Κυνηγίου. Το ίδιο έτος άρχισε να παραδίδει μαθήματα στο Πανεπιστήμιο του Ουισκόνσιν. Μαζί με τους φοιτητές πραγματοποιούσε εξορμήσεις στην ύπαιθρο. Μερικοί από αυτούς έγιναν στη συνέχεια θηραματολόγοι.

- Το 1930, ως πρόεδρος του Ινστιτούτο Θηρευτικής Πολιτικής, συμβάλλει στη διαμόρφωση της Αμερικανικής Θηρευτικής Πολιτικής,

Ο Λέοπολντ με την οικογένειά του

η οποία υιοθετείται το Δεκέμβριο του ίδιου έτους.

- Το 1933, δημοσιεύεται το βιβλίο του Game Management, το οποίο ασχολείται με εμπειρίες και τεχνικές στη διαχείριση των πληθυσμών της άγριας πανίδας. Για

πρώτη φορά έρχονται σε επαφή οι επιστήμες της δασολογίας, της γεωπονίας, της ζωολογίας, της οικολογίας, της εκπαίδευσης και της επικοινωνίας, και δημιουργείται μια νέα επιστήμη η θηραματολογία. Το ίδιο έτος, ο Λέοπολντ αναλαμβάνει καθηγητής Διαχείρισης Θηραμάτων στο τμήμα Αγροτικής Οικονομίας του Πανεπιστημίου του Ουισκόνσιν.

- Το 1936, συμβάλλει στην ίδρυση της Wildlife Society, της εταιρείας των ειδικών επιστημόνων στον τομέα της άγριας πανίδας των ΗΠΑ.
- Το 1939, ο Λέοπολντ γίνεται πρόεδρος σε ένα νέο τμήμα του Πανεπιστημίου του Ουισκόνσιν, το Τμήμα Διαχείρισης Άγριας Πανίδας.
- Το 1948, ο Λέοπολντ πεθαίνει από καρδιακό επεισόδιο, βοηθώντας τους γείτονές του στην κατάσβεση χορτολιβαδικής πυρκαγιάς.

Ο Άλντο Λέοπολντ αποτελεί έναν από τους πρωτοπόρους στη διατήρηση της φύσης. Υπήρξε επιστήμονας, φιλόσοφος και χαρισματικός συγγραφέας. Υποστήριξε την ορθή χρήση των οικοσυστημάτων πριν γίνει πολιτικώς αποδεκτή. Έγγραψε περισσότερα από 350 άρθρα επιστημονικού και πολιτικού περιεχομένου. Το 1960, το βιβλίο του "A Sandy County Almanac" επανεκδίδεται και γίνεται γνωστό στο ευρύ κοινό. Μετά το θάνατό του, τα πέντε παιδιά του ιδρύουν το Aldo Leopold Institute, ένα μη κερδοσκοπικό οργανισμό με σκοπό να διδάξει στους ανθρώπους την ορθή χρήση της φύσης. Αργότερα, δύο ακόμα σχετικά ινστιτούτα ιδρύονται στις ΗΠΑ.

Τα λόγια του Λέοπολντ, όπως αυτά στη συνέχεια, ας συνοδεύουν τις μελλοντικές γενεές.

«Συνειδητοποιούμε ότι η βιομηχανία, που είναι ο καλός υπηρέτης μας, μπορεί να μας κάνει φτωχούς αφέντες;» - Aldo Leopold

«Για μας, τη μειονότητα, η ευκαιρία να δούμε χήνες είναι σημαντικότερη από την τηλεόραση, και η ευκαιρία να βρούμε μια ανεμώνη είναι ένα δικαίωμα τόσο αναφαίρετο όσο και η ελεύθερη ομιλία.» - Aldo Leopold

«Έχω έμφυτο τον πυρετό του κυνηγιού και τρεις γιους. Οι γιοι μου από μικρά παιδιά έπαιζαν με τους κράχτες και με ξύλινα τουφέκια... Εύχομαι να έχουν υγεία, μια καλή εκπαίδευση, και μια οικονομική επάρκεια. Αλλά, τι θα κάνουν εάν δεν υπάρχουν πλέον ελάφια στα βουνά, και ορτύκια στους κάμπους; Εάν δεν μπορούν να ακούσουν τη φωνή του σφυριχταριού στο βάλτο... όταν τα άστρα του πρωινού σβήνουν στην ανατολή;» - Aldo Leopold

«Εξέτασε κάθε ερώτηση ως προς το τι είναι ηθικά και αισθητικά σωστό, καθώς επίσης και τι είναι οικονομικά προσοδοφόρο. Ένα πράγμα είναι σωστό όταν διατηρεί την ακεραιότητα, τη σταθερότητα, και την ομορφιά της βιοκοινότητας. Σε διαφορετική περίπτωση είναι λανθασμένο.» - Aldo Leopold

«Όταν βλέπουμε το οικοσύστημα ως κοινότητα στην οποία ανήκουμε, τότε μπορούμε να το χρησιμοποιούμε με αγάπη και σεβασμό.» - Aldo Leopold

«Οι πράξεις της δημιουργίας είναι συνήθως διατηρημένες για τις θρησκείες και τους ποιητές, αλλά και ένας κοινός άνθρωπος μπορεί να παρακάμψει αυτόν τον περιορισμό εάν γνωρίζει τον τρόπο. Για να φυτέψει ένα πεύκο, παραδείγματος χάριν, δεν χρειάζεται να είναι ούτε Θεός, ούτε ποιητής, μιας ανάγκης έχει χρεία, ενός καλού φτυαριού. Τότε, και ένας απλός χωρικός μπορεί να πει: Ας γίνει εκεί ένα δέντρο - και θα γίνει.

Εάν η πλάτη του είναι δυνατή και το φτυάρι του αιχμηρό, μπορούν τελικά να φυτευτούν δέκα χιλιάδες δέντρα. Και στο έβδομο έτος μπορεί να κλίνει επάνω στο φτυάρι του, και να κοιτάξει επάνω στα δέντρα του, και να δει ότι ήταν καλό το έργο του.» - Aldo Leopold.

«Φαίνεται τελικά πως επιστρέφουμε πάντα στην ηθική, ως βάση της περιβαλλοντικής πολιτικής. Είναι δύσκολο να πείσεις έναν άνθρωπο, ακόμα και με την πίεση του νόμου ή των χρημάτων, να κάνει ένα πράγμα το οποίο δεν πηγάζει φυσικά από την προσωπική του αίσθηση.» - Aldo Leopold

Η καλύβα του Λέοπολντ στο Ουισκόνσιν. Εδώ, ο Leopold συνδιαλέγονταν με τους συνεργάτες και φοιτητές του και έγραψε αρκετά από τα βιβλία και άρθρα του

Η διαχείριση της θήρας στην Ελλάδα παρελθόν, παρόν και μέλλον

Περικλής Κ. Μπίρτσας
Δρ Δασολόγος
Θηραματολόγος
Γενικός Διευθυντής
ΚΟΜΑΘ

Χρήστος Κ. Σώκος
Δασολόγος
Θηραματολόγος
Επιστημονικός
Συνεργάτης
ΚΟΜΑΘ

Γιώργος Δέλλιος
Πρόεδρος ΚΟΜΑΘ,
Επ. Καθηγητής Νομικής,
Α.Π.Θ.

Περίληψη

Η θήρα είναι παραδοσιακή ανθρώπινη δραστηριότητα, συμβατή με την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και των ειδών της άγριας πανίδας, με σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές προεκτάσεις. Για την αποτελεσματική διαχείριση της θήρας, των θηραμάτων και των ενδιαμιμάτων τους χρειάζεται, εκτός της απαιτούμενης άριστης γνώσης των αρχών της θηραματοπονίας, αναδιοργάνωση των αρμόδιων Δασικών Υπηρεσιών, στελέχωσή τους με ειδικευμένους επιστήμονες,

Μπεκάτσα - *Scolopax rusticola*

στρατηγικός σχεδιασμός, διαρκής εκπαίδευση του προσωπικού, στενή και ειλικρινής συνεργασία με τις κυνηγετικές οργανώσεις και διαρκής ενημέρωση της κοινής γνώμης. Επιπλέον, η διαχείριση μιας τόσο πολύπλοκης δραστηριότητας, όπως η θήρα, χρειάζεται απαραίτητα: α) συνδυασμό της κρατικής μέριμνας με τον εθελοντισμό, την τεχνογνωσία και την εμπειρία των κυνηγετικών οργανώσεων, και β) διεπιστημονική συνεργασία από όλους τους σχετικούς κλάδους (Δασολόγους, Θηραματολόγους, Βιολόγους κ.λπ), που μόνο με τη διαρκή έρευνα και εκπαίδευση θα μπορέσουν να συμβάλουν στην ανάδειξη της θήρας σε μεγάλης σημασίας κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και προστατευτική δραστηριότητα.

Εισαγωγή

Η ανάπτυξη της υπαίθρου έχει εισέλθει σε μια μετά-παραγωγική περίοδο στην οποία ζητείται από τους αγρότες να παράγουν εκτός από αγροτικά προϊόντα και περιβαλλοντικά αγαθά (Parry 1992). Έμφαση δίνεται πλέον σε εναλλακτικές, λιγότερο εντατικές χρήσεις γης, όπως η θήρα και ο αγροτουρισμός (Adams et al. 1994). Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός είναι η δημιουργία συνθηκών στις οποίες τα οφέλη από την πολλαπλή χρήση θα είναι περισσότερα από την εντατική χρήση.

Η θήρα αποτελεί παραδοσιακή δραστηριότητα που, σήμερα, ασκείται μέσα σε πλαίσια που θέτει η επιστήμη της θηραματολογίας. Πρέπει να τονιστεί ότι η ορθολογική διαχείριση των πληθυσμών των θηραμάτων και της θήρας συμβάλλει στην προστασία όλων των ειδών της άγριας πανίδας (Graul and Miller 1984, Σώκος κ.α. 2002, Stoate 2002). Επιπλέον για να υπάρχει θηρευτικό ενδιαφέρον σε μια περιοχή πρέπει να εφαρμόζεται συνετή διαχείριση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων που συνθέτουν το οικοσύστημα, ώστε οι θηραματικοί πληθυσμοί να είναι εύρωστοι και να παράγουν θηρεύσιμα πλεονάσματα.

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη αναγνωρίζει τη συνετή και ορθολογική εκμετάλλευση των φυσικών πόρων ως έναν από τους κύριους αντικειμενικούς σκοπούς της περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι διεθνείς συμβάσεις αναφέρονται στη συνετή χρήση των ανανεώσιμων φυσικών πόρων, στους οποίους ανήκουν και τα θηραματικά είδη. Για την Παγκόσμια Ένωση Προστασίας του Φυσικού Περιβάλλοντος (IUCN) «...η συντηρητική εκμετάλλευση των ειδών και των οικοσυστημάτων...» αποτελεί πρωταρχικό στόχο.

Η Οδηγία της Ε.Ε. 79/409 για την προστασία των άγριων πτηνών, η σύμβαση της Βέρνης για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης, η Σύμβαση Ramsar για τους διεθνούς ενδιαφέροντος υγροτόπους και η σύμβαση της Βόννης για τα μεταναστευτικά είδη, αναφέρονται επίσης στη θεμελιώδη αρχή της συνετής χρήσης. Πουθενά δεν γίνεται λόγος για απαγόρευση χρήσεων παρά μόνο για ρύθμισή τους.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης αναγνωρίζει τη σημασία της θήρας στις αγροτικές περιοχές (κανονισμός 882/1987 – on the importance of shooting for Europe's rural areas), ενώ το ΥΠΕΧΩΔΕ αποδέχεται ότι «... εάν το κυνήγι είχε θεωρηθεί ως καταρχήν ασυμβίβαστη χρήση με τους σκοπούς του δικτύου “Natura 2000”, οι σχετικές Οδηγίες (79/409 και 92/43) θα το είχαν απαγορεύσει ρητώς...».

Ειδικοί επιστήμονες σε συνέδριο για τις περιοχές του δικτύου “Natura 2000” που πραγματοποιήθηκε στο Bath της Μ. Βρετανίας, συμπέραναν ότι «...η δραστηριότητα της θήρας είναι συμβατή με την προστασία μιας περιοχής αρκεί να υπόκειται σε χρονικούς και χωρικούς περιορισμούς». Τέτοιοι περιορισμοί αφθονούν στη χώρα μας, σε βαθμό μάλιστα που εύστοχα ο καθηγητής κ. Ντάφης, σε συνάντηση εργασίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας τον Ιούνιο του 2003 επισήμανε ότι «.. το κυνήγι δεν πρέπει υποχρεωτικά να απαγορεύεται σε ζώνες προστασίας...» και ότι «.. τα μέτρα προστασίας για ένα είδος είναι αναγκαία μόνο όταν αυτό απειλείται...»

Στα συμπεράσματα του 10^{ου} Πανελληνίου Δασολογικού Συνεδρίου αναφέρεται ότι: «Η θήρα ως αρχέγονη δραστηριότητα που πραγματοποιείται σε παγκόσμιο επίπεδο έχει αναγνωριστεί ως μία από τις αξίες των υγροτόπων. Τα οφέλη που δημιουργεί είναι πολλαπλά τόσο για τους υγροτόπους (προστατευτικά, διαχειριστικά κλπ.) όσο και για τον άνθρωπο (κοινωνικά, οικονομικά κλπ.).

Το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων σε επίσημη έκδοσή του το 2001 αναφέρει μεταξύ άλλων ότι η θήρα αποτελεί εναλλακτική μορφή τουρισμού, ενώ το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Κρήτης σε ειδική έκδοση τονίζει ότι «Στο πλαίσιο της αειφορικής ανάπτυξης των ορεινών κοινοτήτων, το κυνήγι έχει αναμφίβολα θέση, αρκεί να πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις

όπως βελτίωση της επιμόρφωσης των κυνηγών, επέκταση του μοντέλου της Ομοσπονδιακής Θηροφυλακής κ.λπ.».

Στο άρθρο αυτό, εξετάζονται οι παράμετροι που θα συντελέσουν στην ανάπτυξη της θήρας και της ορθολογικής διαχείρισης της άγριας πανίδας στην Ελλάδα.

Ελληνική θηρευτική φιλοσοφία

Το αρχαιοελληνικό πνεύμα τίμησε ιδιαίτερα τη θήρα με την τοποθέτηση του ιδεαλισμού πάνω από τον υλισμό. Σύμφωνα με τους αρχαίους Έλληνες τα κυνήγια και τα σκυλιά είναι δημιουργήματα των θεών. Ο Ξενοφώντας (430-354 π.χ.) στο έργο του «Κυνηγετικός» αναδεικνύει τη θήρα σε άριστο μέσο διαπαιδαγώγησης των νέων. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι μυθικοί ήρωες όπως ο Οδυσσέας, ο Θησέας κ.α. απέκτησαν υπεροχή μαθητεύοντας σχετικά με τα κυνήγια κοντά στον Χείρωνα Κένταυρο. Η ιδιαίτερη αξία της θήρας έγκειται στη δοκιμασία στην οποία υποβάλλει το σώμα και το πνεύμα του κυνηγού. Μέσω της θήρας χαλυβδώνονται οι ψυχικές, πνευματικές και σωματικές ικανότητες. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά του Αθήναιου (2^{ος}-3^{ος} αιώνας μ.Χ.), σύμφωνα με τον οποίο οι Μακεδόνες απέκλειαν από τα κοινά γεύματα εκείνους που δεν είχαν θηρεύσει αρσενικό αγριόχοιρο.

Η ίδια φιλοσοφία για τη θήρα συνεχίζεται και τις επόμενες χιλιετίες. Στην υποδουλωμένη Ελλάδα η θήρα παραμένει αναφαίρετο δικαίωμα του λαού και αναδεικνύεται σε σύμβολο ελευθερίας. Κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας, οι κλέφτες και αρματολοί εξασκούν τη θήρα όχι μόνο ως μέσο επιβίωσης, αλλά και ως δοκιμασία για την ανάδειξη των πρωτοπαλίκαρων (Καμπόλης 1991).

Η ενδελεχής μελέτη των καταβολών της ελληνικής θήρας δεν είναι του παρόντος. Από τα λίγα που αναφέρθηκαν, όμως, σκιαγραφείται η παγιωμένη στο λαό μας αντίληψη ότι η θήρα είναι σημαντική για τους Έλληνες ως μέσο διαπαιδαγώ-

γησης, δοκιμής ικανοτήτων και σύμβολο ελευθερίας (Σώκος και Μπίρτσας 2006).

Στη σύγχρονη Ελλάδα στοιχεία της ελληνικής θηρευτικής φιλοσοφίας διατυπώθηκαν από τους συνέδρους του 1^{ου} Πανελλήνιου Κυνηγετικού Συνεδρίου το 1932. Η φιλοσοφία αυτή φαίνεται να επηρέασε και τη διαμόρφωση του θηρευτικού συστήματος που υπάρχει μέχρι και σήμερα στη χώρα μας. Το σύστημα αυτό, είναι το πλέον φιλολαϊκό στην Ευρώπη και χαρακτηρίζεται από πολλούς ως «ελεύθερο παραδοσιακό κυνήγι», σε αντιπαράθεση προς τα φεουδαρχικών καταβολών συστήματα θήρας των περισσότερων δυτικοευρωπαϊκών χωρών, συστήματα που απευθύνονται στην «ελίτ», στους λίγους.

Ποιότητα θήρας και κυνηγετική ζήτηση

Η ποιότητα θήρας εξαρτάται από το σύνολο των παραμέτρων (τρόπος και μέσα άσκησης θήρας) και των ωφελειών (κοινωνικές, πολιτιστικές, αναψυχικές κ.λπ) που συνθέτουν τη δραστηριότητα της θήρας και αναφέρεται στην ικανοποίηση που αντλούν οι κυνηγοί σε όλα τα στάδιά της (προετοιμασία, προσπάθεια, αποτέλεσμα, χρήση θηράματος). Η ποιότητα της θήρας επηρεάζεται α) από την περιοχή που ασκείται η θήρα (κυνηγότοπος, θήραμα), β) από το νομικό πλαίσιο, γ) από τον τρόπο και τα μέσα θήρευσης και δ) από τη χρήση του θηράματος

Σημαντικά ζητήματα για τα 2/3 των κυνηγών της Minnesota στις ΗΠΑ, ώστε να μπορούν να ασκήσουν ποιοτικό κυνήγι είναι α) η διάθεση ικανής έκτασης ώστε να κυνηγήσουν ήσυχα, β) η ευκολία πρόσβασης στην κυνηγετική περιοχή γ) το κυνήγι άγριων και όχι εκτρεφόμενων θηραμάτων, δ) η μικρή πυκνότητα κυνηγών και ε) η παρουσία άλλων

ειδών της άγριας πανίδας. Η ποσότητα των θηρευθέντων θηραμάτων αναφέρθηκε ως σημαντικό στοιχείο ποιοτικού κυνηγιού μόνο από το 13% των κυνηγών (Smith et al. 1992). Οι υπηρεσίες στην Πολιτεία της Ν. Υόρκης δέχονται διαρκή πίεση ώστε να εξασφαλίσουν στους κυνηγούς υψηλής ποιότητας θήρα, να βελτιώσουν την πρόσβαση στους κυνηγοτόπους και να δημιουργήσουν ή να ανυψώσουν τα κατάλληλα ενδιατήματα για την άγρια πανίδα (Brown and Connolly, 1994). Οι ίδιοι ερευνητές αναφέρουν ότι οι υπηρεσίες διαχείρισης της θήρας πρέπει να είναι ικανές να προβλέπουν τις ανάγκες και επιθυμίες των κυνηγών και να εκπονούν κατάλληλα διαχειριστικά σχέδια και προγράμματα ώστε να καλύπτουν, κατά πε-

ρίπτωση, τις απαιτήσεις σε θηράματα. Ο σχεδιασμός χρήσεων γης πρέπει να γίνει ένα σημαντικό εργαλείο για την κάλυψη των αναγκών και επιθυμιών της ενδιαφερόμενης κοινωνικής ομάδας (Smith, 1979 in Layden et al. 2003).

Τα προβλήματα των θηραματικών ειδών σε περιαστικές περιοχές, ο έλεγχος των αρπάγων, η απώλεια ή υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων για τα είδη της άγριας πανίδας, η βελτίωση της προσβασιμότητας σε κατάλληλες για κυνήγι περιοχές, η προστασία των ειδών που κινδυνεύουν και οι επιπτώσεις της άγριας ζωής για την οικονομία είναι μερικά μόνο από τα ζητήματα που πρέπει να απασχολούν τους διαχειριστές της θήρας και των θηραματικών ειδών σε όλο τον κόσμο (Layden et al. 2003).

Η εθνική απογραφή του 1985 στις ΗΠΑ (US Fish & Wildlife Service, 1988) έδειξε ότι το 75% των Αμερικανών άνω των 16 ετών συμμετείχαν σε αναψυχικές δραστηριότητες σχετικές με την άγρια πανίδα. Από αυτούς οι κυνηγοί ήταν η κοινωνική ομάδα που εξέφρασε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον για την άγρια πανίδα και δήλωναν ότι ήταν έτοιμοι να υποστηρίξουν προγράμματα βελτίωσης ενδιαιτημάτων για τα είδη της. Αντίθετα αυτοί που ενδιαφέρονταν για την άγρια πανίδα χωρίς να καρπώνονται τμήμα αυτής έδειξαν μέτρια προθυμία για τη βελτίωση ενδιαιτημάτων και, το σπουδαιότερο, δεν έδειξαν μεγαλύτερο ενδιαφέρον από τους κυνηγούς για τη βελτίωση ενδιαιτημάτων μη θηραματικών ειδών (Schreyer et al. 1989).

Η σημασία της διαχείρισης της θήρας

Εξελικτικά, οι κυνηγότοποι και η άγρια πανίδα προϋπήρχαν του κυνηγού και τον βοήθησαν να επιβιώσει. Παραδοσιακά λοιπόν ο κυνηγός φροντίζει τον κυνηγότοπο και την άγρια πανίδα. Οι κυνηγοί ήταν οι πρώτοι που ζήτησαν την εφαρμογή κανόνων για τη θήρα στην Ελλάδα (Παπασπύρου 1972) και στις ΗΠΑ (Sparrowe 1993) και αντέδρασαν στην καταστροφή των ενδιαιτημάτων. Ο Wing (1943) αναφέρει ότι στις ΗΠΑ, στις αρχές της δεκαετίας του 1940, εργάζονταν στον τομέα της διαχείρισης της θήρας και της θηραματοπανίδας

5594 μόνιμοι, 1398 εποχιακοί και 322 διοικητικοί υπάλληλοι, ενώ μόνο με την επιστημονική έρευνα ασχολούνταν 348 ειδικοί επιστήμονες. Ο ίδιος ερευνητής ανα-

φέρει ότι το 1941, από τα 18 εκπαιδευτικά ιδρύματα που παρείχαν επαγγελματική εκπαίδευση στον τομέα της διαχείρισης της άγριας πανίδας, αποφοίτησαν 97 σπουδαστές με βασικό πτυχίο (bachelor), 39 με master και 8 με διδακτορικό. Από αυτούς προσλήφθηκαν άμεσα σε σχετική εργασία οι 45 με βασικό πτυχίο, οι 30 με master και οι 8 με διδακτορικό.

Στην Ελλάδα με αίτημα των κυνηγών θεσμοθετήθηκε το Κεφάλαιο Θήρας, με σκοπό την αποκλειστική διάθεση των εσόδων του κράτους από τη θήρα για την ανάπτυξη των πληθυσμών των θηραμάτων. Ανάλογες είναι οι προσπάθειες των κυνηγών σε πολλά Ευρωπαϊκά κράτη, κυρίως στα πλαίσια ιδιωτικών πρωτοβουλιών (Lecocq 1993, 1996). Στις ΗΠΑ, οι πρόσδοδοι από τη θήρα καλύπτουν το 75% του κόστους για την προστασία της άγριας πανίδας (Sparrowe 1993). Χαρακτηριστικό είναι, ότι η τάση μείωσης του αριθμού των κυνηγών στις ΗΠΑ έχει προκαλέσει ανησυχία, γιατί μπορεί να οδηγήσει στον περιορισμό των προγραμμάτων που αφορούν την προστασία της άγριας πανίδας (DiCamillo and Schaefer 2000, Enck et al. 2000). Για τον λόγο αυτό, ξεκίνησαν οργανωμένες προσπάθειες για την αύξηση της ενασχόλησης των πολιτών με τη θήρα (Jackson 1988, Thomas and Peterson 1993 από Enck et al. 2000, DiCamillo and Schaefer 2000).

Η περίπτωση της άσκησης θήρας στους υγροτόπους

Η διαχείριση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων και ιδιαίτερα η άσκηση της θήρας στους υγροτόπους έχει προκαλέσει συζητήσεις μεταξύ Πολιτείας, Δημόσιων Υπηρεσιών και Κυνηγετικών Οργανώσεων. Στις περισσότερες περιπτώσεις, όμως, εφαρμόζονται αδικαιολόγητες, επιστημονικά, απαγορεύσεις που οδηγούν τους υγροτόπους σε υποβάθμιση και τους κατοίκους των γειτονικών δήμων σε οικονομικό μααρασμό. Κι αυτό γιατί τα οφέλη της θήρας είναι πολλαπλά: Για μεν τους υγροτόπους είναι κυρίως προστατευτικά και διαχειριστικά για δε τον άνθρωπο είναι κυρίως κοινωνικά και οικονομικά.

Τα οφέλη της θήρας για τους υγροτόπους
Προστατευτικά οφέλη

Η θήρα αποτελεί παράγοντα αποτροπής της υποβάθμισης των υγροτόπων, π.χ.:

- Η κυνηγετική οργάνωση Ducks Unlimited στις ΗΠΑ (ιδρύθηκε το 1937), σε συνεργασία με τους ιδιοκτήτες γης και τους κρατικούς φορείς διατήρησε υγροτόπους συνολικού εμβαδού τρεισήμισι εκατομμυρίων εκταρίων, που αντιστοιχεί στο 1/4 περίπου του εμβαδού της Ελλάδας (J. Payne από Freese and Trauger 2000).
- Στις ΗΠΑ, το 1/3 των κινδυνευόντων και απειλούμενων ειδών της πτηνοπανίδας χρησιμοποιούν υγροτόπους που διατηρήθηκαν με το ένσημο (Duck Stamp) των κυνηγών (US Fish and Wildlife Service 2000).
- Σε Εθνικό Πάρκο της Αυστρίας, η θήρα χρησιμοποιήθηκε στην ανάλυση κόστους – οφέλους για την αποτροπή της κατασκευής υδροηλεκτρικών φραγμάτων κατά μήκος του Δούναβη (Kosz 1996).
- Το 1959 στη Γαλλία, κυνηγός αγόρασε ένα υγρότοπο αποτρέποντας την αποξήρανση του. Με δικά του έξοδα αποκατάστησε τις λειτουργίες του υγροτόπου και στη διαθήκη του εξασφάλισε τη διατήρησή του. Ο υγρότοπος αυτός εντάσσεται σήμερα εντάσσεται στις Περιοχές Ειδικής Προστασίας (SPA) και στο Δίκτυο Φύση 2000 (Lecocq 1998).
- Στη Γαλλία στο υγροτοπικό σύμπλεγμα Camargue (υγρότοπος Ramsar), 5000 κυνηγοί νοικιάζουν έλη που διαφορετικά θα είχαν μετατραπεί σε ορυζοκαλλιέργειες (Skinner and Zalewski 1995).
- Στην Ελλάδα, ο κυνηγετικός τουρισμός συμβάλλει στη προστασία των υγροτόπων. Ο Σφουγγάρης (1996) γράφει για τη λίμνη του Δύστου (Εύβοια): «Πριν από τα μέσα της δεκαετίας του '70, όταν επιτρεπόταν το κυνήγι στην περιοχή, οι κάτοικοι ναύλωναν βάρκες στους κυνηγούς από άλλα μέρη της Ελλάδας. Αργότερα, που το κυνήγι απαγορεύθηκε, οι κάτοικοι ζήτησαν την αποξήρανση της λίμνης για να αποκτήσουν χωράφια».

Η θήρα ως προστατευτικό μέτρο χρησιμοποιείται και για αντιμετώπιση του υπερπληθυσμού ειδών της πτηνοπανίδας. Στη Βόρεια Αμερική, για παράδειγμα, ο υπερπληθυσμός μερικών ειδών χήνας προκάλεσε σοβαρά οικολογικά και οικονομικά προβλήματα. Οι θηραματολόγοι τότε, επέτρεψαν τη χρησιμοποίηση περισσότερων μέσων θήρευσης για να επιτευχθεί η μείωση του πληθυσμού τους (Ankney 1996).

Διαχειριστικά οφέλη

Πολλοί επιστήμονες υποστηρίζουν πως το μεγαλύτερο πρόβλημα στη διαχείριση της άγριας πανίδας είναι η διαχείριση των ανθρώπων (Bellrose and Low 1978). Η θήρα είναι παραδοσιακή δραστηριότητα της υπαίθρου (Council of Europe 1995) και η άμεση επαφή των κυνηγών με τη φύση – η γνώση των ενδιακτημάτων και των συνθηκών των ζώων – αυξάνει την υπευθυνότητα τους απέναντι στο φυσικό περιβάλλον (Tanner 1980, Peters-Grant 1986, Hungerford and Volk 1990, Swan 1996 από Holsman 2000). Αποτέλεσμα είναι οι κυνηγοί να πραγματοποιούν δράσεις για τη βελτίωση και δημιουργία των υγροτόπων. Ενδεικτικά:

- Στο μεταναστευτικό διάδρομο του Μισισιπή (ΗΠΑ) οι σύλλογοι των κυνηγών

είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση του 22% των υγροτόπων μέσης έως υψηλής σημασίας (Barkley and Bednarik 1968).

- Σε υγρότοπο στην Αγγλία, η Βρετανική Ομοσπονδία Κυνηγίου (BASC) πήρε την πρωτοβουλία μαζί με τους ντόπιους κυνηγούς, να ιδρύσει επιτροπή για την προστασία των πτηνών σε συνεργασία με άλλες περιβαλλοντικές οργανώσεις και κρατικούς φορείς. Οι κυνηγοί διαχειρίστηκαν την περιοχή, επιτυγχάνοντας την αύξηση του πληθυσμού των χινομόρφων και χαραδριομόρφων από 20.000 σε 200.000 σε διάστημα 18 ετών (Lecocq 1998).
- Σε παράκτιο υγρότοπο (των περιοχών SPA και της Συνθήκης Ramsar) στην Αγγλία οι κυνηγοί εξέφρασαν την ανησυχία τους για την ανεξέλεγκτη θηρευτική πίεση. Η συζήτηση που προκλήθηκε μεταξύ των κυνηγετικών οργανώσεων και των κρατικών φορέων είχε ως αποτέλεσμα τον κατάλληλο σχεδιασμό της θήρας. Το κλειδί της επιτυχίας ήταν η ενημέρωση των κυνηγών ώστε να δείξουν εμπιστοσύνη στα διαχειριστικά μέτρα. Ο τοπικός κυνηγετικός σύλλογος άσκησε αυστηρό έλεγχο κατά τη χορήγηση των αδειών θήρας, ανέλαβε τη ρύθμιση της θηρευτικής πίεσης και χρηματοδότησε έργα βελτίωσης του υγροτόπου (Lecocq 1998).
- Τα περισσότερα ιδρυτικά μέλη του Ομίλου Φύλων της Λίμνης Μουριάς (Ηλεία) είναι κυνηγοί που κάνουν έντονη προσπάθεια, και πραγματοποιούν προσπάθειες για τη λήψη της απόφασης επαναδημιουργίας της λίμνης (Θ. Δάβος 2002, προσωπική επικοινωνία).

Τα οφέλη της θήρας για τον άνθρωπο

Η θήρα αποτελεί μέσο με το οποίο ο άνθρωπος αποκτά αρκετά από τα οφέλη που προσφέρει η άγρια πανίδα (Gilbert and Dodds 1992). Έτσι, αν και στον Παλαιό Κόσμο ο άνθρωπος άρχισε να ασχολείται με τη γεωργία και την κτηνοτροφία πριν 12 χιλιετίες περίπου, ποτέ δεν έπαψε να είναι κυνηγός (Alvard and Kuznar 2001).

Κοινωνικά οφέλη

Τα κοινωνικά οφέλη της θήρας για τον άνθρωπο έχουν καταγραφεί από την αρχαιότητα στον «Κυνηγετικό» του Ξενοφώντα, ο οποίος μεταξύ αυτών συγκαταλέγει:

- την υγεία (τροφή, άσκηση του σώματος, των αισθήσεων και του νου)
- την απόκτηση γνώσεων οικολογίας, κυνηγεσίας, κυνολογίας
- την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων και
- την τέρψη.

Τα οφέλη που προσφέρει η θήρα ως πολυδιάστατη δραστηριότητα, ξεπερνούν τα πλαίσια των αθλημάτων και γενικότερα των δραστηριοτήτων αναψυχής. Σε έρευνες στις ΗΠΑ για το επίπεδο της ευχαρίστησης που προσφέρουν οι υπαίθριες δραστηριότητες (θήρα, σκι, κολύμβηση, ψάρεμα κ.τ.λ.), οι κυνηγοί και ιδιαίτερα αυτοί των υδροβίων δήλωσαν την υψηλότερη ευχαρίστηση (Sparrowe 1990).

Κατά τον Leopold (1943), η θήρα έχει πολιτιστικές αξίες επειδή φέρνει τον άνθρωπο σε επαφή με τις παραδόσεις και την ταυτότητα του λαού του, του υπενθυμίζει ότι εξαρτάται από την τροφική αλυσίδα και συμβάλλει στην απόκτηση ηθικής απέναντι στη φύση. Στην ευρύτερη περιοχή του Δέλτα του Έβρου, για παράδειγμα, σε πολλά νοικοκυριά μέχρι πρόσφατα συμπεριλαμβανόταν στο χριστουγεννιάτικο γεύμα η σταχτόχηνα (Anser anser) (Π. Πλατής 2002, προσωπική επικοινωνία).

Η σημασία της θήρας των υδροβίων για τους Έλληνες κυνηγούς, γίνεται αντιληπτή από τις μεγάλες αποστάσεις που διανύουν για να βρεθούν στους υγροτόπους και από το ότι υπάρχουν κυνηγοί, ιδίως στη Δυτική και Βόρεια Ελλάδα, που κατά κύριο λόγο ασχολούνται με τη θήρα των υδροβίων.

Οικονομικά οφέλη

Στη θήρα οφείλουν την ύπαρξή τους βιομηχανίες και καταστήματα ειδών κυνηγιού, ειδικά έντυπα, κννοτροφεία, σχολές εκπαίδευσης κυνηγετικών σκύλων και σκοπευτικής αγωγής. Η θήρα συνεισφέρει στην οικονομική άνθηση επιχειρήσεων, όπως παραγωγής και πώλησης σκυλοτροφών, πρρατηρίων βενζίνης, ξενοδοχείων και εστιατορίων. Σοβαρά είναι τα οφέλη για τους κατοίκους της υπαίθρου, ιδιαίτερα των απομακρυσμένων περιοχών, σε μια εποχή που είναι περιορισμένες άλλες μορφές τουρισμού. Μεγάλος αριθμός ατόμων απασχολείται στις κυνηγετικές οργανώσεις, σε υπηρεσίες, εκπαιδευτικά ιδρύματα και ινστιτούτα σχετικά με το αντικείμενο της θήρας.

Το 1996 στις ΗΠΑ η θήρα προκάλεσε εμπορική κατανάλωση 20,3 δισεκατομμυρίων δολαρίων (Freese and Trauger 2000). Στην Ελλάδα δεν έχει πραγματοποιηθεί ανάλογη έρευνα, αλλά εκτιμάται ότι ανέρχεται στην τάξη των εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ ετησίως (Σκορδάς 2001). Για τον κυνηγό των υδροβίων προκαλείται επιπλέον οικονομική επιβάρυνση επειδή απαιτείται κατάλληλος εξοπλισμός (ρουχισμός κ.λ.π.) και συχνά ταξιδεύει σε μεγάλες αποστάσεις. Έτσι:

- Την κυνηγετική περίοδο 1997/98 στη Σκωτία, 4.150 επισκέπτες κυνηγοί χήνας παρέμειναν για συνολικά 14.500 ημέρες, ωφελώντας την τοπική οικονομία με δύο εκατομμύρια λίρες (National Goose Forum 2000).
- Σε έρευνα των οικονομικών αξιών παράκτιου υγροτόπου της Αγγλίας, βρέθηκε ότι η θήρα αποτελεί την υψηλότερη άμεση αξία. Οι κυνηγοί εκεί κατασκευάζουν και συντηρούν γέφυρες, κάνοντας δυνατή την πρόσβαση για τους επιστήμονες και περιηγητές (King and Lester 1995).
- Στον υγρότοπο Camargue της Γαλλίας, η άσκηση της θήρας των υδροβίων δημιουργεί 74 μόνιμες θέσεις εργασίας (Skinner and Zalewski 1995).

Οικονομικό όφελος προκύπτει και από τη χρησιμοποίηση της θήρας ως μέσου για την προστασία των καλλιεργειών από τις ζημιές που προκαλούν τα χηνόμορφα, με τους εξής τρόπους: α) την αποζημίωση των γεωργών με έσοδα από τους κυνηγούς (Patterson 1991, Reed 1991, Zaccagnini 1993), β) τον περιορισμό των πτηνών εντός συγκεκριμένων ζωνών (Owen and Black 1990) και γ) τη ρύθμιση του πληθυσμού στα επιθυμητά επίπεδα (Owen and Black 1990, Reed 1991).

Συστήματα θήρας

Ύστερα από τη δημοσίευση του άρθρου του Garret Hardin στο περιοδικό Science (Hardin 1968), η φράση «τραγωδία των κοινών πόρων» (tragedy of commons) χρησιμοποιείται για να συμβολίσει την υποβάθμιση του περιβάλλοντος που πρέπει να αναμένεται στην περίπτωση που πολλά άτομα χρησιμοποιούν έναν περιορισμένο πόρο. Αιώνες πριν, ο Αριστοτέλης (384 - 322 π.Χ.) παρατήρησε πως: “όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των ατόμων που κατέχουν από κοινού κάτι, τόσο αυτό τυγχάνει λιγότερης μέριμνας” (Ostrom 1990). Η μέριμνα αυτή είναι απαραίτητη για τον φυσικό πόρο που ονομάζεται πληθυσμός των θηρευσίμων ειδών της άγριας πανίδας. Το ερώτημα που τίθεται λοιπόν είναι, ποιο το κατάλληλο σύστημα θήρας το οποίο θα εξασφαλίσει τη “μέριμνα” αυτή;

Οι διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούν μεταξύ των κρατών διαμορφώνουν διαφορετικά συστήματα θήρας και κατά επέκταση κανονισμούς για τη διασφάλιση της αειφορικής κάρπωσης και της ποιότητας θήρας. Με βάση τον ιδιοκτήτη του θηράματος διακρίνονται τρία κύρια συστήματα θήρας:

- Το θήραμα ανήκει στον κυνηγό μιας ευρείας γεωγραφικής περιοχής (εφαρμόζεται στην Ελλάδα και στις περισσότερες περιοχές των ΗΠΑ).
- Το θήραμα ανήκει στον τοπικό κυνηγετικό σύλλογο (εφαρμόζεται κυρίως

στην ανατολική Ευρώπη).

- Το θήραμα ανήκει στον ιδιοκτήτη της γης (εφαρμόζεται κυρίως στη δυτική Ευρώπη).

Το τρίτο σύστημα (στο εξής δυτικοευρωπαϊκό), δεν έχει ενδιαφέρον για την Ελλάδα επειδή: α) οι ιδιωτικές εκτάσεις είναι μικρού εμβαδού, β) αντιτίθεται στην ελληνική θηρευτική φιλοσοφία, σύμφωνα με την οποία η θήρα αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα και σύμβολο ελευθερίας, και γ) ο ιδιοκτήτης της γης έχει σε μεγάλο βαθμό αυτονομία στη διαχείριση, κάτι το οποίο ενέχει κινδύνους για την πλούσια βιοποικιλότητα των ελληνικών οικοσυστημάτων.

Το πρώτο σύστημα (στο εξής ελληνοαμερικανικό) εφαρμόζεται στη μεγαλύτερη έκταση της ελληνικής γης και αναφέρεται ως “ελεύθερο παραδοσιακό κυνήγι”. Στο ελληνοαμερικανικό σύστημα ικανοποιείται η ανάγκη για διατήρηση της ελληνικής θηρευτικής φιλοσοφίας, όμως, εμφανίζεται το πρόβλημα της έλλειψης μέριμνας του φυσικού πόρου λόγω αδυναμίας ανάληψης συγκεκριμένων ευθυνών (Ostrom 1990).

Στο δεύτερο σύστημα (στο εξής ανατολικοευρωπαϊκό) επικρατεί μια ενδιάμεση κατάσταση. Την ελευθερία την απολαμβάνουν μόνο τα μέλη του τοπικού συλλόγου, συνάμα όμως, το κάθε μέλος συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στη “μέριμνα” για τη διαχείριση του θηράματος. Κυνηγοί από άλλες περιοχές μπορούν να επισκεφτούν τα κυνηγοτόπια του συλλόγου μόνο μετά από πρόσκληση και καταβολή της ανάλογης οικονομικής εισφοράς για τη διαχείριση του θηράματος.

Συγκρίνοντας την κατάσταση που επικρατεί στην Ελλάδα και στις ΗΠΑ, διαπιστώνεται πως, αν και το σύστημα θήρας είναι το ίδιο, οι Αμερικανοί απολαμβάνουν σε ικανοποιητικό βαθμό τη θήρα του φασιανού (π.χ. Frey et al. 2003), σε αντίθεση με τους Έλληνες (Θ. Καραμπατζάκης 2003 προσωπική επικοινωνία). Η διαφορά αυτή πρέπει να αποδοθεί:

- Στο μεγαλύτερο εμβαδόν των κυνηγοτόπων στις ΗΠΑ, με αποτέλεσμα οι πληθυσμοί να δέχονται μικρότερη θηρευτική πίεση. Επιπρόσθετα, ο εντονότερος τεμαχισμός των ενδιαιτημάτων (habitat fragmentation) στην Ελλάδα κάνει πιο δύσκολη την ανάκαμψη του πληθυσμού σε σχέση με τις ΗΠΑ.
- Στους λανθασμένους κανονισμούς θήρας που εφαρμόζονται στην Ελλάδα (βλ π.χ. Ετήσια Ρυθμιστική Θήρας 2005 – 2006 που επιτρέπει τη θήρευση του θηλυκού φασιανού (Allen 1947, Dale 1951).
- Στην ικανοποιητική στελέχωση και οργάνωση των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών στις ΗΠΑ που επιτρέπει τη συνεχή παρακολούθηση των πληθυσμών του φασιανού και την προσαρμογή των κανονισμών θήρας σύμφωνα με την κατάστασή τους (διάρκεια κυνηγετικής περιόδου, όριο κάρπωσης, π.χ. Iowa Department of Natural Resources 2005).

Από τις παραπάνω διαφορές με τις ΗΠΑ η πρώτη είναι αγεφύρωτη, ενώ η τρίτη κρίνεται αγεφύρωτη τουλάχιστον για το άμεσο μέλλον.

Οργάνωση της θήρας στην Ελλάδα

Η Θηραματοπονία στην Ελλάδα αποτελεί έναν από τους κλάδους της Δασοπονίας. Την ευθύνη για την ανάπτυξη της δραστηριότητας της θήρας και τη χάραξη της θηρευτικής πολιτικής την έχει η Δασική Υπηρεσία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων Γεωργίας. Την αρμοδιότητα για το σχεδιασμό και την υλοποίηση στρατηγικών για τη θήρα και τη διαχείριση των θηραμάτων και των ενδιαιτημάτων τους στην Ελλάδα την έχει η Δ/ση Αισθητικών Δασών Δρυμών και Θήρας (Αραμπατζής 2000). Η ουσιαστική ευθύνη βέβαια της εφαρμογής της πολιτικής και της νομοθεσίας για τη θήρα ανήκει στην αρμοδιότητα των Περιφερειακών Δασικών Υπηρεσιών (Περιφερειακές

Διευθύνσεις Δασών, Διευθύνσεις Δασών Νομών, Δασαρχεία). Σήμερα υπάρχουν 83 Δασαρχεία, διάσπαρτα σε όλη τη χώρα, που αποτελούν τις βασικές μονάδες εφαρμογής της πολιτικής και της νομοθεσίας για τα δάση και το Φυσικό Περιβάλλον. Σε κάθε δασαρχείο υπάρχει Γραφείο Θήρας που έχει ως σκοπό τη διαχείριση και προστασία των θηραματικών ειδών και των ενδιαιτημάτων τους και είναι στελεχωμένο με δασολόγο ή δασοπόνιο. Δυστυχώς όμως τις περισσότερες φορές αυτός δεν είναι ειδικά εκπαιδευμένος και ενημερωμένος σε θέματα θήρας, ενώ παράλληλα ασχολείται και με άλλες εργασίες εκτός αυτών που εξυπηρετούν τους σκοπούς του Γραφείου Θήρας.

Σε ειδική αναφορά για τη θήρα στην Ελλάδα του ειδικού εμπειρογνώμονα του FAO κ. Pringale, απεσταλμένου του Ειδικού Ταμείου Ηνωμένων Εθνών

το 1972, αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «... Οι Δασικές Υπηρεσίες εκτελούν αυτή την εργασία με συνείδηση και δυναμισμό, αλλά η αποτελεσματικότητα των ενεργειών τους, στον τεχνικό σχεδιασμό, θα ήταν βέβαια μεγαλύτερη εάν, τόσο οι Δασολόγοι όσο και οι Προϊστάμενοι των Υπηρεσιών, είχαν επαρκείς γνώσεις βιολογίας των θηραμάτων και των αναγκών τους, το οποίο συμβαίνει μόνο για μια μικρή μειονότητα. Το πιο πάνω προσωπικό δεν λαμβάνει επαρκή μόρφωση στον τομέα αυτό, πράγμα το οποίο είναι αναμφίβολα λυπηρό» (, 1972).

Σήμερα λειτουργούν 22 δημόσια εκτροφεία θηραμάτων στα οποία παράγονται κατά μέσο όρο 120.000 φτερωτά και 2.000 τριχωτά θηράματα (Αραμπατζής, 2000). Αυτά σε καμία περίπτωση δεν πληρούν τις προδιαγραφές για εγκατάσταση νέων πληθυσμών, παρά μόνο για άμεση θήρευση με το σύστημα “put and take” (Σώκος & Μπίρτσας, 2005). Επίσης έχουν ιδρυθεί Καταφύγια Αγρίας Ζωής που καλύπτουν σημαντική έκταση της επικράτειας και 8 κρατικά ελεγχόμενες κυνηγετικές περιοχές οι οποίες καλύπτουν έκταση μεγαλύτερη των 1.300.000 στρεμμάτων που « ...αποτελούν κρατικοδίαιτες παθητικές επιχειρήσεις, ενώ οι υπηρεσίες που προσφέρουν στους κυνηγούς είναι χαμηλής ποιότητας». (Αραμπατζής, 2000).

Στην Ελλάδα το θήραμα ανήκει σε αυτόν που το συλλαμβάνει και όχι στον ιδιοκτήτη της γης, ενώ το δικαίωμα θήρας αποκτάται με την έκδοση ετήσιας άδειας που μπορεί να ισχύει για έναν νομό ή για μια κυνηγετική περιφέρεια ή για όλη την επικράτεια. Το πλέον επιθυμητό επιδημητικό θήραμα για τους Έλληνες κυνηγούς είναι ο λαγός (Θωμαΐδης κ. α. 2002). Οι λαγοκυνηγοί χαρακτηρίζουν τη δραστηριότητά τους άκρως ανταποδοτική, λόγω των ωφελειών που τους προσφέρει, και δεν σκέπτονται να την αντικαταστήσουν με άλλη (ψάρεμα, πεζοπορία κ.λπ.), ενώ αφιερώνουν κατά μέσο όρο 69 ημέρες κατ' έτος για την άσκηση της θήρας του λαγού και δαπανούν, κατά μέσο όρο, 1658 ευρώ ετησίως (Σώκος κ. α. 2002). Η εμπορική κατανάλωση που προκαλείται σε επίπεδο χώρας από το κυνήγι του λαγού εκτιμάται σε δεκάδες εκατομμύρια ευρώ (Σώκος κ. α. 2002). Οι ίδιοι ερευνητές αναφέρουν ότι οι λαγοκυνηγοί, ως ομάδα χρηστών των λιβαδιών, υποστηρίζουν ότι απαιτείται λήψη μέτρων για τη βελτίωση της ποιότητας θήρας του λαγού και δηλώνουν «προθυμία πληρωμής» εφόσον εξασφαλιστεί ότι τα χρήματά τους θα εξηγηρητήσουν αποτελεσματικά το σκοπό για τον οποίο προορίζονται.

Στην Κυνηγετική Περιφέρεια Μακεδονίας & Θράκης η δραστηριότητα της θήρας, που είναι μιας μορφής υπαίθρια αναψυχή, ασκείται κυρίως από τις αποκαλούμενες «λαϊκές τάξεις» (εργάτες, αγρότες, και ελεύθερους επαγγελματίες). (Τσαχαλίδης, υπό δημοσίευση).

Δυστυχώς η έλλειψη πολιτικής βούλησης για συνέχιση και ενδυνάμωση της πολύτιμης προσφοράς της Δασικής Υπηρεσίας και η έλλειψη στρατηγικού σχεδιασμού για την ανάπτυξη της θήρας στην Ελλάδα οδήγησαν την Υπηρεσία αυτή σε σταδιακή απογύμνωση από προσωπικό και στόχους, ενώ ταυτόχρονα ανάγκασαν τις κυνηγετικές οργανώσεις να αναλάβουν πρωτοβουλίες τόσο στο πεδίο της φύλαξης, όσο στα επίπεδα της έρευνας, του σχεδιασμού και της υλοποίησης διαχειριστικών σχεδίων.

Η σημερινή κατάσταση των κρατικών υπηρεσιών και ερευνητικών κέντρων στον τομέα της θήρας (εκτός των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων) μπορεί δικαιολογημένα να θεωρηθεί ελλιπής γιατί, πλέον, ελάχιστοι ασχολούνται με τη διαχείριση της θήρας και των θηραμάτων. Χαρακτηριστικό είναι ότι από τους περισσότερους θεωρείται, εσφαλμένα, ότι η προστασία ειδών και περιοχών μπορεί να υποκαταστήσει το στρατηγικό σχεδιασμό και τη διαχείριση.

Η σημερινή κατάσταση στον τομέα της απασχόλησης ειδικών σε θέματα θήρας στα Ερευνητικά Κέντρα που συνεργάζονται με το Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και στις αρμόδιες Υπηρεσίες έχει σε γενικές γραμμές ως εξής:

- Στο ΕΘΙΑΓΕ - Ινστιτούτο Δασικών Ερευνών Θεσσαλονίκης απασχολείται ένας ερευνητής στον τομέα της διαχείρισης άγριας πανίδας και όχι ειδικά στη διαχείριση της θηραματοπανίδας και της θήρας.
- Η Διεύθυνση Αισθητικών Δασών – Δρυμών και Θήρας δεν διαθέτει στις τάξεις της δασολόγο ειδικευμένο σε θέματα θηραματοπονίας.
- Τα Γραφεία Θήρας των Δασαρχείων τις περισσότερες φορές στελεχώνονται με μη επαρκώς ειδικευμένους, σε σύγχρονα θέματα θηρευτικής διαχείρισης δασολόγους ή δασοπόνους, χωρίς επιπλέον να λαμβάνεται μέριμνα για διαρκή εκπαίδευση και επιμόρφωση.

Ένα λειτουργικό και αποτελεσματικό τοπικό γραφείο διαχείρισης θήρας απαιτεί στελέχωση με ειδικούς επιστήμονες που να ασχολούνται με τη θήρα επισταμένα και αποκλειστικά και όχι ως «πάρεργο», όπως γίνεται σε πολλές περιπτώσεις σήμερα.

Κάθε Διεύθυνση Δασών Περιφέρειας της χώρας επιβάλλεται να απασχολεί έναν τουλάχιστον ειδικευμένο σε θέματα διαχείρισης θηραμάτων Δασολόγο, που θα εκπαιδεύεται και θα ενημερώνεται διαρκώς για τις εξελίξεις της επιστήμης, θα παρακολουθεί την έρευνα, θα θέτει στόχους σε συνεργασία με τις περιφερειακές κυνηγετικές οργανώσεις που εκπροσωπούν τους χρήστες κυνηγούς και θα συμβάλλει στον σχεδιασμό ενός κεντρικού διαχειριστικού σχεδίου που θα πρέπει να εκπονείται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης σε συνεργασία με την Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδας. Με τον τρόπο αυτό θα εξασφαλίζεται πληρέστερη ενημέρωση και ευρύτερη αποδοχή από τους χρήστες.

Τα Γραφεία Θήρας των κατά τόπους Δασαρχείων προτείνεται να στελεχώνονται με:

- Δασολόγο ειδικευμένο σε θέματα διαχείρισης ειδών άγριας πανίδας που θα είναι επιφορτισμένος με την ευθύνη υλοποίησης των διαχειριστικών δράσεων και παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας του κάθε διαχειριστικού μέτρου. Σε συνεργασία με τους τοπικούς κυνηγετικούς συλλόγους θα πρέπει να συγκροτηθούν διαχειριστικές μονάδες που θα φροντίζουν για τη δημιουργία θηρευτικών πλεονασμάτων με στόχο την κάλυψη των αναγκών θήρας και τη βελτίωση της ποιότητάς της.
- Δασοπόνο επιμορφωμένο που, σε συνεργασία με τον τοπικό κυνηγετικό σύλλογο, θα φροντίζει για τον εντοπισμό προβλημάτων στην εφαρμογή των διαχειριστικών σχεδίων και των σχεδίων φύλαξης της περιοχής ευθύνης του

Δασαρχείου

- Δασικούς υπαλλήλους οι οποίοι σε άμεση συνεργασία με τους ομοσπονδιακούς θηροφύλακες και τους θηροφύλακες των κυνηγετικών συλλόγων θα εργάζονται κατά βάρδιες καλύπτοντας την περιοχή ευθύνης τους τόσο τα Σάββατα - Κυριακές όσο τις αργίες και τις νύχτες.

Οι κυνηγετικές οργανώσεις και ο ρόλος τους στη διαχείριση της θήρας

Οι κυνηγετικές οργανώσεις στην Ελλάδα από τις αρχές του 20ού αιώνα διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην προστασία της φυσικής μας κληρονομιάς. Τα επονομαζόμενα «Κυνηγετικά Σωματεία» με το Δασικό Κώδικα του 1929 αποκτούν ενιαία καταστατικά λειτουργίας και τίθενται κάτω από τον έλεγχο και την επίβλεψη του Υπουργείου Γεωργίας (καθεστώς που σε γενικές γραμμές διατηρείται ως σήμερα). Την εποχή εκείνη μετά από πιέσεις των κυνηγετικών Οργανώσεων: προσλαμβάνονται φύλακες θήρας με ευρύτερες αρμοδιότητες προστασίας, προστατεύονται είδη που κινδύνευαν, τίθενται αυστηρότατοι κανόνες για τη θήρα, απαγορεύεται η θανάτωση και εμπορία προστατευόμενων ειδών και ιδρύονται θηρευτικά πάρκα – οι πρώτες προστατευόμενες περιοχές. Έτσι οι κυνηγοί κατακτούν δίκαια στην κοινωνία, τον χαρακτηρισμό τους ως του πρώτου «λόμπυ» που προστατεύει αποτελεσματικά το περιβάλλον.

Οι κυνηγετικές οργανώσεις απέκτησαν τη σημερινή τους μορφή το 1969 μετά από Νομοθετικό Διάταγμα. Από τότε ιδρύθηκαν σταδιακά και λειτουργούν έως σήμερα 250, περίπου, κυνηγετικοί σύλλογοι, διάσπαρτοι σε όλη τη χώρα, οι οποίοι υπάγονται στη δικαιοδοσία 7 Ομοσπονδιών (μια για κάθε κυνηγετική περιφέρεια) που με τη σειρά τους συγκροτούν την Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδας (ΚΣΕ). Με αυτόν τον τρόπο διαμορφώνεται πλέον ένα δίκτυο οργανώσεων ελεγχόμενων από την Πολιτεία, με κοινά καταστατικά λειτουργίας και κοινό σκοπό, που δεν είναι άλλος από την προστασία και ανάπτυξη του θηραματικού πλούτου της χώρας.

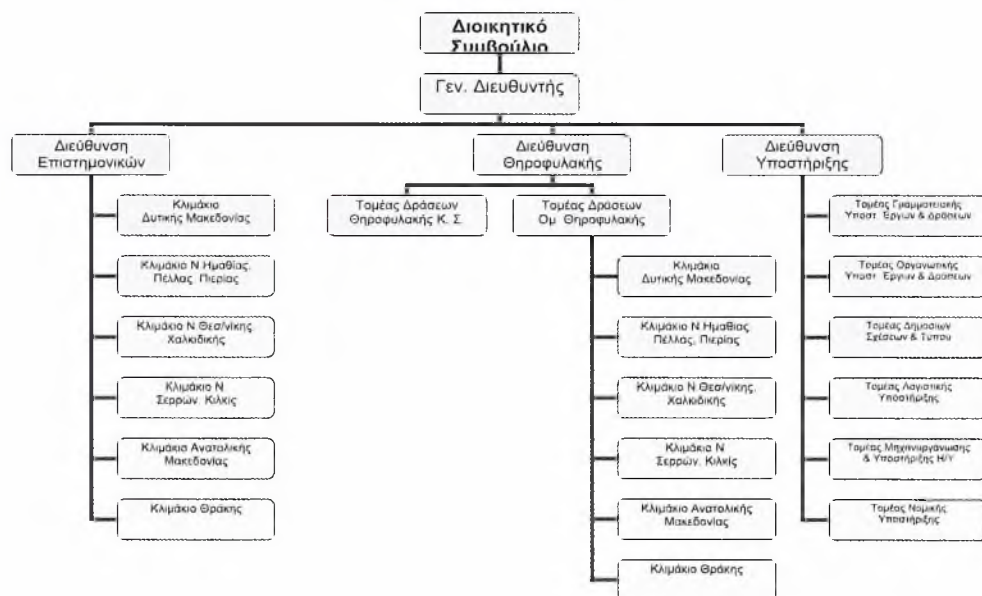
Τα τελευταία χρόνια σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της θηραματοπονίας στην Ελλάδα διαδραματίζει η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδας (ΚΣΕ) και οι λοιπές κυνηγετικές οργανώσεις. Η ΚΣΕ έχοντας ως βασική αρχή την αειφορική χρήση των θηραματικών πόρων, με τη βοήθεια ειδικών συνεργατών, σχεδίασε και ήδη υλοποιεί προγράμματα που έχουν ως στόχο την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και την ορθολογική διαχείριση της θήρας, των θηραματικών ειδών και των ενδιαιτημάτων τους. Τα κυριότερα από αυτά είναι: α) το πρόγραμμα «ARTEMIS» που έχει ως στόχο την εκτίμηση της ετήσιας κάρπωσης θηραμάτων, β) το πρόγραμμα βελτίωσης ενδιαιτημάτων που αποσκοπεί στην εξασφάλιση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης και ανάπτυξης των πληθυσμών των ειδών της άγριας πανίδας, γ) το πρόγραμμα εκτίμησης της φαινολογίας της μετανάστευσης των θηρευσιμων αποδημητικών ειδών δ) το πρόγραμμα «ARTEMIS II» με σκοπό να συλλέξει ειδικές ποιοτικές πληροφορίες όπως η ηλικιακή κατανομή των θηρεύσιμων ειδών, η αναλογία θηλυνών – αρσενικών κ.α. που θα βοηθήσουν

στην ορθολογική διαχείριση των ειδών , των ενδιαιτημάτων και της θήρας τους και ε) πρόγραμμα εκπόνησης σχεδίων δράσης για τα σπουδαιότερα επιδημικά θηράματα. Το μεγαλύτερο όμως επίτευγμα της ΚΣΕ είναι ότι από το 2000 οργανώθηκε και λειτουργεί, με χρηματοδότηση των κυνηγών και ευθύνη των κυνηγετικών οργανώσεων, το Σώμα της Ομοσπονδιακής Θηροφυλακής στελεχωμένο με 255 θηροφύλακες από τους οποίους αρκετοί είναι δασοπόνοι και δασολόγοι. Στις κυνηγετικές οργανώσεις απασχολείται επίσης σε μόνιμη βάση μεγάλος αριθμός επιστημόνων (δασολόγων, γεωπόνων, δασοπόνων, βιολόγων) που λειτουργούν ως ειδικοί συνεργάτες και υποστηρίζονται από νομικούς, τεχνικούς και λοιπά διοικητικά στελέχη.

Χρήη επιστημονικών συνεργατών εκτελούν περιστασιακά και οι δασοπόνοι και δασολόγοι που προσλήφθηκαν ως Ομοσπονδιακοί Θηροφύλακες. Οι Ομοσπονδιακοί Θηροφύλακες ενημερώνονται και εκπαιδεύονται διαρκώς και αξιοποιούνται ως συνεργάτες στα προγράμματα των κυνηγετικών οργανώσεων, ενώ ταυτόχρονα ενημερώνουν τους κυνηγούς και την κοινή γνώμη, βοηθούν στην ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των μαθητών και συμμετέχουν σε δράσεις και προγράμματα συνεργαζόμενων Φορέων και Υπηρεσιών (Δασικές, Κτηνιατρικές Υπηρεσίες κ.λπ.) .

Η περίπτωση της Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας & Θράκης (ΚΟΜΑΘ) και ο ρόλος της στη διαχείριση της θήρας

Η ΚΟΜΑΘ εδρεύει στη Θεσσαλονίκη και έχει υπό την εποπτεία και την καθοδήγησή της 62 Κυνηγετικούς Συλλόγους στις τρεις διοικητικές περιφέρειες αρμοδιότητάς της (Δυτικής Μακεδονίας, Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης). Λειτουργεί με πλήρη μηχανοργάνωση, γραμματειακή υποστήριξη και έχει οργανώσει ένα σύστημα φύλαξης των θηραματικών και των ενδιαιτημάτων τους, αποτελούμενο από 61 θηροφύλακες της ΚΟΜΑΘ και 56 θηροφύλακες των κυνηγετικών συλλόγων. Στα μέσα της δεκαετίας του 90, μετά από σχετικές αποφάσεις των γενικών συνελεύσεων των Κυνηγετικών Συλλόγων της ΚΟΜΑΘ, ξεκίνησε η αναδιάρθρωση της δομής της με αποκορύφωμα τα τέλη της δεκαετίας του 90 όταν με την επιβολή πρόσθετων έκτακτων εισφορών στους 56.400 κυνηγούς – μέλη της (Τσαχαλίδης 2003) και τη διάθεση των χρημάτων για αναδιοργάνωση και στελέχωση απέκτησε ιδιόκτητα γραφεία (170 m²) και απασχολεί σήμερα, πέρα από τους θηροφύλακες που αναφέρθηκαν, 6 Δασολόγους (ένας κάτοχος διδακτορικού και δύο υποψήφιους μεταπτυχιακούς) 2 δασοπόνους, 3 υπαλλήλους γραφείου και, ως εξωτερικούς συνεργάτες, έναν λογιστή, έναν τεχνικό Η/Υ και έναν αναλυτή προγραμματιστή. Το οργανόγραμμα λειτουργίας της ΚΟΜΑΘ τροποποιήθηκε πρόσφατα και εγκρίθηκε από το Διοικητικό Συμβούλιο και τη Γενική της Συνέλευσή της (Διάγραμμα 1).

Διάγραμμα 1. Οργανόγραμμα λειτουργίας Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας & Θράκης

Η οργάνωση της ΚΟΜΑΘ βασίζεται σε θηραματοπονικά πρότυπα προηγμένων χωρών όπως είναι οι ΗΠΑ, η Γαλλία, η Μ. Βρετανία κ.α. Με αυτή την οργανωτική δομή σχεδιάζει και υλοποιεί δράσεις όπως: α) συμμετοχή στη φύλαξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, β) Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων σχετικά με τη καταγραφή ειδών άγριας πανίδας και των ενδιαιτημάτων τους, γ) αξιολόγηση της κατάστασης των πληθυσμών άγριας πανίδας και των ενδιαιτημάτων τους, δ) εφαρμογή προγραμμάτων βελτίωσης ενδιαιτημάτων στα Καταφύγια Άγριας Ζωής και τους κυνηγοτόπους, ε) επιμόρφωση των στελέχη της, στ) εκπαίδευση των κυνηγών μελών των Κυνηγετικών Συλλόγων αρμοδιότητάς της, ζ) παρακολούθηση και ανάλυση νόμων, η) πληροφόρηση της κοινής γνώμης, θ) έκδοση βιβλίων, περιοδικών, ενημερωτικών εντύπων κ.λπ.

Συμπεράσματα - προτάσεις

Είναι προφανές ότι η έλλειψη πολιτικής βούλησης στην Ελλάδα, τις τελευταίες δεκαετίες, οδήγησε τη Δασική Υπηρεσία σε αποδιοργάνωση και άκρως ελλειμματική στελέχωση, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ασχοληθεί επαρκώς με το αντικείμενο της θήρας. Για να γίνει αυτό χρειάζεται α) επαναπροσδιορισμός στόχων, β) αναδιάρθρωση της αρμόδιας Δ/σης του Υπ.Γε. γ) αναδιοργάνωση των Γραφείων Θήρας των Δασαρχείων και εκπαίδευση του υπάρχοντος προσωπικού δ)

πρόσληψη ειδικών επιστημόνων, ε) συνεργασία με ερευνητικά και εκπαιδευτικά ιδρύματα και, κυρίως, στ) συνεργασία με τις κυνηγετικές οργανώσεις που αποτελούν σήμερα τους μοναδικούς φορείς με ανεπτυγμένη τεχνογνωσία και εμπειρία στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Με δεδομένα την εμπειρία άλλων χωρών, την ανάγκη για βελτίωση των συνθηκών άσκησης της θήρας, την ανάγκη για ανάπτυξη της θηρευτικής οικονομίας στη χώρα μας και για άσκηση ορθολογικής διαχείρισης και αποτελεσματικής προστασίας των ειδών της άγριας πανίδας και των ενδιαιτημάτων τους, δεν θα έπρεπε να υπάρχουν σήμερα άνεργοι δασολόγοι, δασοπόνοι ή σχετικοί επιστήμονες.

Βιβλιογραφία

Αραμπατζής, Γ., 2000. Νομοθετικά Πλαίσια της Θηραματοπανίδας και της Θήρας στην Ελλάδα. Περιβάλλον και Δίκαιο 4/2000, σελ 560 – 572.

Alvard, M.S. and Kuznar, L. 2001. Deferred harvests: The transition from hunting to animal husbandry. *American Anthropologist* 103(2):295-311.

Allen, D.L. 1947. Hunting as limitation to Michigan pheasants. *J. Wildl. Manage.* 11: 232-243.

Ankey, D.C. 1996. An embarrassment of riches: too many geese. *Journal of Wildlife Management* 60(2):217-223.

Barkley, J. and Bednarik, K.E. 1968. Private waterfowl shooting clubs in the Mississippi Flyway. Pages 1074-1083 in Ratti, J.T., Flake, L.D. and Alan Wentz, W. 1982. Waterfowl ecology and management: selected readings. A Publication of The Wildlife Society. Allen Press. Lawrence, Kansas USA. pp.1328

Bellrose, F.C. and Low, J.B. 1978. Advances in waterfowl management research. *Wildlife Society Bulletin* 6(2):63-72.

Brown, T. L., and N. A. Connelly. 1994. Predicting demand for big game and small game hunting licenses: the New York Experience. *Wildlife Soc. Bul.* 22: 172 – 178.

Council of Europe 1995. How hunting and fishing can contribute to nature conservation and rural development. Colloquy organized within the framework of European Nature Conservation Year 1995. Environmental encounters, No 27. Council of Europe Publishing. 119pp.

Dale, F.H. 1951. The refuge in pheasant management. *J. Wildl. Manage.* 15: 337-346.

DiCamillo, J.A. and Schaefer, J.M. 2000. Internet program impacts youth interest in hunting. *Wildlife Society Bulletin* 28(4):1077-1085.

Enck, J.W., Decker, D.J. and Brown T.L. 2000. Status of hunter recruitment and retention in the United States. *Wildlife Society Bulletin.* 28(4):817-824.

Freese, C.H. and Trauger, D.L. 2000. Wildlife markets and biodiversity conservation in North America. *Wildlife Society Bulletin* 28(1):42-51.

Gilbert, F.F. and Dodds, D.G. 1992. The philosophy and practice of wildlife management. Krieger Publishing Company. Florida USA. 313 pp.

Graul, W. D. and G. C. Miller. 1984. Strengthening ecosystem management approaches. *Wildl. Soc. Bull.* 12: 282-289.

Hardin, G. 1968. The tragedy of commons. *Science* 162: 1243-1248.

Holsman, R.H. 2000. Goodwill hunting? Exploring the role of hunters as ecosystem stewards. *Wildlife Society Bulletin* 28(4):808-816.

Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων. 2001. Ο Χειμερινός Τουρισμός στην Ελλάδα, Ανάλυση – Συμπεράσματα – Προτάσεις. Σελ 110.

Iowa Department of Natural Resources 2005. Frequently Asked Questions about Small Game Hunting. <http://www.iowadnr.com/wildlife/lles/upfaq.html>

Καμπόλης, Β. 1991. Κυνηγετικός εξάντας. Αθήνα. 126 σελ..

Καμπούρογλου Π. (Συντονιστής έκδοσης), 2001. Νομικό Πλαίσιο. Θήρα και Περιβάλλον. Κυνηγετικός Σύλλογος Καλιθέας, Αθήνα. Σελ. 231.

Κουτράκης, Ε.Θ. (συντ. έκδ.). Ελληνικοί Υγρότοποι. Μουσείο Γουλανδρή Φυσικής Ιστορίας, Ελλη-

νικό Κέντρο Βιοτόπων Υγροτόπων. Αθήνα. 381 σελ.

Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης. Ενημερωτικές εκδόσεις.

Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδας. Ενημερωτικές εκδόσεις.

King, E.S. and Lester, J.N. 1995. The value of salt marsh as a sea defence. *Marine Pollution Bulletin* 30(3):180-189.

Kosz, M. 1996. Valuing riverside wetlands: the case of the "Donau-Auen" national park. *Ecological Economics* 16:109-127.

Layden, P. C., M. J. Manfredo, and P. Tucker. 2003. Integrating public values toward wildlife into land use planning: a case study in La Plata County, Colorado. *Wildlife Soc. Bull.* 31 (1): 174 – 184.

Lecocq, Y. 1993. Wise use of waterfowl: a European perspective. Pages 87–89 in Moser, M., R., Prentice, C. and van Vessem, J. (eds.). *Waterfowl and wetland conservation in the 1990s – a global perspective*. Proceedings of an IWRB Symposium, St Petersburg Beach, Florida, USA, November 1992. IWRB Special Publication No. 26. Slimbridge, UK.

Lecocq, Y. 1996. The European hunter and his contribution to nature conservation. Pages 245–248 in *From research to action plans – conservation and management of the migratory birds in the Western Palearctic up to year 2000*. Proceedings of an International Symposium, Bologna, Italy, March 1996. National Wildlife Institute, Bologna, Italy.

Lecocq, Y. 1998. Hunting and habitat conservation in the European Union. Pages 50 – 52 in: *Natura 2000 and people – a partnership*. Proceedings of a Conference, Bath UK, June 1998.

Leopold, A. 1943. Wildlife in American culture. *Journal of Wildlife Management* 7(1):1-6.

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, 2002. Ορεινές Περιοχές, Προβλήματα και Προτάσεις Διαχείρισης. Σελ. 31.

National Goose Forum 2000. Policy Report and Recommendations of the National Goose Forum. <http://www.scotland.gov.uk/nationalgooseforum/ngf-00.asp>

Newton, I. 1998. Population limitations in birds. London, Academic Press Limited

Ostrom, E. 1990. Governing the Commons. Cambridge University, Cambridge, England

Owen, M. and Black, J.M. 1990. Waterfowl Ecology. Blackie and Son. London UK. 194pp.

Παπαγεωργίου, Ν., 1982. Μαθήματα Θηραματοπονίας. Θεσσαλονίκη.

Παπαγεωργίου, Ν., 1995. Οικολογία και Διαχείριση Άγριας Πανίδας. University Studio Press. Θεσσαλονίκη.

Παπαγεωργίου, Ν., 1996. Εκτροφή Θηραμάτων. University Studio Press. Θεσσαλονίκη.

Παπασπύρου, Σ. 1972. Το εγκόλπιό του κυνηγού. Αθήνα. 175 σελ.

Papeschi, A. and Dessi-Fulgheri, F., 2003. Multiple ornaments are positively related to male survival in the common pheasant. *Animal Behaviour* 65: 143-147.

Parry, M. 1992. Agriculture as a resource system. I. Bowler ed. *The geography of agriculture in developed market economies*. Longman Group UL, London.

Patterson, J. 1991. The need for crop damage mitigation in North American waterfowl conservation. Pages 53-58 in Roomen, M.V. and Madsen, J. (eds.). "Farmers and Waterfowl: Conflict or Coexistence". Proceedings of an International workshop, Lelystad, Netherlands, October 1991. IWRB Special Publication No. 21. Slimbridge, UK.

Pringale, G., 1972. Η Θήρα εις την Ελλάδα. Ανάλυσις των Προβλημάτων και Συστάσεις. Σελ. 49.

Reed, A. 1991. Management of Greater Snow Geese in relation to crop-damage: the need for a diversified and integrated approach. Pages 93-100 in Roomen, M.V. and Madsen, J. (eds.). "Farmers and Waterfowl: Conflict or Coexistence". Proceedings of an International workshop, Lelystad, Netherlands, October 1991. IWRB Special Publication No. 21. Slimbridge, UK.

Σκορδάς, Κ. 2001. Η σημασία του κυνηγού ως βασική οικονομική δραστηριότητα. Σελ. 40-48 από Σκορδάς, Κ., Π. Μπίτσας και Ο. Μασλαρινού (συντ. έκδ.). "ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ, τα πάντα περί θήρας". Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας – Θράκης. Θεσσαλονίκη. 160 σελ.

Σκορδάς, Κ., Π. Μπίτσας & Ο. Μασλαρινού (συντονιστές έκδοσης). 2001. Παν-Θήρας. Τα Πάντα Περί Θήρας. Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης. Σελ. 159.

Σκορδάς, Κ., Π. Μπίτσας & Ο. Μασλαρινού (συντονιστές έκδοσης). 2002. Παν-Θήρας. Τα Πάντα Περί Θήρας. Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης. Σελ. 220.

- Σκορδάς, Κ. & Π. Μπίρτσας (συντονιστές έκδοσης). 2003. Παν-Θήρας, Τα Πάντα Περί Θήρας. Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης. Σελ.239.
- Σκορδάς, Κ. & Π. Μπίρτσας (συντονιστές έκδοσης). 2004. Παν-Θήρας, Τα Πάντα Περί Θήρας. Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης.
- Σκορδάς, Κ. & Π. Μπίρτσας (συντονιστές έκδοσης). 2005. Παν-Θήρας, Τα Πάντα Περί Θήρας. Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας & Θράκης. .
- Σφουγγάρης, Α. 1996. Η λίμνη του Δύστου. Σελ. 317-319 από Γεράκης, Π.Α.
- Σώκος, Χ., Κ. Ε. Σκορδάς και Π. Κ. Μπίρτσας, 2002. Αξιολόγηση της θήρας και διαχείριση του λαγού (*Lepus europaeus*) στα λιβαδικά οικοσυστήματα. 3^ο Πανελλήνιο Λιβαδοπονικό Συνέδριο.
- Σώκος, Χ., Κ. Π. Κ. Μπίρτσας και Ν. Κ. Παπαγεωργίου. 2002. Θήρα και υγρότοποι: εφαρμογή διαχειριστικών μέτρων ή απαγορευτικών διατάξεων; 10^ο Πανελλήνιο Δασολογικό Συνέδριο.
- Σώκος, Χ., Κ. και Π. Κ. Μπίρτσας. 2006. Η αλλοτρίωση της θήρας: η περίπτωση του «put and take» στις Ε.Κ.Π.. Επιστ. Επετηρίδα Δασολ. & Φυσ. Περιβ. Α.Π.Θ., Τόμος ΜΒ: (υπό εκτύπωση).
- Schreyer, R., R. S. Krannich, and D. T. Cundy. 1989. Public support for wildlife resources and programs in Utah. *Wildlife Soc. Bul.* 17: 532 - 538.
- Skinner, J. and Zalewski, S. 1995. Functions and values of Mediterranean Wetlands. A MedWet Publication. Tour du Valat, Arles, France. 80pp.
- Smith, J. L.D., A. H. Berner, F. J. Cuthbert, and J. A. Kitts. 1992. Interest in fee hunting by Minnesota small-game hunters. *Wildlife Soc. Bull.* 20: 20-26.
- Sokos, C. and P. Birtsas. (υπό κρίση). Galliformes release: expediency and choice of techniques Game and Wildlife Science.
- Sparrowe, R.D. 1990. Co-operative approaches to managing hunting of waterfowl in North America. Pages 155-158 in Matthews G.V.T. (ed.). *Managing Waterfowl Populations. Proceedings of an IWRB Symposium, Astrakhan, USSR, October 1989. IWRB Special Publication No. 12. Slimbridge, UK.*
- Sparrowe, R.D. 1993. What is wise use of waterfowl populations? Pages 85 – 86 in Moser, M., R., Prentice, C. and van Vessem, J. (eds.). *Waterfowl and wetland conservation in the 1990s – a global perspective. Proceedings of an IWRB Symposium, St Petersburg Beach, Florida, USA, November 1992. IWRB Special Publication No. 26. Slimbridge, UK.*
- Stoate, C. 2002. Multifunctional use of a natural resource on farmland: wild pheasant (*Phasianus colchicus*) management and the conservation of farmland passerines. *Biodiv. Conserv.* 11: 561-573.
- Τσαχαλίδης, Ε. Π., 2003. Διαχρονική εξέλιξη των αδειών θήρας στη Μακεδονία και Θράκη, κατά το διάστημα 1975-2000. Γεωτεχνικά Επιστημονικά Θέματα.
- Τσαχαλίδης, Ε. Π., Σ. Α. Γαλατσίδας και Γ. Ε. Τσαντόπουλος. Υπό δημοσίευση. Χαρακτηριστικά των κυνηγών της Κυνηγετικής Περιφέρειας Μακεδονίας – Θράκης. Επιστημονική Επετηρίδα Δασολογίας.
- Τσαχαλίδης, Ε. Π. και Γ. Ε. Τσαντόπουλος. Υπό δημοσίευση. Τα χαρακτηριστικά των κυνηγών και σχέσεις αυτών με την κατοχή και το είδος κυνηγετικού σκύλου. Επιστημονική Επετηρίδα Δασολογίας.
- US Fish & Wildlife Service 2000. Hunting and Migratory Birds: How hunters benefit many migratory species. http://training.fws.gov/library/pubs9/imbd_hunting.pdf
- Wing, L., 1943. Employment in the Wildlife Field. *Journal of Wildlife Management.* 7: (3).
- Zaccagnini, M.E. and Venturino, J.J. 1993. Ducks in Argentina – a pest or a tourist hunting resource? A lesson for sustainable use. Pages 97–101 in Moser, M., R., Prentice, C. and van Vessem, J. (eds.). *Waterfowl and wetland conservation in the 1990s – a global perspective. Proceedings of an IWRB Symposium, St Petersburg Beach, Florida, USA, November 1992. IWRB Special Publication No. 26. Slimbridge, UK.*

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ... ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το θέμα της εκπαίδευσης των κυνηγών βρίσκεται εδώ και πολύ καιρό στη ατζέντα του προγραμματισμού του κυνηγετικού κόσμου. Αποτελεί επιθυμητό στόχο που θα βελτιώσει την εικόνα του Έλληνα κυνηγού αλλά και τις συνθήκες άσκησης της κυνηγετικής δραστηριότητας. Ποιοι είναι όμως οι λόγοι που καθιστούν σήμερα αναγκαίο βήμα την κυνηγετική παιδεία και εκπαίδευση;

Ενημερωτική συνάντηση στην Κερκίνη

Α) Ελλιπής ενημέρωση.

Καταρχάς οι συνθήκες άσκησης της θήρας σήμερα έχουν αλλάξει δραματικά, αλλά ακόμη οι ευκαιρίες που έχει σήμερα ο κυνηγός για να ενημερωθεί συνολικά δεν είναι επαρκείς ώστε να φθάσει η ενημέρωση σε όλους και στον ίδιο περίπου βαθμό. Με ποια μέσα σήμερα ο κυνηγός ενημερώνεται; Ας παρουσιάσουμε συνοπτικά τα κύρια μέσα.

- Υπάρχει ασφαλώς το μέσο ή εργαλείο του κυνηγετικού τύπου και των ένθετων των εφημερίδων, αλλά η αναγνωσιμότητα (και αφομοίωση επίσης) αφορά ένα μικρό ποσοστό των κυνηγών.
- Επιπρόσθετα υπάρχει η διαδικτυακός κυνηγετικός τύπος, οι κυνηγετικές αυτές ιστοσελίδες στο internet, που αν και εκεί γίνεται επίσης σοβαρή δουλειά, αφορά ένα πολύ μικρό ποσοστό κυνηγών (καθώς γενικά στην Ελλάδα ο αριθμός αυτών που χρησιμοποι-

Κυριάκος Ε. Σκορδάς
Δασολόγος
Περιβαλλοντολόγος
Διευθυντής Υποστήριξης
ΚΟΜΑΘ

ούν ή έχουν πρόσβαση στο internet είναι προς το παρόν αρκετά μικρός), έχει όμως μια πολύ σημαντική δυναμική.

- Ένα άλλο μέσο είναι η έκδοση ειδικών εντύπων και φυλλαδίων από τις ίδιες τις κυνηγετικές οργανώσεις. Και αυτό το μέσο όμως δεν φθάνει σε όλους τους κυνηγούς, συχνά αφορά μόνο τα μέλη συγκεκριμένων κυνηγετικών οργανώσεων και η θεματολογία του είναι εξ ανάγκης περιορισμένη ή ειδική. Τα έντυπά αυτά επίσης έχουν και χαρακτήρα επικοινωνιακό ώστε να προβάλλουν γενικά τη θήρα και το ρόλο των ελληνικών κυνηγετικών οργανώσεων.

‘Αποψη Γενικής Συνέλευσης της ΚΟΜΑΘ

- Οι γενικές συνελεύσεις των κυνηγετικών οργανώσεων. Ναι αυτό θα μπορούσε να αποτελεί ένα πολύ σπουδαίο μέσο ενημέρωσης και εκπαίδευσης ακόμα, αλλά η μικρή συμμετοχή των κυνηγών από μόνη της στερεί την όποια δυνατότητα. Επίσης στις γενικές συνελεύσεις υπάρχει σχεδόν πάντα πίεση χρόνου, με αποτέλεσμα ακόμη και οι πιο τεκμηριωμένες τοποθετήσεις και αναλυτικές παρουσιάσεις να θεωρούνται από ορισμένους ως ...μειονέκτημα για την ποιότητα των γενικών συνελεύσεων. Αναλογιστείτε πόσοι «αισθάνονται» κουρασμένοι όταν σε μια γενική συνέλευση γίνεται η παρουσίαση των αποτελεσμάτων του προγράμματος ΑΡΤΕΜΙΣ, δηλ. του κατεξοχήν προγράμματος που χρηματοδοτεί ο κυνηγός, που γίνεται για τον κυνηγό και εξυπηρετεί μόνο τον κυνηγό!!
- Η διοργάνωση ειδικών ενημερωτικών συναντήσεων ή ακόμη και ημερίδων και συνεδρίων από κυνηγετικούς φορείς. Μια πολύ σημαντική πρωτοβουλία που βλέπουμε συνεχώς να αναβαθμίζεται με προσκεκλημένους ειδικούς επιστήμονες από τον χώρο της Δασολογίας, της Κτηνιατρικής, της Νομικής, της Κυναγωγίας, κλπ. Δυστυχώς η συμμετοχή σε αυτές είναι επίσης μικρή (με εξαίρεση αν υπάρχουν κληρώσεις για κάποια δώρα...)
- Ειδικές εκπομπές στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση. Εδώ υπάρχουν κάποιες προσπάθειες με καλά αποτελέσματα, που προσφέρουν γνώση και ψυχαγωγία.

- Κυνηγετικά στέκια, παρέες, ανταμώματα, γλέντια, κλπ. Ασφαλώς χρήσιμα και επιβεβλημένα, όχι όμως με πάντα αντικειμενική ενημέρωση, καθώς κάποιες υπερβολές μπορεί εκεί να ειπωθούν. Οι ευκαιρίες αυτές αποτελούν έμπρακτη ανάγκη για επικοινωνία και συναναστροφή των κυνηγών, δεν έχουν όμως όπως καταλαβαίνετε κάποιον εκπαιδευτικό χαρακτήρα
- Ύπαρξη ειδικών βιβλίων, ελληνικών και ξενόγλωσσων. Αυτά αφορούν επίσης λίγο κόσμο καθώς συχνά είναι γραμμένα με επιστημονικό τρόπο, αλλά όχι με εύληπτη γραφή. Σίγουρα όμως αυτός που ενδιαφέρεται μπορεί να βρει χρήσιμες πληροφορίες για πάρα πολλά θέματα
- Ο έμπειρος, συχνά ηλικιωμένος κυνηγός. Αυτός μπορεί να μεταλαμπαδεύσει πολλά καλά στοιχεία (αλλά πιθανόν να διαιωνίσει και μερικά ..κακώς κείμενα)

Β) Αντικυνηγετική Πολιτική

Πολλοί χρησιμοποιούν το επιχείρημα ότι ο κυνηγός δεν είναι καλά ενημερωμένος και με το πρόσχημα αυτό προχωρούν στη διατύπωση προτάσεων που θίγουν και περιορίζουν την κυνηγετική δραστηριότητα. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο πως ακόμη και οι επίσημες θέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εφαρμογή της οδηγίας για την προστασία της πτηνοπανίδας (79/409/ΕΟΚ) αναφέρουν τις έννοιες όχληση και σύγχυση. Δηλαδή ισχυρίζονται ότι ο κυνηγός δεν είναι σε θέση να κυνηγήσει ορθά, ώστε να μην ενοχλεί άλλα είδη, και ότι δεν ξέρει τα είδη καλά, με

αποτέλεσμα να τα μπερδεύει και να κτυπά είδη που δεν επιτρέπεται η θήρα τους. Ο καλά ενημερωμένος και εκπαιδευμένος κυνηγός πρώτιστα δεν θα δίνει αφορμές για κακοπροαίρετα σχόλια, αλλά επίσης θα είναι σε θέση να υπερασπίσει την ίδια την κυνηγετική του υπόσταση

Γ) Ανάγκη για εκσυγχρονισμό & βελτίωση της εικόνας του Έλληνα κυνηγού

Αυτή είναι μια ιδιαίτερα δύσκολη πτυχή, καθώς από τη στιγμή που διατυπώνεται πως ο κυνηγός είναι και διαχειριστής της άγριας πανίδας (αφού και το κυνήγι αποτελεί ειδικό διαχειριστικό μέσο και εργαλείο), πρέπει όντως ο κυνηγός να επιβεβαιώνει αυτόν τον χαρακτηρισμό. Οι ευκαιρίες υπάρχουν τόσο με την άσκηση της θήρας, όσο και με τη συμμετοχή (μέσω των κυνηγετικών οργανώσεων) σε δράσεις βελτίωσης βιοτόπων (ενδιατημάτων) των ειδών της άγριας πανίδας. Οι δράσεις αυτές, με βάση τη σύγχρονη εικόνα που θέλουμε για τον κυνηγό επεκτείνεται σε κάθε δράση που προστατεύει και βελτιώνει το φυσικό περιβάλλον, αλλά και σε άλλες εθελοντικές συνεισφορές του κυνηγού, όπως στην αντιτυρική προστασία, στις δράσεις πολιτικής προστασίας, κ.λπ. Αυτή η σύγχρονη εικόνα θα συνοδεύει τόσο τον κυνηγό όσο και την κυνηγετική οργάνωση που θα απαρτίζεται από αξιόλογα μέλη.

Δ) Ανάγκες για συμπλήρωση και επικαιροποίηση της γνώσης

Αυτό αποτελεί ένα επίσης δύσκολο κομμάτι, γιατί ουσιαστικά (σε συνδυασμό βέβαια με τα παραπάνω) οι ανάγκες αυτές θα καθορίζουν...την διδακτέα ύλη της κυνηγετικής παιδείας. Ο ενδεδειγμένος καθορισμός της θεματολογίας είναι μια επίπονη διαδικασία, καθώς απαιτεί ακόμη και τη συγγραφή ειδικών κεφαλαίων ή και ολόκληρων βιβλίων για τα επιμέρους κυνηγετικά ζητήματα. Το ζητούμενο είναι όμως να διαπιστωθούν αυτές οι ανάγκες που αντιλαμβάνεστε εύκολα πως είναι διαφορετικές από κυνηγό σε κυνηγό. Ο εντοπισμός των αναγκών σε εκπαίδευση είναι μια πολύ σοβαρή εργασία.

Πρέπει ο κυνηγετικός κόσμος να πρωτοστατήσει κι εδώ διοργανώνοντας μαζική εκπαίδευση με βάση τις ανάγκες και όχι με βάση τη διαθέσιμη προσφορά γνώσης. Έως τώρα στην Ελλάδα τα περισσότερα σεμινάρια και άλλοι εκπαιδευτικοί κύκλοι ανήκουν στη μορφή της «προσφοράς» (και όχι στον τύπο της «ζήτησης»). Τα κύρια μειονεκτήματα είναι πως δεν είναι καθορισμένες οι ομάδες εκπαίδευσης (γιατί και στους κυνηγούς πρέπει να ασχοληθούμε κατά ομάδες, ανάλογα με το είδος του κυνηγιού, το επίπεδο μόρφωσης, το αν είναι κάτοικοι μεγάλων αστικών κέντρων ή της επαρχίας, κλπ).

Και όσο δεν κάνουμε εκπαίδευση με βάση αυτά που ο ίδιος ο κυνηγός χρειάζεται να ακούσει, τόσο αν τον φωνάξουμε να «κάτσει» στα θρανία θα αισθάνεται ότι αυτά δεν τον αφορούν, θα έχει μικρή εμπλοκή στη διαδικασία, καθώς όλα θα βασίζονται στις απόψεις των διοργανωτών και όχι στις απαιτήσεις των κυνηγών. Επίσης κάτι εξίσου σημαντικό είναι πως γνωρίζοντας τις ανάγκες για εκπαίδευση του Έλληνα κυνηγού, και αναλύοντας αυτές θα είμαστε σε θέση, μετά την περάτωση της όποιας εκπαίδευσης, να αξιολογήσουμε και το αποτέλεσμα της κατάρτι-

σης και κυρίως τον βαθμό βελτίωσης που επέφερε η εκπαίδευση στον κυνηγό.

Αυτό όμως δεν αναιρεί την προσπάθεια για τον καθορισμό της εικόνας, φυσιογνωμίας και των απαραίτητων εφοδίων γνώσης που θέλουμε να έχει ως πρότυπο ο Έλληνας κυνηγός σήμερα.

Περιβαλλοντική ενημέρωση σε σχολείο του Έβρου

Επίσης δεν πρέπει να ξεχνάμε πως η κυνηγετική παιδεία δεν είναι μόνο για να εξυπηρετήσει τον κυνηγό, αλλά πρωτίστως την ίδια την κυνηγετική δραστηριότητα αλλά και την αειφορική χρήση των θηραματικών πόρων. Είναι επίσης κατανοητό πως η εφαρμογή οποιουδήποτε μέτρου που βελτιώνει την άγρια πανίδα και τα θηράματα ειδικότερα, απαιτεί επαρκή γνώση από το επίπεδο της διοίκησης έως τον μεμονωμένο κυνηγό. Για αυτό το λόγο κατά καιρούς έχει διατυπωθεί η πρόταση για σεμινάρια Προέδρων και μελών Δ.Σ. των Κυνηγετικών Συλλόγων, η οποία σήμερα φαίνεται να είναι επίσης επίκαιρη. Σεμινάρια που θα αφορούν τόσο για τα θέματα του κυνηγιού, όσο για γενικά διοικητικά, καθώς είναι αιρετοί που ασκούν διοίκηση. Τα σεμινάρια αυτά είναι εξίσου σημαντικά.

Στην περίπτωση της κυνηγετικής εκπαίδευσης ο χαρακτήρας «υποχρεωτική» πιθανόν να μας αποπροσανατολίσει και ακόμη και να τορπιλίσει την όλη προσπάθεια. Ένα παράδειγμα «υποχρεωτικής» τέτοιας μορφής είναι οι εξετάσεις των νέων κυνηγών, που ουσιαστικά αναμασάται ένα ερωτηματολόγιο (που πρέπει και πάλι να ανανεωθεί), χωρίς να μεταφέρεται γνώση και πληροφόρηση. Οι πρωτοβουλίες κάποιων Κυνηγετικών Συλλόγων για διεξαγωγή ομιλιών και άλλων εισηγήσεων από ειδικούς επιστήμονες κατά την ημέρα των εξετάσεων αυτών είναι αξιέπαινες και μακάρι να είχαν ευρύτερη εφαρμογή.

Το «στοίχημα» της κυνηγετικής εκπαίδευσης θα επιτευχθεί μόνο με την εθελούσια συμμετοχή των κυνηγών. Πιθανόν κάποιες μεταβατικές φάσεις (πιστοποιητικά παρακολούθησης, πιστοποιητικά συμμετοχής σε φιλοθηραματικές δράσεις, κλπ) να είχαν έναν συμβολικό χαρακτήρα, απλά και μόνο για την ενίσχυση της σύνδεσης με τον μεμονωμένο κυνηγό και της ενεργοποίησής του. Το ζητούμενο όμως είναι πως θα καταφέρουμε ο Έλληνας κυνηγός να συμμετάσχει οικειοθελώς σε προγράμματα κυνηγετικής κατάρτισης. Θεωρώ, και με βάση τη σύγχρονη νεοελληνική πραγματικότητα, πως υποχρεωτικές προσπάθειες δεν θα επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Από την άλλη δεν πρέπει να ευτελίσουμε την εκπαιδευτική διαδικασία, όπως συμβαίνει με τα επιδοτούμενα σεμινάρια, όπου... η υποχρεωτική παρουσία... ουσιαστικά είναι συμφωνία για απουσίες... και συμβιβασμό.

Ένα επιπρόσθετο στοιχείο όταν μιλάμε για κυνηγετική παιδεία είναι ο βαθμός προόδου της θηραματικής επιστήμης. Διότι ο κυνηγός χρειάζεται μεστή γνώση και όχι πλατειασμούς μόνο με βιολογικά στοιχεία ή άλλες λεπτομέρειες. Αξίζει να αναρωτηθούμε αν η ροή γνώσης και πληροφοριών, η δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές, η ανάγκη να είναι οι πληροφορίες αυτές σε εύληπτη μορφή, ο τρόπος παρουσίασης και αξιοποίησης τους, απαιτούν τη διαμόρφωση ενός συγκεκριμένου εκπαιδευτικού μηχανισμού. Προσπάθεια χρειάζεται ώστε να προσεγγίσουμε τη μορφή αυτού του εκπαιδευτικού βαθμού, να τονίσουμε κάποια θεματικά αντικείμενα στα οποία θα πρέπει να εστιαστούν οι προσπάθειες. Το θέμα εκπαίδευση είναι τεράστιο και απαιτεί κεντρικό σχεδιασμό με βάση ενδεδειγμένη μεθοδολογία κατάρτισης, ειδικά όμως θα είναι μια...καρικατούρα εκπαίδευσης σαν αυτά των νέων αγροτών που εδώ και ...15 χρόνια επιδοτούνται από τα ευρωπαϊκά προγράμματα...χωρίς εμφανή ακόμη αποτελέσματα.

Αν προσπαθήσουμε να σχηματοποιήσουμε την προσπάθεια για εφαρμογή κυνηγετικής εκπαίδευσης, θα διαπιστώσουμε πως η μαζική αυτή δράση έχει συγκεκριμένα γεωγραφικά σημεία αναφοράς. Και αυτά είναι οι κατανεμημένοι σε όλη την ελληνική επικράτεια Κυνηγετικοί Σύλλογοι, με τις ευρύτερες Κυνηγετικές Περιφέρειες των Κυνηγετικών Ομοσπονδιών. Η δε Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδος θα είναι το γενικό συντονιστικό και επιχειρησιακό κέντρο, κατ'αντιστοιχία ενός Υπουργείου Παιδείας. Μέσα λοιπόν από την οργάνωση των κυνηγετικών συλλόγων πρέπει να ξεκινήσει αυτή η προσπάθεια, και καθώς θέλουμε ο Σύλλογος να αποτελέσει κοιτίδα, αλλά και κέντρο εκπαίδευσης, πρέπει συντονισμένα να ενημερωθούν και γιατί όχι να εκπαιδευτούν τα μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων.

Η κυνηγετική εκπαίδευση είναι μια προσπάθεια που αφορά όλον τον κυνηγετικό κόσμο, ακόμη και αυτόν που νιώθει πανίσχυρος σε γνώσεις, ικανότητες και κυνηγετική δεινότητα.

**Στρατηγικές
προσαρμογής
των πτηνών
στη μετανάστευση**

Η μετανάστευση είναι ένα από τα συναρπαστικότερα φαινόμενα που συμβαίνουν στη φύση, σε πάρα πολλές και διαφορετικές ομάδες αγρίων ζώων, σε ψάρια, θηλαστικά και πτηνά. Ο κύριος στόχος της μετανάστευσης είναι να εξευρεθούν οι ιδανικότερες κατά περίπτωση συνθήκες που απαιτούνται σε συγκεκριμένα στάδια του βιολογικού κύκλου του είδους.

Η μετανάστευση των πτηνών είναι από τις πιο γνωστές και ίσως από αυτές που έχουν μελετηθεί περισσότερο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πολλά από τα χαρακτηριστικά και τις λεπτομέρειές της είναι ελάχιστα διερευνημένες έως και άγνωστες.

Οι διαδικασίες που ακολουθούνται στη μετανάστευση ποικίλουν μεταξύ των ειδών, του πληθυσμού, των κλάσεων ηλικίας, του φύλου και μπορεί να διαφοροποιούνται ακόμη και μεταξύ των ατόμων. Οι διαφορές που παρατηρούνται έχουν άμεση σχέση με την απόσταση που τα πουλιά διανύουν, τις διαδρομές που ακολουθούν, τη χρονική στιγμή της αναχώρησης και της άφιξης και τη συμπεριφορά που επιδεικνύουν κατά το ταξίδι τους. Η σημασία και οι επιπτώσεις αυτών των διαφορών στη διαδικασία της μετανάστευσης είναι ωστόσο σε πολύ μεγάλο βαθμό ανεξερεύνητες.

Η λεπτομερέστερη γνώση των διαφοροποιήσεων που παρατηρούνται και των μηχανισμών που τις ελέγχουν και τις καθορίζουν είναι καθοριστικής

Αλέξανδρου – Ιωάννη Γιαπή,
Γεωπόνου, PhD,
επιστημονικού συνεργάτη της
Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας
Ελλάδος

σημασίας για την κατανόηση του ρόλου της μετανάστευσης στον κύκλο ζωής των ειδών αυτών. Σημαντικής σημασίας είναι επίσης και η κατανόηση του τρόπου που η διαδικασία της φυσικής επιλογής ενεργεί και διαμορφώνει το φαινόμενο αυτό. Ταυτόχρονα, με τη γνώση αυτών των μηχανισμών, μπορεί να εκτιμηθεί η ευελιξία προσαρμογής των μεταναστευτικών ειδών στις ανθρώπινες επεμβάσεις πάνω στα φυσικά οικοσυστήματα.

Οι επιστημονικές γνώσεις για τη μετανάστευση των πουλιών, παρότι έχουν ιστορία αρκετών δεκαετιών, παρουσίασαν μεγάλη άνθηση μετά τη δεκαετία του 60 με την ευρύτερη χρήση τεχνολογιών όπως τα ραντάρ και η δορυφορική τηλεμετρία. Σε συνδυασμό με την ανάπτυξη επιστημών όπως η αεροδυναμική, η μηχανική και η βιοχημεία των έμβιων οργανισμών, η μελέτη της μετανάστευσης μπορεί να δώσει απαντήσεις σε πολλά ερωτήματα.

Σημαντικά συμπεράσματα έχουν προκύψει από πρόσφατες μελέτες για θέματα που αφορούν τη μηχανική της πτήσης των πτηνών σε συνδυασμό με τα ενεργειακά τους αποθέματα.

Τρόποι μετανάστευσης

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι στρατηγικές που έχουν αναπτύξει τα διάφορα είδη για να καλύπτουν τις μεγάλες αποστάσεις της μετανάστευσής τους. Κάποια είδη κινούνται με πολλά μικρά «βήματα», ενώ άλλα καλύπτουν τις ίδιες αποστάσεις με δύο ή τρεις κινήσεις, πραγματοποιώντας μεγαλύτερες πτήσεις.

Μετακινούμενα σε αλληλουχία μικρών αποστάσεων απαιτούνται μικρότερα αποθέματα ενέργειας του σώματος και άρα λιγότερο μεταφερόμενο βάρος, αλλά αυτό απαιτεί να πραγματοποιούνται περισσότερες στάσεις «ανεφοδιασμού» σε ενέργεια κατά τη διαδρομή. Η απώλεια κάποιας από αυτές τις στάσεις δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική απώλεια μια και τα πουλιά αυτά μπορούν να μετακινηθούν εύκολα στην επόμενη.

Από την άλλη πλευρά τα είδη που ταξιδεύουν μεταφέροντας περισσότερο φορτίο ενέργειας, επιβαρύνονται λόγω μεγαλύτερου βάρους και εκτίθενται σε μεγαλύτερο ρίσκο, επειδή η απώλεια μιας από τις λίγες θέσης «ανεφοδιασμού» μπορεί να αποβεί κρίσιμη για τη μετανάστευση. Το μειονέκτημα αυτό όμως εξισορροπείται από το ότι τα είδη αυτά, έχοντας περισσότερη διαθέσιμη ενέργεια, μπορούν να διανύσουν σε περίπτωση ανάγκης μεγαλύτερες αποστάσεις και να αναζητήσουν κάποιες άλλες θέσεις ακόμη και λιγότερο πλούσιες σε τροφή. Η επιλογή του μικρότερου αριθμού στάσεων προσφέρει παράλληλα το πλεονέκτημα της μικρότερης έκθεσης στους άρπαγες που γνωρίζουν και καραδοκούν στις σταθερές θέσεις τροφοληψίας των πτηνών.

Φυσική επιλογή

Στη μετανάστευση σημαντικό ρόλο έχει παίξει η διαδικασία της φυσικής επιλογής και έχει ευνοήσει τα είδη εκείνα που έχουν ελαχιστοποιήσει την κατανάλωση ενέργειας δίνοντάς τους τη δυνατότητα να καλύπτουν το μέγιστο της απόστασης με το ελάχιστο της κατανάλωσης ενέργειας. Τέτοια είδη είναι αυτά που έχουν κα-

ταφέρει να μεταφέρουν μόνο όσο λίπος απαιτείται ώστε να φτάσουν στο επόμενο σημείο «ανεφοδιασμού» αφήνοντας επιπλέον και κάποιο μικρό απόθεμα που τους χρειάζεται για να εγκατασταθούν σε αυτό το σημείο. Επιπλέον, κάποια είδη μέσω της φυσικής επιλογής έχουν προσαρμοστεί ώστε να ελαχιστοποιούν το χρόνο που απαιτείται για να φτάσουν στον προορισμό τους ώστε να καταλάβουν έγκαιρα πλούσιες σε τροφή περιοχές ή να παραμένουν όσο το δυνατόν λιγότερο χρόνο σε άγνωστες και επικίνδυνες περιοχές κατά το ταξίδι τους. Τέτοια είδη μεταφέρουν

το μέγιστο δυνατόν απόθεμα λίπους ώστε να φτάνουν στον προορισμό τους χωρίς να χρειάζεται να χάνουν χρόνο για τροφή κατά το ταξίδι.

Τέλος είδη που αντιμετωπίζουν μεγάλη πίεση από άρπαγες φροντίζουν να ξεκινούν το ταξίδι με το ελάχιστο δυνατό βάρος για να μπορούν με ευελιξία να ξεφεύγουν κατά την πτήση από τους θηρευτές.

Η συνολική ποσότητα

ενέργειας που απαιτείται για τη μετανάστευση διαφέρει μεταξύ των ειδών. Το είδη που κατά τη μετανάστευσή τους έχουν προσαρμοστεί στη μεταφορά μικρών ποσοτήτων ενέργειας δεν μεταβάλλουν σημαντικά το βάρος του σώματός τους ενώ τα είδη που θέλουν να ελαχιστοποιήσουν το χρόνο του ταξιδιού τους μπορεί ακόμη και να διπλασιάσουν το βάρος τους πριν την έναρξη της μετανάστευσης. Τα είδη της δεύτερης κατηγορίας είναι συνήθως αυτά που έχουν να διασχίσουν μεγάλες και αφιλόξενες εκτάσεις όπως έρημους ή θάλασσες. Η απόσταση που μπορεί να καλύψει ένα είδος εξαρτάται κυρίως από τα αποθέματα ενέργειάς του και την ικανότητα να διατηρεί στο σώμα του μια ισορροπία νερού.

Αλλαγές στη φυσιολογία

Πρόσφατες έρευνες έχουν αποδείξει ότι πολλά είδη κατά την περίοδο της προετοιμασίας τους για τη μετανάστευση, μεταβάλλουν τις τροφικές τους προτιμήσεις με στόχο τη μεγιστοποίηση της απόθεσης λίπους στο σώμα τους.

Σε ότι αφορά τη φυσιολογία του σώματος των πουλιών κατά την περίοδο της μετανάστευσης παρατηρούνται εκτός των αλλαγών στα αποθέματα ενέργειας και πολλές άλλες αλλαγές στο μυϊκό, στο κυκλοφορικό, που μεταφέρει οξυγόνο στους μύες, και στο ορμονικό τους σύστημα καθώς και σημαντικές αλλαγές στο μέγεθος των εσωτερικών οργάνων τους.

Μελέτες στις αλλαγές του μεγέθους και της λειτουργίας του πεπτικού συστήματος έχουν δείξει ότι η μείωση της λειτουργικότητά του και η αποκατάστασή του

πραγματοποιείται ιδιαίτερα γρήγορα, μέσα σε λίγες μόνο μέρες.

Οι αλλαγές στο πεπτικό σύστημα πραγματοποιούνται ώστε να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή αξιοποίηση της διαθέσιμης τροφής και να δημιουργηθούν ταχύτατα τα ενεργειακά αποθέματα που θα απαιτηθούν για τη μετανάστευση. Συγκεκριμένα κατά την περίοδο προετοιμασίας τα πουλιά εμφανίζονται υπερφαγικά και για το λόγο αυτό τα όργανα του πεπτικού τους συστήματος υπερπλάσσονται για να αντεπεξέλθουν. Μελέτες σε άγρια πουλιά, κυρίως χήνες και πάπιες, έχουν δείξει ότι τα όργανα του πεπτικού συστήματος έχουν σημαντικά μεγαλύτερο μέγεθος κατά την περίοδο προετοιμασίας της μετανάστευσης σε σχέση με περιόδους εκτός μετανάστευσης.

Σε είδη που πραγματοποιούν λίγες στάσεις κατά τη μετανάστευσή τους έχει παρατηρηθεί ότι κατά τις πρώτες 1 με 2 μέρες της άφιξης στις θέσεις «ανεφοδιασμού» σε ενέργεια, ο

Αβοκέτα - *Recurvirostra arosetta*

ρυθμός αύξησης του βάρους τους είναι σχετικά μικρός και αυξάνεται σημαντικά κατά τις επόμενες μέρες, παρότι η αφθονία τροφής είναι η ίδια. Η περίοδος των πρώτων 2 ημερών για τα μικρόσωμα είδη και των 8-10 ημερών για τα μεγαλύτερα κρίνεται ότι είναι αυτή που απαιτείται για να επανέλθει το πεπτικό σύστημα σε κατάσταση πλήρους αξιοποίησης της τροφής.

Διαφαίνεται ότι τα μεταναστευτικά πουλιά έχουν αναπτύξει διάφορες στρατηγικές για να αντιμετωπίσουν την ενεργειοβόρο μεταφορά μεγαλύτερου βάρους εσωτερικών οργάνων κατά την πτήση επιλέγοντας την προσαρμογή των οργάνων τους και αλλαγή των τροφικών προτιμήσεών τους για να αντεπεξέλθουν στις διαφορετικές και ταχύτατα μεταβαλλόμενες περιβαλλοντικές συνθήκες που συναντούν κατά το ταξίδι τους. Η επιλογή της ιδανικότερης λύσης εξαρτάται από το είδος της μετανάστευσης που πραγματοποιεί το είδος, το μέγεθός του σώματός τους και τη διαδρομή που ακολουθείται.

Οι μεταβολές της φυσιολογίας ενός οργανισμού είναι δύσκολο αντικείμενο μελέτης αλλά η πολυπλοκότητα του φαινομένου της μετανάστευσης που έχει καθοριστεί από μια εξελικτική πορεία χιλιάδων ετών και η κατανόηση των χαρακτηριστικών της, παρότι βρίσκονται σε αρχικό ακόμη στάδιο, παρουσιάζουν μεγάλο ενδιαφέρον και εκπλήξεις.

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ ΚΑΡΠΩΣΗΣ

Ένας από τους ρόλους και συνάμα υποχρέωση των κυνηγών, μέσω των κυνηγετικών οργανώσεων τους, είναι η εισήγηση (ή θέσπιση εκ των ιδίων εκεί όπου η διαχείριση του θηραματικού πλούτου ανήκει στους χρήστες του) για θέσπιση μέτρων που θα ρυθμίζουν την κυνηγετική κάρπωση των θηραμάτων έτσι ώστε αφενός μεν να επιτυγχάνεται η αειφορική τους χρήση και αφετέρου να διευκολύνουν την κυνηγετική δραστηριότητα.

Αυτή η βασική αρχή διαχείρισης των θηραμάτων μου ήρθε αμέσως στο νου όταν ξεψαχνίζοντας έναν ετήσιο τόμο αποτελεσμάτων του προγράμματος “Άρτεμις” έπεσα πάνω σε έναν πίνακα με παραμέτρους κυνηγετικής κάρπωσης για την συγκεκριμένη κυνηγετική περίοδο.

Θηρευθέντα Κικίρια

Ανοίγοντας εδώ μια παρένθεση, θέλω να τονίσω την σπουδαιότητα του εργαλείου που ονομάζεται “Πρόγραμμα Άρτεμις” και το οποίο ξαφνιάζει ακόμη και εμάς “της δουλειάς” με την χρησιμότητα των στοιχείων που αντλεί μέσα από τα ερωτηματολόγια. Κλείνοντας την παρένθεση κάνω παράκληση σε όλους τους συνάδελφους κυνηγούς να συμπληρώνουν το ερωτηματολόγιο του προγράμματος δίνοντας έτσι αφάνταστες υπηρεσίες στο κυνήγι.

Γεώργιος Χριστοδούλου
Δασοπόνος - Θηραματοπόνος
Επιστημονικός Συνεργάτης
Κυν. Ομοσπ. Θεσσαλίας

Η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ ΚΑΡΠΩΣΗΣ

Σε αυτόν τον πίνακα με τις παραμέτρους της κυνηγετικής κάρπωσης αυτό που μου προξένησε περισσότερο το ενδιαφέρον ήταν ο ποσοστιαίος δείκτης κάρπωσης ανά θήραμα και οι μεγάλες διαφορές αυτού του δείκτη από θήραμα σε θήραμα.

Ποσοστιαίος δείκτης κάρπωσης είναι το ποσοστό των θηραμάτων που καρπώνεται ένας κυνηγός ανά κυνηγετική ημέρα από το σύνολο των παρατηρηθέντων θηραμάτων. Δηλ. πόσα θηράματα θήρευσε ο κυνηγός από αυτά που είδε ή σήκωσε σε μία κυνηγετική έξοδο.

Ενδεικτικά αναφέρω το δείκτη κάρπωσης για ορισμένα θηράματα από 9 κυνηγετικές περιόδους με εμφάνιση του μέσου όρου αυτού ανά θήραμα.

ΕΙΔΟΣ ΘΗΡΑΜΑΤΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΚΑΡΠΩΣΗΣ (ΜΕΣΟΣ ΟΡΟΣ)
ΛΑΓΟΣ	39,7 %
ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΣ	15 %
ΦΑΣΣΑ	1,53 %
ΟΡΤΥΚΙ	51,4 %
ΤΣΙΧΛΕΣ	10,48 %
ΟΡΕΙΝΗ ΠΕΡΔΙΚΑ	15,9 %
ΠΑΠΙΕΣ	3,4 %
ΜΠΕΚΑΤΣΑ	42,5 %
ΤΡΥΓΟΝΙ	14,8 %

Οι διαχειριστές της θηραματοπανίδας παίρνοντας υπόψη τους δείκτες κάρπωσης ανά θήραμα, θα πρέπει να λαμβάνουν τα ανάλογα μέτρα για την μείωση της αποτελεσματικότητας του θηρευτή στα είδη που ο δείκτης είναι αυξημένος ή της αύξησης της αποτελεσματικότητας του θηρευτή στα είδη που ο δείκτης είναι ιδιαίτερα χαμηλός, πάντα όμως με γνώμονα την αιεφορική χρήση του θηραματικού πλούτου.

Ας δούμε όμως τα είδη που παρουσιάζουν τους μεγαλύτερους και μικρότερους δείκτες κάρπωσης, να αναλύσουμε τους λόγους για τους οποίους έχουν αυτές τις τιμές και να προτείνουμε μέτρα για την ορθολογικότερη διαχείριση της κάρπωσης τους.

Ξεκινώντας από τα είδη που έχουν τους μεγαλύτερους δείκτες βλέπουμε το ορτύκι να έχει τα πρωτεία με ποσοστό 51,4 % και την μπεκάτσα με 42,5 %.

Αναμενόμενο και λογικό είναι βέβαια το ορτύκι να έχει μεγάλο δείκτη κάρπωσης γιατί και εύκολο θήραμα είναι στην βολή αλλά και σε ανοικτούς κυνηγότοπους κυνηγιέται που συμβάλουν στην επιτυχία της βολής.

Παρόλα αυτά θεωρώ ότι δεν χρειάζεται να ληφθούν μέτρα για τον περιορισμό της κάρπωσης του γιατί η χώρα μας για το ορτύκι μπορεί να είναι εν μέρει τόπος διαχείμασης αλλά είναι κυρίως μεταναστευτική οδός με αποτέλεσμα ένας μεγάλος όγκος του πληθυσμού των ορτυκιών κατά την μετανάστευση να περνά σε σύντομο χρονικό διάστημα από την χώρα μας χωρίς να δέχεται μεγάλη κυνηγετική πίεση η ακόμη και καθόλου. Εξάλλου οι πληθυσμοί του ορτυκιού πανευρωπαϊκά τα τελευταία χρόνια δείχνουν μια σταθερότητα που αποδεικνύει αν μη τι άλλο ότι η κυνηγετική κάρπωση δεν αποτελεί περιοριστικό παράγοντα στους πληθυσμούς του παρότι έχει μεγάλο δείκτη κάρπωσης.

Σε αντίθεση με το ορτύκι, για την μπεκάτσα η χώρα μας αποτελεί τόπο διαχείμασης που

σημαίνει ότι για όλη την χρονική περίοδο που διαχειμάζουν στην χώρα μας οι μπεκάτσες (από τον Οκτώβριο έως και τον Φεβρουάριο) υπόκεινται σε διαρκή κυνηγετική πίεση και μάλιστα έντονη. Αν σε αυτό συνυπολογίσουμε τον αρκετά υψηλό δείκτη κάρπωσης (42,5 %) το μεγάλο όριο κάρπωσης (10 πουλιά ανά κυνηγό την ημέρα), την αυξημένη κυνηγετική ζήτηση για το συγκεκριμένο θήραμα καθώς και το γεγονός ότι ο πληθυσμός της μπεκάτσας πανευρωπαϊκά δείχνει κάποια κάμψη, θεωρώ ότι είναι αναγκαία η λήψη μέτρων που θα ρυθμίζουν την κυνηγετική κάρπωση έτσι ώστε να διασφαλίζεται η αποφυγή δημιουργίας προβλημάτων στην πληθυσμιακή κατάσταση της μπεκάτσας.

Κατ'εμέ τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την ρύθμιση της κυνηγετικής κάρπωσης είναι προς δύο κατευθύνσεις:

1. Μέτρα για τον περιορισμό του αριθμού των θηρευμένων πουλιών

2. Μέτρα για την μείωση της αποτελεσματικότητας του θηρευτή.

- Για τον περιορισμό του αριθμού των θηρευμένων πουλιών θα πρέπει φυσικά να μειωθεί η λαθροθηρία στο καρτέρι και ήδη προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται θετικά οι κυνηγετικές οργανώσεις με την ίδρυση και λειτουργία της Ομοσπονδιακής θηροφυλακής και δεύτερον να μειωθεί το επιτρεπόμενο όριο ημερήσιας κάρπωσης. Πιστεύω ότι το όριο των δέκα πουλιών ανα κυνηγό την ημέρα που θεσπίσθηκε πριν κάποιες δεκαετίες δεν ανταποκρίνεται πλέον στις σημερινές συνθήκες τόσο τις κυνηγετικές όσο κυρίως τις πληθυσμιακές της μπεκάτσας. Θεωρώ ότι ένα ημερήσιο όριο κάρπωσης μεταξύ 4 και 5 πουλιών θα προσφέρει προστασία της μπεκάτσας από υπερκάρπωση, όχι στις συνήθεις κυνηγετικές εξορμήσεις, γιατί είναι πολύ δύσκολο κάποιος να καταφέρει να θηρεύσει 10 μπεκάτσες σε κανονικές συνθήκες, αλλά εκεί όπου οι κλιματολογικές συνθήκες (ιδιαίτερα δυσμενείς καιρικές συνθήκες, πάγος κτλ) δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον για υπερκάρπωση. Σκεφθείτε ότι σε τέτοιες συνθήκες μια παρέα τριών ατόμων μπορούν να θηρεύσουν νόμιμα σε μία ημέρα 30 μπεκάτσες!

Εξάλλου πιστεύω ότι η μείωση του ορίου κάρπωσης θα δράσει και στην ψυχολογία των κυνηγών τονίζοντας την αίσθηση του πολύτιμου φυσικού πόρου, που είναι η μπεκάτσα.

- Τώρα όσον αφορά τα μέτρα που θα πρέπει να παρθούν για την μείωση της αποτελεσματικότητας του θηρευτή αυτά είναι πολλά εκ των οποίων τα περισσότερα κρίνονται ως υπερβολικά στην παρούσα φάση. Θα σταθώ όμως σε ένα το οποίο πιστεύω ότι θα βοηθήσει άμεσα στην μείωση της αποτελεσματικότητας. Την κατάργηση της χρήσης του μπίπερ. Είναι πλέον αποδεδειγμένο ότι το μπίπερ συντελεί στην αύξηση της αποτελεσματικότητας του κυνηγού (γι' αυτό και το χρησιμοποιούν άλλωστε οι κυνηγοί) άσχετα αν οι υπέρμαχοί του δεν συμφωνούν. Δεν είναι τυχαίο ότι οι πιο φανατικοί μπεκατσοκυνηγοί της Ευρώπης, οι Γάλλοι που είναι αυτοί και οι οποίοι το ανακάλυψαν, πλέον έχουν απαγορεύσει την χρήση του στο κυνήγι με το αιτιολογικό ότι βοηθά στην σπατάλη της μπεκάτσας.

Ένα ακόμη θήραμα που έχει μεγάλο δείκτη κάρπωσης είναι ο λαγός με 39,7 %. Βέβαια σε αυτό το θήραμα οι συνθήκες κυνηγιού είναι πολύ διαφορετικές από τα ανωτέρω θηράματα. Οι δυνατότητες συνάντησης με τον λαγό για μια παρέα κυνηγών περιορίζεται σε έναν - δύο σπάνια τρεις λαγούς την ημέρα, σε αντίθεση με τα ορτύκια και τις μπεκάτσες όπου οι συναντήσεις μπορεί να ανέλθουν και σε δεκάδες πουλιά ανά ημέρα. Συνήθως οι λαγοκυνηγοί θα ασχοληθούν το πρωί με έναν λαγό τον οποίον αν είναι τυχεροί και τον θηρεύσουν νωρίς και αν οι καιρικές συνθήκες το επιτρέπουν ακόμη θα προσπαθήσουν να βρουν ντορό και από δεύτερο λαγό. Επομένως ο υψηλός δείκτης κάρπωσης για τον λαγό δεν μας δημιουργεί

προβλήματα γιατί αφορά ουσιαστικά σε λίγα άτομα αυτού του θηράματος.

Στον αντίποδα αυτών των θηραμάτων που έχουν υψηλούς δείκτες κάρπωσης είναι τα θηράματα με μικρούς δείκτες (φάσσα με 1,53 % και πάπιες με 3,4 %) και αυτό παρότι οι πληθυσμοί τους είναι σε αρκετά μεγάλα νούμερα και μάλιστα με ανοδικές τάσεις. Σε αυτά τα θηράματα οι παράγοντες που συντελούν στην μικρή αποτελεσματικότητα των θηρευτών εκτός βέβαια από την βιολογία των ίδιων των θηραμάτων είναι και οι τρόποι και τα μέσα άσκησης της θήρας τους.

Επομένως εφόσον αυτά τα θηράματα δεν αντιμετωπίζουν πληθυσμιακό πρόβλημα θα πρέπει να παρθούν μέτρα έτσι ώστε να διευκολύνουμε την κυνηγετική δραστηριότητα. Και ποια είναι αυτά τα μέτρα; Πιστεύω ότι η χρησιμοποίηση τεχνητών ή και φυσικών ομοιωμάτων και φυσικών κραχτών (όχι ηλεκτρονικών) θα αυξήσουν την αποτελεσματικότητα των θηρευτών και θα κάνει το κυνήγι αυτών των θηραμάτων ακόμη απολαυστικότερο. Άλλωστε ήμαστε η μοναδική χώρα στην Ευρώπη (αν όχι σε όλο τον κόσμο) στην οποία δεν επιτρέπεται η θήρα των συγκεκριμένων θηραμάτων με αυτόν τον τρόπο. Η χρησιμοποίηση ομοιωμάτων και φυσικών κραχτών φέρνει τα θηράματα σε πιο κοντινές αποστάσεις με αποτέλεσμα την άμεση καταβολή των πουλιών και την αποφυγή άσκοπων μακρινών βολών που αποφέρουν μόνο τραυματισμένα πουλιά τα οποία συνήθως χάνονται για τον κυνηγό.

Τα στοιχεία που μας δίνει το πρόγραμμα ARTEMIS (να πάλι η χρησιμότητα του προγράμματος) για τα ποσοστά απολεσθέντων θηραμάτων στο σύνολο των θηρευθέντων είναι αποκαλυπτικά. Οι πάπιες με το μεγαλύτερο ποσοστό 24,6 % και η φάσσα με 15,42 %. Δηλ. ένα στα τέσσερα παπιά και μία στις έξι φάσσες που θηρεύονται στην χώρα μας χάνονται και δεν καταλήγουν ποτέ στην τσάντα του κυνηγού. Εκτός βέβαια από την ιδιορρυθμία του βιοτόπου τους ο οποίος συντελεί στην απώλεια τους, πιστεύω ότι ο κύριος λόγος που χάνονται αυτά τα πουλιά είναι οι μακρινές βολές που επιχειρούν οι απελτισμένοι κυνηγοί στην προσπάθειά τους να καρπωθούν κάποιο από αυτά μιας και είναι σίγουροι ότι δεν θα τα δουν πιο κοντά.

Πιστεύω ότι όπως είναι δικαίωμα των κυνηγών να απαιτούν να επιτραπούν τρόποι και μέσα άσκησης της θήρας που θα κάνουν το κυνήγι αποτελεσματικότερο και απολαυστικότερο για τα θηράματα που έχουν μικρό δείκτη κάρπωσης και δεν παρουσιάζουν πληθυσμιακό πρόβλημα, έτσι είναι και υποχρέωση των ίδιων των κυνηγών να προτείνουν ή να θεσπίζουν μέτρα για τον περιορισμό της κάρπωσης των θηραμάτων που αντιμετωπίζουν ή πρόκειται να αντιμετωπίσουν πρόβλημα.

Σε αυτούς που θα αντιδράσουν για τους περιορισμούς που προτείνω για την μπεκάτσα θα πρέπει να τους πω ότι εκτός από την ειδικότητα μου και την εργασία μου στην Κυνηγετική Ομοσπονδία Θεσσαλίας, είμαι φανατικός κυνηγός και τα θηράματα που κυνηγώ είναι η πέρδικα και η μπεκάτσα και ακριβώς επειδή είμαι ενθουσιώδης με το κυνήγι και θέλω να συνεχίσω να κυνηγώ αυτά τα θηράματα, φροντίζω ώστε να υπάρχουν πάντα έστω και αν θα πρέπει να είμαι εγώ που θα προτείνω μέτρα αυτοπεριορισμού.

Φροντίζουμε για να έχουμε, εμείς και τα παιδιά μας !!!!

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΥ
ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ
ΑΦΘΟΝΙΑΣ ΤΩΝ
ΘΗΡΑΜΑΤΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΜΕΣΩ
ΤΗΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ.**

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
«ΑΡΤΕΜΙΣ ΙΙ»**

Τι είναι το Αρτεμης ΙΙ;

Είναι η διαρκής λήψη και επεξεργασία στοιχείων και πληροφοριών που αφορούν την κυνηγετική δραστηριότητα, με στόχο τον προσδιορισμό της σχετικής αφθονίας (πληθυσμιακών τάσεων) των θηραματικών ειδών στη χώρα μας.

Το πρόγραμμα αυτό έρχεται να συμπληρώσει το Αρτεμης Ι, που εκπονείται εδώ και δώδεκα χρόνια, κυρίως στον τομέα της συλλογής και ανάλυσης βιολογικού υλικού από τα θηράματα.

Αποτελεί έργο της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδας και χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από αυτήν.

Πως γίνεται η συλλογή των στοιχείων;

Η συλλογή των στοιχείων αυτών γίνεται από τους Θηροφύλακες των κυνηγετικών οργανώσεων με τη βοήθεια ειδικού εξοπλισμού που τους έχει προμηθεύσει η ΚΣΕ

● ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΗΡΟΦΥΛΑΚΑ

Όνομ/μο:.....

A/A.....Ομοσπονδία.....

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Κυνηγ. Περίοδος:.....

α/α.....Φύλο.....Α.....Θ.....

Ηλικία.....Νεαρό.....Ώριμο.....

Ετσι οι θηροφύλακες στη διάρκεια των τυπικών τους ελέγχων συμπληρώνουν κατ' αρχάς ειδικά σχεδιασμένο για το σκοπό αυτό ερωτηματολόγιο (Εικ 2 & 3) παίρνοντας από τον ελεγχόμενο κυνηγό μια μικρή και σύντομη συνέντευξη.

Ακολουθώς ερωτούν τον κυνηγό αν διατίθεται να τους δώσει κάποιες φτερούγες από τα πουλιά που έχει θηρεύσει, ένα μπροστινό πόδι από τον λαγό ή αν μπορούν να εξετάσουν την οδοντοστοιχία του θηρευμένου αγριόχοιρου για να προσδιορίσουν την ηλικία του (Εικ. 4 & 5)

Τα δείγματα αυτά τα τοποθετούν σε ειδικό σακουλάκι

*Για την επιστημονική
ομάδα του προγράμματος
"Αρτεμης"*

Θεοφάνης Ν. Καραμπατζάκης,
Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος
Επιστημονικός Συνεργάτης
ΚΟΜΑΘ

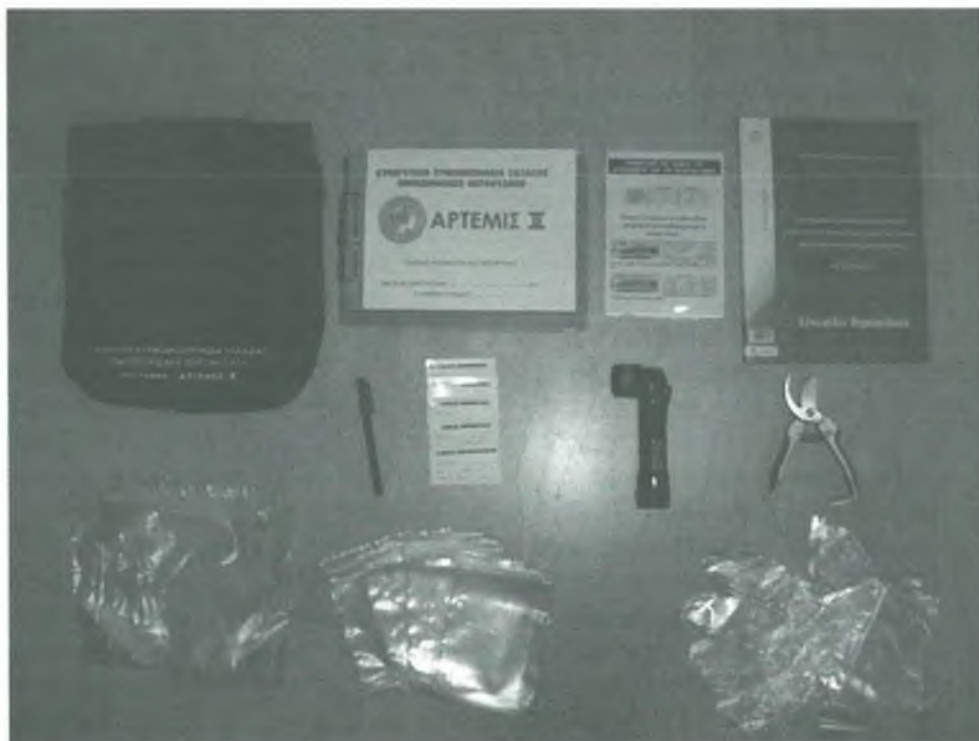
για συνεχή και δίκαιη απολαβή του πλεονάσματος του θηραματικού κεφαλαίου σε συνδυασμό με την κυνηγετική πίεση.

2. Μελλοντική συσχέτιση της κατάστασης των θηραματικών πληθυσμών με ετήσιες ή μακροχρόνιες αλλαγές βιοτικών ή μη παραγόντων.

3. Μελλοντικός στρατηγικός σχεδιασμός βελτιωτικών προγραμμάτων που απαιτούνται για την ανάπτυξη και διατήρηση των θηραματικών πληθυσμών κατά είδος (Action plan)

4. Μελλοντική εκπόνηση σχεδίων αειφορικής διαχείρισης των θηραματικών πληθυσμών κατά είδος και γεωγραφική ενότητα (Master plan)

Δημιουργία τράπεζας πληροφοριών στην ΚΣΕ, η οποία θα συγκεντρώνει τέτοια στοιχεία, που θα της δίνει την δυνατότητα να τεκμηριώνει προτάσεις προς την πολιτεία, για την περιφερειακή ανάπτυξη, τον αγροτουρισμό, την τόνωση της οικονομίας του κλάδου, κ.α.

Εξοπλισμός θηροφύλακα για λήψη στατιστικών στοιχείων

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΤΟΥ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΥ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΔΟΝΤΟΣΤΟΙΧΙΑ

	Γαλακτικοί	Οριστικοί
Κοπτήρες:	i	I
Κυνόδοντες:	c	C
Προγόνφοι:	p	P
Γομφίοι:	-	M

Μπορούμε να διακρίνουμε πέντε κλάσεις ηλικίας
εξετάζοντας την κάτω διαχώρα, σύμφωνα με τις
παρακάτω οδηγίες:

Σε κάθε πλευρά υπάρχουν 3 κοπτήρες γαλακτικοί: ο εξωτερικός i_1 , ο μεσαίος i_2 και ο εσωτερικός i_3 , ο γαλακτικός κυνόδοντας c , 3 προγόνφοι γαλακτικοί, οι p_1, p_2, p_3 (ο p_4 εμφανίζεται με τρεις λοβούς) και ο πρώτος οριστικός γομφίος M_1 . Χαρακτηριστική είναι η λεπτή και οξεία όψη του i_2 και του c .

Εχουν εμφανιστεί ο οριστικός κυνόδοντας C και ο εξωτερικός κοπτήρας I_1 . Ο δεύτερος γομφίος M_2 είναι υπό ανάπτυξη. Ο γαλακτικός κοπτήρας i_1 είναι έτοιμος να πέσει και να αντικατασταθεί από τον οριστικό I_1 .

Οι προγόνφοι γαλακτικοί έχουν φθαρεί.

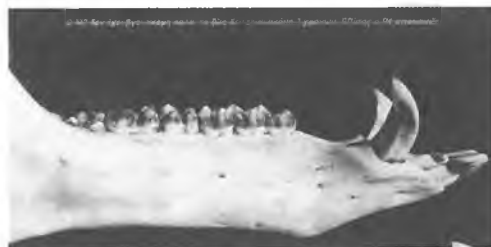
Ο εσωτερικός οριστικός κοπτήρας I_3 αναπτύσσεται. Ο δεύτερος γομφίος M_2 έχει εμφανιστεί. Ο τέταρτος γαλακτικός προγόνφοις p_4 έχει φθαρεί πολύ, θα πέσει και θα αντικατασταθεί από τον P_4 κάσαστρο και δυνατό. Ο δεύτερος και ο τρίτος γαλακτικός προγόνφοις p_2 και p_3 αντικαθίστανται λίγο - λίγο από τους P_2 και P_3 . Ο κυνόδοντας C αρχίζει να παρουσιάζει ένα σημείο τριβής.

Ο γαλακτικός μεσαίος κοπτήρας i_2 έχει πέσει και ο αντικαταστάτης του οριστικός I_2 βρίσκεται υπό ανάπτυξη. Αντίθετα ο κοπτήρας I_1 είναι πλέον αναπτυγμένος καθώς και ο δεύτερος γομφίος M_2 . Ο τρίτος γομφίος M_3 είναι σε εξέλιξη και ο τέταρτος προγόνφοις P_4 παρουσιάζει 2 λοβούς.

Ο τρίτος γομφίος M_3 έχει ήδη αναπτυχθεί αλλά η ανάπτυξη του θα ολοκληρωθεί τον 36^ο μήνα (3 ετών). Οι οριστικοί κοπτήρες έχουν πλήρως αναπτυχθεί και σχηματίζουν μια ελαφρά καμπύλη. Η οδοντοστοιχία είναι πλήρης. Οι προγόνφοι και ο 1^{ος} γομφίος M_1 έχουν αρχίσει να παρουσιάζουν φθορά.

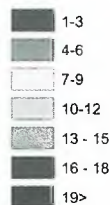

**Το κυνήγι
του ορτυκιού
στην Ελλάδα
Μια χωροχρονική
παρουσίαση**

Στα δώδεκα χρόνια της ζωής του γνωστού πλέον προγράμματος «Αρτεμις», που είναι το διαρκές έργο καταγραφής της κυνηγετικής άρπωσης και παρακολούθησης των θηραματικών πληθυσμών σε Εθνική κλίμακα και που χρηματοδοτεί η Κυνηγετική Συνομοσπονδία Ελλάδας κατέστη δυνατή, με την χρήση της τεχνολογίας της πληροφορικής, η μελέτη της κυνηγετικής δραστηριότητας στο χώρο και στο χρόνο. Για το σκοπό αυτό στοιχεία από την ηλεκτρονική τράπεζα δεδομένων του «Αρτεμις», η οποία μέχρι σήμερα καταγράφει πληροφορίες από 300.000 ημερήσιες κυνηγετικές εξορμήσεις, τροφοδότησαν την βάση δεδομένων ενός γεωγραφικού συστήματος πληροφοριών (GIS) και εξήχθησαν αποτελέσματα που αφορούν το κυνήγι σε γεωγραφικό επίπεδο.

Στο άρθρο αυτό θα παρουσιάσουμε στοιχεία που αφορούν το κυνήγι του ορτυκιού την κυνηγετική περίοδο 1999-00, τα οποία προήλθαν από την βάση δεδομένων του προγράμματος «Αρτεμις» και επεξεργάστηκαν κατάλληλα με γεωγραφικό σύστημα πληροφοριών. Μπορούμε λοιπόν να δούμε την κυνηγετική δραστηριότητα που αφορά στο ορτύκι, πάνω στο χάρτη της Ελλάδας και να διακρίνουμε τις διαφορετικές αφθονίες που παρουσιάζει το θήραμα αυτό σε διάφορες περιοχές της πατρίδας μας και πότε.

Δείκτης θηραματικής αφθονίας:
Μέσος αριθμός συναντηθέντων
θηραμάτων ανά κυνήγο και
εξόρμηση

Στην Εικ. 1 βλέπουμε την παρουσία του ορτυκιού στην Ελλάδα την πρώτη εβδομάδα εκείνης της κυνηγετικής περιόδου, δηλ. από 20 έως 26 Αυγούστου. Οι περιοχές παρουσίας του ορτυκιού που απεικονίζονται στο χάρτη είναι τα διοικητικά όρια των δήμων και κοινοτήτων όπως ίσχυαν το 1991. Οι διαφορετικές αποχρώσεις απεικονίζουν την διαφορετική αφθονία του θηράματος, που προσδιορίζεται με τον κυνηγετικό δείκτη θηραματικής αφθονίας, που είναι ο μέσος αριθμός των συναντηθέντων θη-

*Για την επιστημονική
ομάδα του προγράμματος
"Αρτεμις"*

Θεοφάνης Ν. Καραμπατζάκης,
Δασολόγος - Περιβαλλοντολόγος
Επιστημονικός Συνεργάτης
ΚΟΜΑΘ

ΤΟ ΚΗΝΥΓΙ ΤΟΥ ΟΡΤΥΚΙΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ραμάτων ανά κυνηγό και εξόρμηση. Έτσι, όπως φαίνεται στην Εικ. 2, το κόκκινο χρώμα σημαίνει ότι οι κυνηγοί που κυνήγησαν εκείνη την εβδομάδα σε κείνη την περιοχή συνάντησαν (σήκωσαν) κατά μέσο όρο 1 έως 3 ορτύκια στην εξόρμηση, το πορτοκαλί 4 έως 6, το κίτρινο 7 έως 9, το πράσινο 10 έως 12, το γαλάζιο 13 έως 15, το μπλέ 16 έως 18 και το μαύρο από 18 και πάνω. Βλέπουμε λοιπόν ότι την πρώτη εβδομάδα το ορτύκι βρίσκεται στην ηπειρωτική χώρα, με ορισμένες περιοχές της βόρειας Ελλάδας να παρουσιάζουν ιδιαίτερα υψηλές αφθονίες, γεγονός που οφείλεται στην αναπαραγωγή του θηράματος αυτού στις περιοχές αυτές. Μια άλλη εικόνα της κατάστασης φαίνεται στην Εικ. 3 που αφορά την 4^η εβδομάδα της κυνηγετικής περιόδου δηλ. από 10 έως 16 Σεπτεμβρίου. Εδώ βλέπουμε ιδιαίτερα

αυξημένες τις αφθονίες του θηράματος σε κάποιες περιοχές, οι οποίες οφείλονται σε συγκεντρώσεις πουλιών που ετοιμάζονται για τη μετανάστευση και αυτές οι περιοχές λειτουργούν ως αφετηρίες. Στην Εικ. 4, που αφορά την 5^η εβδομάδα της κυνηγετικής περιόδου δηλ. από 17 έως 23 Σεπτεμβρίου μπορούμε να διακρίνουμε δύο περάσματα ορνυκιών. Το ένα αφορά το δυτικό άξονα μετανάστευσης που είναι τα παράλια του Ιονίου πελάγους και το άλλο αφορά τον κεντρικό άξονα μετανάστευσης που έρχεται στη χώρα μας από την κοιλάδα του Αξιού συνεχίζει εφαπτόμενος στην ανατολική ακτή της ηπειρωτικής χώρας, για να περάσει από

την Αττική, τις Κυκλάδες και από τα Δωδεκάνησα να εγκαταλείψει τη χώρα μας. Στην Εικ. 5, που αφορά την 6^η εβδομάδα της κυνηγετικής περιόδου δηλ. από 24 έως 30 Σεπτεμβρίου, διακρίνουμε «πέραςμα» στον ανατολικό άξονα αποδημίας που έρχεται στη χώρα μας από τις κοιλάδες των ποταμών Στρυμόνα, Νέστου και Εβρου, περνά από τη Θάσο, τη Λέσβο και εγκαταλείπει τη χώρα μας περνώντας στη Μ. Ασία. Στην Εικ. 6, που αφορά την 7^η εβδομάδα της κυνηγετικής περιόδου δηλ. από 1 έως 7 Οκτωβρίου, διακρίνουμε πάλι δύο «περάσματα» ένα στο δυτικό άξονα και ένα στον κεντρικό.

Είναι λοιπόν φανερό πόσο σημαντικά είναι τα στοιχεία που δίνουν οι κυνηγοί συμπληρώνοντας το ερωτηματολόγιο του προγράμματος «Αρτεμις» διαθέτοντας λίγο από τον πολύτιμο χρόνο τους και πόσο μπορούν αν χρησιμεύσουν αυτά, όχι μόνο στην προαγωγή της επιστήμης και της έρευνας, αλλά και στη διαμόρφωση

προτάσεων από τις κυνηγετικές οργανώσεις για τη λήψη ορθών αποφάσεων για τη διαχείριση της θήρας και των θηραμάτων στη χώρα μας, καθώς και στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ορτύκι - *Coturnix coturnix*

**ΕΠΟΧΙΚΗ ΧΡΗΣΗ
ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΩΝ
ΤΗΣ ΟΡΕΙΝΗΣ
ΠΕΡΔΙΚΑΣ
(*Alectoris
graeca graeca*)
ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ
ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ**

**Νικόλαος Μάνιος,¹
Ευστάθιος Π. Τσαχαλίδης² και
Νικόλαος Κ. Παπαγεωργίου³**

1. ΤΕΙ Καβάλας, Τμ. Δασοπονίας,
Δράμας,
2. Αν. Καθηγητής, Δ.Π.Θ.,
Τμ. Δασολογίας και Διαχείρισης
Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων,
3. Καθηγητής, Α.Π.Θ.,
Τμ. Δασολογίας
και Φυσ. Περιβάλλοντος

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η μελέτη της εποχικής χρήσης των ενδιαιτημάτων (βιότοποι) της Ορεινής πέρδικας (*Alectoris graeca graeca*) και συγκεκριμένα ο καθορισμός της έκτασης της περιοχής ενδημίας, καθώς και η καταγραφή των εποχικών και ετήσιων μετακινήσεων που πραγματοποιούνται από το είδος. Η έρευνα διεξήχθη στις ορεινές περιοχές του όρους Περιστέρι του Νομού Ιωαννίνων κατά τα έτη 1999 και 2000.

Για τη μελέτη αυτής της συμπεριφοράς χρησιμοποιήθηκε σύστημα τηλεμετρίας (ραδιοπομποί -δέκτες) σε άτομα προερχόμενα από τεχνητή εκτροφή καθώς και με συστηματική παρακολούθηση φυσικώς μαρκαρισμένων ατόμων του είδους. Τα στοιχεία επεξεργάστηκαν με Η/Υ και σχετικό πρόγραμμα Arc View.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δείχνουν ότι το είδος εποχικά χρησιμοποιεί διαφορετικές περιοχές ενδημίας και η έκταση τους κυμαίνεται από 0,44 Ha το χειμώνα έως 19,94 Ha το θέρος. Αντιστοίχως και η μέση απόσταση εποχικής μετακίνησης κυμαίνεται από 182m το χειμώνα έως 1431m το θέρος. Η ετήσια μετακίνηση (μεταξύ δύο διαδοχικών εποχών) κυμαίνεται από 400m μέχρι 1500m, ενώ η μέγιστη καθ ύψος μετακίνηση καταγράφηκε το φθινόπωρο από το υψόμετρο των 1700 m στο υψόμετρο των 1100 m.

Λέξεις κλειδιά: Alectoris graeca, Rock partridge, ορεινή πέρδικα, χρήση βιοτόπων, περιοχή ενδημίας, απόσταση μετακίνησης, τηλεμετρία, radiotransmitters.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ορεινή πέρδικα (*Alectoris graeca graeca*) αποτελεί σημαντικό θηραματικό είδος για τους Έλληνες κυνηγούς. Απαντάται στις χώρες της Βαλκανικής χερσονήσου και στην Ιταλία, Αυστρία, Νότια Γερμανία και ΝΑ Γαλλία. (Cramp and Simmons 1980).

Οι πληροφορίες που αφορούν τις σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις του είδους με τα αβιοτικά και

βιοτικά στοιχεία του περιβάλλοντος, παίζουν καθοριστικό ρόλο στην διαβίωσή του και έχουν μεγάλη σημασία για τη σωστή διαχείριση του. Στην Ελλάδα μέχρι σήμερα δεν υπάρχουν πληροφορίες σχετικές με τις μετακινήσεις και τις περιοχές ενδημίας (χρήση βιότοπων) του είδους, δηλαδή τις περιοχές όπου το είδος μετακινείται εποχικά προκειμένου να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του σε τροφή και νερό αφ ενός και αφ εταίρου να επιτύχει καλύτερη προστασία από τους διάφορους άρπαγες με απώτερο σκοπό την επιτυχία της αναπαραγωγής.

Στη χώρα μας οι έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σχετικά με το είδος, αναφέρονται κυρίως στην βιολογία αναπαραγωγής και στη διατροφή. Ο Hoelzinger (1988, 1991) δίδει λίγες πληροφορίες για την αναπαραγωγή και την κατακόρυφη κατανομή του είδους. Οι Vavalekas et al. (1993) μελέτησαν τη αναπαραγωγή του σε περιοχές της Βορ. Ελλάδας. Ο Μάνιος (2002) μελέτησε την βιολογία αναπαραγωγής και την οικολογία διατροφής του είδους. Ο ίδιος ερευνητής με συνεργάτες του μελέτησε τη θνησιμότητα λόγω ασθενειών (Manios et al. 2001a) και το φαινόμενο του φυσικού μαρκαρίσματος (Manios et al. 2001b).

Στην Ευρώπη το είδος μελέτησαν συστηματικά κυρίως οι Menzdorf (1974, 1975a, 1975b, 1976a, 1976b, 1984, 1986), Lups et al. (1978), Lups (1980), Bernard – Laurent (1984, 1986, 1987), Bernard – Laurent et. al (1992) και Bernard – Laurent and Leonard (1995, 1998)

Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν σχετικές εργασίες και η παρούσα είναι η πρώτη έρευνα που πραγματοποιείται για την περιοχή ενδημίας και τις εποχικές μετακινήσεις του είδους. Έρευνες σχετικές με την περιοχή ενδημίας υβριδογενούς πλυθισμού μεταξύ της *Alectoris graeca saxatilis* και της *Alectoris rufa* έχει πραγματοποιήσει στις Γαλλικές Άλπεις η Bernard-Laurent (1990, 1991a, 1991b).

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να μελετηθούν η περιοχή ενδημίας και οι εποχικές μετακινήσεις του είδους και να προσδιορισθούν τα ενδιαίτηματά του, ώστε με την κατάλληλη και σωστή διαχείριση να επιτευχθεί η προστασία του.

1. ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η περιοχή έρευνας βρίσκεται ανατολικά της πόλης των Ιωαννίνων στο όρος Περιστέρι. Το υψόμετρο των περιοχών έρευνας κυμαίνεται μεταξύ 600 και 2100 μέτρων. Τα επικρατούντα φυτικά είδη είναι: τα *Juniperus nana*, *Abies cephalonica*, *Festuca varia*, *Stipa pennata*, *Melica ciliata*, *Daphne oleoides* and *Astragalus creticus*.

Κατά τη θερινή περίοδο η ανθρώπινη παρουσία είναι συνεχής, λόγω της αξιοποίησης των ορεινών βοσκοτόπων από κοπάδια προβάτων, γιδιών και αγελάδων.

2. ΥΛΙΚΑ - ΜΕΘΟΔΟΙ

Η μελέτη της περιοχής ενδημίας της πέρδικας και η καταγραφή των εποχικών της μετακινήσεων έγινε με τη χρησιμοποίηση ραδιοπομπών (radiotransmitters) και την παρακολούθηση φυσικώς μαρκαρισμένων ατόμων.

Αρχικά τοποθετήθηκαν 15 ραδιοπομποί σε άτομα που προέρχονταν από τε-

χνητή εκτροφή (10 θηλυκά και 5 αρσενικά). Τα άτομα αυτά προήλθαν από την εκκόλαψη αυγών που συλλέχθηκαν από την περιοχή έρευνας. Οι ποιμποί τοποθετήθηκαν στα πουλιά στο εκτροφείο, 5 ημέρες πριν την απελευθέρωση τους για να διαπιστωθεί η προσαρμογή και η συμπεριφορά τους στο πρόσθετο βάρος του πομπού και στη συνέχεια απελευθερώθηκαν σε διάφορους τύπους βιοτόπων. Ο εντοπισμός και η παρακολούθηση τους γίνονταν επίγεια με τη βοήθεια δεκτών (receivers) δύο φορές την εβδομάδα. Η καταγραφή της περιοχής ενδημίας έγινε για άτομα που επιβίωσαν από 1 έως 12 μήνες (τουλάχιστον 4 εβδομάδες δηλαδή 8 σημεία εντοπισμού). Κατά τον εντοπισμό ραδιοσημανθέντων νεκρών πτηνών (κυρίως λόγω αρπακτικότητας), οι ραδιοπομποί αφαιρούνταν και επανατοποθετούνταν σε άλλα άτομα.

Το βάρος των χρησιμοποιηθέντων ραδιοπομπών ήταν 10gr, δηλαδή μικρότερο του 3% του σωματικού τους βάρους, διασφαλίζοντας έτσι την ελαχιστοποίηση της πιθανότητας αύξησης του ποσοστού θνησιμότητας λόγω επίδρασης του βάρους του ραδιοπομπού (Kenward 1987).

Εκτός των ραδιοσημανθέντων ατόμων, για τη μελέτη της περιοχής ενδημίας χρησιμοποιήθηκαν και ορισμένα άτομα φυσικώς μαρκαρισμένα τα οποία επισημάνθηκαν κατά τη διάρκεια των εργασιών πεδίου. Τα άτομα αυτά έφεραν μαύρα στίγματα στο στήθος τα οποία είχαν χαρακτηριστικό σχήμα αλλά με εντελώς διαφορετική διάταξη για κάθε άτομο. Η χρησιμοποίηση της μεθόδου αυτής έγινε για πρώτη φορά για τη μελέτη των περιοχών ενδημίας σε ορνιθόμορφα είδη. Ο Scott (1981) χρησιμοποίησε επίσης το φυσικό μαρκάρισμα ως διακριτικό γνώρισμα μεταξύ των ατόμων, σε έρευνα που αφορούσε πληθυσμούς κύκνων.

Για κάθε φυσικώς μαρκαρισμένο άτομο σχεδιάζονταν το σχήμα και η διάταξη των μαύρων στιγμάτων ή φωτογραφίζονταν με τηλεφάκο 400mm, όπου αυτό ήταν εφικτό (Manios et al. 2001a). Ο εντοπισμός και η παρακολούθηση των μετακινήσεων των ραδιοσημανθέντων ατόμων και των φυσικώς μαρκαρισμένων ατόμων γίνονταν με τη βοήθεια διόπτρων 20X60 η/και τηλεσκόπιου 60X.

Η θέση όπου εντοπίζονταν κάθε ραδιοσημανθέν ή φυσικώς μαρκαρισμένο άτομο, τοποθετούνταν σε χάρτη 1:5000 με τη βοήθεια σταθερών σημείων, πυξίδας και τριγωνισμού ή με βάση τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά της περιοχής ή με τη βοήθεια G.P.S.

Ο καθορισμός της περιοχής ενδημίας έγινε με την ένωση των εξωτερικών σημείων όπου εντοπίστηκε κάθε ραδιοσημανθέν άτομο (Dalke and Sime 1938, Mohr 1947, Southwood 1966). Ο υπολογισμός των εμβαδών των περιοχών ενδημίας έγινε με τη χρήση του Y/H και εφαρμογή του προγράμματος Arc View.

Οι εποχικές μετακινήσεις καταγράφηκαν ως η απόσταση μεταξύ των δύο πιο απομακρυσμένων σημείων της περιοχής ενδημίας των ραδιοσημανθέντων και φυσικώς μαρκαρισμένων ατόμων κάθε εποχής.

Οι ετήσιες μετακινήσεις θεωρήθηκε ότι συνέβησαν όταν δεν υπήρχε κοινό σημείο μεταξύ των περιοχών ενδημίας δύο εποχών. Η υπολογισθείσα απόσταση μεταξύ των κέντρων δύο περιοχών ενδημίας εκφράστηκε ως απόσταση ετήσιας μετακίνησης.

3. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

3.1. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΝΔΗΜΙΑΣ

Στον Πίνακα 3.1. φαίνονται τα αποτελέσματα που αφορούν την έκταση των περιοχών ενδημίας των ραδιοσημανθέντων και των φυσικώς μαρκαρισμένων περδίκων.

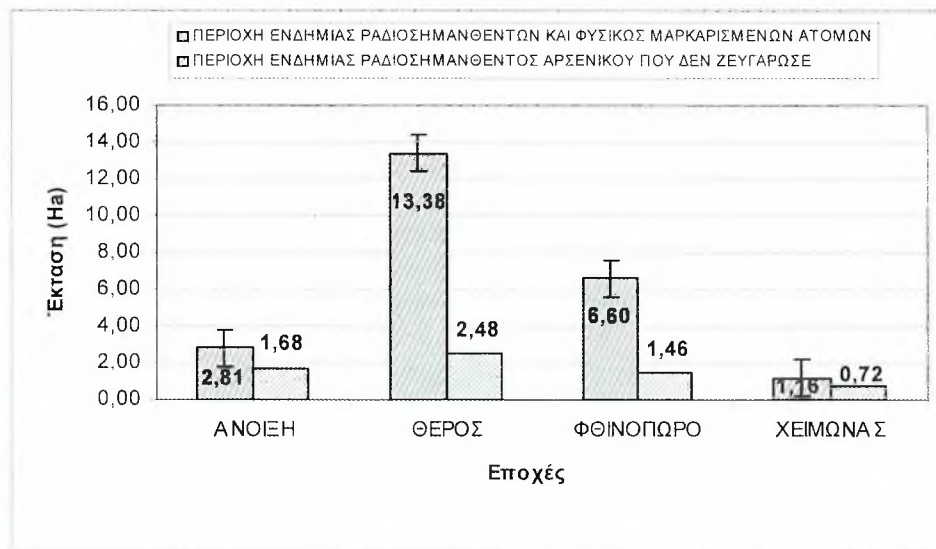
Τα στοιχεία του Πίνακα 3.1 προέκυψαν από την παρακολούθηση των μετακινήσεων 6 ραδιοσημανθέντων και 6 φυσικώς μαρκαρισμένων ατόμων κατά την περίοδο της άνοιξης, 4 ραδιοσημανθέντων και 4 φυσικώς μαρκαρισμένων κατά το θέρος, 2 ραδιοσημανθέντων και 3 φυσικώς μαρκαρισμένων κατά το φθινόπωρο, και 1 ραδιοσημανθέντος και 5 φυσικώς μαρκαρισμένων κατά το χειμώνα. Όλα τα θηλυκά τα οποία είχαν ραδιοσημανθεί, ζευγάρωσαν ή εντάχθηκαν σε κάποιο κοπάδι με άγρια αρσενικά και κατά συνέπεια θεωρήθηκε ότι καταγράφονταν οι περιοχές ενδημίας των εν λόγω άγριων αρσενικών αφού σε όλους τους εντοπισμούς, εντοπίζονταν το ραδιοσημανθέν θηλυκό μαζί με το άγριο ζευγάρι του ή το κοπάδι στο οποίο είχε ενταχθεί. Εξαιρέση αποτελούσαν θηλυκά τα οποία επώαζαν ή ανάθρεφαν νεοσσούς. Η μέση έκταση της περιοχής ενδημίας υπολογίστηκε $2,81 \pm 1,27$ Ha για την άνοιξη, σε 13,384,61 Ha για το θέρος, σε 6,61,63 Ha για το φθινόπωρο, και σε 1,160,58 Ha για το χειμώνα. Από τη στατιστική επεξεργασία των στοιχείων ($p < 0,05$, Mann-Whitney Test, T-Test) προέκυψε ότι η έκταση των περιοχών ενδημίας διαφέρει μεταξύ θέρους και φθινοπώρου, μεταξύ φθινοπώρου και χειμώνα, μεταξύ χειμώνα και άνοιξης και μεταξύ άνοιξης και θέρους. Η ελάχιστη έκταση περιοχής ενδημίας που καταγράφηκε ήταν 0,44 Ha, ενώ η μέγιστη 19,94 Ha. Η πρώτη καταγράφηκε το χειμώνα σε βιότοπο εγκαταλειμμένου αγρού, που γειτνιάζε με ασφακώνα σε υψόμετρο 750 m, ενώ η δεύτερη καταγράφηκε το θέρος σε υποαλπικό λιβάδι, σε υψόμετρο 1650 m. Η περιοχή ενδημίας ενός ραδιοσημανθέντος απελευθερωμένου αρσενικού, το οποίο ενώ επέζησε 12 μήνες (όσο η διάρκεια της μπαταρίας του ραδιοπομπού) δε ζευγάρωσε ούτε εντάχθηκε σε κοπάδι, ήταν μικρότερη του μέσου όρου των περιοχών ενδημίας των ατόμων που ζευγάρωσαν όλες τις εποχές. Συγκεκριμένα, η περιοχή ενδημίας του συγκεκριμένου αρσενικού, κυμάνθηκε από 0,72 το χειμώνα έως 2,48 Ha το θέρος (Σχήμα 3.1).

Εποχή	(N)	Min	Max	Στατιστικές μεταβλητές		Περιοχή ενδημίας ραδιοσημανθέντος αρσενικού
				S	S.D	
Άνοιξη	12	1,32	5,41	2,81	1,27	1,68
Θέρος	8	6,22	19,94	13,38	4,61	2,48
Φθινόπωρο	5	4,76	8,42	6,60	1,63	1,46
Χειμώνας	6	0,44	1,99	1,16	0,58	0,72

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1. Μέση εποχική έκταση σε εκτάρια (Ha) περιοχών ενδημίας ραδιοσημανθέντων και φυσικώς μαρκαρισμένων περδίκων.

(N): Αριθμός ραδιοσημανθέντων ή φυσικώς μαρκαρισμένων περδίκων

Η διαφοροποίηση αυτή πιθανώς οφείλεται στην μειωμένη ανταγωνιστική ικανότητα των απελευθερωμένων αρσενικών έναντι των άγριων, όσον αφορά την διεκδίκηση κάποιου θηλυκού και κατ' επέκταση την κατοχή ευρείας περιοχής ενδημίας.

Σχήμα 3.1. Μέση έκταση ενδημίας ραδιοσημανθέντων και φυσικώς μαρκαρισμένων περδίκων και απελευθερωμένου ραδιοσημανθέντος μη ζευγαρωμένου αρσενικού ατόμου, για διάστημα 12 μηνών.

Η διάταξη των περιοχών ενδημίας ορισμένων ατόμων φαίνεται στα Σχήματα 3.2, 3.3, 3.4 και 3.5.

Η μεγιστοποίηση της περιοχής ενδημίας που καταγράφηκε κατά το θέρους οφείλεται στο γεγονός ότι λόγω της ξηρασίας κατά την περίοδο αυτή η βλάστηση ξηραίνεται με επακόλουθη μείωση των διαθέσιμων πόρων διατροφής, που προέρχονται από φύλλα και άνθη ποωδών φυτών, και τα οποία αποτελούν τη βασική τροφή κατά την άνοιξη (Μάνιος 2002). Αντιθέτως η ανεύρεση άλλων πόρων διατροφής κατά την περίοδο αυτή (αρθρόποδα, σπέρματα και βολβοί που αποτελούν τις βασικές ομάδες στο διαιτολόγιο του είδους κατά το θέρους) απαιτεί μεγάλες εκτάσεις. Επίσης, την εποχή αυτή η διάρκεια της ημέρας μεγιστοποιείται με αποτέλεσμα ο χρόνος δραστηριοποίησης των πτηνών να είναι μεγαλύτερος.

Το χειμώνα οι πέρδικες φαίνεται ότι χρησιμοποιούν μικρό τμήμα του βιότοπου και κυρίως απαντούν σε περιοχές με βαθιά γόνιμα εδάφη όπου υπάρχει επαρκής και κατάλληλη τροφή.

Στη Γαλλία η έκταση της περιοχής ενδημίας που υπολογίσθηκε με τηλεπαρακο-

λούθηση φυσικών υβριδίων *Alectoris graeca saxatilis* x *Alectoris rufa* κυμαίνονταν μεταξύ 2 και 190 εκταρίων (Bernard-Laurent 1991a). Οι εποχικές μεταβολές της έκτασης των περιοχών ενδημίας που αναφέρονται στην ίδια μελέτη ήταν παρόμοιες με αυτές που καταγράφηκαν και από την παρούσα μελέτη.

Επίσης στις Άλπεις η ορεινή πέρδικα προτιμάει κυρίως ανθρωπογενείς βιότοπους και αυτό πιθανώς δείχνει ότι το είδος εποίκησε τις Άλπεις μόνο μετά την περίοδο των παγετώνων ακολουθώντας τον άνθρωπο σε αυτή την περιοχή (Lups 1981).

Οι ακραίες τιμές της έκτασης της περιοχής ενδημίας της παρούσας έρευνας (0,44 έως 19,94 Ha) υποδηλώνει την καλύτερη κατάσταση του βιοτόπου στην Ήπειρο σε σύγκριση με τον αντίστοιχο στη Γαλλία. Αντίθετα, σύμφωνα με το Menzdorf (1976a), ο βιότοπος της *Alectoris graeca saxatilis* στην Ελβετία φαίνεται ότι συγκριτικά υπερέχει της Ηπείρου, καθόσον η μέση έκταση (0,3 Ha) των περιοχών ενδημίας της *Alectoris graeca saxatilis* στην Ελβετία την άνοιξη ήταν μικρότερη εκείνης που βρέθηκε στην Ήπειρο (2,81 Ha).

3.2. ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ

3.2.1 Εποχικές

Από τα στοιχεία του Πίνακα 3.2. διαπιστώνεται ότι η μέση απόσταση των εποχικών μετακινήσεων της πέρδικας στην περιοχή έρευνας κυμάνθηκε από 182 έως 1431m, όπως αυτή προέκυψε από τη μέγιστη απόσταση των δύο πιο απομακρυσμένων σημείων της περιοχής ενδημίας κάθε εποχής. Συγκεκριμένα την άνοιξη ήταν 420m, ενώ το θέρος, το φθινόπωρο και το χειμώνα 998, 686, 360m αντίστοιχα.

Οι μέγιστες καταγραφείσες αποστάσεις που διήνυσαν δύο ραδιοσημανθείσες πέρδικες μετά την απελευθέρωσή τους σε χαμηλή και υποαλπική περιοχή ήταν 3,5km και 5km αντίστοιχα. Οι τιμές αυτές αντιστοιχούσαν σε δύο ραδιοσημανθέντα θηλυκά, τα οποία μετά την απελευθέρωσή τους νωρίς την άνοιξη, βρέθηκαν ζευγαρωμένα με άγρια αρσενικά στις παραπάνω αποστάσεις. Η έντονη αυτή μετακίνηση τους οφείλεται στην αναζήτηση συντρόφων για αναπαραγωγή. Τα άτομα αυτά παρέμειναν στη συνέχεια εντός των ορίων της περιοχής ενδημίας του ζεύγους.

3.2.2 Ετήσιες

Η απόσταση μετακίνησης της πέρδικας στη διάρκεια του έτους (μεταξύ δύο διαδοχικών εποχών) κυμάνθηκε από 400 έως 1500m. Η μέγιστη τιμή μετακίνησης καταγράφηκε από την τηλεπαρακολούθηση ενός αρσενικού το οποίο απελευθερώθηκε σε υποαλπική περιοχή σε υψόμετρο 1700m, όπου παρέμεινε όλη την άνοιξη, το θέρος και το φθινόπωρο και μετακινήθηκε προς τα κατόντη σε απόσταση 1500m σε υψόμετρο 1100m όπου πέρασε το χειμώνα (Σχήμα 3.5). Πέντε ημέρες πριν καταγραφεί η συγκεκριμένη μετακίνηση, είχε προηγηθεί έντονη χιονόπτωση με αποτέλεσμα την πλήρη χιονοκάλυψη του εδάφους.

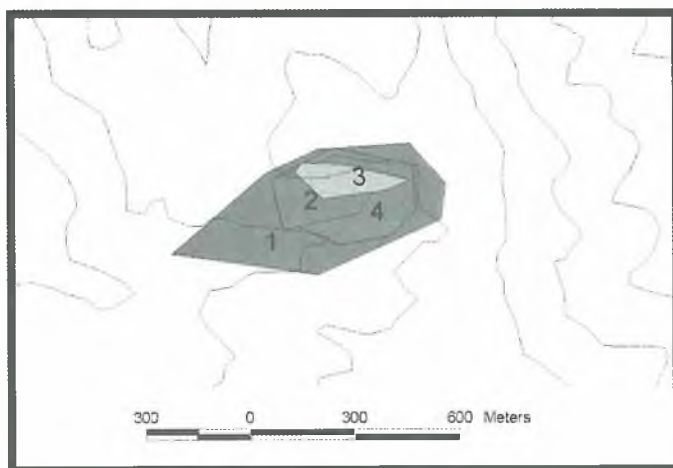
Ορισμένες από τις ετήσιες μετακινήσεις καταγράφηκαν κατά το τέλος της αναπαραγωγικής περιόδου (μεταξύ άνοιξης και καλοκαιριού) από ανοιχτούς ασφαικώες προς πυκνότερους πρηνώνες. Αυτές εκτελούνταν πιθανώς για την αποφυγή των υψηλών θερμοκρασιών του θέρους και την αναζήτηση βολβών στις σκιερές συστάδες πρεμνοβλαστημάτων πουρναριού καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας αφού η ανεύρεσή τους απαιτεί πολύ χρόνο διότι αυτοί βρίσκονται εντός του εδάφους και τα πτηνά πρέπει να σκάσουν προκειμένου να τους εντοπίσουν. Επιπρόσθετα η αποφυγή της αρπακτικότητας από αρπακτικά πτηνά είναι καλύτερα εφικτή σε θαμνώνες με μέση έως μεγάλη εδαφοκάλυψη.

Στις Ελβετικές Άλπεις, το θέρος καταγράφηκαν αντίστοιχες μετακινήσεις έως το υψόμετρο των 3000m κατά το θέρος, ενώ το χειμώνα παρατηρήθηκαν μετακινήσεις έως το επίπεδο των κοιλάδων (Lups 1980, Lups und Heynen 1978), ενώ η μέγιστη απόσταση μετακίνησης ήταν 25km και καταγράφηκε από την Bernard-Laurent (1991b) στις Γαλλικές Άλπεις.

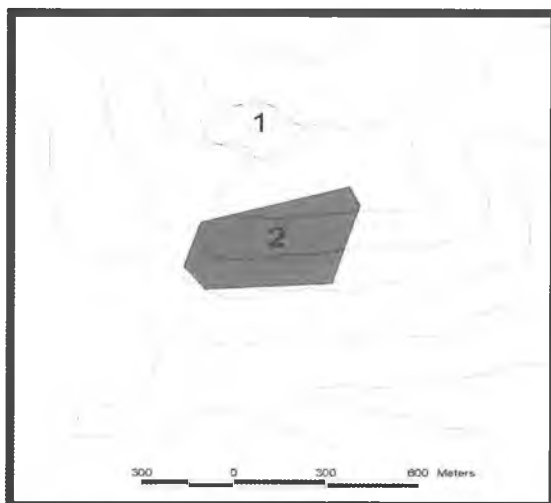
Εποχή	(N)	Min	Max	Στατιστικές μεταβλητές	
				S	S.D
Άνοιξη	12	222	897	420,3	205,0
Θέρος	8	676	1431	997,9	238,1
Φθινόπωρο	5	533	806	686	110,4
Χειμώνας	6	182	679	360,2	178,3

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2. Μέση απόσταση εποχικής μετακίνησης σε μέτρα (m) περιοχών ενδημίας ραδιοσημανθέντων και φυσικώς μαρκαρισμένων περδίκων.

(N): ο αριθμός ατόμων

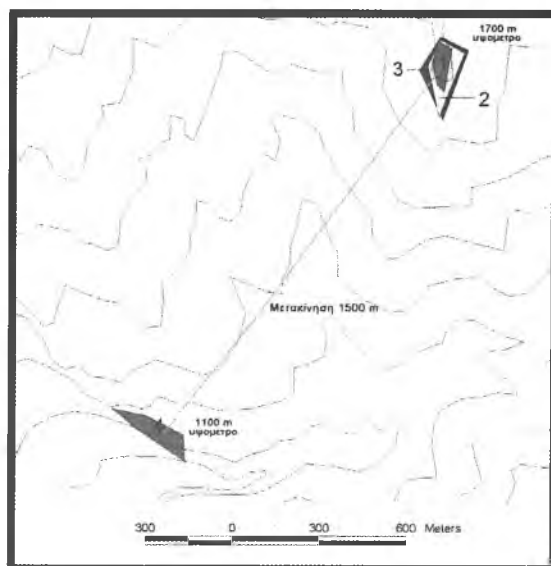
Σχήμα. 3.2. Περιοχές ενδημίας ραδιοσημανθέντος θηλυκού. (1.Θέρος, 2. Άνοιξη, 3.Χειμώνας, 4. Φθινόπωρο)

Σχήμα 3.3.
Περιοχές ενδημίας
ραδιοσημανθέντος θηλυκού
την άνοιξη (1)
και το θέρος (2).

Σχήμα 3.4.
Οι περιοχές ενδημίας
του είδους την άνοιξη (1)
και το θέρος (2).

Σχήμα 3.5.
Περιοχές ενδημίας
ραδιοσημανθέντος
αρσενικού.
(1. φθινόπωρο, 2.
άνοιξη, 3. θέρος
και 4. χειμώνα).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Η έκταση της περιοχής ενδημίας του είδους μεταβάλλεται εποχικά και συγκεκριμένα ελαχιστοποιείται το χειμώνα και μεγιστοποιείται το θέρος.

Νεοσσός ορεινής πέρδικας

2. Τα απελευθερωμένα άτομα είναι δυνατόν να μετακινηθούν σε μεγάλη απόσταση από την περιοχή απελευθέρωσής τους αφού η μέγιστη καταγραφείσα απόσταση που διήνυσε ραδιοσημανθέν άτομο μετά την απελευθέρωσή του ήταν 5km.

3. Η πέρδικα, αν και είναι επιδημικό είδος, εντούτοις φαίνεται, ότι ορισμένα άτομα εκτελούν εποχικές μετακινήσεις για την αποφυγή δυσμενών καιρικών συνθηκών, εύρεση τροφής και αποφυγή της αρπακτικότητας.

Μάλιστα η μέγιστη καταγραφείσα απόσταση που διήνυσε ραδιοσημανθέν άτομο στα τέλη του φθινοπώρου και αφού είχε προηγηθεί πλήρης χιονοκάλυψη του εδάφους ήταν 1.5 km από υψόμετρο 1700m σε υψόμετρο 1100m.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bernard-Laurent A. (1984). "Hybridation naturelle entre Perdrix bartavelle (*Alectoris graeca saxatilis*) et Perdrix rouge (*Alectoris rufa rufa*) dans les Alpes-Maritimes". *Gibier Faune Sauvage*, 2 : 79-96.
- Bernard-Laurent A.. (1986). "Régime alimentaire automnal de la Perdrix bartavelle, *Alectoris graeca saxatilis*, dans les Alpes-Maritimes". *Rev. Ecol. (Terre Vie)*, 41, 1: 39-57.
- Bernard-Laurent A.. (1987). "Démographie comparée d'une population de Perdrix bartavelle (*Alectoris graeca saxatilis*) et d'une population d'hybrides (*A. g. saxatilis* x *A. rufa rufa*) dans les Alpes-Maritimes". *Rev. Ecol. (Terre Vie)*, suppl. 4 : 189-197.
- Bernard-Laurent A. (1990). "Mortality factors and survival rates of hybrid partridge in the French Alps". *Trans. 19th IUGB Congress, Trondheim 1989, Norvege*, Vol 1.
- Bernard-Laurent A. (1991a). "Structure sociale et utilisation de l'espace par la Perdrix rochassiere (*Alectoris graeca saxatilis* x *Alectoris rufa rufa*): variations saisonnières et individuelles". - *Gibier Faune Sauvage*, 8, mars : 1-30.
- Bernard-Laurent A. (1991b). "Migrant rock partridges (*Alectoris graeca saxatilis*) in the southern French Alps". *J. Ornithol.*, 132 : 220-223.
- Bernard-Laurent A., Leonard, P., Reitz, F.(1992). "Prélèvements de perdrix bartavelles(*Alectoris graeca saxatilis*) par la chasse : facteurs de variation et perspectives pour une gestion cynégétique des populations". - *Gibier Faune Sauvage*, 9, mars 1-26.
- Bernard-Laurent A., Leonard, P.(1995). "La perdrix bartavelle". *Brochure technique no 23*, Paris, Ol. Natl. Chasse, 32 p.
- Bernard-Laurent A., Leonard, P.(1998). "Phénologie de la reproduction de la perdrix bartavelle (*Alectoris graeca saxatilis*) dans les Alpes". In: *Actes de Perdix VII. Symposium international sur les perdrix, les cailles et les faisans*, 9-13 octobre 1995, Dourdan, France, M. Birkan, L.M. Smith, N.J. Aebischer, F.J. Purroy & P.A. Robertson, eds. *Gibier Faune Sauvage, Game Wildl.*, 15 (4): 379-395.
- Cramp, S. and Simmons, K.E.L.(1980). "The Bird of Western Palearctic". Vol. II. Oxford Univ.

Prees. Oxford.

Dalce P.D. and Sime.P.R. (1938). "Home and seasonal ranges of the eastern cottontail in Connecticut". Trans. of the North American Wildlife Conservation 3: 659-669.

Hölzinger, J.I(988). "Vertikale Verbreitungsmuster des Steinhuhns (*Alectoris graeca*) in verschiedenen Räumen Griechenlands als Abbild der Verfolgung durch den Menschen". Kartierung Mediterr. Brutvögel 1: 25- 28.

Hölzinger, J. (1991). "Brutperiode des Steinhuhns (*Alectoris graeca*) in Griechenland". Journal Ornithology 132: 218-219.

Kenward, R. (1987). "Wildlife radio tagging. Academic press. London. Pp 222.

Lups, P. and Heynen, W. (1978). "Verteilungsmuster und Lebensraum des Steinhuhns *Alectoris graeca* an einem Südhang des Lötchbergs (Rhonetal, Schweizer Alpen)". Naturhist. Museum Bern Jahrbuch, 6: 143-165.

Lups, P. (1980). "Daten zur Verlikalyerbreitung und zum Lebensraum des Steinhuhns (*Alectoris graeca*) den Schweizeralpen". Der Ormthologische Beobachteter 77: 209-218

Lups, P. (1981). "Gedanken zur Besiedlung des Alpenraums durch das Steinhuhn *Alectoris graeca* Sonderdruck aus". Journal für Ornithologie 122, Heft 4.

Μάνιος, Ν. (2002). "Η Οικολογία της Ορεινής πέρδικας (*Alectoris graeca graeca*) στην Ήπειρο και τη Φωκίδα". Τμήμα Δασολογίας και Φυσιικού Περιβάλλοντος, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Διδακτορική Διατριβή. Σελ.141.

Manios, N., Alexiou, B., Chatzinikos, E., Papageorgiou, N. K. and Tsachalidis E. P. (2001a). "Naturally marked individuals of Rock partridge (*Alectoris graeca graeca*), in Greece". Proc. XXVth International Congress of the Union of Game Biologist (IUGB) and the IXth International Symposium Perdix. Lemesos 4 -7 September, Lemesos, Cyprus. pp 373-377.

Manios, N., Papazahariadou, M., Frydas, S., Papageorgiou, N. K. and Tsachalidis, E. P.(2001b). "Tetrathyridium as a mortality factor of Rock partridge (*Alectoris graeca graeca*), in central Greece". Proc. XXVth International Congress of the Union of Game Biologist (IUGB) and the IXth International Symposium Perdix. Lemesos 4 -7 September, Lemesos, Cyprus. pp 378-382.

Menzdorf, A. (1974). "Zum Aktivitätsrythmus des Steinhuhns *Alectoris graeca graeca* Meisner 1804". Zool. Anz. Jena, 193: 399-417.

Menzdorf, A. (1975a). "Zur Brut und Jungenaufzucht beim Steinhuhn *Alectoris graeca graeca* Meisner 1804. " Zool. Garten N. F., Jena, 45 (4/6) S: 491-499.

Menzdorf, A. (1975b). "Zur Verhaltensplastizität einiger Hühnervögel, in besondere des Steinhuhns *Alectoris graeca graeca* Meisner 1804". Zool. Anz. Jena, 195: 64-88.

Menzdorf, A. (1976a). "Bemerkungen zur Siedlungsdichte und Reviergrobe von Steinhühnern, *Alectoris graeca graeca* Meisner 1804 im Freilauf". Zool. Garten N. F., Jena, 46 (6): 389-400.

Menzdorf, A. (1976b). "Komforthandlungen bei Hühnern der Gattung *Alectoris*. Zool. Anz. Jena, 197 (3/4): 238-250.

Menzdorf, A.(1984). "Zur Kenntnis des Sozialverhalten und der Lautaeiniger Feldhunarten (Phasianidae, *Perdicinae*: *Alectoris* sp)". Die Vogelwelt 105: 9- 21.

Menzdorf, A. (1986). "Über das Sozialverhalten von Steinhühnern (*Alectoris graeca*)". Die Vogelwelt 107: 121-140.

Mohr, C. O. (1947). "Table of equivalent populations of North American small mammals". American Midland Naturalist 37: 223-249.

Scott, P. (1981). "Variation of bill-Markings of Migrant Swans Wintering in Britain. The Wildfowl Trust, Slimbridge. England.

Southwood, T.R.E. (1966). "Ecological Methods". Methuen, London.

Vavalekas, K., Thomaidēs, C., Papaevagelou E., and Papageorgiou, N. K. (1993). "Nesting biology of the Rock partridge (*Alectoris graeca graeca*),in Northern Greece." Acta Ornithol. 28: 97-101.

Watson, G. (1962). "Three sibling species of *Alectoris* Partridge". Ibis 104:353-367.

Η ΚΑΡΠΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΩΝ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Γεώργιος Χριστοδούλου
Δασοπόνος - Θηραματοπόνος
Επιστημονικός Συνεργάτης
Κυν. Ομοσπ. Θεσσαλίας

Πριν από 25 χρόνια (1980) οι αγριόχοιροι στην Θεσσαλία ήταν λίγοι έως ελάχιστοι και ανάλογα λίγοι ήταν και οι κυνηγοί που ασχολούνταν με την θήρα τους. Σήμερα οι αγριόχοιροι στην Θεσσαλία είναι σε πολύ καλό πληθυσμιακό επίπεδο με συνεχή αυξητική τάση και φυσικά οι κυνηγοί που ασχολούνται με αυτό το θήραμα είναι τώρα ασύγκριτα πιο πολλοί από τότε.

Βέβαια η εκτίμηση της πληθυσμιακής κατάστασης του αγριόχοιρου τότε δεν έγινε με κάποια επιστημονική μέθοδο αλλά από την εμπειρική εκτίμηση των κυνηγών. Άλλωστε ποτέ η πολιτεία δεν ασχολήθηκε σοβαρά με την θήρα και την διαχείριση των θηραμάτων όπως γίνεται σε όλες τις χώρες της Ευρώπης. Αυτό αποδεικνύεται και από τον παρακάτω πίνακα που δείχνει την κάρπωση των αγριόχοιρων στις χώρες της Ευρώπης το 1980. Τότε μόνο η χώρα μας και η Αλβανία (με το καθεστώς της απομόνωσης) δεν είχαν στοιχεία. Εικοσιπέντε χρόνια μετά η χώρα μας ακόμη δεν έχει ανάλογα στοιχεία. Για την Αλβανία δεν ξέρω, ίσως οι άνθρωποι να έχουν προχωρήσει πιο πολύ από εμάς! Για τον λόγο αυτό η Κυνηγετική Ομοσπονδία Θεσσαλίας το 2003 αποφάσισε να εκπονήσει ένα ερευνητικό πρόγραμμα για την καταγραφή της κυνηγετικής κάρπωσης του αγριόχοιρου στην Θεσσαλία με τίτλο:

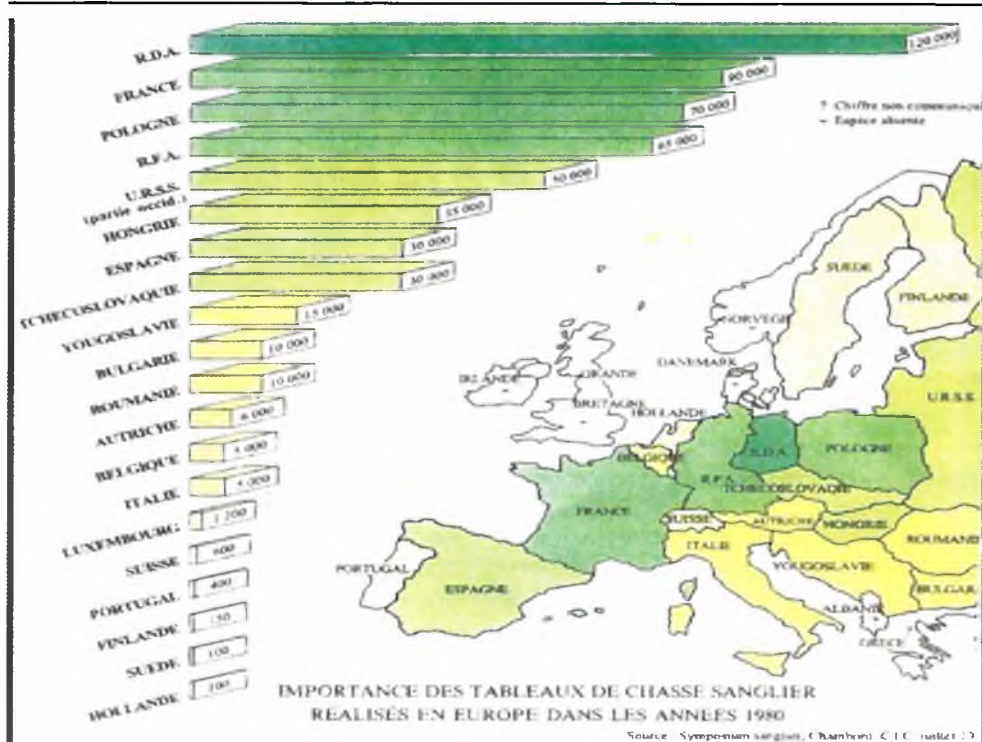
“Διαρκής καταγραφή της ετήσιας κάρπωσης αγριόχοιρων στην Θεσσαλία και επίδραση της θήρας στις αναλογίες φύλων και ηλικιών στους πληθυσμούς του αγριόχοιρου”

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε είναι η εξής:

Η Θεσσαλία χωρίστηκε σε 13 εδαφικές περιφέρειες οι οποίες συμπίπτουν κατά κύριο λόγο με τις περιοχές ευθύνης των Ομοσπονδιακών φυλάκων θήρας οι οποίοι με προσωπική συνέντευξη στους αρχηγούς των κυνηγετικών ομάδων συμπληρώνουν ένα ειδικά διαμορφωμένο ερωτηματολόγιο στο τέλος της κυνηγετικής περιόδου για τον αγριόχοιρο και στο οποίο καταγράφονται ο συνολικός αριθμός των θηρευμένων ζώων, η περιοχή που θηρεύθηκαν, ο τόπος κατοικίας των κυνηγών, τα σωματομετρικά στοιχεία των ζώων, η ηλικία τους, το φύλο κτλ.

Το ερωτηματολόγιο συντάχτηκε από το επιστημο-

Η ΚΑΡΠΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΩΝ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

Κάρπωση αγριόχοιρου στην Ευρώπη σε μια χρονιά της δεκαετίας του '80

νικό προσωπικό της Ομοσπονδίας με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνεται η όσο το δυνατόν πιο άρτια καταγραφή της κάρπωσης και ταυτόχρονα να αποφεύγονται οι διπλοκαταμετρήσεις.

Το πρόγραμμα εφαρμόζεται τρεις κυνηγετικές περιόδους και παρότι δεν μπορούμε να αναφερθούμε σε ολοκληρωμένα συμπεράσματα, τα στοιχεία αυτών των τριών χρόνων μας δίνουν ιδιαίτερα χρήσιμες πληροφορίες. Σε βάθος χρόνου όμως τα στοιχεία θα μας οδηγήσουν σε σαφή συμπεράσματα για την πληθυσμιακή κατάσταση των αγριόχοιρων, την κάρπωση, την επίδραση της θήρας στις αναλογίες φύλων και ηλικιών στους πληθυσμούς του αγριόχοιρου κτλ. Στοιχεία και συμπεράσματα που θα είναι πολύ χρήσιμα στους διαχειριστές για την ορθολογική διαχείριση του αγριόχοιρου. Έτσι για αυτές τις περιόδους έχουμε:

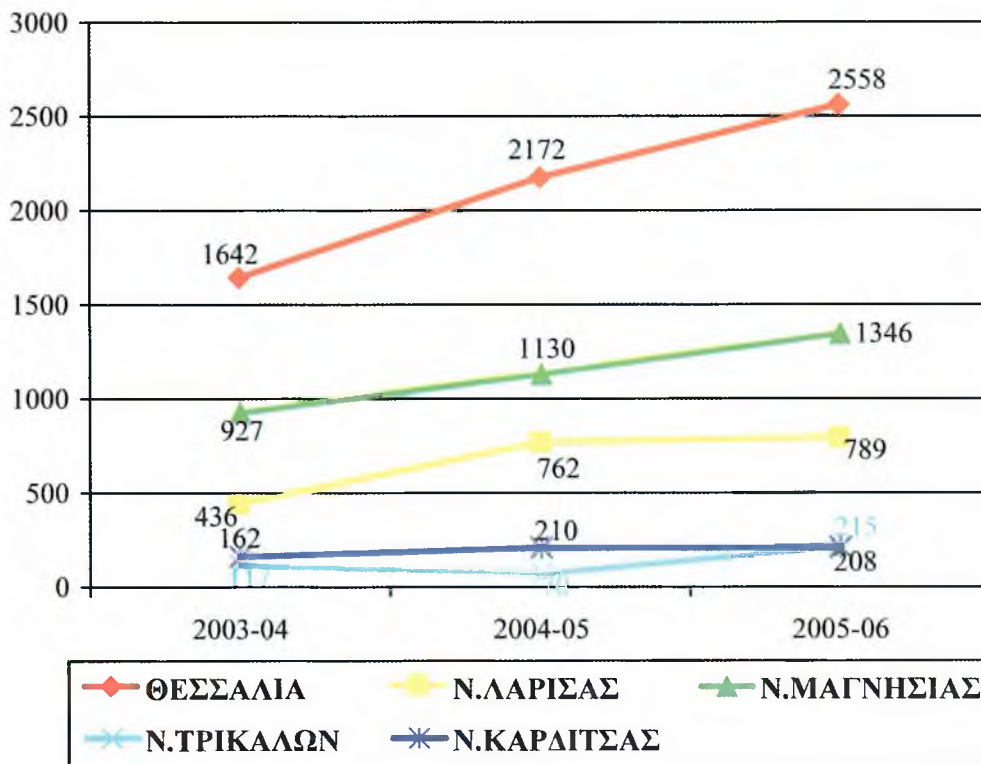
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗΣ ΚΑΡΠΩΣΗΣ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΥ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ ΤΙΣ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ 2003-04 / 2004-05 & 2005-06

ΠΕΡΙΟΧΗ	2003 - 04	2004 - 05	2005-06
ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	117	70	215
ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	162	210	208
ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ	436	762	789
ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	927	1130	1346
ΣΥΝΟΛΟ ΘΗΡΕΥΜΕΝΩΝ	1642	2172	2558

Επίσης θηρεύθηκαν από κυνηγούς της Θεσσαλίας αρκετοί αγριόχοιροι σε όμορες περιοχές εκτός Θεσσαλίας όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, ενώ αντίθετα δεν μας είναι γνωστός ο αριθμός των αγριόχοιρων που θηρεύθηκαν στην Θεσσαλία από κυνηγούς άλλων περιοχών.

ΘΗΡΕΥΜΕΝΟΙ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΙ ΑΠΟ ΚΥΝΗΓΟΥΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΚΤΟΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ			
ΠΕΡΙΟΧΗ	2003-04	2004-05	2005-06
ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ	21	22	1
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ	50	55	13
ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΑΣ	--	--	28

ΓΡΑΦΙΚΗ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΡΠΩΣΗΣ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΩΝ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

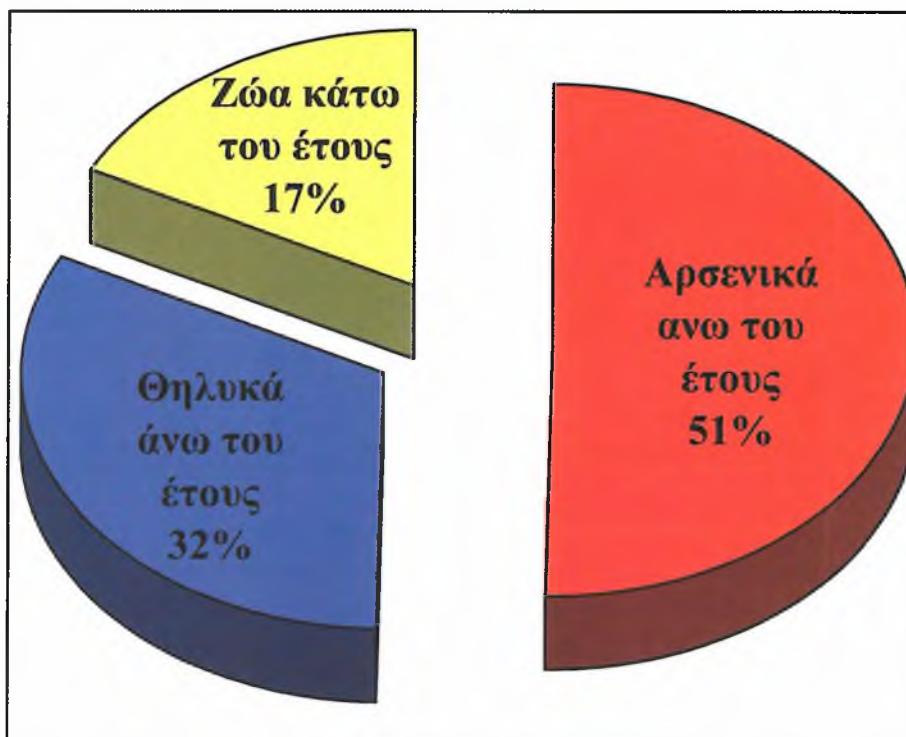

Την κυνηγετική περίοδο 2003-04 τα 1.642 ζώα θηρεύθηκαν από 110 οργανωμένες ομάδες γουρουνοκυνηγών με μέσο όρο κάρπωσης 14,9 ζώα ανά ομάδα και εύρος 1 -71 ζώα. Αντίστοιχα την περίοδο 2004-05 τα 2.172 ζώα θηρεύθηκαν από 114 ομάδες κυνηγών με μέσο όρο κάρπωσης 19 ζώα ανά ομάδα και εύρος 1-60

ζώα και την περίοδο 2005-06 τα 2.558 ζώα θηρεύθηκαν από 132 ομάδες κυνηγών με μέσο όρο κάρπωσης 19,3 ζώα ανά ομάδα και εύρος 1-93 ζώα.

Η ανάλυση της κάρπωσης όσον αφορά ηλικίες και φύλο των θηρευμένων ζώων μας δείχνει ότι υπάρχει μια μη ορθολογική κατανομή της κάρπωσης των αγριόχοιρων που δεν συνάδει με τους κανόνες της ορθολογικής διαχείρισης του αγριόχοιρου που προστάζουν την θήρευση των ζώων της ετήσιας αναπαραγωγής και όχι των ώριμων θηλυκών τα οποία και αποτελούν το αναπαραγόμενο κεφάλαιο.

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΝΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ

Το μεγάλο ποσοστό κάρπωσης των αρσενικών άνω του έτους μας δείχνει δύο πράγματα:

1. Ότι τα αρσενικά του ενός - δύο χρόνων είναι πιο ευάλωτα στην θήρα και είναι ουσιαστικά αυτά που αποτελούν και την συνήθη κάρπωση των γουρουνοκυνηγών και αυτό γιατί αυτά τα ζώα μόλις έχουν εκδιωχθεί από την μητέρα τους, δεν έχουν την προστασία και τις γνώσεις της αγέλης των θηλυκών, δεν έχουν αποκτήσει ακόμη εμπειρίες και γνώσεις και μοιραία πέφτουν εύκολα στην “τσάντα” του κυνηγού.
2. Ότι υπάρχει σαφής προτίμηση των κυνηγών προς τα αρσενικά και κυρίως τα μεγάλα αρσενικά (μονιάδες). Φαίνεται δηλαδή η φυσική έλξη του ανθρώπου κυνηγού προς το μεγάλο θήραμα, το “τρόπαιο” και την πρόκληση της αναμέτρησης με το δυνατό αντίπαλο.

Εάν το ποσοστό (32%) κάρπωσης των θηλυκών ζώων άνω του έτους (δηλ. των άμεσα αναπαραγωγικών ζώων) ήταν αντίστροφο με το ποσοστό (17%) κάρπωσης των ζώων κάτω του έτους τότε ο πληθυσμός του αγριόχοιρου στην Θεσσαλία θα είχε ακόμη πιο έντονη αυξητική τάση.

Αν κάνουμε μια κατανομή των θηρευμένων αγριόχοιρων στην Θεσσαλία ανά μονάδα έκτασης (Km^2 - Στρεμ.) και κυνηγό τότε τα στοιχεία μας δείχνουν ότι θηρεύεται ένα ζώο ανά 5.504 στρέμματα (συνολικής έκτασης και όχι καθαρού βιοτόπου) και αναλογεί ένας αγριόχοιρος ανά 7 κυνηγούς (γενικά κυνηγούς και όχι ειδικά γουρουνοκυνηγούς).

Αναλυτικότερα η αναλογική κατανομή των θηρευμένων αγριόχοιρων φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΘΗΡΕΥΜΕΝΩΝ ΖΩΩΝ							
ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΚΤΑΣΗ ΣΕ Km^2	ΘΗΡΕΥΜΕΝΑ ΖΩΑ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΖΩΩΝ ΑΝΑ Km^2	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΕΝΟΣ ΖΩΟΥ / ΣΤΡΕΜ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ ΘΗΡΑΣ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΖΩΩΝ ΑΝΑ ΚΥΝΗΓΟ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ 1 ΖΩΟΥ ΑΝΑ ΚΥΝΗΓΟΥΣ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	14.037	2.558	0,181 / Km^2	1 ζώο / 5.504 στρ	17.774	0,143	1 ζώο / 7 κυνηγ.
Ν. ΛΑΡΙΣΑΣ	5.381	789	0,146 / Km^2	1 ζώο / 6.820 στρ	5.236	0,15	1 ζώο / 6,6 κυνηγ
Ν. ΤΡΙΚΑΛΩΝ	3.383	215	0,063 / Km^2	1 ζώο / 15.734 στρ	3.764	0,057	1 ζώο / 17,5 κυνηγ
Ν. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	2.636	208	0,078 / Km^2	1 ζώο / 12.673 στρ	3.938	0,052	1 ζώο / 19 κυνηγ
Ν. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	2.636	1.346	0,507 / Km^2	1 ζώο / 1.970 στρ	4.836	0,278	1 ζώο / 3,6 κυνηγ

Εάν θέσουμε την Θεσσαλία (14.037 Km^2) ως δειγματοληπτική επιφάνεια και αναγάγουμε τον αριθμό των θηρευμένων αγριόχοιρων αυτής (2.558 ζώα) στην επιφάνεια της ηπειρωτικής Ελλάδας (μαζί με την Πελοπόννησο 246.931 Km^2) τότε εκτιμούμε ότι θηρεύθηκαν στην χώρα μας την κυνηγετική περίοδο 2005-06 20.383 αγριόχοιροι. Ο αριθμός αυτός βέβαια δεν είναι ο πραγματικός αλλά είναι μία εκτίμηση της κάρπωσης του αγριόχοιρου στην Ελλάδα που όμως δεν πρέπει να απέχει πολύ από την πραγματικότητα.

Ίσως σε αρκετούς αυτός ο αριθμός να τους φανεί αρκετά μεγάλος αλλά αν τον συγκρίνουμε με μια άλλη χώρα με παράδοση στην θήρα του αγριόχοιρου όπως η Γερμανία η σύγκριση είναι αποκαλυπτική τόσο ως προς την αναλογία θηρευμένων αγριόχοιρων ανά μονάδα έκτασης όσο και της αναλογίας κάρπωσης ανά κυνηγό:

Εάν κάποτε καταφέρουμε να φτάσουμε την αναλογία κάρπωσης αγριόχοιρου ανά έκταση της Γερμανίας (1 ζώο / 671 στρέμματα) τότε ο αριθμός των θηρευμένων αγριόχοιρων στην χώρα μας θα φθάσει τις 167.202 ζώα ανά έτος.

Η ΚΑΡΠΩΣΗ ΤΩΝ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΩΝ ΣΤΗΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΕΚΤΑΣΗ ΣΕ Km ²	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΥΝΗΓΩΝ	ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΘΗΡΕΥΜΕΝΩΝ ΖΩΩΝ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΖΩΩΝ ΑΝΑ Km ²	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΕΝΟΣ ΖΩΟΥ / ΣΤΡΕΜ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ ΖΩΩΝ ΑΝΑ ΚΥΝΗΓΟ	ΑΝΑΛΟΓΙΑ 1 ΖΩΟΥ ΑΝΑ ΚΥΝΗΓΟΥΣ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	14.037	17.774	2.558 2005-06	0,181 / Km ²	1 ζώο / 5.504 στρ	0,143	1 ζώο / 7 κυνηγούς
ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	112.193	246.931	20.383 2005-06 (εκτίμηση)	0,181 / Km ²	1 ζώο / 5.504 στρ	0,070	1 ζώο / 14 κυνηγούς
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	357.022	339.940	531.887 2001-02	1,489 / Km ²	1 ζώο / 671 στρ	1,564	1 ζώο / 0,6 κυνηγούς

Αν αναλύσουμε τα αποτελέσματα αυτών των τριών κυνηγετικών περιόδων τότε βλέπουμε ότι η συνεχής αύξηση της κυνηγετικής κάρπωσης των αγριόχοιρων γενικά στην Θεσσαλία (με αυξομειώσεις ανά περιοχή) μας δείχνει και ανάλογη αύξηση του πληθυσμού των αγριόχοιρων ιδιαίτερα στην ανατολική Θεσσαλία. Αλλά και στην δυτική Θεσσαλία (Τρίκαλα - Καρδίτσα), παρότι οι αριθμοί των αγριόχοιρων και αναλόγως και της κάρπωσης είναι αισθητά μικρότεροι από την ανατολική Θεσσαλία, έχουμε ανάπτυξη του πληθυσμού των αγριόχοιρων με αποτέλεσμα να υπάρχουν σημαντικοί πληθυσμοί αυτών των ζώων σε περιοχές που τις προηγούμενες δεκαετίες δεν υπήρχαν και που μας δίνουν ικανοποιητική κάρπωση.

Γενικά οι οιωνοί για την θήρα του αγριόχοιρου στην Θεσσαλία είναι ευοίωνοι και ελπίζω να μπορέσουμε να την διαχειριστούμε σωστά ώστε να επαλειφθούν οι προβλέψεις μας.

Επιβράβευση σκύλων μετά τη θήρευση αγριόχοιρου

ΜΕΛΕΤΗ ΤΩΝ ΚΟΡΑΚΟΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα κορακοειδή ανήκουν στην Τάξη των στρουθιομόρφων (Passeriformes) και στην οικογένεια κορακίδες (Corvidae). Η οικογένεια περιλαμβάνει πάρα πολλά είδη που έχουν παγκόσμια εξάπλωση. Στην Ελλάδα έχουν ευρεία κατανομή τα παρακάτω είδη της οικογένειας αυτής: χαβαρόνι (Corvus lugilegus), κόρακας (Corvus corax), μαυροκουρούνα (Corvus corone corone), σταχτοκουρούνα (Corvus corone cornix), κάργα (Corvus monedula), καρακάξα (Pica pica), κίσσα η βαλανιδοφάγος ή κίσσα (Garrulus glandarius), κοκκινοκαλιακούδα (Pyrrhocorax pyrrhocorax) και καρυδοσπάστης (Nucifraga caryocastes).

Τα κύρια μορφολογικά χαρακτηριστικά των περισσότερων ειδών που απαντώνται στην Ελλάδα, είναι: ο σκούρος χρωματισμός του περώματος, η μακριά ουρά, οι μεγάλες φτερούγες και το μακρύ και ισχυρό ράμφος. Τα είδη δεν εμφανίζουν φυλετικό διμορφισμό ως προς το μέγεθος και τον χρωματισμό (τα δύο φύλα είναι όμοια) και έτσι είναι δύσκολη η διάκρισή τους. Η οικογένεια περιλαμβάνει πτηνά μεγάλου και μέσου μεγέθους, από 20 – 60cm. Τα περισσότερα είδη ζουν σε ανοικτές περιοχές, κοντά σε γεωργικές εκτάσεις. Είναι παμφάγα και το διαιτολόγιό τους περιλαμβάνει μεγάλο εύρος ειδών λείας, τόσο φυτικής, όσο και ζωικής προέλευσης. Αυτή η τροφική συμπεριφορά συμβάλλει στην επιβίωσή των ειδών, διότι λόγω του μεγάλου τροφικού φάσματος δεν έχουν κανένα πρόβλημα ως προς τους πόρους διατροφής, που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επι-

Ευστάθιος Η. Τσαχαλίδης,
Αν. Καθηγητής, Δ.Π.Θ.,
Τμ. Δασολογίας και Διαχείρισης
Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων

τυχία της αναπαραγωγής και στην αύξηση του πληθυσμού τους.

Ο πληθυσμός τους είναι πολύ μεγάλος και μάλιστα κατά τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί πάρα πολύ, με αποτέλεσμα ορισμένα από τα είδη της οικογένειας αυτής που έχουν πολύ μεγάλους πληθυσμούς, να θεωρούνται επιβλαβή, διότι προκαλούν σημαντικές ζημιές τόσο στη γεωργία, καταναλώνοντας μεγάλες ποσότητες δημητριακών (σιτάρι, καλαμπόκι, κ.ά), όσο και στην θηραματοπανίδα, διότι τρώνε αυγά και νεοσσούς θηραμάτων. Πριν από λίγα χρόνια ορισμένα είδη της οικογένειας ήταν επικηρυγμένα (καρακάξα, κάργα, σταχτοκουρούνα).

Τα είδη που ζουν ως επί το πλείστον σε χαμηλές περιοχές και κυρίως κοντά σε γεωργικές εκτάσεις, όπως: μαυροκουρούνα, σταχτοκουρούνα, κάργα και καρκαάξα είναι πολύ κοινά είδη, δεν υπόκεινται σε καθεστώς προστασίας και θεωρούνται επιβλαβή λόγω του μεγάλου πληθυσμού και της τροφικής συμπεριφορά τους, ενώ τα είδη: κοκκινοκαλιακούδα, χαβαρόνι και κόρακας, προστατεύονται και δεν επιτρέπεται η θήρευσή τους. Τα υπόλοιπα είδη, όπως: η κίσσα ή κίσσα η βαλανιδοφάγος και καρυδοσπάστης ζουν σε ορεινές περιοχές, οι πληθυσμοί τους είναι μικροί και δεν θεωρούνται επιβλαβή.

Με βάση την βλαπτική συμπεριφορά των ειδών και για να τεκμηριωθεί η βλαπτικότητα τους, το Εργαστήριο Οικολογίας και Διαχείρισης θηραμάτων του Τμήματος Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων, του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, σε συνεργασία με την ΣΤ' Κυνηγετική Ομοσπονδία Μακεδονίας και Θράκης και τους κυνηγετικούς Συλλόγους αυτής, έχει σε εξέλιξη ένα πρόγραμμα ελέγχου και μελέτης της τροφικής συμπεριφοράς των παραπάνω ειδών.

Το πρόγραμμα, είναι διάρκειας τριών (3) ετών, εκ των οποίων τα δύο (2) έτη αφορούν τη συλλογή των υπαίθριων στοιχείων και το υπόλοιπο διάστημα αφορά την επεξεργασία και ανάλυση των βιολογικών δειγμάτων και την σύνταξη του τελικού παραδοτέου.

Η έρευνα θα πραγματοποιηθεί σε περιοχές των νομών της Κεντρικής Μακεδονίας και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, κυρίως σε περιοχές όπου υπάρχει επαρκής πληθυσμός πεδινής πέρδικας (*Perdix perdix*).

Ειδικότερα, θα μελετηθούν, το διαιτολόγιο και η διαχρονική τροφική συμπεριφορά των ειδών. Επίσης, θα γίνει αναγνώριση του φύλου με βάση την επισκόπηση των γονάδων (διάνοιξη θώρακα και αναγνώριση των γονάδων - φύλου), καθόσον τα υπό μελέτη είδη δεν παρουσιάζουν φυλετικό διμορφισμό και στη συνέχεια, θα πραγματοποιηθούν μορφομετρικές μετρήσεις, που αφορούν το βάρος, το ολικό μήκος σώματος, το μήκος ράμφους, ταρσού, κεφαλής (κρανίο+ράμφος) και της πτερούγας.

Έρευνα αυτής της μορφής, επιχειρείται για πρώτη φορά στη χώρα μας και έχει μεγάλο ενδιαφέρον προκειμένου να διαπιστωθεί η επίδραση των ειδών της παραπάνω οικογένειας στην πτηνοπανίδα και ιδιαίτερα στο είδος *Perdix perdix* (πεδινή πέρδικα), που απαντάται σε ικανοποιητικούς πληθυσμούς στην ευρύτερη περιοχή της Θεσσαλονίκης και άλλων νομών (Tsachalidis 2005).

Σχετικές εργασίες με τα υπό μελέτη είδη δεν έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι

σήμερα στη χώρα μας. Μελέτες σχετικές με το διαιτολόγιο και την τροφική συμπεριφορά και τα σωματομετρικά στοιχεία έχουν πραγματοποιηθεί μόνο για το ευρωπαϊκό ορνίθι (Tsachalidis et al. 2004),.

Στο διεθνή χώρο εργασίες, που έχουν σχέση με το διαιτολόγιο και την τροφική συμπεριφορά των υπό μελέτη ειδών της οικογένειας Corvidae, έχουν πραγματοποιηθεί πολύ λίγες (Lockie 1956, Holyoak 1968, Birkhead 1991, Madge Soler et al 1993 and Hilary 1994,). Επίσης, σχετικές με τις μορφομετρικές μετρήσεις και το φυλετικό διμορφισμό είναι οι εργασίες που πραγματοποίησαν οι (Koljberg and Van Eerden 1985, Bedart et al. 1995, Glahn and Mc Coy 1995, Gruicking et al. 2004, Lo Valvo 2001, Albertsen et al. 2002, Wysocki 2002, Genovart et al. 2003).

Η συλλογή των υπαίθριων στοιχείων θα πραγματοποιηθεί με εθελοντική προσφορά κυνηγών, μελών των Κυνηγετικών Συλλόγων της ΣΤ' Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας και Θράκης. Η θήρευση των ειδών θα πραγματοποιηθεί σε όλη τη διάρκεια των ετών 2005 και 2006, με βάση ειδικής άδειας θήρευσης του Υπουργείου Γεωργίας και Τροφίμων. Τα αποτελέσματα ενδιαφέρουν άμεσα και το Υπουργείο.

Για τη λήψη των στοιχείων της τροφικής συμπεριφοράς, θα καταγραφούν σε ειδικό φύλλο, η περιοχή θήρευσης, η ημερομηνία, η ώρα, οι καιρικές συνθήκες και το ενδιαίτημα των θηρευομένων ειδών. Το κάθε δείγμα (πτηνό) θα είναι εφοδιασμένο με πληροφορίες σχετικές με την ημερομηνία, τον τόπο συλλογής καθώς και με σύντομα σχόλια, απαραίτητα για την περιγραφή και αξιολόγηση του ενδιαίτηματος.

Καρακάξα - Pica pica

Από κάθε δείγμα θα αφαιρεθεί το στομάχι το οποίο θα αριθμηθεί. Τα βιολογικά δείγματα θα τοποθετηθούν στην κατάψυξη (-20°C) για περαιτέρω ανάλυση. Για την έρευνα αυτή εκτιμάται ότι κατά μήνα θα απαιτηθούν τουλάχιστον 25 στομάχια για κάθε είδος και συνολικά και για τα τέσσερα (4) είδη, σε ετήσια βάση, 1200 δείγματα και με την ολοκλήρωση του Προγράμματος 2400 δείγματα.

Τα βιολογικά δείγματα με την επίβλεψη του υπεύθυνου Καθηγητή θα τα επεξεργασθούν Φοιτητές του Τμήματος Δασολογίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων του Δ.Π.Θ. Αυτό αποτελεί μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας του Τμήματος (Σεμιναριακές ή Πτυχιακές εργασίες). Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων θα γίνει με βάση την απόλυτη και σχετική συχνότητα εμφάνισης των ειδών της τροφής που βρέθηκαν στα στομάχια των ειδών.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να μελετηθεί η σύνθεση του διαιτολογίου και η διαχρονική τροφική συμπεριφορά των προς μελέτη ειδών της οικογένειας *Corvidae* σε περιοχές των νομών της κεντρικής Μακεδονίας. Από τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής θα διαπιστωθεί κατά πόσο τα είδη αυτά επιδρούν στην πτηνοπανίδα και ειδικότερα στην πεδινή πέρδικα. Επίσης από την επεξεργασία των σωματομετρικών στοιχείων και σε συνδυασμό με την αναγνώριση του φύλου, θα διερευνηθεί κατά πόσο είναι δυνατόν να υπάρχει σχέση μεταξύ αυτών και να εξαχθεί η σχετική καμπύλη (εξίσωση). Επίσης, θα διερευνηθεί κατά πόσο τα αποτελέσματα των μορφομετρικών μετρήσεων είναι δυνατόν να συμβάλλουν στον προσδιορισμό του φύλου.

Έρευνες αυτής της μορφής αποτελούν σημαντικό εργαλείο διαχείρισης διότι με βάση τα αποτελέσματα θα προταθούν διαχειριστικά μέτρα που θα συμβάλλουν στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και στην προστασία και αύξηση των πληθυσμών διαφόρων θηραμάτων και γενικότερα της πανίδας.

**ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΦΑΣΙΑΝΟΥ
ΣΤΗ ΝΟΤΙΑ ΝΤΑΚΟΤΑ
ΤΩΝ ΗΠΑ:
ΟΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΗΡΑΣ,
ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΚΩΝ**

Στις Ηνωμένες Πολιτείες οι φασιανοί και η θήρα τους είναι συνώνυμα με την πολιτεία της Νότιας Ντακότας (N.N.). Καμία άλλη πολιτεία δεν μπορεί να συγκριθεί με τη N.N. στο κυνήγι του φασιανού. Ποιοι είναι οι λόγοι λοιπόν που ο φασιανός πάει τόσο καλά στην πολιτεία αυτή;

Η απάντηση βρίσκεται στην ύπαρξη υψηλών πληθυσμών φασιανού λόγω ... του ενδιατήματος, του ενδιατήματος και του ενδιατήματος. Ίσως φαίνεται πλεονασμός, υπάρχουν όμως τρεις επιμέρους προϋποθέσεις του ενδιατήματος (βιότοπος) όπου πρέπει να ικανοποιούνται για την ύπαρξη υψηλών πληθυσμών. Αυτοί είναι το κατάλληλο ενδιαίτημα:

- για την αναπαραγωγή
- για την αποφυγή των αρπάγων
- για την επιβίωση τον χειμώνα

Όσο περισσότερες θέσεις ικανοποιούν τις ανωτέρω προϋποθέσεις τόσο μεγαλύτερος θα είναι και ο πληθυσμός του φασιανού.

Μια άλλη παράμετρος που επιδρά στον πληθυσμό είναι ο καιρός. Ο καιρός προκαλεί συνήθως ετήσιες διακυμάνσεις στον αριθμό των φασιανών.

Συχνά το Τμήμα Θήρας, Αλιείας και Πάρκων (Τ.Θ.Α.Π.) δέχεται ερωτήσεις ή προτάσεις για τη διαχείριση του φασιανού. Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι απαντήσεις σε μερικές κοινές ερωτήσεις

Ποιος είναι ο λόγος που το Τ.Θ.Α.Π. δεν απελευθερώνει φασιανούς για την αύξηση των πληθυσμών του φασιανού;

Επιμέλεια:

Χρήστος Κ. Σώκος
Δασολόγος-Θηραματολόγος
Επιστημονικός Συνεργάτης
ΚΟΜΑΘ

Η απελευθέρωση εκτρεφόμενων φασιανών αποτελεί ένα κοινό αίτημα των κυνηγών οι οποίοι στις εξορμήσεις τους έχουν συνήθως μικρή κυνηγετική επιτυχία. Το σκεπτικό των κυνηγών αυτών είναι απλό: τοποθέτησε περισσότερα στον κυνηγότοπο και θα έχεις περισσότερα να θηρεύσεις.

Στο παρελθόν το Τ.Θ.Α.Π. είχε χρηματοδοτήσει απελευθερώσεις φασιανών, χρηματοδότησε επίσης έρευνες αξιολόγησης τους. Όλες οι έρευνες κατέληξαν στο ίδιο συμπέρασμα. Οι φασιανοί που μεγάλωσαν στα εκτροφεία, δεν γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν το ενδιαίτημα και να αποφεύγουν τους άρπαγες και συνεπώς έχουν πολύ μικρή επιβίωση.

Οι φασιανοί στη Ν.Ν. δεν υπήρχαν. Οι απελευθερώσεις λοιπόν δεν ήταν επιτυχείς κατά το παρελθόν;

Οι απελευθερώσεις δεν έχουν 100% αποτυχία. Μερικοί εκτρεφόμενοι φασιανοί είναι πιθανόν να επιβίωσαν από απελευθερώσεις που πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν. Εντούτοις, είναι επίσης πιθανό οι αρχικές απελευθερώσεις να έγιναν από άγρια πτηνά που μεταφέρθηκαν από άλλες περιοχές. Ανεξάρτητα από την καταγωγή των πτηνών, οι φασιανοί τώρα εξαπλώνονται σε ένα μεγάλο μέρος της έκτασης της Ν.Ν., οπουδήποτε υπάρχει κατάλληλο ενδιαίτημα.

Εάν οι απελευθερώσεις εκτρεφόμενων φασιανών δεν έχουν κάποιο θετικό αποτέλεσμα, γιατί τότε οι επιχειρήσεις των ελεγχόμενων κυνηγετικών περιοχών εφαρμόζουν το μέτρο αυτό;

Οι εκτρεφόμενοι φασιανοί μπορούν να επιβιώσουν για μικρό χρονικό διάστημα. Για να έχουν κέρδος λοιπόν οι επιχειρήσεις αυτές, φροντίζουν ώστε η κάρπωση των πτηνών να γίνει μέσα σε λίγες ημέρες μετά την απελευθέρωση.

Αποψη του Τ.Θ.Α.Π. είναι πως οι κυνηγοί της Ν.Ν. δεν διατίθενται να πληρώσουν το κόστος της κάρπωσης απελευθερωμένων φασιανών. Ο λόγος είναι απλός, στη Ν.Ν. υπάρχουν κατάλληλα ενδιαίτηματα και γίνεται διαχείριση ώστε να υπάρχει άγριος πληθυσμός.

Σε περίπτωση που σκοπός είναι η αύξηση του πληθυσμού, γιατί δεν απαγορεύεται η θήρα του φασιανού;

Ο πληθυσμός του φασιανού πρέπει να προσεγγίζεται σαν μια ετήσια καλλιέργεια, όπως για παράδειγμα είναι το σιτάρι. Τα περισσότερα από τα πτηνά που θηρεύονται το φθινόπωρο, αντικαθίστανται την άνοιξη και το καλοκαίρι.

Επιπρόσθετα, ο φασιανός είναι το μοναδικό είδος μεταξύ των φασιανοειδών,

όπου εύκολα διακρίνεται το αρσενικό από το θηλυκό και όπου λίγα μόνο αρσενικά είναι αρκετά για να εξασφαλίσουν την επιτυχή αναπαραγωγική προσπάθεια αρκετών θηλυκών. Είναι έτσι δυνατή η θήρευση των αρσενικών, χωρίς να προκαλείται κάποιο πρόβλημα στον πληθυσμό. Οι έρευνες του Τ.Θ.Α.Π. δείχνουν πως η αναλογία των δύο φύλων μετά την κυνηγετική περίοδο ήταν τέτοια που ποτέ δεν υπήρξε έλλειψη από αρσενικά. Η απαγόρευση λοιπόν του κυνηγιού του αρσενικού φασιανού δεν έχει κανένα θετικό αποτέλεσμα.

Πως διαχειρίζεται το Τ.Θ.Α.Π. τους φασιανούς;

Η διαχείριση του Τ.Θ.Α.Π. έγκειται σε δύο επίπεδα, και τα δύο έχουν άμεση σχέση με το ενδιαίτημα.

Στο πρώτο επίπεδο χρηματοδοτείται από το Τ.Θ.Α.Π. η βελτίωση του ενδιαίτηματος τόσο σε δημόσιες όσο και σε ιδιωτικές εκτάσεις, στις τελευταίες κατόπιν παροχής κινήτρων στους γεωργούς. Η βελτίωση του ενδιαίτηματος αναφέρεται κυρίως σε καλλιέργειες ποωδών φυτών.

Στο δεύτερο επίπεδο το Τ.Θ.Α.Π. συνεργάζεται με τις γεωργικές υπηρεσίες φροντίζοντας να εκμεταλλευτεί κάθε ευκαιρία που αναφέρεται στα αγρο-περιβαλλοντικά μέτρα. Από τα προγράμματα αυτά το Τ.Θ.Α.Π. εξοικονομεί κάθε έτος 500.000\$ για την εγκατάσταση κατάλληλων καλλιεργειών σε ιδιωτικές εκτάσεις.

Σημείωση: Ας ελπίσουμε σύντομα και στην Ελλάδα να ξεκινήσει η εφαρμογή ολοκληρωμένων προγραμμάτων διαχείρισης του φασιανού. Άλλωστε, τα χρήματα υπάρχουν και διατίθενται στην τεχνητή εκτροφή υβριδίων, όταν την ίδια στιγμή η Ελλάδα αποτελεί τη μοναδική Ευρωπαϊκή χώρα όπου συνεχίζει να υπάρχει γηγενής πληθυσμός κολχικού φασιανού στο Δέλτα του Νέστου.

Μετά από πετυχημένο κυνήγι στη Ν. Ντακότα
των Η.Π.Α.

**Η διάσωση
των τελευταίων
σκανδιναβικών
νανόκηνων -
μια κοινή ευθύνη
μεταξύ της Ελλάδας
και της Νορβηγίας**

**Tomas Aarvak
& Ingar J. Øien**
Επιμέλεια:
Χρήστος Κ. Σώκος

Σήμερα, η νανόκηνα (*Anser erythropus*) απειλείται με εξαφάνιση περισσότερο από ποτέ άλλοτε. Η πιο πρόσφατη ανασκόπηση της κατάστασης των πληθυσμών της νανόκηνας, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η γρήγορη μείωση των πληθυσμών της συνεχίζεται ακόμα. Σύμφωνα με το BirdLife International το είδος ανήκει στην κατηγορία των παγκοσμίως απειλούμενων (*globally threatened*).

Δηλαδή, αναμένεται να εξαφανιστεί το είδος, εάν η αρνητική τάση συνεχιστεί. Ο παγκόσμιος πληθυσμός των νανόκηνων έχει διαιρεθεί παραδοσιακά σε τρεις αναπαραγόμενους πληθυσμούς: τον Σκανδιναβικό, τον Κεντρικής και Ανατολικής Ρωσίας.

Στη Σκανδιναβία (Νορβηγία, Σουηδία και Φινλανδία), ο πληθυσμός υπολογίστηκε πως ανέρχονταν σε περισσότερα από 10.000 πτηνά στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Από τη δεκαετία του '50 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '80, ο πληθυσμός μειώθηκε κατά 90-95% και οι περιοχές αναπαραγωγής κατά 50% τουλάχιστον. Στην περίοδο 1980-2005 η πτώση συνεχίστηκε, και αυτή τη στιγμή ο πληθυσμός αντιπροσωπεύεται μόνο από 20-30 αναπαραγόμενα ζευγάρια.

Το 1987, η Νορβηγική Ορνιθολογική Εταιρεία (NOF), ξεκίνησε ένα πρόγραμμα για τη διάσωση της νανόκηνας, δεδομένου ότι το μόνο γνωστό γεγονός για το είδος ήταν πως είχε γίνει πολύ σπάνιο. Τα πρώτα έτη πραγματοποιήθηκε χαρτογράφηση των περιοχών που χρησιμοποιεί το είδος, καθώς

επίσης και έρευνες για την πληθυσμιακή μείωση στη Νορβηγία. Αυτές οι έρευνες έδειξαν ότι οι κύριες αιτίες μείωσης έπρεπε να αναζητηθούν κατά μήκος των διαδρομών μετανάστευσης και στις περιοχές διαχείμασης. Το κύριο πρόβλημα ήταν ότι οι περιοχές στάθμευσης και διαχείμασης ήταν ουσιαστικά άγνωστοι. Το 1993 η NOF (σε συνεργασία με το WWF-Φινλανδίας και το Νορβηγικό Ινστιτούτο για την Έρευνα της Φύσης) άρχισε ένα πρόγραμμα για τον εντοπισμό των μεταναστευτικών διαδρομών με την υιοθέτηση της νέας τεχνολογίας των μικροσκοπικών δορυφορικών συσκευών.

Ο απώτερος στόχος αυτού του προγράμματος ήταν να ανατραπεί η αρνητική τάση των πληθυσμών μέσω της εφαρμογής των διαχειριστικών σχεδίων. Αυτό θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μόνο μέσω μιας κοινής προσπάθειας από τις χώρες που διαχειρίζονται τους πληθυσμούς αναπαραγωγής (Ρωσία, Νορβηγία και Φινλανδία), και των χωρών που διαχειρίζονται τους πληθυσμούς στάθμευσης και διαχείμασης (Γερμανία, Πολωνία, Λετονία, Λιθουανία, Εσθονία, Ουγγαρία, Ελλάδα, Ρουμανία, Βουλγαρία, Ουκρανία, Λευκορωσία, Καζακστάν, Αζερμπαϊτζάν και Κίνα). Το 1995 τέσσερις νανόχηνες πιάστηκαν στο Finnmark της Νορβηγίας, και εξοπλίστηκαν με χρωματισμένα δαχτυλίδια και δορυφορικούς πομπούς. Μετά την πτερόρροια, όλα τα άτομα επέστρεψαν στην περιοχή στάθμευσης στα έλη Valdak, όπου πέρασαν περίπου δύο εβδομάδες προτού να πετάξουν όλα στη χερσόνησο Kanin της Βορειοδυτικής Ρωσίας. Από εδώ τα άτομα χωρίστηκαν σε δύο ομάδες και ακολούθησαν χωριστές διαδρομές. Δύο άτομα ακολούθησαν μια νοτιοδυτική διαδρομή στην Ανατολική Γερμανία, όπου ένα άτομο εξαφανίστηκε (πιθανώς πυροβολήθηκε). Η άλλη νανόχηνη πήγε στην Ουγγαρία και έπειτα στην Ελλάδα, στην Κερκίνη και κατέληξε τελικά στο δέλτα του Έβρου (Lorentsen et al. 1998). Αυτό το άτομο παρατηρήθηκε την επόμενη άνοιξη και το φθινόπωρο στο Finnmark. Οι άλλες δύο νανόχηνες πήγαν ανατολικά προς τη χερσόνησο Kanin, και ένα πουλί πυροβολήθηκε στη δυτική πλευρά των Ουραλίων. Το τελευταίο άτομο εξαφανίστηκε στην κοιλάδα Ob στην ανατολική πλευρά των Ουραλίων. Στη Φινλανδία επίσης, το WWF-Φινλανδίας είχε πιάσει μια αρσενική νανόχηνη και της τοποθέτησε πομπό. Αυτό το άτομο πήγε στη χερσόνησο Kanin. Από εκεί ακολούθησε την ανατολική διαδρομή και πήγε στο βόρειο Καζακστάν (περιοχή Kustanay) όπου και εξαφανίστηκε. Δύο άλλες νανόχηνες αναφέρθηκε πως πυροβολήθηκαν στην ίδια περιοχή. Από την έρευνα με τους πομπούς, προσδιορίστηκαν οι δύο μεταναστευτικοί διάδρομοι. Αργότερα, το 2004-2005, η ανατολική διαδρομή βρέθηκε τελικά πως καταλήγει στη Μεσοποταμία, στο Ιράκ. Με βάση τα αποτελέσματα αυτά, το WWF-Φινλανδίας φρόντισε για την ίδρυση μιας προστατευόμενης περιοχής στη χερσόνησο Kanin.

Το 1997, η Νορβηγική Ορνιθολογική Εταιρεία κατόρθωσε να πιάσει και να τοποθετήσει πομπούς σε τρεις νανόχηνες στα έλη Valdak, κατά τη διάρκεια της εαρινής στάθμευσης. Κανένα από αυτά τα άτομα δεν αναπαρήχθησαν εκείνο το έτος, και τα τρία άφησαν το Finnmark από τα τέλη του Ιουνίου και μετανάστευσαν ανατολικά. Δύο πουλιά χρησιμοποίησαν τη χερσόνησο Kanin, ενώ ένα άτομο πήγε ανατολικότερα, - στο νησί Kolgujev. Ένα από τα πουλιά που στάθμευσε στη

χερσόνησο Kanin συνέχισε στον ποταμό Pyasina στη χερσόνησο Taimyr, από όπου ο πομπός σταμάτησε να εκπέμπει. Η νοτιοδυτική μεταναστευτική διαδρομή του σκανδιναβικού πληθυσμού φαίνεται πως έχει προσδιοριστεί ικανοποιητικά. Ο πληθυσμός αυτός παρακολουθείται εντατικά όχι μόνο στα έλη Valdaκ στη βόρεια Νορβηγία, αλλά και κατά μήκος της μεταναστευτικής διαδρομής στη Φινλανδία, Εσθονία, Ουγγαρία και στη λίμνη Κερκίνη και το δέλτα του Έβρου στην Ελλάδα. Κατά τη διάρκεια των πρώτων ημερών του Ιανουαρίου 2004, 52 μικρότερες λευκομέτωπες χήνες παρατηρήθηκαν στον αλμυρόβαλτο της λιμνοθάλασσας Δράνα στο δέλτα του Έβρου. Το κοπάδι, που περιελάμβανε και ενήλικα και ανώριμα πουλιά, συνδέθηκε με τα κοπάδια των ασπρομετωπώνων (*Anser albifrons*) και των κοκκινολαιμόχηνων (*Branta ruficollis*).

Πρόσφατα, το χειμώνα 2005-2006, η υψηλότερη καταμέτρηση νανόχηνων στο δέλτα Έβρου ήταν 40 πουλιά, αποδεικνύοντας ότι το δέλτα Έβρου είναι η σημαντικότερη περιοχή διαχείμασης για τις σκανδιναβικές νανόχηνες. Το δέλτα του Έβρου είναι επίσης μια από τις τελευταίες περιοχές στην Ευρώπη όπου οι αρκτικές χήνες τρέφονται σχεδόν αποκλειστικά σε φυσικά ενδιατήματα. Είναι μια μοναδική περιοχή σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Μπορεί πλέον να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η διατήρηση του ευρωπαϊκού πληθυσμού της νανόχηνας, επηρεάζεται ιδιαίτερα από τις συνθήκες διαχείρισης που επικρατούν στο δέλτα του Έβρου, και ιδιαίτερα στη λιμνοθάλασσα Δράνα και τα γειτονικά έλη. Οι προσπάθειες που πραγματοποιούνται την περίοδο αυτή για την αποκατάσταση της Δράνας είναι επομένως εξαιρετικά σημαντικές. Η οικολογία διατροφής των χήνων είναι υπό έρευνα, και αναμένεται ότι τα αποτελέσματα θα βοηθήσουν στη διαχείριση των αλμυρόβαλτων και στη λύση των προβλημάτων της ανεπάρκειας τροφής. Από το χειμώνα του 2003, επιτράπηκε πάλι η θήρευση των ασπρομετωπόχηνων στην Ελλάδα, κάτι το οποίο θα μπορούσε να αποτελεί απειλή για τον πολύ μικρό πληθυσμό των νανόχηνων. Εντούτοις, το βασικό ζήτημα είναι η αυστηρή εφαρμογή των καταφυγίων. Η συμβολή του Δασαρχείου Αλεξανδρούπολης και η ευαισθητοποίηση του κάθε κυνηγού στη βόρεια Ελλάδα, είναι απολύτως απαραίτητες για να διατηρηθεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας αυτού του σοβαρά απειλούμενου είδους.

Το ενδιαίτημα που χρησιμοποιούν οι νανόχηνες είναι ουσιαστικά φυσικό. Τρέφονται στην αλοφυτική βλάστηση της λιμνοθάλασσας Δράνα, η οποία υπόκειται αυτήν την περίοδο σε έργα αποκατάστασης. Τα έργα πραγματοποιούνται στα πλαίσια ενός χρηματοδοτούμενου προγράμματος LIFE της ΕΕ.

Περισσότερες πληροφορίες για αυτήν την εργασία μπορούν να βρεθούν στους δικτυακούς τόπους:

<http://www.wwf.l/lwfg>, <http://www.piskulka.net/index.htm>

Βιβλιογραφία

- Aarvak, T. & Timonen, S. 2004 (eds). Fennoscandian Lesser White-fronted Goose conservation project. Report 2001-2003. - WWF Finland Report No 20 & Norwegian Ornithological Society, NOF report no. 1-2004. 65 pp.
- Lorentsen, S.-H., Øien, I.J., Aarvak, T. 1998. Migration of Fennoscandian Lesser White-fronted Geese *Anser erythropus* mapped by satellite telemetry. *Biological Conservation* 84:47-52.
- Morozov, V.V. & Aarvak, T. 2004. Wintering of lesser white-fronted geese breeding in the Polar Urals. *Casarca* 10:156-162.
- Øien, I.J., Aarvak, T. & Morozov, V.V. 2005. A wild goose chase across Central Asia to the Middle East. *World Birdwatch* June 2005 27.2: 24-26.

**Τροφικές προτιμήσεις
του Ευρωπαϊκού λαγού
(Lepus europaeus)
σε περιοχή των
Αγράφων πάνω
από τα δασοόρια
το καλοκαίρι**

Ηλίας Καρμύρης

*Α.Π.Θ., Τμ. Δασολογίας και Φυσιικού
Περιβάλλοντος,*

Εργαστήριο Δασικών Βοσκοτόπων

Ζωή Κούκουρα

*Α.Π.Θ., Τμ. Δασολογίας και Φυσιικού
Περιβάλλοντος,*

Εργαστήριο Δασικών Βοσκοτόπων

Γεώργιος Χριστοδούλου

*Κυνηγετική Ομοσπονδία Θεσσαλίας
και Νήσων Σποράδων*

Ε. Καρμύρης

ΤΕΙ Λάρισας,

Τμ. Δασοπονίας Καρδίτσας

Σκοπός

Σκοπός της εργασίας είναι η εκτίμηση των τροφικών προτιμήσεων των λαγών το καλοκαίρι, στην προαναφερθείσα περιοχή, με τη μέθοδο της μικροϊστολογικής ανάλυσης κοπράνων.

Το πρόβλημα

Ο λαγός συνήθως αποφεύγει τις αλπικές και υπο-αλπικές λιβαδικές εκτάσεις προτιμώντας να διαβιεί σε χαμηλότερες υψομετρικά περιοχές, αλλά υπάρχουν και εξαιρέσεις. Στις λιβαδικές εκτάσεις της κοινότητας Πετρίλου στα Άγραφα (κεντρική Πίνδος) που βρίσκονται πάνω από τα δασοόρια πολλοί κυνηγοί ασκούν επί πολλά έτη τη θήρα του λαγού. Η ορθολογική διαχείριση των πληθυσμών του λαγού και κατά επέκταση των λιβαδικών οικοσυστημάτων προϋποθέτει τη γνώση των τροφικών προτιμήσεων των φυτοφάγων ειδών που εκμεταλλεύονται τις λιβαδικές εκτάσεις. Στη διεθνή βιβλιογραφία δεν υπάρχουν πληροφορίες σχετικές με τις τροφικές προτιμήσεις του λαγού σε λιβαδικά οικοσυστήματα πάνω από τα δασοόρια.

Περιοχή έρευνας

Την περιοχή έρευνας αποτελούν οι λιβαδικές εκτάσεις της κοινότητας Πετρίλου, στην περιοχή Αργιθέας του Νομού Καρδίτσας, ανάμεσα στις κορυφές “Κουτσουβάκια” και “Βουτσικάκη”. Η υψομετρική τους θέση κυμαίνεται από 1600 ως 2050 m, συνολικής έκτασης 800 περίπου εκταρίων και αποτελούν ενιαίο κοινό βοσκοτόπο γαλαδων, προβάτων και γιδιών τους θερινούς μήνες επί σειρά ετών.

Σύνθεση βλάστησης

Τον Ιούλιο του 2004 καταγράφηκε η σύνθεση της βλάστησης με τη μέθοδο της γραμμής και του σημείου. Η καταγραφή της βλάστησης έγινε με την τοποθέτηση μετροταινίας 25 m σε περιοχές που υπήρχε διαφοροποίηση της σύνθεσης της βλάστησης. Συνολικά πάρθηκαν έξι μετροταινίες που κάλυπταν όλο το υψομετρικό εύρος της περιοχής μελέτης..

Εκτίμηση διαίτας

Η εκτίμηση της διαίτας των λαγών βασίστηκε σε σχέδια αναφοράς που έγιναν για τα σημαντικότερα

ΤΡΟΦΙΚΕΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΛΑΓΟΥ

φυτικά είδη που υπήρχαν στην περιοχή έρευνας. Ο υπολογισμός των τροφικών συνηθειών σε ξηρό βάρος (%) ακολούθησε τη μέθοδο των Holechek και Gross (1982, J. Range Manage. 35:721-723). Για την εκτίμηση της προτίμησης των λαγών για συγκεκριμένα φυτικά είδη σε σχέση με τη διαθεσιμότητά τους χρησιμοποιήθηκε ο δείκτης προτίμησης Bi (Standardized selection index).

Πίνακας 1. Δείκτης τροφικής προτίμησης του λαγού στην περιοχή έρευνας το καλοκαίρι του 2004

Φυτικό είδος	Σύνθεση τροφής λαγού (%)	Σύνθεση βλάστησης (%)	Δείκτης τροφικής προτίμησης ¹ (Bi)
Αγρωστώδη			
<i>Festuca valesiaca</i>	30	20,2	0,045
<i>Lolium perenne</i>	7	1,6	0,133
<i>Phleum montanum</i>	6	2,5	0,073
<i>Poa bulbosa</i>	6	2,1	0,087
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	5	1,8	0,084
<i>Cynosurus spp.</i>	3	1,0	0,091
<i>Trisetum flavescens</i>	2	0,7	0,087
<i>Bromus spp.</i>	2	1,4	0,043
<i>Dactylis glomerata</i>	2	1,8	0,034
<i>Avena sp.</i>	1	0,4	0,076
<i>Brachypodium sylvaticum</i>	1	0,4	0,076
<i>Agrostis alba</i>	1	0,4	0,076
Άδιευκρίνιστα αγρωστώδη	6		
Σύνολο αγρωστωδών	72		
Πλατύφυλλα			
<i>Plantago spp.</i>	4	6,3	0,019
<i>Rumex acetosella</i>	2	4,9	0,012
<i>Trifolium spp.</i>	2	26,3	0,002
<i>Hieracium hooppeanum</i>	1	8,4	0,004
<i>Lotus corniculatus</i>	1	3,8	0,008
<i>Euphorbia spp.</i>	1	1,2	0,025
<i>Achillea millefolia</i>	1	6,4	0,005
<i>Teucrium spp.</i>	1	1,7	0,018
Άδιευκρίνιστα πλατύφυλλα	7		
Σύνολο πλατυφύλλων	20		
Καρποί	8		

(1 Δείκτης τροφικής προτίμησης πάνω από 0.05 υποδεικνύει προτίμηση)

Αποτελέσματα

Τα αγρωστώδη φυτικά είδη (Πίνακας 1) αποτέλεσαν την κύρια τροφή του λαγού το καλοκαίρι του 2004 (72% του συνόλου της καταναλωθείσας τροφής). Το *Lolium perenne* είχε το μεγαλύτερο δείκτη τροφικής προτίμησης από όλα τα άλλα φυτικά είδη που αναγνωρίστηκαν στα κόπρανα των λαγών. Η *Festuca valesiaca* παρόλο που ήταν το κυρίαρχο είδος στη σύνθεση της δίαιτας του λαγού (30%) δεν ανήκει στα προτιμώμενα είδη ($B_i = 0.045$). Τα υπόλοιπα αγρωστώδη, εκτός της *Dactylis glomerata* και των ειδών του γένους *Bromus*, επιλέχθηκαν ως τροφή από το λαγό σε μεγαλύτερα ποσοστά από ότι αναμενόταν σε σχέση με τη διαθεσιμότητά τους.

Αντίθετα, τα πλατύφυλλα ποώδη φυτά φαίνεται ότι συμμετείχαν με σαφώς μικρότερο ποσοστό στη σύνθεση της δίαιτας του λαγού (20%), ενώ κανένα από τα αναγνωρισμένα είδη δεν χρησιμοποιήθηκε ως τροφή σε ποσοστά μεγαλύτερα από τα αναμενόμενα. Ένα μικρό ποσοστό της τροφής του λαγού το καλοκαίρι (8%) φαίνεται ότι αποτελούν οι σπόροι των ποωδών φυτών (αγρωστωδών και πλατύφυλλων).

Συμπεράσματα

- Τα αγρωστώδη φυτικά είδη με ποσοστό συμμετοχής 72% αποτέλεσαν την κύρια τροφή του λαγού στην περιοχή έρευνας το καλοκαίρι.
- Το *Lolium perenne* ήταν το πιο επιθυμητό φυτικό είδος για το λαγό από όλα τα φυτικά είδη που αναγνωρίστηκαν με δείκτη προτίμησης $B_i = 0.133$.
- Η τροφή του λαγού κατά κύριο λόγο εξαρτιόταν από τη διαθεσιμότητα της τροφής στην περιοχή έρευνας, αφού το σύνολο των φυτικών ειδών με τα οποία ο λαγός επέλεξε να τραφεί συμμετείχαν με ποσοστό 93.3% στη σύνθεση της βλάστησης.

Αναγνώριση βοήθειας

Η έρευνα αυτή έγινε στο πλαίσιο του χρηματοδοτούμενου από την Κυνηγετική Ομοσπονδία Θεσσαλίας και Νήσων Σποράδων ερευνητικού προγράμματος 'Μελέτη των βιότοπων του λαγού και της ορεινής πέρδικας για τη διαχείριση των πληθυσμών τους'. Ευχαριστίες εκφράζονται σε όλους όσους συνέβαλαν στην υλοποίηση της παρούσας έρευνας και ιδιαίτερα στο Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας, στον Κυνηγετικό Σύλλογο Μουζακίου και στους θηροφύλακες της περιοχής.

Εικόνα 1. Γενική άποψη της περιοχής μελέτης των Αγροάφων

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΑΓΟΥ, ΖΑΡΚΑΔΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΥ ΣΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ

ΛΑΓΟΣ

Ο λαγός είναι τυπικά είδος των ανοιχτών ενδιαιτημάτων και ειδικά των αγροοικοσυστημάτων (Ruehe 1999). Στην Ελλάδα το είδος απαντάται κυρίως σε ποολίβαδα και θαμνολίβαδα ή δάση, απαραίτητα με ύπαρξη διακένων (Sfougaris et al. 1999, Σφουγγάρης κ.α. 2003). Στις καλλιεργούμενες εκτάσεις έχει εξαιρετικά περιορισμένη παρουσία ή απουσιάζει παντελώς. Οι πληθυσμοί του λαγού μειώνονται συνεχώς στη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες (Tapper and Parsons 1984, Tapper 1992, Marboutin and Peroux 1995, Edwards et al. 2000) και οι προσπάθειες για αντιστροφή αυτής της κατάστασης έχουν εστιαστεί, εκτός των άλλων, στη βελτίωση των ενδιαιτημάτων του. Απαραίτητο βήμα πριν από οποιοδήποτε ενέργειες βελτίωσης είναι η ανάλυση του ενδιαιτήματος και ο προσδιορισμός των ειδικών απαιτήσεων που πρέπει να καλυφθούν μέσα από την διαχείριση. Περιοχή έρευνας αποτέλεσε όλη η Ήπειρος, η οποία έχει συνολική έκταση 9.203 Km² και καλύπτει το 6,7% της έκτασης της χώρας. Η πληθυσμιακή πυκνότητα του λαγού μετρήθηκε με τη λήψη δειγματοληπτικών επιφανειών έκτασης 250-3.000 στρεμμάτων η καθεμία, στις οποίες μεταξύ 6:00' και 11:00' π.μ. έγινε προσδιορισμός του αριθμού των λαγών με τη μέθοδο της ολικής απογραφής (Pepin 1986, Meriggi and Alieri 1989, Meriggi and Verri 1990), με τη βοήθεια παρατηρητών και κυνηγετικών σκυλιών για εντοπισμό των λαγών.

Η πληθυσμιακή πυκνότητα του λαγού, όπως προέκυψε από την έρευνα πεδίου, αποτυπώθηκε χαρτογραφικά σε εικόνα δορυφόρου SPOT (Lillesand and Kiefer 1979). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, διαπιστώνεται η παρουσία του λαγού σε όλη σχεδόν την έκταση της Ηπείρου. Το μεγαλύτερο τμήμα της κατανομής του εμπίπτει στη χαμηλότερη κλάση πληθυσμιακής πυκνότητας (κλάση III: < 1,5 λαγοί/Km²). Ωστόσο, ένα σημαντικό τμήμα της Ηπείρου διατηρεί σχετικά καλές πληθυσμιακές πυκνότητες, που ανήκουν στην κλάση II (1,5-2,5 λαγοί/Km²) και στην κλάση I (>2,5 λαγοί/Km²). Ειδικά για την κλά-

Αθανάσιος Σφουγγάρης
Δρ Δασολόγος -
Περιβαλλοντολόγος
Επίκουρος Καθηγητής
Διευθυντής Εργαστηρίου
Διαχείρισης Οικοσυστημάτων
και Βιοποικιλότητας
Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

ση II, φαίνεται ότι αυτή έχει μια καλή διασπορά με τη μορφή “νησίδων” και με ένα κύριο πυρήνα στο βορειοανατολικό τμήμα της περιοχής έρευνας. Τα ενδιαιτήματα με ικανοποιητική πληθυσμιακή πυκνότητα (κλάση I) έχουν επίσης ευρεία διασπορά σε μεγάλο τμήμα της περιοχής έρευνας, με μία μεγάλη συνεχή έκταση στο ανατολικό τμήμα.

Όπως μπορεί να παρατηρηθεί στον παρακάτω πίνακα, οι πυκνότητες του λαγού κυμαίνονταν, ανάλογα με την εποχή και το ενδιαίτημα, από 1,9 άτομα/Km² έως 3,63 λαγούς/Km².

Τύποι ενδιαιτήματος	Μέση πυκνότητα ζαρκαδιού (άτομα/Km ²)		Μέση πυκνότητα αγριοχοίρου (άτομα/Km ²)	
	Φθινόπωρο	Χειμώνας	Φθινόπωρο	Χειμώνας
Δρύς-Θαμνώνας-Διάκενα	1,36	1,88	3,99	2,28
Δρύς-Διάκενα	2,45	1,57	3,94	1,22
Θαμνώνας-Διάκενα	0,14	0,52	3,06	2,08
Μικτό δάσος(κωνοφόρα-πλατύφυλλα)-Διάκενα	4,44	4,82	3,02	1,56
Θαμνώνας-Δάσος-Διάκενα			2,34	5,45
Άλλα ενδιαιτήματα	1,72	1,19	2,20	2,01
Μέσος Όρος	1,82	2,22	3,21	2,44

Πίνακας 1. Πληθυσμιακή πυκνότητα λαγών κατά τύπο ενδιαιτήματος την Άνοιξη και το φθινόπωρο στην Ήπειρο.

Με βάση δεδομένα άλλων χωρών (Πίνακας 2) προκύπτει ότι οι πληθυσμοί του λαγού σ' αυτές βρίσκονται σε ικανοποιητικά έως υψηλά επίπεδα, όπως 23-71 λαγοί /Km² (Pepin 1987) σε περιοχή της Γαλλίας και 38-53 λαγοί/Km² σε περιοχή της Β. Ιταλίας (Meriggi and Verri 1990). Στη Βρετανία οι μεγαλύτερες πυκνότητες συναντώνται το φθινόπωρο σε καλλιέργειες σιτηρών, σε λιβάδια και στις παρυφές τους, οι οποίες κυμαίνονται ανάλογα το ενδιαίτημα από 10 έως 15 άτομα/Km², ενώ σε καλλιέργειες οι μέσες πυκνότητες είναι 14,4 λαγοί/Km², σε λιβάδια 9,8 λαγοί/Km² και στις ορεινές περιοχές 7,2 λαγοί/Km² (Macdonald et al. 1998)

Η ανάλυση και ταξινόμηση του ενδιαιτήματος του λαγού με τη βοήθεια των δορυφορικών εικόνων έδειξε ότι στην Ήπειρο, όπως και στην Κεντρική Ελλάδα (Sfougarris et al. 1999), τα ποολίβαδα και τα δάση και θαμνολίβαδα με αρκετά διάκενα, στα μέσα και υψηλά υψόμετρα (περίπου 500–2.200μ.), αποτελούν τα σημαντικότερα ενδιαιτήματα του λαγού. Επιπλέον τα ποολίβαδα αποτελούν ένα μεγάλο τμήμα της έκτασης της Ηπείρου και λόγω των περιορισμένων ανθρωπίνων δραστηριοτήτων σε αυτά αποτελούν ενδιαίτημα καλής ποιότητας και μειωμένης όχλησης. Σημειώνεται, ότι η πλειονότητα των ενδιαιτημάτων του λαγού στην Ευ-

Χώρα	Πληθυσμιακή πυκνότητα (λαγοί/Km ²)		Πηγή
	Άνοιξη	Φθινόπωρο	
Β. Ιταλία	38,1	52,6	Meriggi and Verri 1990
Κ. Ιταλία		13	Angelici 1999
Γαλλία	22,6 - 34,9	52,2 - 70,9	Pepin 1987
ΒΑ Γαλλία		20-26,9	Marboutin and Peroux 1996
ΒΔ Γαλλία		0,9-4,7	Verheyden 1991
ΒΑ Ισπανία	1,9	8	Telleria and Saez-Royuela 1989
Σερβία		13,3	Selmic 2001
Πολωνία	20,8 - 27,2	24,6 - 31,4	Wasilewski 1991
Πολωνία		8-28	Panek and Kameniarz 1999
Σουηδία	8,7 - 16,3		Frylestam 1976
Β. Γερμανία	11,8	17,4	Ruehe <i>et al.</i> 2001
Αυστρία	82		Hacklander <i>et al.</i> 2001
Ιταλία	11,73		Trocchi <i>et al.</i> 2001

Πίνακας 2. Πληθυσμιακές πυκνότητες του λαγού (άτομα/Km²) σε ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες.

ρώπη αποτελείται από ανοιχτές - καλλιεργούμενες περιοχές. Συνεπώς η Ήπειρος και κατ' επέκταση η Ελλάδα, αποτελεί εξαίρεση αναφορικά με τους τύπους ενδιαιτημάτων που κατά κύριο λόγο προτιμά το είδος.

ΖΑΡΚΑΔΙ ΚΑΙ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΣ

Το ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*) εξαπλώνεται σε ολόκληρη την Ευρώπη, από την Σκανδιναβία και τη Β. Ρωσία στα βόρεια, μέχρι την Ισπανία, Ιταλία και Ελλάδα στα νότια (Danilkin 1996). Το ζαρκάδι στη χώρα μας είχε παλαιότερα μεγαλύτερη εξάπλωση (Sfougaris *et al.* 1999), ενώ σήμερα απαντάται συχνότερα σε μικτά δάση κωνοφόρων-πλατυφύλλων, όπου και εμφανίζει τις μεγαλύτερες πυκνότητες.

Ο αγριόχοιρος (*Sus scrofa*) έχει πολύ ευρεία εξάπλωση και συναντάται σε όλη την Ευρώπη και την Ασία. Είναι το μόνο οπληφόρο της χώρας μας το οποίο έχει επεκτείνει τα τελευταία χρόνια τη φυσική κατανομή του. Απαντάται κυρίως σε θαμνώνες, δάση δρυός και μικτά δάση κωνοφόρων-πλατυφύλλων. Έχει εισαχθεί τελευταία και στην Πελοπόννησο, ενώ παρατηρείται διεύρυνση της εξάπλωσής του στην περιοχή της Στερεάς Ελλάδας.

Για τη συλλογή των δεδομένων πεδίου που αφορούν το ζαρκάδι και τον αγριόχοιρο εφαρμόστηκε η μέθοδος της “σάρωσης περιοχής” (drive census) με τη

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΑΓΟΥ, ΖΑΡΚΑΔΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΥ

βοήθεια παρατηρητών και τη χρήση κυνηγετικών σκύλων σε δειγματοληπτικές επιφάνειες, έκτασης 300-3.200 στρεμμάτων η καθεμία (Cemagref 1984, Telleria and Saez-Royuela 1984, Saez-Royuela and Telleria 1988, Sfougaris et al. 1999, Cicognani et al. 2000, Mattioli et al. 2004).

Οι μετρήσεις πεδίου έδειξαν ότι την περίοδο φθινόπωρο-χειμώνας στην Ήπειρο η πληθυσμιακή πυκνότητα του ζαρκαδιού κυμάνθηκε μεταξύ 0,14 και 4,82 ατόμων/Km² και του αγριόχοιρου μεταξύ 1,22 και 5,45 ατόμων/Km² (Πίνακας 3). Οι υψηλότερες τιμές για το ζαρκάδι καταγράφηκαν σε μικτά δάση (κωνοφόρων-πλατυφύλλων) με ανοίγματα.

Τύπος ενδιαιτήματος	Εποχή	
	Άνοιξη	Φθινόπωρο
	Μέση πυκνότητα (λαγοί /Km ²)	Μέση πυκνότητα (λαγοί /Km ²)
Δάσος - Διάκενα	3,23	2,77
Δάσος-Θαμνώνας	3,24	3,63
Θαμνώνας - Διάκενα	1,96	2,31
Λιβάδι - Θαμνώνας - Καλλιέργεια	2,49	1,9
Μέσος όρος	2,61	2,76

Πίνακας 3. Μέση πυκνότητα ζαρκαδιού και αγριόχοιρου
κατά τύπο ενδιαιτήματος στην Ήπειρο.

Χώρα	Μέγεθος πληθυσμού (χιλ. άτομα)	Ζαρκάδια / Km ² δάσους
Πολωνία	500	5,9
Ρουμανία	290	4,5
π. Τσεχοσλοβακία	290	6,5
π. Γιουγκοσλαβία	350	4,0
Ουγγαρία	220	15,7
Βουλγαρία	120	3,6
π. Δυτ. Γερμανία	1.700	22,8
π. Ανατ. Γερμανία	310	10,3
Αυστρία	1.000	27,1
Δανία	140	26,9
Σουηδία	120	11,6
Σκωτία	300-400	27-36
Ολλανδία	25	7,6

Πίνακας 4. Μέγεθος και πυκνότητες πληθυσμού ζαρκαδιού σε διάφορες ευρωπαϊκές
χώρες (Πηγές: Prior 1995, Danilkin 1996).

Η Ήπειρος διαθέτει καλής ποιότητας ενδιαιτήματα, τόσο για το ζαρκάδι, όσο και για τον αγριόχοιρο. Οι πληθυσμιακές πυκνότητες ζαρκαδιού που υπολογίστηκαν στην Ήπειρο βρίσκονται κοντά στα επίπεδα που έχουν αναφερθεί για κά-

ποιες γειτονικές χώρες, όπως είναι η Βουλγαρία, η F.Y.R.O.M. και η Ρουμανία, αλλά πολύ χαμηλότερες σε σύγκριση με εκείνες άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπως είναι η Αυστρία, η Δανία, η Γερμανία, η Σκωτία και η Ουγγαρία (Πίνακας 4).

Τα πληθυσμιακά επίπεδα του αγριόχοιρου στην Ήπειρο είναι παρόμοια ή ελαφρά χαμηλότερα από τα αντίστοιχα άλλων χωρών (Πίνακας 5), όπως είναι η Γαλλία, η Ρωσία, η Γερμανία, η Πολωνία και οι ΝΑ πολιτείες των ΗΠΑ (Howells and Edwards-Jones 1997). Στην Ευρώπη, οι πυκνότητες του αγριόχοιρου είναι υψηλότερες στα παρθένα δασικά οικοσυστήματα, όπου οι δασοκομικοί χειρισμοί δεν έχουν μειώσει τη φέρουσα ικανότητα των ενδιαιτημάτων (Howells et al. 1997).

Χώρα	Πυκνότητα (άτομα/Km ²)	Τύπος βιοτόπου
Γερμανία	5,6	Προστατευόμενο δάσος
Ρωσία	1,2-1,9	Μικτό δάσος
Πολωνία	2-10	Εθνικό πάρκο
Γαλλία	1-3	Μωσαϊκό βιοτόπων
Πολωνία	5,9	Παρθένο δάσος
Πολωνία	3,5	Παραγωγικό δάσος
Νοτιοανατολικές ΗΠΑ	3,9	Μικτό δάσος
Καλιφόρνια (ΗΠΑ)	5,8	Θερμόβιο δάσος

Πίνακας 5. Πυκνότητες φυσικών και εισαχθέντων πληθυσμών αγριόχοιρου της Ευρώπης και των ΗΠΑ (Πηγή: Howells et al. 1997).

Οι υψηλότερες πυκνότητες ζαρκαδιού καταγράφηκαν σε υψόμετρα μεγαλύτερα των 1000μ., οι οποίες μειώνονταν στα χαμηλότερα υψόμετρα, ενώ οι πυκνότητες του αγριόχοιρου είχαν τις μέγιστες τιμές σε υψόμετρα 0-300 μ. και 501-1750 μ. Την περίοδο την οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα και τα δύο είδη χρησιμοποίησαν κυρίως περιοχές με ανατολική έκθεση και μέση κλίση 11-20 %.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Λαγός

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας έδειξαν ότι τα ποολίβαδα είναι ζωτικής σημασίας ενδιαίτημα για το λαγό στην Ήπειρο και θα πρέπει να ευνοείται η διατήρησή τους σε περιοχές όπου απαιτείται η αύξηση της πληθυσμιακής πυκνότητας του λαγού ή η επέκταση της κατανομής του. Πιθανόν, στις καλλιεργούμενες εκτάσεις η διατήρηση ακαλλιέργητων νησίδων και φυσικών φραχτών θα μπορούσε να συμβάλει στην επανεγκατάσταση του λαγού στο αγροτικό περιβάλλον.

Ζαρκάδι

Ευνοϊκά μέτρα για το ζαρκάδι θα ήταν: η αύξηση των μέτρων φύλαξης, ιδιαίτερα στις περιοχές όπου ταυτόχρονα εξαπλώνεται και ο αγριόχοιρος και ασκείται κυνήγι, η διατήρηση της δασικής εκμετάλλευσης (δασοκομικών χειρισμών - π.χ. καλλιέργεια νεοφυτείας κ.α.) με τη συντήρηση μικρών διακένων μέσα στα δασικά οικοσυστήματα.

Τα διάκενα είτε φυσικά είτε τεχνητά αυξάνουν τη διαθεσιμότητα τροφής για το ζαρκάδι. Γενικά προτείνονται δασοκομικοί χειρισμοί που να επιτρέπουν, ανάλογα με το δασοπονικό είδος, την ανάπτυξη της βλάστησης του υπορόφου. Επίσης, προτείνονται φυτεύσεις θάμνων και δέντρων στα διάκενα ή συντήρηση των ήδη υπαρχόντων με είδη, όπως *Sorbus* sp., *Rosa* sp., *Sambucus* sp., *Rubus* sp., *Prunus* sp., καθώς και σπορές με ψυχανθή.

Αγριόχοιρος

Απαιτείται σχέδιο διαχείρισης-παρακολούθησης του πληθυσμού και επανασχεδιασμός της κυνηγετικής δραστηριότητας σε αιφορική βάση, αύξηση των μέτρων φύλαξης, διατήρηση των πυκνών πρυνώνων και γενικά των αιφυλλων-πλατυφύλλων. Στα διάκενα των εκτεταμένων πρυνώνων προτείνεται εγκατάσταση ειδικών σπορών, όπως πατάτες, καλαμπόκι κ.α., σε θέσεις με μόνιμη παρουσία νερού

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστίες εκφράζονται για τη συμβολή τους στην παρούσα έρευνα προς τους Δασολόγους-Περιβαλλοντολόγους Ν. Ιερεμία, Δ. Βασιλάκη, τους Τεχνολόγους Δασοπονίας Α. Γιαννακόπουλο και Η. Γκούμα, τους Βιολόγους Α. Γκέσκο και Κ. Καίσαρη, το προσωπικό των Δασικών Υπηρεσιών της Ηπείρου, τους Κυνηγετικούς Συλλόγους, την Κυνηγετική Ομοσπονδία και πολλούς κυνηγούς της Ηπείρου, καθώς και το προσωπικό της Διεύθυνσης Αισθητικών Δασών, Δρυμών και Θήρας του

Υπουργείου Γεωργίας. Η έρευνα χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Γεωργίας.

Βιβλιογραφία

- Angelici, M. F., Riga, F., Boitani, L. and Luiselli, L., 1999. Use of dens by radiotracked brown hare *Lepus europaeus*. *Behavioural Processes*, 47: 205-209.
- Cemagref, D., 1984. Methodes de recensement des populations de chevreuils. *Note techniques* 51:65.
- Cicognani, L., Monti, F., Gellini, S. and Pascucci, M., 2000. Censusing roe deer (*Capreolus capreolus*) populations for hunting management: a local experiment in order to increase the benefit cost-ratio. *Hystrix* 11, 2, 121-125.
- Danilkin, A., 1996. *Behavioural Ecology of Siberian and European Roe Deer*. Chapman and Hall, London, UK.
- Edwards, P. J., M. R. Fletcher and P. Berny, 2000. Review of the factors affecting the decline of the European brown hare, *Lepus europaeus* (Pallas, 1778) and the use of wildlife incident data to evaluate the significance of paraquat. *Agriculture, Ecosystems and Environment*, 79:95-103.
- Frylestam, B., 1976. Effects of cattle-grazing and harvesting hay on density and distribution of a European brown hare population. *Proc. Symp. on Ecology and Management of European Hare Populations*, Warszawa.
- Herrero, J., Garin, I., Garcia-Serrano, A. and Garcia-Gonzalez, R., 1996. Habitat use in a *Rupicapra pyrenaica pyrenaica* forest population. *Forest Ecology and Management*, 88:25-29.
- Howells, O. and Edwards-Jones, G., 1997. A feasibility study of reintroducing wild boar (*Sus scrofa* L.) to Scotland: are existing woodlands large enough to support minimum viable populations. *Biological Conservation*, 81:77-89.
- Lillesand, T.M. and R.W. Kiefer, 1979. *Remote sensing and image interpretation*. John Wiley & Sons, New York, pp. 721.

- Macdonald, D. W., Mace, G. and Rushton, S., 1998. Proposals for future monitoring of British mammals. Joint Nature Conservation Committee, Oxford.
- Marboutin, E. and Peroux R., 1995. Survival pattern of European hare in a decreasing population. *Journal of Applied Ecology*, 32:809-816.
- Mattioli, L., Capitani, C., Avanzinelli, E., Bertelli, I., Gazzola, A., and Apollonio, M., 2004. Predation by wolves (*Canis lupus*) on roe deer (*Capreolus capreolus*) in north-eastern Apennine, Italy. *J. Zool., Lond.* 264:249-258.
- Μαυρομμάτης, Γ., 1980. Το βιοκλίμα της Ελλάδας. Σχέσεις κλίματος και φυσικής βλαστήσεως. βιοκλιματικοί χάρτες. Ίδρυμα Δασικών Ερευνών, Αθήνα.
- Meriggi, A. and Verri A., 1990. Population dynamics and habitat selection of the European hare on poplar monocultures in Northern Italy. *Acta Theriologica*, 35(1-2):69-76.
- Meriggi, A. and Alieri, R., 1989. The influence of environmental variables on the density of hares in protected areas in North Italy, p. 115-118. In: B. Bobek, K. Perzanowski and W. Regelin, (eds) *Global Trends in Wildlife Management*. 18th Congress of the International Union of Game Biologists, Krakow, Poland, 1987. Swiat Press, Krakow-Warszawa.
- Panek, M. and Kamieniarz, M., 1999. Relationships between density of brown hare *Lepus europaeus* and landscape structure in Poland in the years 1981-1995. *Acta Theriologica*, 44:67-76.
- Pepin, D., 1987. Spring density and daytime distribution of the European hare in relation to habitat in an open field agrosystem. *Zeitschrift fur Säugetierkunde*, 51:79-86.
- Ruehe, F., 1999. Effect of stand structures in arable crops on brown hare (*Lepus europaeus*) distribution. *Gibier Faune Sauvage (Game Wildl.)* 16(4):317-337.
- Saez-Royuela, C. and Telleria, J.L., 1988. Las batidas como metodo de censo en especies de caza mayor: aplicacion al caso de jabali (*Sus scrofa* L.) en la provincia de Burgos, Donana. *Acta Vertebrata* 15:215-223.
- Sfougaris, A., Papageorgiou, N., Giannakopoulos, A., Goumas, H., Papaevangelou, E. and Anni, A., 1999. Distribution, populations and habitat of the European hare (*Lepus europaeus* Pallas, 1778) in central and western Greece, p. 423-430. In: *Agriculture – Forestry – Game: Integrating wildlife in land management* (C. Thomaidis and N. Kypridimos, eds), 24th Congress of International Union of Game Biologists, Thessaloniki, 20-24 September 1999.
- Sfougaris, A., Tsachalidis, E., Giannakopoulos, A., and Pardalidis, T., 1999. Research on the ecology and management of the wild boar (*Sus scrofa*), roe deer (*Capreolus capreolus*), red deer (*Cervus elaphus*) and Balkan chamois (*Rupicapra rupicapra balcanica*) in Epirus, Greece. Poster presentation at the 24th Congress of International Union of Game Biologists, Sept. 20-24, 1999 Thessaloniki, Greece.
- Σφουγγάρης Α., Δομενικιώτης Χ. και Δαλέζιος Ν. 2003. Ανάλυση του ενδιαιτήματος του λαγού (*Lepus europaeus*) με βάση δορυφορικές εικόνες SPOT και GIS στην Ήπειρο. Πρακτικά 3^{ου} Πανελληνίου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου «Λιβαδοπονία και Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών», Καρπενήσι, 4-6 Σεπτεμβρίου 2002.
- Tapper, S.C., 1992. Game heritage. An ecological review from shooting and game keeping records. Game Conservancy, Fordingbridge, Hampshire, United Kingdom.
- Tapper, S.C. and Parsons, N., 1984. The changing status of the brown hare (*Lepus capensis*) in Britain. *Mammal Review* 14:57-70.
- Telleria, J.L. and Saez-Royuela, C., 1989. Ecologia de una poblacion iberica de lobos (*Canis lupus*). Donana. *Acta Vertebrata*, 16(1):105-122.
- Telleria, J.L. and Saez-Royuela, C., 1984. The large mammals of Central Spain. *Mammal Review* 14:51-56.
- Trocchi V., and E. F. Riga [a cura di], 2001. Piano d'azione nazionale per la Lepre italica (*Lepus corsicanus*). Quad. Cons. Natura, 9, Min. Ambiente - Ist. Naz. Fauna Selvatica.
- Wasilewski, M., 1991. Population dynamics of the European hare *Lepus europaeus* Pallas, 1778 in central Poland. *Acta Theriologica* 36:267-274.

ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΑΓΟΥ, ΖΑΡΚΑΔΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΡΙΟΧΟΙΡΟΥ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η εργασία αυτή αναφέρεται σε τμήμα των αποτελεσμάτων δύο ερευνητικών προγραμμάτων που υλοποιήθηκαν στην Ήπειρο την περίοδο 1998-2001 και αφορούσαν, το πρώτο στο λαγό (*Lepus europaeus*) και το δεύτερο στα είδη: ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*), αγριόχοιρο (*Sus scrofa*), ελάφι (*Cervus elaphus*) και αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra balcanica*). Αναλυτικά τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών παρουσιάστηκαν στο Συνέδριο της Ένωσης Ελλήνων Οικολόγων και της Ελληνικής Ζωολογικής Εταιρείας στη Μυτιλήνη (2004) και στο Πανηπειρωτικό Συνέδριο Θήρας στα Πράμαντα Ιωαννίνων (2005).

Αθαμανικά όρη (Τζουμέρκα) Ήπειρος

Η Αρκουδα στην Ελλάδα

Ένα από τα τελευταία μεγάλα θηλαστικά στον ευρωπαϊκό χώρο. Στην Ελλάδα την βρίσκουμε σε έναν αξιόλογο αριθμό κύρια στην ραχοκοκαλιά της Πίνδου και στα βουνά της Ροδόπης. Τούτο είναι το αποτέλεσμα της ευαισθητοποίησης και του κυνηγετικού κόσμου που οδήγησε στον διπλασιασμό σχεδόν του πληθυσμού της σε μια δεκαπενταετία.

Έτσι ενώ το είδος μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 80 κινδύνευε να εκλείψει - αναφορές μιλούσαν για έναν πληθυσμό μεταξύ 90 κ 120 ζώα - σήμερα εκτιμάται ότι ο πληθυσμός της προσεγγίζει η έχει ξεπεράσει ελαφρώς τα 200 άτομα.

Επίσης θετικό είναι και το γεγονός ότι η αρκούδα πια ξεφεύγει από τα γεωγραφικά όρια όπου είχαμε συνηθίσει να την συναντάμε τα προηγούμενα χρόνια και άρχισε να επανεμφανίζεται και σε ορεινές περιοχές όπου είχε εκλείψει από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα. Αναφορές υπάρχουν για επανεμφάνιση της στον Όλυμπο ενώ η εξάπλωση της φτάνει πια ως τον νομό Ευρυτανίας και Φθιώτιδας.

Αυτό σημαίνει περισσότερα τροφικά αποθέματα για το ζώο και λιγότερη πίεση στις ανθρώπινες δραστηριότητες στις περιοχές όπου την συναντούσαμε παραδοσιακά.

Παράλληλα σημαίνει και λιγότερη συγγενική επιμειξία, που αυξάνει τις γεννητικές ανωμαλίες και κάνει το ζώο ευάλωτο στις διάφορες ασθένειες.

Το γεγονός αυτό δεν σημαίνει πως έχει ξεφύγει

Ιωάννης Ισαάκ,
Δασοπόνος
Επιστημονικός Συνεργάτης
ΚΟΜΑΘ

ακόμα από τον κίνδυνο της εξαφάνισης και της γενετικής αλλοίωσης. Ο άνθρωπος με διάφορα μεγάλα τεχνικά έργα που έχουν γίνει ή γίνονται - πολλές φορές με ελλιπείς μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων - κατακερμάτισε τον βιότοπο του ζώου του προκαλώντας πρόσθετα προβλήματα στην επικοινωνία και στην εξεύρεση τροφής (μεγάλα φράγματα, μεγάλες οδικές αρτηρίες). Επίσης με την ανάπτυξη ενός ιδιαίτερα έντονου δασικού οδικού δικτύου στην χώρα μας έχουν περιοριστεί στο ελάχιστο οι περιοχές δίχως ανθρώπινη παρουσία και δραστηριότητα.

Θα πρέπει εδώ να τονιστεί πως η ύπαρξη αυτού του ζώου λειτουργεί και ως δείκτης για την υπόλοιπη πανίδα. Περιοχές όπου συναντάμε αρκούδες είναι ταυτόχρονα από τις πιο πλούσιες περιοχές από άποψη θηραματική, από τους πιο καλούς κυνηγότοπους και αυτό γιατί τούτες οι περιοχές είναι και αυτές που έχουν επηρεαστεί λιγότερο από την έντονη ανθρώπινη οικονομική δραστηριότητα.

Παράλληλα μπορούμε να πούμε πως το κυνήγι στον χώρο όπου διαβιεί η αρκούδα είναι μια δραστηριότητα που δεν την επηρεάζει, όταν αυτό γίνεται με προσοχή και σύμφωνα με τα από τον νόμο οριζόμενα. Άλλωστε είναι χιλιάδες οι φορές και αναφορές κυνηγών που συνάντησαν αρκούδα κατά την διάρκεια μιας κυνηγετικής εξόρμησης.

Έχει παρατηρηθεί η αρκούδα να μην αντιδράει σε σποραδικούς πυροβολισμούς, ακόμα και αν αυτοί προέρχονται από κοντινό σημείο στο «γιατάκι» της.

Ο κίνδυνος που διατρέχει ο κυνηγός είναι από ελάχιστος ως μηδενικός μια και το ζώο αποφεύγει τον άνθρωπο και μόνο αν είναι διωκόμενο, θηλυκό με μικρά, τραυματισμένο μπορούμε να πούμε πως είναι επικίνδυνο.

Είναι ίσως πιθανό να βγει το ζώο σε ένα καρτέρι, οπότε με την τήρηση του γενικού κανόνα “ελέγχουμε και έχουμε ορατότητα με το ζώο πριν πυροβολήσουμε”, μας διασφαλίζει από τυχόν άθελα ατυχήματα.

Πολλές φορές ακούγεται πως η αρκούδα είναι ανταγωνιστική στην κυνηγετική δραστηριότητα, πράγμα όμως ευσταθεί, γιατί αφ’ ενός ένα πολύ μικρό ποσοστό της διατροφής της είναι πρωτεΐνη, αφ’ ετέρου όπως σε όλους τους μεγάλους θηρευτές, η λεία της και σε αυτήν την περίπτωση θα είναι ένα ζώο είτε υπέργηρο, είτε με κάποια φυσιολογική αδυναμία. Άρα μπορούμε να πούμε πως η αρκούδα λειτουργεί και ως ένας μηχανισμός αυτοκάθαρσης στη φύση.

Αξίζει εδώ να αναφέρουμε πως το 90-95% της διατροφής της αρκούδας είναι φυτά και φρούτα και μόνο το υπόλοιπο 5-10% αποτελείται από πρωτεΐνη που περιλαμβάνει ποντίκια, μυρμηγκία μικρά τρωκτικά, αλλά ταυτόχρονα και κτηνοτροφικό κεφάλαιο, δηλαδή από πρόβατα και κατσίκια, όσο και αγελάδες άλογα και άλλα.

Συμπερασματικά μόνο στο γεγονός πως είναι αδικία οι επόμενες γενιές να μην έχουν την ευκαιρία να συναντάνε στην ελληνική φύση αυτό το τόσο όμορφο και σπάνιο ζώο, ένα ζώο που το έχει τραγουδήσει ο λαός μας, ένα ζώο που η μυθολογία μας το τοποθέτησε κοντά ακόμη και στους θεούς, ένα ζώο τόσο μέσα στην παράδοση μας, αρκεί πια να κάνουμε κάθε προσπάθεια και κάθε θυσία ώστε να διασωθεί, για να μην αποτελεί για τις επόμενες γενιές ένα ονμόν των διηγημάτων και των παραμυθιών.

Κάποιες επισημάνσεις για το ζώο που έχουν ιδιαίτερη σημασία είναι:

1) Το αρκουδάκι όταν γεννιέται, είναι κοντά στα 350 γραμμάρια, μέσα στο καταχείμωνο και με την μάνα του σε κατάσταση λήθαργου. Μέσα σε λίγους μήνες και μέχρι το φθινόπωρο θα εκατονταπλασιάσει αυτό το βάρος και θα φτάσει τα 35 με 40 κιλά.

2) Η μάνα κρατάει κοντά της τα μικρά για δυο χρονιά, χρονικό διάστημα κατά το οποίο τα μαθαίνει όλα εκείνα που χρειάζονται για να βρίσκουν της τροφής τους.

3) Τα αρσενικά και τα θηλυκά ζώα ζουν χώρια, κυρίως όταν η θηλική έχει μικρά, γιατί το αρσενικό προκειμένου να ζευγαρώσει, σκοτώνει τα μικρά.

4) Η αρκούδα και κυρίως η θηλυκή κατά το χειμώνα πέφτει σε λήθαργο, μια ελαφριά μορφή ύπνου, προκειμένου να μπορέσει να επιβιώσει, ως την άνοιξη όπου θα μπορεί πάλι εύκολα να βρει τροφή. Όλο αυτό το χρονικό διάστημα τρέφεται με το λίπος που έχει αποθήκευσει κάτω από το δέρμα της. Κατά το διάστημα αυτό πέφτουν οι βιορυθμοί της ώστε να μην καταναλώνει πολύ ενέργεια. Όταν από κάποια αιτία το ζώο ξυπνήσει αυτοί οι ρυθμοί ανεβαίνουν σε κανονικά επίπεδα. Το άσχημο είναι πως όσο εύκολα ξυπνάει για κάποιον λόγο, τόσο δύσκολα πέφτει πάλι σε λήθαργο, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει να πεθάνει από ασιτία. Όπως προείπαμε μέσα σε αυτήν την κατάσταση λήθαργου η μάνα γεννάει και τα μικρά της τα οποία με ένα έμφυτο ένστικτο βρίσκουν μόνα τους τη θηλή ώστε να τρέφονται.

Αν ο χειμώνας όμως δεν έχει ακραία καιρικά φαινόμενα, υπάρχει η δυνατότητα εύρεσης τροφής και αν ο προηγούμενος χρόνος βοήθησε το ζώο να καλύψει τις ανάγκες του σε τροφή, τότε δεν είναι σπάνιο να δούμε ίχνη μετακινήσεων ακόμα και μέσα στα χιόνια

5) Όταν η αρκούδα σηκώνεται στα πίσω ποδιά το κάνει γιατί η όραση της εστιάζει μονό προστά προς την μουσούδα, το κάνει δηλαδή για να μπορέσει να δει καλά αυτό που την προσελκύει και όχι για να επιτεθεί.

6) Σε γενικές γραμμές αποφεύγει τον άνθρωπο. Ωστόσο δεν παύει να είναι ένα άγριο ζώο με απρόβλεπτη συμπεριφορά. Η συμπεριφορά μας απέναντι της πρέπει να είναι επιφυλακτική, να έχουμε πάντα κατά νου τη μεγάλη δύναμη που διαθέτει το ζώο, όταν βρισκόμαστε κοντά του, να δείχνουμε με τις κινήσεις μας υποταγή και να μην το προκαλούμε με έντονες χειρονομίες.

7) Η αρκούδα ζει γύρω στα 25 χρόνια, είναι έντονα κινητική, έχει χώρο μέσα στον οποίο κινείται, αλλά αυτό δεν σημαίνει πως μέσα σε αυτόν τον χώρο δεν κινούνται και άλλα ζώα. Οι μετακινήσεις της είναι μεγάλες, μπορεί να είναι ακόμη και αρκετές δεκάδες χιλιόμετρα και παρουσιάζουν ένα χρονικό χαρακτήρα ανάλογα με τα τροφικά αποθέματα της συγκριμένης εποχής του έτους.

Τα πυκνά δάση αποτελούν αξιόλογο ενδιαίτημα της καφέ αρκούδας

MINK.
Γουνοφόρα ζώα
μεγάλης
οικονομικής αξίας...
εντός όμως
των εκτροφείων

Γεώργιος Βλιαγκόφτης,
 Δασοπόνος

Σήμερα στη χώρα μας εισάγονται 2 εκατομμύρια δέρματα γουνοφόρων ζώων, σχεδόν το 10% της παγκόσμιας παραγωγής, με κόστος 75 εκατομμυρίων ευρώ κατ' έτος. Οι χώρες προέλευσης είναι η Φινλανδία, η Δανία, ο Καναδάς, οι Η.Π.Α. και η Ρωσία. Στην Ελλάδα παράγονται μόλις 30 χιλιάδες δέρματα, ενώ η παγκόσμια παραγωγή ανέρχεται σε 24 εκατομμύρια. Παρά την πενιχρή εγχώρια παραγωγή δερμάτων, οι ελληνικές εξαγωγές έτοιμων προϊόντων γούνας προς τρίτες χώρες έφτασαν κατά το 2004 τα 200 εκατομμύρια ευρώ.

Η Καστοριά και η Σιάτιστα συναποτελούν το μοναδικό κέντρο επεξεργασίας γούνας στην Ευρώπη. Όσο αντιφατικό κι αν ακούγεται, πρόκειται, επίσης, για δύο πόλεις που πλήττονται ιδιαίτερα από την ανεργία, όπως άλλωστε και η ευρύτερη περιφέρεια της Δυτικής Μακεδονίας. Στις υφιστάμενες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, προβάλλει ως αδιεμφισβήτητη αναγκαιότητα η αύξηση της εγχώριας παραγωγής γουνοφόρων δερμάτων και, συνακόλουθα, η καθετοποίηση του κλάδου της ελληνικής γουνοποιίας (παραγωγή, μεταποίηση, προβολή, προώθηση, διακίνηση). Επίσης, η εξοικονόμηση των 75 εκατομμυρίων ευρώ, τα οποία διατίθενται για ετήσιες εισαγωγές δερμάτων, δεν πρέπει να θεωρηθεί καθόλου αμελητέα. Με αυτούς τους προβληματισμούς, συντάχθηκε ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα συγχρηματοδότησης, μέσω του Ευρωπαϊκού Προγράμματος LEADER II, το οποίο αποσκοπεί στη δημιουργία νέων και στην επέκταση παλαιότερων εκτροφείων γουνοφόρων ζώων. Το πρώτο εκτροφείο εγκαταστάθηκε στη χώρα μας το 1965. Μόνο κατά το 2005 ιδρύθηκαν 10 νέες μονάδες εκτροφής, η λειτουργία των οποίων ανέβασε τον αριθμό των γουνοφόρων ζώων από 75.000, που ήταν μέχρι τότε, σε 150.000 για το 2006. Η παραγωγή-εκτροφή γουνοφόρων ζώων αφορά, σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα, το είδος μίνκ (*Mustela vison*).

Kingdom: Animalia, Phylum: Chordata, Class: Mammalia, Order: Carnivora,
Family: Mustelidae, Genus: Mustela

Μεγέθη :	Μήκος σώματος:	Αρσενικά:	από 34 έως 55 εκατοστά,
		Θηλυκά:	από 30 έως 45 εκατοστά,
	Μήκος ουράς:	Αρσενικά:	από 15 έως 21 εκατοστά,
		Θηλυκά:	από 14 έως 20 εκατοστά,

Βάρος αρσενικών και θηλυκών: από 500 έως 1.500 γραμμάρια,

Γεωγραφική κατανομή: Ιθαγενές της Βόρειας Αμερικής.

Χώρες με γνωστή παρουσία: Αργεντινή, Χιλή, Νορβηγία, Σουηδία, Δανία, Γερμανία, Πολωνία, Εσθονία, Λευκορωσία, Λιθουανία, Ρωσική Ομοσπονδία, Φινλανδία, Πορτογαλία, Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Ολλανδία, Αγγλία, Σκωτία, Ουαλία, Ιρλανδία, Ισλανδία, Νησιά Σκώτ του Καναδά, Νήσος Μόντακιου των Η.Π.Α.

Περιγραφή: Τα μίνκ έχουν λεπτό σώμα και η ουρά τους έχει μήκος ίσο περίπου με το 1/3 του σώματός τους. Το χρώμα της πυκνής και γυαλιστερής γούνας τους διαφέρει από άτομο σε άτομο αλλά γενικά είναι σκούρα καφέ ή μαύρη και τον χειμώνα σκουραίνει ακόμη περισσότερο (Macdonald & Strachan 1999). Σύμφωνα με το Ελληνικό Κέντρο Γούνας στην Καστοριά, η μεγάλη ηλιοφάνεια της περιοχής μας σε σχέση με τις βόρειες χώρες παραγωγούς έχει ευεργετικά αποτελέσματα στην ποιότητά της.

Ενδιαίτημα: Ζει μοναχικά, όπου υπάρχει νερό (τρεχούμενο ή στάσιμο) και σχετικά υψηλή βλάστηση. Δηλαδή, σε δάση, ποτάμια, ρυάκια με τρεχούμενο νερό, λίμνες, έστω και πολύ μικρές, λιμνοθάλασσες, ακτές κ.λ.π. Η φωλιά του μπορεί να είναι υπόγεια, με πολλά λαγούμια ή να βρίσκεται σε κοιλότητες βράχων, σε παλιούς κατακεείμενους κορμούς μεγάλων δένδρων, στις κουφάλες και στις ρίζες δένδρων. Συνήθως, όμως, δεν απέχει περισσότερο από 10 μέτρα από το νερό. Σε σπάνιες περιπτώσεις το μινκ φτιάχνει τη φωλιά του σε κατοικημένες περιοχές, σε παλιά μισοκατεστραμμένα σπίτια. Το εύρος των αποστάσεων γύρω από τη φωλιά του, που καλύπτει προς αναζήτηση τροφής ποικίλει από 1 έως 6 χιλιόμετρα, ανάλογα με το πόσο πλούσιο ή φτωχό είναι το ενδιαίτημα. Τα αρσενικά

καλύπτουν πολύ μεγαλύτερες αποστάσεις κατά την περίοδο της αναπαραγωγής (Macdonald et al.).

Βιολογία: Αυτό το ημιυδρόβιο είδος είναι ένας πολυμήχανος θηρευτής. Τρέφεται με τα πάντα, ανάλογα με την εποχή και το ενδιαίτημα: με λαγούς, κουνέλια, τυφλοπόντικες, βατράχια, ψάρια, πουλιά, κυρίως με αυτά που φωλεοποιούν στο

έδαφος. Οι διατροφικές του ανάγκες μπορεί, επίσης, να καλύπτονται από φρούτα, ρίζες, βολβούς, μέλι και, σε σπάνιες περιπτώσεις, με μεγαλύτερα θηλαστικά, όπως νεογέννητα κατσίκια, αρνιά, ζαρκαδία κ.λ.π.

Είναι ζώο δραστήριο επί 24 ώρες το 24ώρο, με κορύφωση το δειλινό και όλη τη νύχτα. Είναι ζώο μοναχικό αλλά μπορεί να διαβιώσει κοντά στον άνθρωπο, σε αντίθεση με το ιθαγενές στη χώρα μας συγγενικό είδος ακτίς η δενδροδιάιτος ή καθαροκούναβο (*Mustela Martes*). Δεν είναι μονογαμικό, έχει περιοχή επικράτειας αλλά εκείνη των αρσενικών περιλαμβάνει και την περιοχή κάποιων θηλυκών. Ζευγαρώνει μια φορά το έτος, μεταξύ Φεβρουαρίου και Απριλίου. Η κύηση διαρκεί από 39 έως 76 ημέρες (Μήτρα δισχιδή). Κατά την περίοδο αυτή, τα αρσενικά αυξάνουν την ακτίνα δράσης τους. Μεταξύ Απριλίου και Μαΐου, το θηλυκό γεννά από 1 έως 12 τυφλά νεογνά, τα οποία θηλάζουν για 6 έως 8 εβδομάδες και σε 13 έως 14 εβδομάδες ανεξαρτητοποιούνται (Dunstone & Ireland 1989). Σε εκτροφεία έχουν αναφερθεί γέννες μέχρι και 17 νεογνών. Τα γεννητικά όργανα των αρσενικών ωριμάζουν στην ηλικία των 18 μηνών, ενώ των θηλυκών στους 12 μήνες. Το προσδόκιμο ζωής είναι τα 5 έτη (Macdonald et al. 2002) και το μέγιστο φτάνει τα 10 έτη (Kurta 1995). Υβριδισμός με ιθαγενή συγγενικά είδη δεν έχει παρατηρηθεί σε καμία χώρα, προφανώς λόγω ανταγωνισμού.

Γενικές επιπτώσεις από τη διαφυγή τους: Πρόκειται για έναν αδηφάγο αιμοβόρο κυνηγό, ο οποίος σκοτώνει οτιδήποτε αντιληφθεί να κινείται στην περιοχή του. Ανάλογα με το είδος τροφής που του προσφέρει το εκάστοτε ενδιαίτημά του, προκαλεί μείωση πληθυσμών μέχρι αφανισμού. Αυτό παρατηρήθηκε σε όλες τις χώρες στις οποίες εισέβαλλε κατά καιρούς. Στις χώρες που βρέχονται από τη Βαλτική θάλασσα έχει προκαλέσει την καταστροφή ολόκληρων αποικιών με θαλασσοπούλια, δεδομένου ότι σκοτώνει περισσότερα πουλιά από όσα χρειάζεται για την κάλυψη των ενεργειακών του αναγκών και τα αποθηκεύει, όπως κάνουν όλα τα τρωκτικά (Kruuk 1964, in MacDonald and Harrington 2003). Στις ίδιες περιοχές έχει προκαλέσει αισθητή μείωση σε πληθυσμούς υδροβίων πτηνών και ιθαγενών μικρών τρωκτικών (Walday & Kroglund). Στην Ισπανία η παρουσία του μίνκ (*Moustela vison*) έχει οδηγήσει το ευρωπαϊκό μίνκ (*Mustela lutreola*) στην κόκκινη λίστα των απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών (Manas et al. 2001). Έχει δυσμενέστερες οικονομικές επιπτώσεις, περισσότερο στις ιχθυοκαλλιέργειες και λιγότερο στην κτηνοτροφία και τη γεωργία. Στη Σκωτία προκαλεί εκτεταμένες ζημιές στα ιχθυοτροφεία πέστροφας και σολωμού (Macdonald et al.) αλλά και στα πτηνοτροφεία (χαρακτηριστικό του είδους είναι η τακτική να βάζει σε σειρά τα

πουλερικά-θύματά του). Πλήττει ακόμη και τα νεογέννητα πρόβατα (Macdonald & Harrington, 2003). Επίσης, οδήγησε σχεδόν σε εξάλειψη τους πληθυσμούς του είδους αρουραίος ο αγροδίαιτος (*Arnicola terrestris*).

Στην Ελλάδα δεν έχουν γίνει μέχρι στιγμής έρευνες σχετικά με τη διαφυγή εκτρεφόμενων μίνκ και την εγκατάστασή τους στο φυσικό περιβάλλον. Προφορικές, όμως, μαρτυρίες κατοίκων σε περιοχές όπου λειτουργούν εκτροφεία, καθώς και τα πολλαπλά περιστατικά με χτυπημένα από αυτοκίνητα μίνκ σε δρόμους της Δυτικής Μακεδονίας, επιβεβαιώνουν ότι αυτό το φαινόμενο δεν είναι άγνωστο στη χώρα μας.

Ειδικές επιπτώσεις: Τα μίνκ είναι φορείς του ιού ADV, ο οποίος προκαλεί την θανατηφόρο Ασθένεια των Αλεούτιων (αλεούζια). Αυτός ο ιός αναπτύσσεται κατ' εξοχήν στα εκτροφεία μίνκ και μπορεί να μεταδοθεί σε όλα τα ιθαγενή είδη τρωκτικών (Park & Travis 2002). Στην Δανία διαπιστώθηκε ότι το 4,3% του πληθυσμού των εκτρεφόμενων μίνκ είναι φορείς αυτού του ιού (Hammershoj 2004), ενώ στην Ισλανδία το 3,5% του αντίστοιχου πληθυσμού. Στην Ισπανία πιστεύουν ότι αυτός ο ιός προκάλεσε το πρόβλημα στον πληθυσμό του ευρωπαϊκού μίνκ (Manas et al. 2001).

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ:

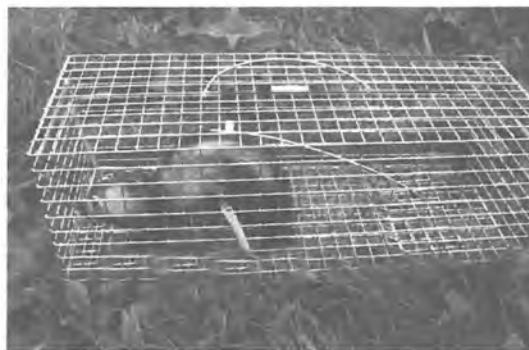
ΠΡΟΛΗΨΗ: Το καλύτερο διαχειριστικό μέτρο είναι η πρόληψη δραστηριοτήτων από τα εκτροφεία. Βεβαίως, με την πείρα ενός και πλέον αιώνα παγκοσμίως, τα εκτροφεία γουνοφόρων ζώων εφαρμόζουν εξελιγμένα και ισχυρά μέτρα ασφαλείας. Τα γεγονότα, όμως, μαρτυρούν ότι παντού όπου δημιουργήθηκαν εκτροφεία, κάποια μίνκ διέφυγαν και, πιθανότατα, θα συνεχίσουν να διαφεύγουν στη φύση. Αυτό μπορεί να οφείλεται είτε σε ατυχήματα, για παράδειγμα κατά την μεταφορά τους στα σφαγεία, είτε σε σκόπιμες ενέργειες, όπως συνέβη στην Ολλανδία, όπου απελευθερώθηκαν, αυθαίρετα και δια της βίας, 6.000 μίνκ από ένα εν λειτουργία εκτροφείο από οργανώσεις για τα δικαιώματα των ζώων, στις 5 Αυγούστου 2003 (Helsingin Sanomat, 10 September 2003, in Reynolds et al. 2004).

ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ:

1. ΜΕ ΦΥΣΙΚΑ ΜΕΣΑ:

1.2. ΠΑΓΙΔΕΣ:

1.2.1. ΣΥΛΛΗΨΗΣ: Πολύ αποτελεσματικός τρόπος περιορισμού των πληθυσμών αμερικάνικου μίνκ, αφού επιτρέπει την επιλεκτική εξόντωση μόνο αυτών των ζώων και την απελευθέρωση των ιθαγενών τρωκτικών. Μοναδικό μειονέκτημα είναι το υψηλό κόστος. Σε αρκετές χώρες εφαρμόστηκε με ικανοποιητι-

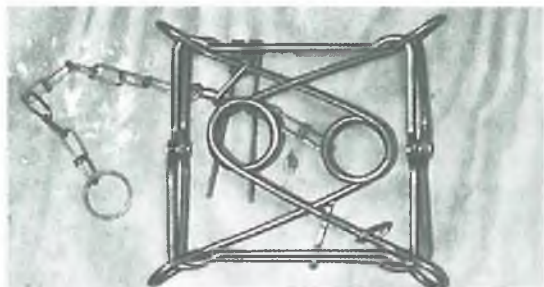

κά αποτελέσματα.

Εξαιρετικά αποτελέσματα έχουν οι παγίδες που περιέχουν ως δόλωμα ψάρια ή έλαια ψαριών, ποντίκια ή οσμές από αδένες αρσενικών

1.2.2. ΘΑΝΑΤΩΣΗΣ: Δεν χρησιμοποιούνται γιατί, σκοτώνουν οτιδήποτε παγιδευτεί σ' αυτές και δεν είναι κοινωνικά αποδεκτές.

1.3. ΣΚΥΛΟΙ για τον εντοπισμό των φωλεών-λαγουμιών. Αφού εντοπιστούν, οι φωλιές ψεκάζονται με ειδικό αέριο που απομακρύνει τα μίνκ. Μέθοδος με υψηλότατο κόστος, χρονοβόρα, και με πενιχρά αποτελέσματα, τουλάχιστον στη Φινλανδία όπου εφαρμόστηκε.

1.4. ΕΙΔΙΚΕΣ ΠΕΡΙΦΡΑΞΕΙΣ για τον αποκλεισμό περιοχών ειδικού ενδιαφέροντος. Έχουν πολύ καλά αποτελέσματα όταν πρόκειται για μικρές περιοχές, αλλά το κόστος είναι υψηλό και η φιλοσοφία τους, γενικότερα, απαράδεκτη, όσον αφορά τη διαχείριση της άγριας ζωής. Πρόσκαιρη λύση ανάγκης.

1.5. ΑΠΩΘΗΤΙΚΕΣ ΟΣΜΕΣ, οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πτηνοτροφεία και ιχθυοτροφεία με ικανοποιητικά αποτελέσματα. (Baker & Macdonald 1999 - Macdonald & Harrington 2003).

1.6. ΚΥΝΗΓΙ. Στην Δανία τα διαφεύγοντα στη φύση μίνκ, αν δεν συλληφθούν μέσα σε δύο μήνες, θεωρούνται θήραμα, το οποίο θηρεύεται όλο το χρόνο.

2. ΜΕ ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΥΣ: Η ενίσχυση των ιθαγενών ανταγωνιστών μπορεί να συμβάλλει στον έλεγχο του πληθυσμού των μίνκ. Στα Βρετανικά νησιά αυτή η μέθοδος απέδωσε πολύ ικανοποιητικά, όταν ενισχύθηκαν οι ενυδρίδες (Βίδρες, *Lutra lutra*) και τα κουνάβια (*Mustela putorius*) (Macdonald & Harrington 2003).

Στο νησί Hiiumaa της Βαλτικής, ένας συνδυασμός όλων των παραπάνω μεθόδων απέδωσε εντυπωσιακά αποτελέσματα και σήμερα το νησί θεωρείται ελεύθερο από μίνκ (mink – free) (Genovesi 2005).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ- ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

Οι οικονομικές ωφέλειες από την αξιοποίηση των εκτροφείων μίνκ είναι τεράστιες για τη χώρα γενικά και για τους κατοίκους της συγκεκριμένης ακριτικής περιοχής ειδικότερα.

Η άλλη όψη του νομίσματος είναι οι επιβλαβείς συνέπειες της διαφυγής τους. Πράγματι, σε όσες περιοχές του κόσμου δημιουργήθηκαν μέχρι σήμερα εκτροφεία μίνκ, υπήρξαν διαφυγές και εγκατάσταση πληθυσμών στα γύρω οικοσυστήματα.

Το πρόβλημα είναι δυνατό να αντιμετωπιστεί καταρχήν με την βοήθεια των ανθρώπων της υπαίθρου (αγροτών, αγροφυλάκων, δασοφυλάκων, θηροφυλάκων, κυνηγών κ.λ.π., ακόμα και της Τροχαίας και της Συνοριοφυλακής). Η συμμετοχή τους μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στον εντοπισμό των περιοχών όπου έχουν εγκατασταθεί πληθυσμοί μίνκ.

Το επόμενο απαραίτητο βήμα είναι η καταγραφή του αριθμού των πληθυσμών, οι οποίοι έχουν διαφύγει και εγκατασταθεί στο φυσικό περιβάλλον.

Όπου επιβεβαιωθεί η εγκατάσταση πληθυσμών μίνκ, θα πρέπει να εκπονηθούν και κυρίως να εφαρμοστούν, μελέτες περιορισμού ή σύλληψης και επαναφοράς των ζώων στα εκτροφεία. Η αποτελεσματικότητα αυτού του μέτρου προϋποθέτει υπεύθυνους εκτροφείς και οργανωμένο από τους ίδιους μηχανισμό δήλωσης και διανομής διαφυγόντων ζώων. Αν θεωρηθεί απαραίτητο, θα πρέπει ενδεχομένως, να οδηγηθούν στα ειδικά σφαγεία.

Η εγκατάσταση - εισβολή των μίνκ σε περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας, στις λίμνες της, στον Αλιάκμονα και στους παραποτάμους του, είναι δεδομένη. Επιπλέον, είναι θέμα χρόνου η εμφάνισή τους στις εκβολές του Αλιάκμονα και, κατά συνέπεια, στις εκβολές των ποταμών Γαλλικού και Αξιού.

Δεν λείπουν οι εναλλακτικές λύσεις και υπάρχουν τρόποι για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Αυτό που, πρωτίστως, επιβάλλεται είναι η κατάλληλη διαχείριση και χειραγωγήσή του, πριν οι επιπτώσεις γίνουν σημαντικές και η κοινωνική αντίδραση εκρηκτική.

**Κυνηγετική
δεοντολογία
και δημιουργία
ταυτότητας -
Από το θετό Δίκαιο
στο Έθιμο
και το Ήθος**

Περίληψη

Ένας κώδικας δεοντολογίας δεν αποσκοπεί μόνο στην ελαχιστοποίηση συγκρούσεων ή στην διασφάλιση της βιωσιμότητας αλλά μπορεί να συμβάλλει και στην δημιουργία ιδιαίτερη ταυτότητας ενός κλάδου. Μια δεοντολογία μπορεί να αποτελείται από επανάληψη του θετού δικαίου («Απαιτούμενου»), εθίμων («Αναμενόμενου») και κανόνων που βασίζονται σε ήθος («θαυμαστού»). Όσο μεγαλύτερο το ποσοστό «Αναμενόμενου» και «θαυμαστού» προς το «Απαιτούμενο», τόσο περισσότερο ο κλάδος φαίνεται να έχει αναπτύξει ιδιαίτερη κουλτούρα και ταυτότητα. Οι κανόνες του «Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς του Κυνηγού» ο οποίος βασίζεται στην Σύσταση R 85-17 του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρώπης κατατάσσονται στις τρεις αυτές κατηγορίες και φαίνεται να συντίθεται 32% από Απαιτούμενο, 46% από Αναμενόμενο, και 22% από θαυμαστό. Άρα κατά 68% μπορεί να υποστηρίξει μια ιδιαίτερη ταυτότητα και κουλτούρα. Γίνεται η παραδοχή ότι για την δημιουργία ταυτότητας και κουλτούρας δεν παίζουν ρόλο μόνο τέτοιου είδους ποσοτικοί αλλά και ποιοτικοί παράγοντες. Επισημαίνονται σημεία αυτής της ανάλυσης που μπορούν ν' αποτελέσουν ζητήματα για μελλοντική έρευνα, και γίνονται βελτιωτικές προτάσεις σχετικά με την δεοντολογία. Λέξεις κλειδιά: Δεοντολογία, ταυτότητα, κουλτούρα, έθιμο, ήθος.

Εισαγωγή

Ο σκοπός μιας δεοντολογίας συνήθως συνίσταται στην ελαχιστοποίηση συγκρούσεων μεταξύ των μελών ενός κλάδου (στην συγκεκριμένη περίπτωση των κυνηγών), καθώς και μεταξύ αυτών και του κοινωνικού συνόλου. Μπορεί επίσης να συνίσταται επίσης και στην διαφύλαξη πόρων και δυνατοτήτων προς χρήση της επόμενης γενιάς, καθώς και άλλων χρηστών - τομέων, οργανώσεων ή ατόμων - στο παρόν (έννοια της βιωσιμότητας). Ωστόσο, μια δεοντολογία μπορεί να έχει κι ακόμη μια λειτουργία: να συμβάλλει στην δημιουργία ιδιαίτερης ταυτότητας και κουλτούρας (δηλαδή συνείδησης και παράδοσης) σ' έναν κλάδο και να ενισχύσει έτσι την ενότητα του αλλά και το κοινωνικό του πρόσωπο

Νικόλαος Δ. Χασάνας,
Δρ Δασολόγος-Κοινωνιολόγος
Τμήμα Δασοπονίας Δράμας,
ΤΕΙ Καβάλας

προς τα έξω. Για να το πετύχει αυτό επιβάλλεται να προβλέπει κάποιους κανόνες παραπάνω από τα κρατικά νομοθετήματα (θετό δίκαιο) που διέπουν τον κλάδο και να μην αποτελεί μόνο επανάληψη αυτών, αλλά και μόνο επειδή τα μέλη του δεν έχουν χρόνο ή διάθεση να ψάξουν και να διαβάσουν τα ογκώδη ΦΕΚ (Φύλλα Εφημερίδας της Κυβέρνησης) που περιλαμβάνουν τα νομοθετήματα. Όταν άγραφοι κανόνες (έθιμα ή κανόνες ήθους) λαμβάνουν γραπτή μορφή μέσα σε μια δεοντολογία, αυτό υποδηλώνει ότι ο κλάδος -ή έστω τα αποφασιστικά του όργανα- θέλουν να κάνουν ένα πρώτο βήμα προς το να μετατρέψουν τις ιδιαίτερες παραδόσεις του και τις συνήθειες που έχουν καθιερωθεί με τον καιρό στην συνείδηση πολλών μελών του ως αποδεκτές, σε θετό δίκαιο, έστω και με την ασθενή υπόσταση μια δεοντολογίας (soft law), και να κατοχυρώσει έτσι μια επίσημη και ως εκ τούτου πιο επιβλητική ταυτότητα. Έτσι, η συμπεριφορά των μελών του γίνεται πιο προβλέψιμη, τα ηγετικά όργανα του κλάδου μπορούν να επικαλεσθούν πιο λεπτομερειακούς κανόνες πέρα από τα νομοθετήματα για να επιβάλλουν κάποιες αποφάσεις και σχεδιασμούς, και τέλος ο κλάδος κερδίζει περισσότερο σεβασμό από τον κοινωνικό του περίγυρο γιατί γίνεται πιο αξιόπιστος (δηλαδή μπορεί να τηρεί πληρέστερα τις υποσχέσεις που δίνει προς τα έξω, αφού μπορεί να ελέγχει καλύτερα τα μέλη του). Ακόμη, έτσι ενισχύεται η τήρηση μιας εσωτερικής κουλτούρας που διατηρεί την ενότητα του κλάδου.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να εκτιμήσει κατά πόσο ο Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς του Κυνηγού συμβάλλει στην ανάπτυξη μιας ιδιαίτερης ταυτότητας, δηλαδή κατά πόσο προβλέπει κανόνες πέρα από το θετό δίκαιο.

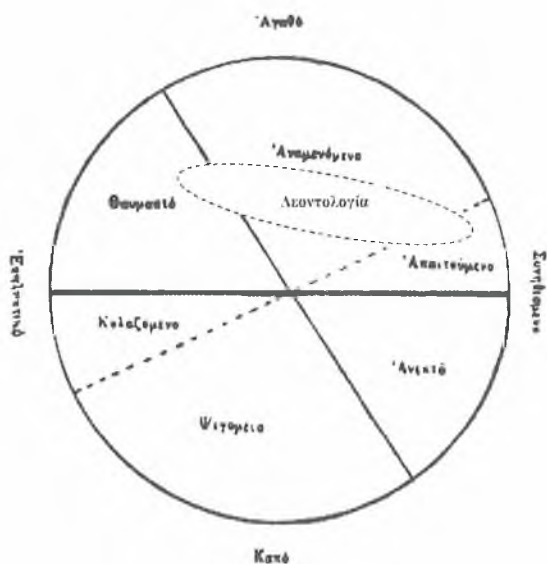
Ένα θεωρητικό πλαίσιο για την ηθική

Συγκρίνοντας τους κώδικες δεοντολογίας διαφόρων κλάδων, παρατηρείται ότι αυτοί αποτελούνται (Σχήμα 1):

- από επανάληψη θετού δικαίου που εκφράζει το Απαιτούμενο,

από έθιμα, δηλαδή πρότυπα συμπεριφοράς που έχουν καθιερωθεί με τον καιρό στην συνείδηση των μελών του κλάδου ως αποδεκτά και μάλλον απαραίτητα για την διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και αποτελούν έτσι κάτι το Αναμενόμενο, η παραβίαση του οποίου θα προκαλέσει δυσανεξία και θα οδηγήσει σε απομόνωση ή ομαδική κατακραυγή, και, ενδεχομένως, από κανόνες των οποίων η τήρηση χρειάζεται ένα ισχυρό εσωτερικευμένο ήθος το οποίο οδηγεί σε ενέργειες που δεν είναι συνηθισμένες και θεωρούνται από αυτούς που αναγνωρίζουν σε αυτές θετικά στοιχεία ως κάτι το θαυμαστό. Το ήθος υφίσταται όχι μόνο ανεξάρτητα από τον εξαναγκασμό του θετού δικαίου (ποινικές ευθύνες) αλλά και ανεξάρτητα από τον φόβο της ομαδικής κατακραυγής («τι θα πουν οι συνάδελφοι μου αν το μάθουν...»). Το ήθος ωθεί κάποιον να κάνει μια όχι και τόσο συνηθισμένη προσωπική θυσία, ακόμη κι όταν δεν τον βλέπει κανείς, ή ακόμη κι όταν έχει την δυνατότητα να μην υποστεί επίσημες κυρώσεις, καθώς κι όταν δεν τον ενδιαφέρει η γνώμη των άλλων. Ήθος ήταν πχ αυτό που οδήγησε τον Σωκράτη να πιεί το κώνειο παρόλο που μπορούσε ν' αποδράσει και να φύγει μακριά από την Αθηναϊκή κοινωνία που τον καταδίκασε.

Πριν αναλύσουμε κυνηγετικούς κανόνες, θα αναφέρουμε ένα παράδειγμα καθημερινό για να κάνουμε πιο κατανοητές αυτές τις τρεις έννοιες. Έστω ότι βλέπουμε έναν περαστικό: α. το Απαιτούμενο είναι να μην του βάλουμε τριγλοποδιά, β. Αναμενόμενο είναι να τον βοηθήσουμε να σηκωθεί αν τον δούμε πεσμένο, και γ. θαυμαστό είναι αν σπεύσουμε να τον βοηθήσουμε τι στιγμή που έρχεται με ταχύτητα ένα φορτηγό, παρόλο που θα κινδυνεύσουμε από αυτό κι εμείς, θαυμαστό βέβαια θα μπορούσε να θεωρηθεί από πολλούς και το να διαθέσουμε χρόνο για να σώσουμε κάποιον με κίνδυνο απλώς να χάσουμε κάποιο αεροπλάνο ή ακόμη και λεωφορείο. Τα όρια λοιπόν μεταξύ Αναμενόμενου και θαυμαστού είναι κάπως σχετικά κι εξαρτώνται από το επίπεδο της θυσίας. Σε έναν κόσμο άγχους και αβεβαιότητας, ο ατομισμός γίνεται όλο και πιο δικαιολογημένος κι έτσι τα κριτήρια του θαυμαστού μειώνονται. Ένα μάλλον απόλυτο όριο του θαυμαστού είναι όταν κάποιος θέτει σε κίνδυνο την σωματική του ακεραιότητα ή την ζωή του. Είναι λοιπόν κατανοητό ότι ένας κώδικας δεοντολογίας σπάνια μπορεί να περιλάβει ακραίους θαυμαστούς κανόνες και ακόμη πιο σπάνια να επιμείνει σε αυτούς. (Ένα τέτοιο σπάνιο παράδειγμα είναι η Δεοντολογία του κλάδου των Δικηγόρων που προβλέπει ότι ο Δικηγόρος πρέπει να υπερασπίζεται «με μαχητικότητα» κατηγορουμένους ακόμη σε «έκτακτα δικαστήρια», δηλαδή σε εποχές που δεν υπάρχουν οι εγγυήσεις ενός δημοκρατικού πολιτεύματος.)

Σχήμα 1 (βλ. Χασάναγα 2006). Προσθήκη της έννοιας της Δεοντολογίας στο διάγραμμα Meinong, Roberts κατά Παπανούτσο, Ε.Π. 1995

Το αντιδιαμετρικά αντίθετο του θαυμαστού είναι το ανεκτό (είναι ανεκτό από το κοινωνικό σύνολο το να αποφύγουμε να βοηθήσουμε κάποιον για να μην θέσου-

με σε κίνδυνο δικό μας έννομο συμφέρον). Το αντίθετο του Αναμενόμενου είναι το ψεκτό (αν πχ δούμε κάποιον πεσμένο στο δρόμο και παρόλο που καταφανώς δεν βιαζόμαστε, αδιαφορήσουμε και τον προσπεράσουμε). Το αντίθετο του Απαιτούμενου είναι το κολάσιμο (αν πχ τον ρίξουμε από πρόθεση). Όσο προχωρούμε από το Απαιτούμενο προς το θαυμαστό (κι αντίστοιχα από το ανεκτό προς το κολάσιμο), τόσο μετατοπιζόμαστε από το σύνηθες προς το εκπληκτικό. Πράγματι, το πλέον συνηθισμένο κι αυτονόητο στην καθημερινότητα, είναι να κάνουμε το Απαιτούμενο και το ανεκτό, ενώ πράξεις θαυμαστές και κολάσιμες προκαλούν περισσότερη έκπληξη («κοίτα τι γίνεται στον κόσμο»). Επίσης, βλέπουμε στο σχήμα ότι όταν φτάνει μια πράξη στο άκρο του εκπληκτικού, μερικές φορές μπορεί να θεωρείται από κάποιους μόνο κολάσιμη, ενώ από κάποιους άλλους θαυμαστή. *(Αχ η βίαη δράση κάποιων παράνομων οργανώσεων, που από κάποιους θεωρούνται «τρομοκρατικές», ενώ από κάποιους άλλους ως ομάδες πολιτικών αγωνιστών.)*

Ανάλυση του «Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς του Κυνηγού»

Υπάρχουν κώδικες δεοντολογίας δεσμευτικοί (πχ του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου, των Δικηγόρων, των Γιατρών κλπ) των οποίων η παράβαση επισύρει πειθαρχικές κυρώσεις που μπορούν να φτάσουν μέχρι και σε διαγραφή κάποιου από τον κλάδο που ανήκει. Υπάρχουν και κώδικες μη δεσμευτικοί, των οποίων η τήρηση βασίζεται μόνο στο ήθος ή στον φόβο της ομαδικής κατακραυγής και της κοινωνικής απομόνωσης των μελών ενός κλάδου. Σε αυτή την δεύτερη κατηγορία ανήκει και ο «Κώδικας Ηθικής Συμπεριφοράς του Κυνηγού» ο οποίος βασίζεται στην Σύσταση R 85-17 του Συμβουλίου Υπουργών της Ευρώπης προς τα κράτη μέλη. Ωστόσο, ακόμη κι έτσι αποτελεί ένα πρώτο βήμα για μια πιθανή δεσμευτική και πιο ανεπτυγμένη δεοντολογία που να συμπληρώνει περαιτέρω το θετό δίκαιο.

Κάποιες μεθοδολογικές παρατηρήσεις: Για την ανάλυση του κώδικα, θα αναλυθούν τα άρθρα του σε αυτοτελείς προτάσεις, όταν υπαγορεύουν περισσότερους από έναν κανόνες. Όταν αυτές είναι αφηρημένες και μπορούν να ενταχθούν ταυτόχρονα σε περισσότερες βαθμίδες (όπως πχ το «Σεβαστείτε αυτούς που σας υποδέχονται στη γη τους» που υπάγεται ταυτόχρονα σε Απαιτούμενο κι Αναμενόμενο ή και θαυμαστό ανάλογα με το πως κάποιος θα εκφράσει τον σεβασμό του), θα εντάσσονται στην κατώτερη βαθμίδα γιατί δεν υπαγορεύουν καμιά συγκεκριμένη προτροπή πέρα από το ελάχιστο δυνατό. Σχετικά με την υποκειμενικότητα των ελάχιστων κριτηρίων του θαυμαστού, φυσικά και σε μια ερασιτεχνική ενασχόληση όπως το κυνήγι, δεν μπορούμε να περιμένουμε να ενθαρρύνεται κάποιος να βάλλει σε κίνδυνο την ζωή του ή την κοινωνική του θέση για να πετύχει κάτι (αυτό είναι σπάνιο ακόμη και σε κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας). Γι' αυτό θα

θεωρούμε εδώ θαυμαστό έναν κανόνα που προτρέπει τους κυνηγούς κάνουν κάτι το οποίο συνεπάγεται πρόσθετες χρονικές θυσίες, μπορεί εύκολα να αποφευχθεί χωρίς ομαδική επίκριση με κάποια συνηθισμένη και μη ελέγξιμη δικαιολογία (πχ «έχω δουλειά τώρα, μια άλλη φορά ίσως...»), και η σωστή εκπλήρωση του δεν μπορεί να ελεγχθεί εύκολα με σαφή κι αντικειμενικά κριτήρια αλλά κυρίως με βάση τον αυτοέλεγχο και την αυτοκριτική του κάθε κυνηγού. Τέτοιο παράδειγμα είναι πχ η συμπλήρωση ερωτηματολογίων από τους κυνηγούς. Με βάση τα κριτήρια αυτά προκύπτει η ακόλουθη κατάταξη:

Απαιτούμενο (18 κανόνες)

1. Κατά την άσκηση του δικαιώματός σας, σεβαστείτε τους περιορισμούς που αφορούν τον τόπο, τον τρόπο και τον χρόνο του κυνηγίου
2. Σιγουρευτείτε, πριν πυροβολήσετε: ο πυροβολισμός προστατευόμενου είδους -έστω και κατά λάθος- δεν είναι αντάξιος ενός κυνηγού.
3. Αποφεύγετε να κυνηγάτε, όταν οι κακές καιρικές συνθήκες κάνουν το θήραμα να μην μπορεί να αμυνθεί, και καθιστούν το κυνήγι μια απλή διαδικασία εκτέλεσης....
4. Να σέβεστε πάντοτε το θήραμα
5. Να γίνετε ένας εξειδικευμένος κυνηγός: γνωρίστε όσο γίνεται καλύτερα τα είδη, τους νόμους και τους κανονισμούς
6. Συμμετέχετε ενεργά στη μάχη ενάντια στη λαθροθηρία
7. Σεβαστείτε αυτούς που σας υποδέχονται στη γη τους και την Πολιτεία, που σας επιτρέπει να κυνηγάτε
8. Μην περιφρονείτε την παρουσία του άλλου
9. Μην ξεχνάτε να ξανακλείνετε τους φράκτες
10. Σεβαστείτε τις καλλιέργειες
11. Μην ανάβετε φωτιά στο δάσος
12. Αποφύγετε τα καλώδια - μια βολή αρκεί, για να γίνει ζημιά
13. Σεβαστείτε τις πινακίδες. Όταν τις μετατρέπετε σε στόχους, κάνετε μια ανόητη πράξη, που επιπλέον μπορεί να σας κοστίσει ακριβά
14. Μαζέψτε τους άδειους κάλυκες, βοηθάτε το περιβάλλον
15. Κοντά σε κατοικημένες περιοχές, συμμορφωθείτε με τους κανόνες ασφαλείας
16. Έχετε πάντα πάνω σας την κυνηγετική άδεια: όταν κυνηγάτε, είναι υποχρεωτικό
17. Για να μεταφερθούν με αυτοκίνητο, τα όπλα πρέπει όχι μόνο να είναι άδεια, αλλά και υποχρεωτικά “λυμένα” και σε θήκη
18. Στο σπίτι, τα όπλα είναι λυμένα και τακτοποιημένα σε ασφαλές σημείο

Αναμενόμενο (26 κανόνες)

1. Μην τουφεκίζετε σε μακρινές αποστάσεις - το πολύ-πολύ να τραυματίσετε το θήραμα που ποτέ δεν θα πάρετε, ενώ θα υποφέρει
2. Μην το χρησιμοποιείτε για κερδοσκοπικούς λόγους
3. Προσπαθήστε, ώστε οι παραδοσιακοί τρόποι άσκησης του κυνηγίου σε κάθε χώρα να προσαρμόζονται στις ανάγκες διατήρησης των μεταναστευτικών ειδών
4. Βοηθήστε την προστασία και την ανάπτυξη των βιοτόπων της άγριας πανίδας: Συμμετέχετε στη διατήρηση των δασών, για να αποφεύγονται οι πυρκαγιές

5. Μην τρομάζετε τα οικόσιτα ζώα
6. Μην καπνίζετε στο δάσος
7. Σεβαστείτε τους άλλους χρήστες της φύσης, αλλά και αυτούς που απλώς την παρατηρούν
8. Κοντά σε κατοικημένες περιοχές, συμμορφωθείτε με τους κανόνες καλής συμπεριφοράς
9. Προσπαθήστε οι σκύλοι σας να μη γίνουν άγριοι και ανυπάκουοι
10. Όλα τα όπλα πρέπει να είναι τέλεια ελεγμένα και διατηρημένα σε καλή κατάσταση
11. Να θεωρείτε πάντοτε ότι ένα δεμένο όπλο είναι ένα γεμάτο όπλο, όποιες κι αν είναι οι συνθήκες
12. Μην αφήνετε ποτέ, ούτε για λίγα λεπτά, γεμάτο όπλο στηριγμένο σε δέντρο, κάτω απ' τον ήλιο, μέσα σε αυτοκίνητο κ.λ.π.
13. Για να περάσετε ένα φράκτη ή ένα εμπόδιο, αδειάστε υποχρεωτικά το όπλο σας - Μην σημαδεύετε ποτέ με το όπλο -ακόμη και άδειο- στην κατεύθυνση ενός άλλου προσώπου, ούτε και με όπλο παιχνίδι
14. Έπειτα από ένα δύσκολο πέρασμα ή μια πτώση, ρίξτε μια ματιά στο εσωτερικό της κάννης: το χιόνι, τα φύλλα ή το χώμα μπορούν να προκαλέσουν έκρηξη κατά τον πυροβολισμό
15. Μην κρατάτε ποτέ το όπλο σας οριζόντια, αλλά πάντα με την κάννη προς το έδαφος ή κάθετα
16. Κατά τη διάρκεια του κυνηγίου, μην κρατάτε το δάκτυλο στη σκανδάλη
17. Χρησιμοποιείτε το κατάλληλο για κάθε όπλο φυσίγγι
18. Μην εμπιστεύεστε ποτέ την ασφάλεια
19. Κατά τη διάρκεια του κυνηγίου, αφαιρέστε τον αορτήρα από το τουφέκι: μπορεί να γίνει αιτία ατυχήματος.
20. Όταν κλείνετε το τουφέκι σας, κρατάτε πάντα τις κάννες προς το έδαφος και ανεβάζετε το κοντάκι - όχι το αντίθετο
21. Ποτέ μην πυροβολείτε, αν δεν έχετε κάνει απόλυτα βέβαιη αναγνώριση του στόχου
22. Ποτέ μην πυροβολείτε προς ένα θάμνο: δεν ξέρετε τι κρύβεται πίσω του.
23. Ποτέ μην πυροβολείτε στην κατεύθυνση ενός ατόμου, έστω και αν μοιάζει να είναι αρκετά εκτός βεληνεκούς
24. Αν κυνηγάτε με μονόβολα: Προσοχή στους εξοστρακισμούς σε παγωμένο έδαφος, χαλίκι, επιφάνειες νερού, κορμούς δέντρων, κ.λπ.
25. Βεβαιωθείτε ότι η τουφεκιά σας θα καταλήξει στο έδαφος
26. Ποτέ μην πυροβολείτε πάνω από τη γραμμή του οριζοντα

Θαυμαστό (12 κανόνες)

1. Μη συγχέετε την ποσότητα με την ποιότητα! Όποιος σκοτώνει περισσότερα δεν είναι και ο καλύτερος κυνηγός
2. Βοηθήστε, αντίθετα, κάθε άγριο ζώο να επιβιώσει μέσα σε αντίξοες συνθήκες.
3. Αναζητήστε συστηματικά το πληγωμένο ή το νεκρό θήραμα.
4. Να είστε ένας υπεύθυνος κυνηγός: όποτε έχετε την ευκαιρία να συμμετέχετε σε επιστημονικές μελέτες που αφορούν το θήραμα

5. Να επιστρέψετε τα δαχτυλίδια που βρίσκετε και αφαιρείτε από τα πουλιά
6. Να συμπληρώνετε προσεκτικά τα σχετικά ερωτηματολόγια - η συνεργασία με τους υπεύθυνους για το κυνήγι και τις επιστημονικές οργανώσεις προστασίας της φύσης είναι πάντοτε χρήσιμη
7. Αναγνωρίστε τον ρόλο των αρπακτικών
8. Αποφύγετε τις αναίτιες ενοχλήσεις κατά την περίοδο της αναπαραγωγής
9. Με τη συμβουλή και το παράδειγμα, στηρίξτε την εκπαίδευση και την καλή συμπεριφορά των νέων κυνηγών
10. Να τα εμπιστεύεστε (τα όπλα) τακτικά στα χέρια ενός επαγγελματία
11. Πολύ πριν από την απόκτηση της άδειας, πρέπει να αρχίζει η μύηση στον χειρισμό του όπλου
12. Η επαφή με κυνηγετικούς ή σκοπευτικούς ομίλους επιτρέπει την απόκτηση καλών αντανακλαστικών και αυτοκυριαρχίας

Περιορισμοί, συμπεράσματα και προτάσεις

Φυσικά αυτή η σύντομη ανάλυση δεν διεκδικεί το απολύτως «αδιαμφισβήτητο» στην κατάταξη. Κάποιες μετατροπές μπορούν ίσως να γίνουν μεταξύ Απαιτούμενου και Αναμενόμενου με ενδεχόμενη διαφορετική ερμηνεία ή με βαθύτερη ανάλυση της νομοθεσίας. Αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει σημείο για μια βαθύτερη έρευνα στο μέλλον στην οποία θα συμμετέχουν και νομικοί. Κάποιος επίσης θα μπορούσε να διαφωνήσει με τον ορισμό των ορίων που ετέθησαν εδώ μεταξύ

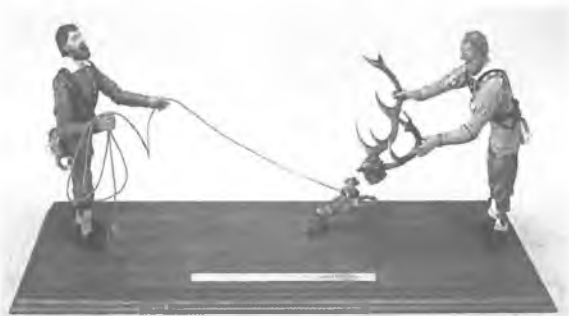
θαυμαστού και Αναμενόμενου (ίσως κάποιοι να θεωρούν θαυμαστό ακόμη και το να τηρεί κάποιος το Απαιτούμενο αλλά τέτοιες ακραίες καταστάσεις που κινούνται μεταξύ αστείου και σοβαρού, δεν λαμβάνονται υπόψη εδώ). Σε μια μελλοντική έρευνα θα μπορούσαν να καθορισθούν τέτοια όρια μετά από ομαδικές συνεντεύξεις με κυνηγούς ώστε να μειωθεί κατά το μέγιστο η πιθανότητα διαφωνίας. Βέβαια ο διαχωρισμός μεταξύ των δυο τελευταίων κατηγοριών δεν έχει ιδιαί-

τερη σημασία για το θέμα που μελετάμε εδώ, δηλαδή για την συμβολή του κώδικα στην δημιουργία ταυτότητας. Γι' αυτή παίζει ρόλο κυρίως η σχέση του συνολικού ποσοστού Αναμενόμενου και θαυμαστού προς το Απαιτούμενο (Αν υπάρχει ένας ειδικότερος ρόλος του θαυμαστού, θα μπορούσε να είναι ότι αυτό επηρεάζει τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της ταυτότητας: Όσο μεγαλύτερο το ποσοστό του θαυμαστού, τόσο πιο φιλόδοξη κι εξευγενισμένη γίνεται η κουλτούρα και η ταυτότητα του κλάδου, δηλαδή ασχολείται με όλο και περισσότερα ζητήματα, τα οποία στα πρώιμα στάδια συγκρότησης ενός κλάδου ή μιας δραστηριότητας θεωρούνται περιττή πολυτέλεια, και μειώνει τις συγκρούσεις και την τυχαιότητα στις σχέσεις μεταξύ των μελών ή μελών και εξωτερικού κοινωνικού

περιβάλλοντος στο έπακρο. Το κυνήγι ως δραστηριότητα έχει την ηλικία του ανθρώπινου γένους, και ως κλάδος υφίσταται εδώ και πάρα πολύ καιρό. Αναμένει κανείς λοιπόν να έχει αναπτύξει και αρκετούς κανόνες που να υπάγονται στον χώρο του θαυμαστού). Ωστόσο, προσδοκάται αυτή η ανάλυση να βρει ως επί το πλείστον αποδοχή.

Βλέπουμε ότι με αυτή την κατάταξη των κανόνων, ο συγκεκριμένος κώδικας αποτελείται χονδρικά κατά 32% από Απαιτούμενο, 46% από Αναμενόμενο, 22% από θαυμαστό. Με άλλα λόγια, κατά 68% ($=46+22$) ο κώδικας αυτός μπορεί να συμβάλλει στην δημιουργία ταυτότητας του κλάδου και να εμπνεύσει στα μέλη του επιπλέον μηνύματα συμπεριφοράς πέρα από αυτό που θεωρείται από τον νομοθέτη αυτόνοτο.

Στον ενστερνισμό τέτοιων μηνυμάτων δεν παίζει ρόλο μόνο η ποσότητα αλλά και ποιότητα των κανόνων, δηλαδή η σαφήνεια και το κατά πόσο προφυλάσσουν τα μέλη από συγκρούσεις και ηθικά αδιέξοδα. Είναι εμφανές ότι σε αυτό τον κώδικα υπάρχουν κανόνες που μπορούν να αποσαφηνιστούν επιπλέον (πχ «Να σέβεστε πάντα το θήραμα» ή «Βοηθήστε, ... , κάθε άγριο ζώο να επιβιώσει μέσα σε αντίξοες συνθήκες»). Ακόμη ένα σημείο βελτίωσης είναι ότι ο παραπάνω κώδικας προ-στατεύει μόνο τις σχέσεις των κυνηγών προς τον κοινωνικό τους περίγυρο αλλά δεν προβλέπει τίποτα ιδιαίτερο για τις σχέσεις μεταξύ των κυνηγών. Ενδιαφέρον θα παρουσίαζαν για έναν εμπλουτισμό του κώδικα, αν γίνουν δεκτοί από τα αποφασιστικά όργανα του κλάδου, ορισμένοι κανόνες

που έχουν προταθεί κατά καιρούς σε κυνηγετικά αναγνώσματα. Πχ «Το θήραμα ανήκει σε αυτόν που θα το θηρεύσει πρώτος», «αν θηρεύσουμε τραυματισμένο θήραμα πρέπει να το παραδώσουμε σ' αυτόν που το τραυμάτισε», «δεν πυροβολούμε αγριόχοιρο, λαγό, πέρδικα, μεκάτσα ή ορνίθι που ξεφώλιασαν τα σκυλιά άλλου», «σεβασμός στους υπερήλικες κυνηγούς» κ.α. (Κούτρας 2005, Νικολαΐδης). Ο κλάδος θα αποκτούσε ακόμη πιο αποδεκτή ταυτότητα προς τον κοινωνικό περίγυρο, αν ο κώδικας καλλιεργούσε περισσότερο τους κανόνες σχετικά με τις σχέσεις κυνηγού θηράματος. Ο «σεβασμός» προς το θήραμα ακούγεται ως ειρωνική έκφραση σε πολλούς και ιδίως σε μη κυνηγούς. Ωστόσο θα είχε νόημα να καλλιεργηθεί μια πιο οικοκεντρική διάθεση στους κυνηγούς ώστε να αντισταθμιστεί ο έντονα ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας του κυνηγιού και με τον καιρό - αλλά και με κατάλληλη διάδοση - να εκτιμηθεί από όλο και περισσότερους μη κυνηγούς. Δηλαδή να αναγνωρίσουν όλοι οι κυνηγοί στα ζώα δικαιώματα αντόνομης ύπαρξης και όχι μόνο να αντιμετωπίζουν τα θηράματα απλώς ως πόρους που δεν πρέπει να εξαντληθούν. Με άλλα λόγια, ένας ακόμη θαυμαστός κανόνας θα ήταν

όχι μόνο να μην τραυματίζουν ζώα που δεν μπορούν να σκοτώσουν ώστε να μην υποφέρουν, αλλά να μην στήνουν ούτε καρτέρι σε πηγές ή να μην πυροβολούν ακίνητα ζώα (Κούτρας 2005). Η υποστήριξη τέτοιων κανόνων που ενισχύουν την θέση του «αντιπάλου» (θηράματος), προσδίδουν στο κυνήγι χαρακτηριστικά αθλήματος (Καμπούρογλου) που απαιτεί από τον κυνηγό συνεχή άσκηση και μπορεί να εξασφαλίσει ευρύτερο αίσθημα δικαιοσύνης (και μη βαρβαρότητας) προς τον κόσμο. Τέτοιοι κανόνες θα μπορούσαν ακόμη να μετριάσουν το πρόβλημα της απώλειας ευχαρίστησης λόγω μεγάλης προβλεψιμότητας σε συστήματα “put and take” που μειώνει την δυσκολία σύλληψης του θηράματος (Σώκος, Μπίρτσας 2006) και να προταθούν ως λύση σε Ελεγχόμενες Κυνηγετικές Περιοχές. Έτσι, μπορούν να έχουν και οικοκεντρικά και ανθρωποκεντρικά αποτελέσματα.

Ο εμπλουτισμός του κώδικα με πιο συγκεκριμένα στοιχεία στα πεδία του Αναμενόμενου και του θαυμαστού είναι σημαντικός και για την δημιουργία ταυτότητας αλλά και την ελαχιστοποίηση των συγκρούσεων τόσο μεταξύ κυνηγών όσο και μεταξύ κυνηγών και άλλων χρηστών του φυσικού περιβάλλοντος (πχ εκδρομικών). Αυτή τη στιγμή υπάρχει ένα μεγάλο φάσμα βιβλιογραφίας, τόσο ακαδημαϊκών κι εκλαϊκευμένων περιοδικών όσο και μονογραφιών που μπορούν να χρησιμεύσουν ως βάση για ανάπτυξη κανόνων. Άγραφοι κανόνες προτείνονται πολλοί και μάλιστα λεπτομερείς, που εκφράζουν μια βαθειά, υπολανθάνουσα κουλτούρα στον κόσμο των κυνηγών, η οποία, αν και ακόμη μη δεσμευτική, σηματοδοτεί ένα επίπεδο υψηλής ωριμότητας στον κλάδο και μπορεί μέσω της συγκρότησης της σε γραπτή δεοντολογία να μετατραπεί σε επίσημη κουλτούρα και ταυτότητα. Μια κουλτούρα και μια ταυτότητα που επιβάλλεται απλώς άνωθεν με μια αυταρχική θέσπιση δεοντολογίας σαφώς και είναι δύσκολο να εφαρμοστεί αξιόπιστα (ιδίως σε ερασιτεχνικές οργανώσεις), αλλά όταν υπάρχει ήδη μια λανθάνουσα υποδομή κουλτούρας που έχει αναπτυχθεί με τον καιρό ανάμεσα στα μέλη, τότε μπορεί να θεσπισθεί μια δεοντολογία ευρύτερης αποδοχής κι ο κλάδος να αποκτήσει πιο αξιόπιστη ταυτότητα. Αν κρίνει κανείς από το πλήθος των σχετιευμάτων που έχουν γίνει κατά καιρούς από διάφορα άτομα, για τον κλάδο των κυνηγών φαίνεται να ισχύει η δεύτερη περίπτωση.

Τα βήματα από εδώ και πέρα θα μπορούσαν να είναι: 1. συγκέντρωση, έλεγχος εύρους αποδοχής κι ενσωμάτωση Αναμενόμενων και θαυμαστών κανόνων που έχουν προταθεί κατά καιρούς ή γίνονται πράξη από συνήθεια, και συγκρότηση τους υπό μορφή δεσμευτικής δεοντολογίας, και 2. η διάδοση της, τόσο μεταξύ των κυνηγών όσο και σε μη κυνηγούς για να ξέρουν τι συμπεριφορά μπορούν να αξιώνουν από τους κυνηγούς στο ύπαιθρο - και να συμβάλλουν έτσι απ' την πλευρά τους στην τήρηση της - αλλά και για να προβάλλεται μια θετική ταυτότητα του κλάδου προς τα έξω. Και πρέπει τέλος, ιδιαιτέρως να τονιστεί ότι μεγάλης σημασίας για την βελτίωση του κοινωνικού προσώπου του κυνηγιού προς τους μη κυνηγούς είναι μέσω των άλλων και η έμφαση σε οικοκεντρικούς κανόνες (δηλαδή δικαιώματα ζώων ως αυτόνομες υπάρξεις και ως ισόνομοι αντίπαλοι στο άθλημα που λέγεται κυνήγι).

Πηγές

- Καμπούρογλου, Π. Η Κυνηγετική Συνείδηση ως ένα σύστημα κανόνων με ηθικο-φιλοσοφικές διαστάσεις. Κυνηγός & Φύση
- Κούτρης, Κ. 2005: Οι άγραφοι νόμοι του κυνηγιού. Κυνηγετικές Αναζητήσεις. Ι. Καλοκαίρι 2005, 4-5. Εκδ. Κυνηγετικού Συλλόγου Κομοτηνής
- Παπανούτσος, Ε.Π. 1995: Ηθική. Τόμος Π. Αθήνα-Γιάννινα. Δωδώνη
- Νικολαΐδη, Ε. Το κυνήγι ως άθλημα - ανάλυση νομοθετικού πλαισίου
- Σώκος, Χ.Κ., Μπίρτσας, Π.Κ. 2006: Η αλλοτρίωση της θήρας: η περίπτωση του «put & take» στις Ε.Κ.Π. Επιστημονική Επετηρίδα Σχολής Δασολογίας & Φυσι-κού Περιβάλλοντος Α.Π.Θ. Τόμος MB 2006
- Χασάναγας, Ν.Δ. 2006: Δεοντολογία Επαγγέλματος. ΤΕΙ Καβάλας- Παράρτημα Δράμας, Τμήμα Δασοπονίας και Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος

Κυνηγός μαζί με το σκύλο του επιστρέφει από το κυνήγι φορτωμένος με τα θηράματά του, έναν λαγό και μια αλεπού, κρεμασμένα από ένα ραβδί που μεταφέρει στον ώμο του. Εσωτερικό αττικής κύλικας των μέσων του 6^{ου} αιώνας π.Χ. Βρετανικό Μουσείο.

Διαχείριση της βλάστησης των ρεμάτων και των ποταμών

Γεώργιος Σπ. Ευθυμίου
Δρ Δασολόγος -
Περιβαλλοντολόγος

Είναι γνωστό ότι το νερό είναι ο πολυτιμότερος ανανεώσιμος φυσικός πόρος του πλανήτη μας. Η κίνησή του πάνω στο χερσαίο τμήμα, γίνεται μέσω των ποταμών, των ρυακιών-ρεμάτων και των χειμάρρων. Από πολύ νωρίς ο άνθρωπος κατανόησε και αξιολόγησε την χρησιμότητα του νερού και της βλάστησης για την επιβίωσή και την ανάπτυξή του. Οι πρώτες ανθρώπινες κοινωνίες εγκαταστάθηκαν κοντά σε ποτάμια και λίμνες, ενώ μεγάλοι πολιτισμοί στην αρχαιότητα, αναπτύχθηκαν και ήκμασαν κοντά σε μεγάλα ποτάμια, όπως ο Νείλος, ο Ευφράτης, ο Νέστος κ.α.

• Τι είναι παραρεμάτια βλάστηση

Η βλάστηση που φύεται κατά μήκος των όχθων των ποταμών και των λιμνών και βρίσκεται κάτω από την άμεση ή έμμεση επιρροή του νερού, χαρακτηρίζεται ως παρόχθια βλάστηση.

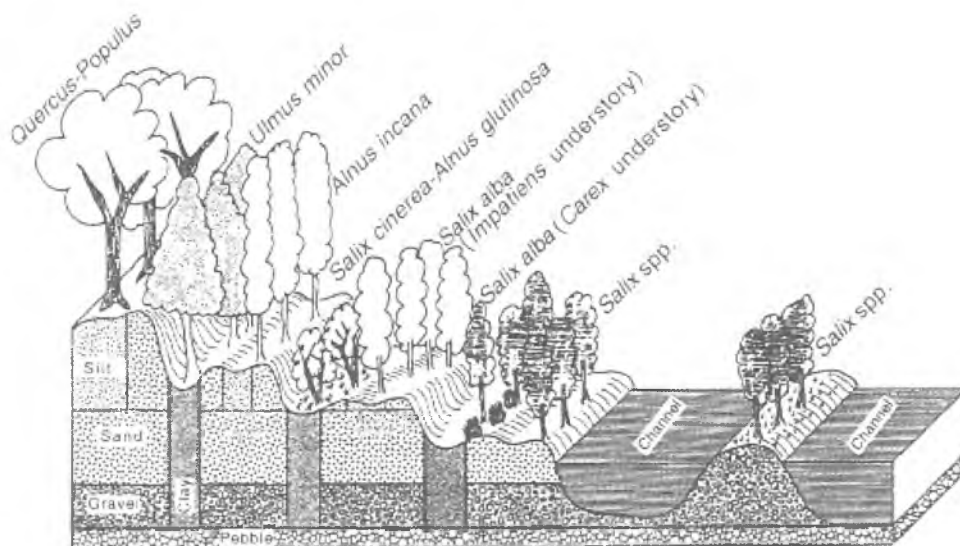
Η βλάστηση και τα δάση όταν απαντώνται κατά μήκος ποταμών και ρεμάτων ονομάζονται παρόχθια, ενώ όταν αυτά φύονται στις όχθες των λιμνών ονομάζονται παραλίμνια. Η παρόχθια βλάστηση που φύεται κατά μήκος των ρεμάτων μπορεί να χαρακτηριστεί και ως παραρεμάτια.

• Χρησιμότητα-σπουδαιότητα παρόχθιας και παραρεμάτιας βλάστησης

Τα παρόχθια οικοσυστήματα παρουσιάζουν μεγάλη βιολογική ποικιλότητα και δυναμική όταν διατηρούνται σε φυσική μορφή και λειτουργούν φυσικά, ανεπηρέαστα από ανθρώπινες δραστηριότητες και επεμβάσεις.

Τα κύρια δασοπονικά είδη που τα συνθέτουν είναι από τα δέντρα είδη ιτιάς, λεύκης, σκλήθρου, πλατάνου, φτελιάς, φράξου και δρυός. Από τους θάμνους τα κυριότερα απαντώμενα είδη είναι: κράταιγος, βάτος, κουφοξυλιά, ενώ πλούσια είναι η ποώδης βλάστηση. Η διαδοχή της βλάστησης εγκάρσια στην κοίτη ενός ρέματος δίνεται στο επόμενο σχήμα 1.

Η χρησιμότητα της παρόχθιας βλάστησης είναι μεγάλη διότι εκτός από την πλούσια χλωρίδα στηρίζει και πλούσια πανίδα.

Σχήμα 1 Διαδοχή παρόχθιας βλάστησης

• Ιστορική αναδρομή

Η αύξηση του πληθυσμού της γης, η άνοδος του βιοτικού του επιπέδου και των αναγκών του, συνέβαλαν στην υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων. Στην διάρκεια του τελευταίου αιώνα χάθηκαν - καταστράφηκαν τα 2/3 περίπου της παρόχθιας βλάστησης και οι εκτάσεις τους παραχωρήθηκαν για γεωργικές καλλιέργειες, για λευκοκαλλιέργειες ακόμη και οικιστικές δραστηριότητες.

Σήμερα στα περισσότερα ρέματα, η καταστροφή της παρόχθιας βλάστησης ή ο περιορισμός της σε μια μικρή λωρίδα από δέντρα και θάμνους κατά μήκος της όχθης (φωτ. 1), περιορίζουν στο ελάχιστο τις ωφέλειες που απορρέουν από την ύπαρξή της. Είναι ενδεικτικό το παράδειγμα της ολοκληρωτικής καταστροφής τριών οικισμών στο δέλτα του Νέστου, από πλημμύρα που ακολούθησε την υλοτομία τμήματος του παρόχθιου δάσους για τη δημιουργία καλλιεργειών.

Η δασική βλάστηση επηρεάζει σημαντικά τόσο τα χαρακτηριστικά του νερού των υδατορευμάτων, όσο και την ποσότητα των φερτών υλών. Κατά συνέπεια η αλληλεπίδραση δάσους, εδάφους και νερού είναι σημαντική για το υδατικό δυναμικό μιας περιοχής. Οι ανθρώπινες δράσεις συχνά διαταράσσουν τη σχέση αυτή.

Η διαχείριση των υδατικών πόρων, και πιο συγκεκριμένα η ορθολογική διαχείρισή τους ειδικότερα σε επίπεδο λεκάνης απορροής είναι επιτακτική ανάγκη, όπως ορίζει και η κοινοτική οδηγία 2000/60/EK, γνωστή ως οδηγία για τα νερά.

• Σχέση βλάστησης και νερού

Η ύπαρξη ή όχι βλάστησης, η κατάσταση αυτής αλλά και η κατάσταση του εδάφους επηρεάζουν σημαντικά τόσο την ποσότητα και ποιότητα του νερού ενός ρέματος, όσο και την κατανομή του στο χρόνο.

Συχνά ο συνδυασμός ύπαρξης πλούσιας δασικής βλάστησης και υψηλών βροχοπτώσεων σε πολλές περιοχές, ενισχύουν την άποψη ότι η ύπαρξη του δάσους αυξάνει τις βροχές και η υποβάθμιση ή η καταστροφή του, τις μειώνει. Στην πραγματικότητα το δάσος είναι γενικά το αποτέλεσμα και όχι το αίτιο των βροχών, χωρίς να αποκλείεται σε ορισμένες περιπτώσεις η μερική επίδραση αυτού στο ύψος των βροχών. Έχει βρεθεί ότι η ύπαρξη των δένδρων συμβάλλει στην ανύψωση των αέριων μαζών κατά 25-30 μέτρα από την επιφάνεια του εδάφους και στην αύξηση έτσι των ετήσιων κατακρημνισμάτων κατά 2-3% (Μπαλούτσος κ.α., 2003).

Η χρησιμότητα της βλάστησης των ρεμάτων.

Η ύπαρξη της παραρεμάτιας βλάστησης είναι πολύ σπουδαία, διότι:

- συγκρατεί με τις ρίζες της το έδαφος,
- παρέχει προστασία από τη διάβρωση
- αυξάνει την ταχύτητα διήθησης (απορρόφησης) του νερού της βροχής εντός της εδαφικής μάζας
- φιλτράρει και βελτιώνει την ποιότητα του νερού που διέρχεται από αυτή
- ρυθμίζει την κατανομή της απορροής κατά τη διάρκεια του έτους.
- αυξάνει το χρόνο ροής των ρεμάτων κυρίως τη θερινή περίοδο, λόγω σημαντικής μείωσης της ταχύτητας του νερού διαμέσου των μακροπόρων του εδάφους.
- Επιμηκύνει το χρόνο ροής των πηγών.
- στηρίζει μεγάλο αριθμό της πανίδας (παρέχει θέσεις για φωλεοποίηση και τροφοληψία)
- παρέχει θέσεις ανάπαυσης για τα πτηνά της ευρύτερης περιοχής
- βελτιώνει και ενισχύει την οικολογία του τοπίου
- βελτιώνει την αισθητική του τοπίου
- αποτελούν περιαστικό και αστικό πράσινο όταν τα ρέματα βρίσκονται κοντά ή διασχίζουν οικισμούς
- προσφέρουν χώρους για άθληση, περίπατο, ψυχική ανάταση και ξεκούραση
- Η βλάστηση, με την αποσύνθεση των οργανικών υπολειμμάτων της (φύλλων, κλαδιών κ.α.), βελτιώνει τις ιδιότητες του εδάφους.

Διαπιστώνεται επίσης ότι όσο αυξάνεται το ποσοστό βλάστησης της λεκάνης τόσο μειώνεται η απορροή της και αντίστροφα. Έχει μετρηθεί ότι τα πλατύφυλλα δένδρα συγκρατούν στην κόμη τους το 15-20% και τα κωνοφόρα το 25-35% των ετήσιων κατακρημνισμάτων.

Η παροχή ενός υδατορέματος μιας καλυμμένης με βλάστηση λεκάνης απορροής επηρεάζεται κυρίως από:

το ύψος και την κατανομή των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων, το κλίμα, τη βλάστηση, καθώς και τα χαρακτηριστικά του εδάφους της λεκάνης.

Η επίδραση της βλάστησης και του εδάφους στην παροχή οφείλεται στην κατακράτηση ενός μέρους των κατακρημνισμάτων, γεγονός που συμβάλλει στη μείωση της πλημμυρικής αιχμής του ρέματος σε οποιαδήποτε διατομή του, διότι η βροχή διηθείται εντός του εδάφους και σημαντικό μέρος αυτής δια των μακροπόρων του, καταλήγει στην κοίτη του πλησιέστερου υδατορεύματος, χωρίς να

διαβρώνεται το έδαφος.

Σημαντική είναι η επίδραση της δασικής βλάστησης στην ποιότητα του νερού του υδρολογικού κύκλου. Έχει βρεθεί από έρευνες, ότι η ύπαρξη βλάστησης από καλάμια (*Phragmites australis* L.) και ψαθιά (*Typha latifolia* L.) μπορεί να περιορίσει το BOD₅ κατά 92%, να μειώσει στο μισό το νιτρικό και αμμωνιακό άζωτο και ολικό φώσφορο (51%, 59% και 50% αντίστοιχα) στο νερό που προκύπτει από τον πρώτου βαθμού βιολογικής επεξεργασίας αποβλήτων (Ζαλίδης κ.α., 1998).

- Ανθρώπινες δραστηριότητες που επηρεάζουν τη βλάστηση και το υδατικό δυναμικό.
Ανθρώπινες ενέργειες όπως:
- η αποψιλωτική υλοτομία των δασών σε εκτεταμένες περιοχές ή η καταστροφή τους από πυρκαγιές,
- οι αλλαγές χρήσεων γης,
- η αστικοποίηση και τσιμεντοποίηση περιοχών,
- η κατασκευή φραγμάτων και η δημιουργία ταμιευτήρων
- ο εγκιβωτισμός και έμμεσα ο περιορισμός της κοίτης
- οι κατασκευές εντός της κοίτης
- η κατασκευή καναλιών μεταφοράς νερού (αρδευτικά, στραγγιστικά, κ.α.)
- η καύση των καλαμιών που συχνά επεκτείνεται και καταστρέφει και την παραρρεμάτια βλάστηση
- η ανεξέλεγκτη απόθεση απορριμμάτων και μπάζων

είναι μερικές μόνο από τις ανθρώπινες δραστηριότητες που καταστρέφουν την υπάρχουσα βλάστηση και μεταβάλλουν τη «δίαιτα», την ταχύτητα και ποιότητα των νερών των ρεμάτων και των χειμάρρων, καταστρέφουν περιουσίες σε φαινόμενα αιχμής, εξαφανίζουν βιότοπους χρήσιμους για την πανίδα, περιορίζουν την βιοποικιλότητα της περιοχής, αλλοιώνουν το τοπίο και περιορίζουν το αστικό ή περιαστικό πράσινο. Η απουσία της βλάστησης επιταχύνει την ορυκτοποίηση της οργανικής ουσίας του εδάφους, ελαχιστοποιεί την πρόσληψη θρεπτικών ουσιών από τα φυτά (αφού αυτά απουσιάζουν), αυξάνει η διάβρωση του εδάφους με συνέπεια την αύξηση των νιτρικών ιόντων, των στερεών σωματιδίων και των φερτών υλών στο νερό των ρεμάτων.

Έντονες είναι οι ανθρώπινες επιδράσεις στα μικρά ή μεγάλα ποτάμια που εκτείνονται εντός ή περιμετρικά κατοικημένων περιοχών. Η αυξημένη οικιστική πίεση, η κατασκευή “έργων υποδομής” όπως δημιουργία χώρων αναψυχής (φωτ. 3 & 3α), διαπλάτυνση δρόμων, εσφαλμένη αντιμετώπιση στήριξης πρανών (δυστυχώς αλλά συμβαίνει σε πολλούς δήμους, να υλοτομείται πυκνή παρόχθια βλάστηση αποτελούμενη από μεγάλης ηλικίας δέντρα για να κατασκευαστεί τοίχος αντιστήριξης από μπετόν), στα πλαίσια της κακώς νοούμενης προσπάθειας αντιστήριξης των πρανών του ρέματος καταστρέφεται ένας ζωτικός χώρος αστικού και περιαστικού πρασίνου και αυξάνονται οι τσιμεντωμένες επιφάνειες.

Μερικές χαρακτηριστικές ενέργειες όπως: με τις, η καταστροφή της παρόχθιας βλάστησης και,

- **Προτάσεις – Μέτρα για τη διαχείριση της παρόχθιας βλάστησης των ρεμάτων**

Τα κυριότερα μέτρα και δράσεις που πρέπει να λαμβάνουν χώρα σχετικά με την παρόχθια βλάστηση ενός ρέματος ή χειμάρρου είναι τα παρακάτω:

- Διατήρηση της παρόχθιας βλάστησης και ενίσχυσή της όπου απαιτείται, διότι αυτή:
 1. **σταθεροποιεί τις όχθες** και αποτρέπει την διάβρωση και μεταφορά φερτών υλών
 2. **προστατεύει τα όρια** και διασφαλίζει την έκταση ιδιοκτησιών (χωράφια, οικόπεδα, σπίτια) που γειτνιάζουν με ρέματα
 3. **φιλτράρει το νερό** που διέρχεται από αυτή και **βελτιώνει την ποιότητά του**. Έχει βρεθεί στη Φιλανδία (van Dijk, 1996) ότι η παρόχθια βλάστηση σε συνδυασμό με μια λωρίδα ποώδους βλάστησης πλάτους: 1 μ. συγκρατεί το 50-60% των φερτών υλών, 4-5μ. κατακρατεί το 60-90% και λωρίδες με πλάτος 10 μ. μέχρι και 99% (βλέπε σχήμα 2). Στη Γαλλία (Patty, 1997) μετρήθηκε ότι λωρίδες παρόχθιας βλάστησης με πλάτος 6 – 12 μ. μείωσαν τις φερτές ύλες κατά 87-100% (Marshall and Moonen, 2002)
 4. **μειώνει τον κίνδυνο διαρροής λιπασμάτων, εντομοκτόνων και άλλων πηγών ρύπανσης**
 5. **διατηρεί και βελτιώνει την βιοποικιλότητα της περιοχής**
 6. **παρέχει οφέλη** (θέσεις φωλεοποίησης, κάλυψης και τροφής) **για την άγρια πανίδα**
 7. **διασφαλίζει και ενισχύει την οικολογία και την ποικιλότητα του τοπίου**
 8. με σωστή διαχείριση της παρόχθιας βλάστησης (κλαδεύσεις, αραιώσεις, εμπλουτισμός όπου απαιτείται) μπορεί να αναδειχθεί σε **αστικό ή περιαστικό πράσινο** υψηλής σημασίας για την αστική βιοποικιλότητα και σημαντικής αισθητικής αξίας (φωτ. 2) για τους κατοίκους της περιοχής, παρέχοντας ευκαιρίες για αναψυχή, περίπατο, μελέτη και άθληση
- Ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση της βλάστησης των ρεμάτων που διασχίζουν κατοικημένες περιοχές, ώστε οι όποιες επεμβάσεις να επηρεάζουν στο ελάχιστο δυνατό τις λειτουργίες τους.
- Την ελάχιστη κατά το δυνατό διατάραξη της κοίτης του ρέματος διότι η όποια επέμβαση σε αυτή, αυξάνει την πιθανότητα ζημιών από ακραία φαινόμενα
- Ήπιες επεμβάσεις και διαταράξεις στα ρέματα όπου κρίνεται αναγκαίο και συνδυασμός φυτοτεχνικών και τεχνικών έργων, αξιοποιώντας την υπάρχουσα παρόχθια βλάστηση και προτείνοντας ενίσχυσή της κατά θέσεις (φωτ. 4, Ν. Ρύσιο), είναι δυνατό να επιτύχουν το καλύτερο οικολογικά και οικονομικά αποτέλεσμα.
- Η φύτευση του ορεινού τμήματος της λεκάνης απορροής αλλά και των υπόλοιπων διαθέσιμων επιφανειών της, αποτελεί βασικότατο στοιχείο για την

εξασφάλιση καλής ποιότητας υδάτων σε μια περιοχή και μείωση των φερτών υλών από επιφανειακή διάβρωση.

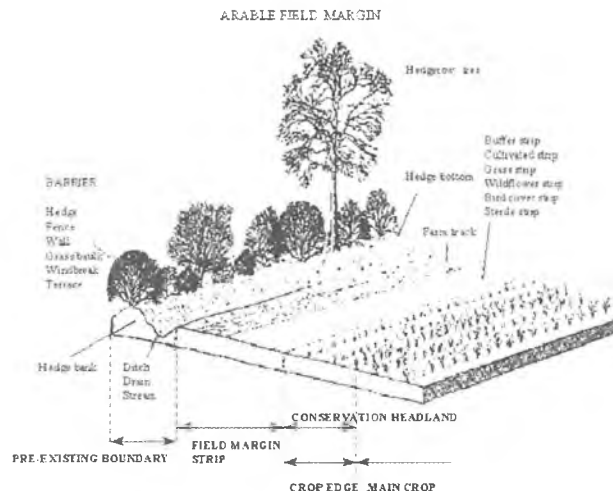
- Η φύτευση των ρεμάτων (αστικών, περιαστικών και μη) πρέπει να γίνεται πάντα με αυτοφυή παρόχθια δασοπονικά είδη (δέντρα και θάμνους) τα οποία τονίζουν και αναδεικνύουν το μεσογειακό τοπίο.

Συνοψίζοντας λοιπόν, προτείνεται η προστασία και πιθανή ενίσχυση, τόσο της βλάστησης των λεκανών απορροής, όσο και της παραρεμάτιας βλάστησης κατά μήκος της κοίτης και η αειφορική διαχείρισή της, για τη εξασφάλιση των ευεργετικών επιδράσεων τόσο της βλάστησης όσο και του εδάφους στην απορροή των υδατορεμάτων τους και της έντασης των πλημμυρών κατά συνέπεια.

Απαιτούνται άμεσα έργα ανόρθωσης των υποβαθμισμένων λεκανών απορροής, με τη λήψη μέτρων και την κατασκευή έργων που προστατεύουν το έδαφος, και επαναφέρουν - εγκαθιστούν την βλάστηση. Η διατήρηση, η προστασία, η σωστή διαχείριση και ο εμπλουτισμός της παρόχθιας βλάστησης είναι ικανή να βελτιώσει, να προστατεύσει και να αναδείξει το αστικό και περιαστικό περιβάλλον.

Οι παραπάνω δράσεις είναι ακόμη πιο αποτελεσματικές όταν ο σχεδιασμός τους γίνεται με κριτήρια κοινωνικά, τεχνικοοικονομικά, περιβαλλοντικά, οικολογικά και πολιτιστικά.

Η εξέταση και ενσωμάτωση των παραπάνω κριτηρίων στις δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην συνολική έκταση μιας λεκάνης απορροής, συμβάλλουν στην ορθολογική διαχείριση των φυσικών της πόρων και στη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής.

Σχήμα 2. Η ύπαρξη μιας ζώνης, με ένα τμήμα της ελεύθερο και το υπόλοιπο καλυμμένο με πούδη και ξυλώδη παρόχθια βλάστηση, μεταξύ καλλιεργειών και ρέματος, μειώνει σημαντικά τη μεταφορά λιπασμάτων, εντομοκτόνων κ.α. ουσιών με το νερό προς το πλησιέστερο ρέμα και μέσω αυτού προς τα κατάντες.

ΤΟ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΤΟ ΜΟΝΑΧΟ

DEUTSCHES
JAGD- UND
FISCHEREIMUSEUM

Κυριάκος Ε. Σκορδάς
Δασολόγος
Περιβαλλοντολόγος
Διευθυντής Υποστήριξης
ΚΟΜΑΘ

Το Μόναχο είναι μια πόλη σύγχρονη, με άνεση στις συγκοινωνίες, που έχει όμως διατηρήσει αναλλοίωτη την αρχιτεκτονική και ιστορική του φυσιογνωμία, ακόμη και σε περιοχές όπου καταστράφηκαν κατά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Το σημείο αναφοράς για την πόλη και τον προσανατολισμό σε αυτήν αποτελεί η κεντρική πλατεία της Marienplatz. Εκεί κοντά στον τεράστιο πεζόδρομο που αποτελεί το πιο ζωντανό μέρος της πόλης ο επισκέπτης μπορεί να δει το Μουσείο Κυνηγίου και Αλιείας του Μονάχου (Deutsches Jagd- und Fischereimuseum) στην οδό Neuhauserstrasse.

Ακόμη και αν δεν το έχετε στο πρόγραμμα, λογικά θα κοντοσταθείτε στο μεγάλο μπρούτζινο άγαλμα ενός αγριόχοιρου αριστερά από την είσοδο του επιβλητικού κτηρίου του Μουσείου, και ενός επίσης μπρούτζινου γατόψαρου στα δεξιά. Στους τρεις ορόφους του μπορείτε να απολαύσετε εκατοντάδες εκθέματα, σχετικά με την κυνηγετική δραστηριότητα, αλλά και με την αλιεία.

Το κτήριο κατασκευάστηκε τον 13^ο αιώνα από Αυγουστίνους μοναχούς και λειτούργησε ως θρησκευτικός χώρος. Από το 1966 έως σήμερα στεγάζει το Μουσείο Κυνηγίου και Αλιείας του Μονάχου.

Μπαίνοντας μέσα κοντοστέκεσαι στο μικρό εκθετήριο, με κάποια έξυπνα και καλαίσθητα είδη δώρων, μέχρι να προμηθευτείς το εισιτήριο. Δυστυχώς διαπιστώνεις πως τα πάντα περιγράφονται στην γερμανική γλώσσα, οπότε προσπερνάς αν δεν είσαι

καλός γερμανομαθής και τις ειδικές εκδόσεις.

Η περιήγηση όμως είναι εντυπωσιακή, η δε δύναμη των εκθεμάτων τέτοια που δεν περιορίζεται στην ανάγνωση κάποιας λεξάντας. Ένα μεγάλο άγαλμα της αρχαίας ελληνικής θεάς του κυνηγιού είναι εδώ, όπου στο ένα χέρι κρατά και τον σταυρό, σε μια προσπάθεια αποτύπωσης της σχέσης της μυθολογίας με τον χριστιανισμό.

Οι βασικές ενότητες του μουσείου περιλαμβάνουν:

Εσωτερική άποψη του μουσείου

- μια αίθουσα με πουλιά και θηλαστικά, σε ξεχωριστές προθήκες ανά είδος ή ομάδα ειδών. Είδη βαλσαμωμένα, αλλά σε πολύ καλή κατάσταση. Κίσσες, αγριόπαπιες, υδρόβια, αρπακτικά, δεινόσαυρα που βρίσκονται στην Γερμανία. Δίπλα από τις προθήκες χάρτης της χώρας με σημειωμένες τις περιοχές που συνήθως

απαντούν τα είδη αυτά. Ειδικά στα θηλαστικά μια μικρή, αλλά όχι εντυπωσιακή, αποτύπωση του βιοτόπου τους προσφέρει καλύτερη επίσκεψη. Αγριόκάτσικα, ελάφια, λύκοι, αγριογούρουνα, κλπ, μαζί με πληροφορίες για τους βιότοπους τους και τις ανάγκες διατροφής τους. Ουσιαστικά εδώ υπάρχει η λογική ενός μουσείου φυσικής ιστορίας.

- Η αίθουσα με τα τροπικά, κυρίως από ελάφια. Δεκάδες στους τοίχους ενώ ο σκελετός από μια τεράστια άλκη υπάρχει στο κέντρο.

- Η αίθουσα με τα κυνηγετικά όπλα, με περίτεχνες διακοσμήσεις, με κοντόκανα ή μη. Εκεί όντως μπορείς να πάρεις και καλές ιδέες για το δικό σου κυνηγετικό εργαλείο

- Η αίθουσα με τα ψάρια και τα αλιευτικά εργαλεία, αλλά στον προσανατολισμό της ερασιτεχνικής αλιείας ως μορφή αναψυχής. Πολλά ομοιώματα και ταριχευμένα ψάρια, κυρίως των γλυκών νερών.

Γιάλινα εκθέματα με κυνηγετικές παραστάσεις

- Προθήκες με βάζα, ποτήρια, πιατέλες με κυνηγετικές παραστάσεις. Χρωματιστά και ξεχωριστά, απομεινάρια μιας άλλης εποχής
- Χώρος με έλκηθρα που χρησιμοποιούνταν στο κυνήγι κατά τους βαρείς χειμερινούς μήνες, σκαλισμένα με πολύ όμορφα σχέδια. Έλκηθρα μεγάλα των 2-5 ατόμων, αλλά και ατομικά.
- Υφαντά και άλλα είδη, σε μια αίθουσα χειροτεχνίας και παράδοσης.

Παλιό έλκηθρο για κυνηγετικές εξορμήσεις

- Πίνακες ζωγραφικής και γλυπτά με κυνηγετικές παραστάσεις
- Δεκάδες μινιατούρες με κυνηγούς, κυνηγόσκυλα καθώς και εντυπωσιακές μακέτες με κυνήγι σε βόρειο-ευρωπαϊκά τοπία.

Αν υπάρχει χρόνος μπορείτε να παρακολουθήσετε και κάποια σχετική ταινία στις προβολές που γίνονται στο μεγάλο πλατύσκαλο του κτηρίου. Οι σκάλες είναι επίσης υπό «τη σκιά» των τροπαί-

ων, ενώ σε κάθε εσοχή υπάρχει και μια μακέτα. Οι τοίχοι κοσμούνται από εκπληκτικές ζωγραφίες και αναπαραστάσεις κυνηγιού στο φόντο των Άλπεων. Βέβαια όλα είναι αποτύπωση της γερμανικής παράδοσης, του κυνηγιού που σχετιζόταν με τους ευγενείς και τους άρχοντες. Οι «λαϊκοί» έχουν παρουσία στα έργα τέχνης, στις μακέτες κλπ ως αβανταδόροι που διευκολύνουν για το κυνήγι (κτυπώντας ξύλα και κατευθύνοντας τα αγριογούρουνα σε «θεωρεία» μέσα στο δάσος όπου οι ευγενείς καλοντυμένοι περίμεναν για να πυροβολήσουν, κλπ).

Μπορεί πολλά από αυτά είναι ξένα με την παραδοσιακή εικόνα του κυνηγιού στην Ελλάδα, αλλά στα σίγουρα θα προκαλέσουν το ενδιαφέρον στον επισκέπτη, ακόμα και αν δεν είναι κυνηγός. Προβάλλουν όμως με πολύ εποπτικό τρόπο την κυνηγετική παράδοση της Βαυαρίας, αλλά και όλης της Γερμανίας. Το γεγονός πως πολλά από τα εκθέματα είναι ανεπανάληπτα έργα τέχνης, απλά επιβεβαιώνουν την πολιτιστική σημασία του κυνηγιού, και ως βασική πηγή έμπνευσης

Μην ξεχνάμε και πως στην Ελλάδα υπάρχουν δεκάδες απεικονίσεις κυνηγετικές σε έργα ζωγραφικής, ενώ έντονη είναι και η παρουσία στην αρχαία αλλά και νεοελληνική παράδοση. Ενδεικτικά αναφέρουμε το σπίτι της οικίας Κοντού όπου στην κάτω ζώνη ο Θεόφιλος ζωγράφισε διάφορα διακοσμητικά θέματα, όπως μια μεγάλη ποικιλία από γλάστρες με λουλούδια και πουλιά, σιντριβάνια, αγρίμια αλλά και σκηνές κυνηγιού. Επίσης στο Αρχαιολογικό Μουσείο του Ηρακλείου υπάρχει μεταλλικό προϊστορικό εύρημα που απεικονίζει κυνηγετικό σκύλο (κρητικό ιχνηλάτη) στην πλώρη πλοίου. Ακόμη τις δύο ελεφαντοστέινες κλίνες που

ΤΟ ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΣΤΟ ΜΟΝΑΧΟ

ανασυντέθηκαν και παρουσιάζονται στη Βεργίνα με όλα τα λαμπρά ευρήματα του Μανόλη Ανδρόνικου, όπου μεταξύ άλλων υπάρχουν και κυνηγετικές παραστάσεις με τον Φίλιππο και τον Μ. Αλέξανδρο.

Επαναφέρουμε εδώ, εκ νέου, την πρόταση για ίδρυση και στην Ελλάδα Μουσείου Κυνηγετικής Παράδοσης και Ιστορίας. Δεν χρειάζονται ούτε πρόλογοι, ούτε εισαγωγικά σημειώματα για τον πλούτο, ιστορικό και πολιτιστικό που σχετίζεται άμεσα με το κυνήγι στην Ελλάδα, από την αρχαιότητα έως και σήμερα. Πάντως το Μουσείο του Μονάχου αποτελεί μια καλή στάση στην βόλτα των τουριστών στην Βαυαρική πρωτεύουσα. Ειδικά αν μαζί έχετε και τα παιδιά σας, τα οποία θα ενθουσιαστούν.

Διεύθυνση Neuhauserstr. 2, 80331 München, τηλ. 089- 22 05 22.
Ανοικτά 9.00 - 17.00

Μετάβαση με πολλά μέσα, αλλά προτιμήστε τον υπόγειο σιδηρόδρομο (S-Bahn) ή τις γραμμές του Μετρό U3, U6 στη στάση “Marienplatz”

Η κεντρική αίθουσα του 1ου ορόφου

Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κυνηγετικού Συλλόγου Ιστιαίας

Γενικά

Τα Μουσεία Φυσικής Ιστορίας (Μ.Φ.Ι.) είναι εκθεσιακοί χώροι στους οποίους εκτίθενται συλλογές από το φυσικό πλούτο τόσο της περιοχής στην οποία έχουν ιδρυθεί όσο και από ευρύτερες περιοχές ή ακόμη από οικοσυστήματα που αφορούν τμήμα ή ολόκληρο τον πλανήτη.

Τα εκθέματά τους μπορεί να είναι απολιθωμένοι φυτικοί και ζωικοί οργανισμοί, αποξηραμένα φυτικά είδη, βαλσαμωμένα - ταριχευμένα ζωικά είδη, τα οποία διατηρούνται σε ιδανικές για την συντήρησή τους συνθήκες.

Από τα πιο παλιά μουσεία που αναφέρονται είναι αυτό της Βοστώνης, το οποίο κατάφερε μέσα σε 35 χρόνια να αυξήσει ως και 40 φορές τον ετήσιο αριθμό των επισκεπτών του. Άλλο γνωστό μουσείο είναι το αμερικάνικο μουσείο φυσικής ιστορίας της Νέας Υόρκης, που αριθμεί περισσότερους από ένα εκατομμύριο φίλους. Τα περισσότερα Μ.Φ.Ι. έχουν συλλόγους φίλα προσκείμενους σε αυτά, οι οποίοι διοργανώνουν δράσεις οικολογικού περιεχομένου εκδίδουν περιοδικά έντυπα και εκδόσεις εκπονούν περιβαλλοντική εκπαίδευση, οργανώνουν περιβαλλοντικά εργαστήρια, διοργανώνουν εκθέσεις και οικοτουριστικές εκδρομές.

Το Μ.Φ.Ι. Κυνηγετικού Συλλόγου Ιστιαίας

Ο Κυνηγετικός Σύλλογος Ιστιαίας ιδρύθηκε την 1η Σεπτεμβρίου 1924, με εκατό (100) μέλη και πρόεδρο τον Α. Καλέμη, στην πόλη της Ιστιαίας.

Ο δήμος Ιστιαίας είναι ένας δήμος με μεγάλη ιστορία. Υπήρξε πλούσια πόλη κατά την αρχαιότητα, με το δικό της νόμισμα. Νομίσματα της Ιστιαίας εκτίθενται στο αρχαιολογικό μουσείο Αβδήρων, γεγονός που θυμίζει την τιμωρία με διωγμό των Ιστιαίων στη Μακεδονία, από τον Περικλή το 446 π.Χ., όταν κατέλαβε την περιοχή και μοίρασε τη γη σε 2.000 κληρούχους Αθηναίους. Ο Όμηρος την αναφέρει ως Πολυστάφυλον, προφανώς από την πλούσια παραγωγή σταφυλιών. Κατά μια εκδοχή το όνομά της η πόλη το οφείλει στα πλούσια δάση που

Γεώργιος Σπ. Ευθυμίου
Δρ Δασολόγος Περιβαλλοντολόγος

κάλυπταν τη γύρω περιοχή, από τα οποία κατασκευάζονταν τα ιστία (κατάρτια) για τα πλοία της εποχής. Κατά μια άλλη εκδοχή το όνομά της το πήρε από την κόρη του Υριέα και της Αλκυόνης, τη νύμφη Ιστιαία. Από το 342 π.Χ. η πόλη καταλαμβάνεται από το Φίλιππο της Μακεδονίας, ο οποίος όρισε διοικητή τον τύραννο Φιλιστίδη. Θα ήταν παράλειψη αν δεν μνημονευόταν σε αυτό το σημείο η γνωστή Ναυμαχία του Αρτεμισίου, το 480 π.Χ. που είχε ως συνέπεια την κατάληψη της πόλης από τον Ξέρξη και την σφαγή των κατοίκων της.

Η ιδέα της ίδρυσης μιας έκθεσης με ταριχευμένα ζώα (θηλαστικά, πτηνά, ερπετά κ.α.) υλοποιήθηκε με απόφαση του Δ.Σ. του Συλλόγου, το έτος 1956. Το Μ.Φ.Ι. του Κυνηγετικού Συλλόγου Ιστιαίας έκλεισε φέτος 50 χρόνια λειτουργίας και προσφοράς στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση στον πληθυσμό της Βόρειας Εύβοιας.

Από το έτος 2001 το Μουσείο απέκτησε το δικό του πλέον ιδιόκτητο κτήριο, έκτασης 600 τ.μ., σε οικοπέδο που παραχωρήθηκε από το Δήμο Ιστιαίας, το 1994. Η θέση του είναι δίπλα στο εθνικό Στάδιο Ιστιαίας, στον επαρχιακό δρόμο Ιστιαία-Πενκί.

Σήμερα η έκθεση αριθμεί περί τα 217 είδη πτηνών, θηλαστικών και ερπετών σε ταριχευμένη μορφή και σε αναπαράσταση του βιοτόπου που ζουν. Στα εκθέματα έχουν προστεθεί περισσότερα από 200 είδη της θαλάσσιας ζωής (όστρακα, κοχύ-

λια), ενώ πολύ πλούσια είναι η συλλογή από πετρώματα και ορυκτά. Σε ειδικό τμήμα του μουσείου εκτίθενται τερατογενέσεις ζώων καθώς και ζωτικά όργανα διαφόρων ζώων που έχουν προσβληθεί από ασθένειες.

Σήμερα το νέο Μ.Φ.Ι., διαθέτει άνετο εκθεσιακό χώρο, διευθετημένο σε δύο ορόφους και με προδιαγραφές για μελλοντικές χρήσεις. Παράλληλα υπάρχει συνεδριακός χώρος, χωρητικότητας 400 και πλέον ατόμων, στον οποίο λαμβάνουν χώρα εκδηλώσεις περιβαλλοντικού περιεχομένου, προβολή ταινιών οικολογικού περιεχομένου, μαθήματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στα σχολεία της επαρχίας Ιστιαίας, παρουσιάσεις βιβλίων, ομιλίες και ημερίδες. Το μουσείο διαθέτει γραφεία στα οποία στεγάζεται:

- ο ξεναγός του μουσείου
- η διοίκηση του Συλλόγου,
- η βιβλιοθήκη, και
- ειδικοί χώροι στους οποίους εκπονούν την εργασία τους ή τη πρακτική τους μαθητές της μέσης εκπαίδευσης, σπουδαστές των Ι.Ε.Κ. και των περιβαλλοντικών τμημάτων των Τ.Ε.Ι. και Α.Ε.Ι. οι οποίοι κατάγονται από την περιοχή.

Πρόκειται για ένα στολίδι της Βόρειας Εύβοιας, το οποίο προβάλλει και γνωστοποιεί στον επισκέπτη τις ομορφιές της περιοχής, παράλληλα όμως προάγει την οικολογική ευαισθητοποίηση και την περιβαλλοντική εκπαίδευση της νέας γενιάς στην επαρχία Ιστιαίας.

Η επικοινωνία με το μουσείο μπορεί να γίνει

- τηλεφωνικά στο 22260 52224
- ταχυδρομικά στη Δ/ση ΜΟΥΣΕΙΟ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Κυνηγετικού Συλλόγου Ιστιαίας, Εθν. Οδός Ιστιαίας-Χαλκίδος, Τ.Κ. 34200 ΙΣΤΙΑΙΑ

Πρόταση για Βοτανικό Κήπο

Η θέση του μουσείου είναι προνομακική από την άποψη ότι βρίσκεται δίπλα στον κεντρικό χείμαρρο της πεδιάδας της Ιστιαίας, τον Ξηριά (σε αυτόν οφείλεται το παλιότερο όνομα της πόλης, το Ξηροχώρι). Αυτό δίνει στον κυνηγετικό σύλλογο Ιστιαίας, το πλεονέκτημα να δημιουργήσει έπειτα από σύμφωνη γνωμοδότηση του Δήμου, της Δασικής Υπηρεσίας, της Υ.Ε.Β., ΤΟΕΒ και όποιας άλλης εμπλεκόμενης Υπηρεσίας, στη διαχείριση του χείμαρρου, για την δημιουργία βοτανικού κήπου, με είδη της μεσογειακής χλωρίδας, στις δημόσιες εκτάσεις που εκτείνονται στις όχθες του Ξηριά. Παράλληλα με την δημιουργία εκπαιδευτικού μονοπατιού θα δίνεται η δυνατότητα στον επισκέπτη να γνωρίζει τη χλωρίδα και τα διάφορα οικοσυστήματα της. Είναι μια δράση που εκτός από τον εκπαιδευτικό σκοπό θα δημιουργήσει ένα περιαστικό δάσος για την πόλη της Ιστιαίας, με ότι αυτό συνεπάγεται για τους κατοίκους της.

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΑ ΠΡΑΜΑΝΤΑ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

«Η επιστήμη στην υπηρεσία
της προστασίας - διαχείρισης του θηραματικού πλούτου».

Στις 16 και 17 Ιουλίου 2005 πραγματοποιήθηκε με ιδιαίτερη επιτυχία στα Πράματα Ιωαννίνων ειδικό επιστημονικό συνέδριο με θέμα «Η επιστήμη στην υπηρεσία της προστασίας - διαχείρισης του θηραματικού πλούτου».

Το συνέδριο διοργανώθηκε από τον τοπικό Κυνηγετικό Σύλλογο Πραμάντων και την Ε' Κυνηγετική Ομοσπονδία Ηπείρου, με την υποστήριξη της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος, του Δήμου Πραμάντων και της ΤΕΔΚ Νομού Ιωαννίνων.

Πλήθος κόσμου γέμισε την αίθουσα του συνεδρίου. Ανάμεσά τους ο Πρόεδρος της Κυνηγετικής Συνομοσπονδίας Ελλάδος κ. Παπαδόδημας Νικόλαος, ο αντιπρόεδρος της Κ.Σ.Ε. κ. Καραγιάννης Εμμανουήλ και το Μέλος του Δ.Σ. κ. Κωτσόπουλος Ιωάννης. Από την Ε' Κυνηγετική Ομοσπονδία Ηπείρου συμμετείχαν ο Πρόεδρος κ. Τσιλίκης Παναγιώτης, ο Αντιπρόεδρος κ. Σκαμαντζούρας Παναγιώτης, ο Γενικός Γραμματέας κ. Πλιάκος Μιχαήλ, ο Ταμίας κ. Παπαγρηγορίου Νικόλαος και τα μέλη του Δ.Σ. Γκίκας Μιχαήλ και Γκορόγιας Ηλίας. Επίσης συμμετείχαν ο Πρόεδρος της ΣΤ' Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Μακεδονίας - Θράκης κ. Δέλλιος Γεώργιος, ο Αντιπρόεδρος κ. Μαϊλιάνης Νικόλαος, ο Γενικός Γραμματέας κ. Πολυχρόνης Ιωάννης και ο Ταμίας κ. Καλογεράκος Νικόλαος, ο Πρόεδρος της Γ' Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Πελοποννήσου κ. Μαρκόπουλος Κωνσταντίνος, ο Πρόεδρος της Δ' Κυνηγετικής Ομοσπονδίας κ. Αραμπατζής Γεώργιος και εκπρόσωπος του Προέδρου της Ζ' Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Θεσσαλίας κ. Χριστοδούλου Γεώργιος. Επίσης εκπροσωπήθηκε το σύνολο των κυνηγετικών οργανώσεων της Ε' Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Ηπείρου. Συμμετείχαν επίσης εκπρόσωποι από τον κυνηγετικό τύπο και πολλοί κυνηγοί και κάτοικοι της περιοχής.

Το συνέδριο τίμησαν με την παρουσία τους ο βουλευτής Ιωαννίνων κ. Παντούλας Μιχαήλ και ο Νομάρχης Ιωαννίνων κ. Καχοιμάνης Αλέξανδρος, οι οποίοι στους χαιρετισμούς που απηύθυναν, τόνισαν τη σημασία της θήρας και δήλωσαν ότι οι κυνηγοί είναι αυτοί που βρίσκονται δώδεκα μήνες το χρόνο στη φύση και δικαιωματικά μπορούν να είναι οι διαχειριστές της.

Χαιρετισμούς επίσης απηύθυναν ο Πρόεδρος της Ε ΚΟΗ (Κυνηγετικής Ομοσπονδίας Ηπείρου) διαβεβαιώνοντας πως η' Κυνηγετική Ομοσπονδία Ηπείρου, μαζί με τους κυνηγετικούς της συλλόγους και τα 25.000 μέλη της κυνηγούς, θα εργαστεί ώστε να είναι πρωταγωνίστρια για την επίτευξη των συμπερασμάτων του συνεδρίου.

Παρουσιάστηκαν από ειδικούς επιστήμονες κατατοπιστικές εισηγήσεις σχετικά με τη διαχείριση του θηραματικού πλούτου. Πιο συγκεκριμένα από τους:

Καθηγητή κ. Θωμάδη Χρήστο, (επιστημονική ομάδα ΑΡΤΕΜΙΣ) για τα αποτελέσματα ου προγράμματος ΑΡΤΕΜΙΣ. Τονίστηκε πως αποτελεί έρευνα που γίνεται από τους κυνηγούς, πληρώνεται από τους κυνηγούς και εξυπηρετεί τους κυνηγούς. Τα στοιχεία και τα όποια προσωπικά δεδομένα είναι απόρρητα και αποτελεί ανάγκη να συμπληρώνεται από τον κάθε κυνηγό, καθώς δίνει χρήσιμα στοιχεία για το κυνήγι στην Ελλάδα, για τα θηραματικά είδη, αλλά παράλληλα τα αποτελέσματα του αποτελούν καίριες απαντήσεις σε πολλές αντικυνηγετικές θέσεις.

κ. Καραμπατζάκη Θεοφάνη, (Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος, επιστημονική ομάδα ARTEMIS και επ. συνεργάτης του Κ.Σ. Δράμας), που μίλησε για τη διαχείριση του αγριόχοιρου και με κατατοπιστικά παραδείγματα και διαγράμματα τόνισε τη σημασία μη θήρευσης σε κάθε κοπάδι του μεγάλου θηλυκού γουρουνιού, καθώς η θανάτωση του επηρεάζει άμεσα την επιβίωση και την αναπαραγωγική ικανότητα των μικρών του.

κ. Σκορδά Κυριάκο, (Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος, Υπεύθυνος Επικοινωνίας ΣΤ' ΚΟΜΑΘ) που ανέπτυξε τη σημασία της θήρας στην οικονομική ανάπτυξη της περιφέρειας, δίνοντας στοιχεία από τον μεγάλο κύκλο εργασιών που σχετίζονται άμεσα και έμμεσα από το κυνήγι. Τόνισε ιδιαίτερα το ρόλο του κυνηγετικού τουρισμού, ως μέσου υποδοχής και διαχείρισης των επισκεπτών κυνηγών σε μια περιοχή, όχι στο πνεύμα του promotion «ελάτε να κυνηγήσετε», αλλά στο πνεύμα του «καλώς ήρθατε» και της σύνδεσης της παρουσίας των κυνηγών με την οικονομική ζωή της περιοχής που επισκέπτονται.

κ. Χατζηνίκο Ευάγγελο, (Msc. Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος, επ. Συνεργάτης Δ' ΚΟΣΕ) που παρουσίασε εντυπωσιακά αποτελέσματα από ειδική έρευνα για το λαγό, στοιχεία βιολογίας και τα προβλήματα και κυρίως τον αρνητικό ρόλο που επιτελούν οι άρπαγες και κύρια οι αλεπούδες στους πληθυσμούς του λαγού στην Ελλάδα

κ. Μάνιο Νικόλαο, (Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος) που με εκπληκτική φωτογραφική τεκμηρίωση παρουσίασε πληροφορίες και πρωτογενή αποτελέσματα για τη βιολογία της ορεινής πέρδικας, τους βιότοπους που επιλέγει, την αναπαραγωγική ικανότητα και επιβίωση νεοσσών, αλλά και γι τους φυσικούς εχθρούς της.

κ. Γιαννακόπουλο Αλέξανδρο (Δασοπόνος, από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας) που παρουσίασε αποτελέσματα για τους πληθυσμούς και τους βιότοπους του ζαρκαδιού, του λύκου και του αγριόγιδου στην Ήπειρο.

Ο Πρόεδρος της ΚΣΕ, κ. Παπαδόδημας ανέλυσε με κατατοπιστικό τρόπο την κατάσταση της θήρας στην Ελλάδα, ανέπτυξε τα κύρια της προβλήματα αλλά και τις ουσιαστικές ενέργειες της ΚΣΕ και των άλλων κυνηγετικών οργανώσεων για την προάσπιση της κυνηγετικής δραστηριότητας.

Επίσης παρουσιάστηκε εισήγηση από τον εκπρόσωπο του Αρκτούρου κ. Γεωργιάδη Λάζαρο, που παρουσίασε συνοπτικά το έργο του Αρκτούρου υπερτονίζοντας την ανάγκη συνεργασίας των κυνηγετικών και των άλλων περιβαλλοντικών οργανώσεων. Ειδικά στο θέμα της αντιμετώπισης της λαθροθήρας, όπου οι στόχοι ταυτίζονται

Ο Πρόεδρος της ΚΣΕ, σε συνεργασία με το Προεδρείο του Συνεδρίου, μετά την ολοκλήρωση των εργασιών κατέληξε στις εξής διαπιστώσεις, οι οποίες διανεμήθηκαν αργότερα και γραπτώς. Στο συνέδριο λοιπόν διαπιστώθηκε:

- Πληρότητα των τεχνικών εισηγήσεων από τους ειδικούς και σε βάθος και σε εύρος γνώσεων.
- Οι επιστημονικές γνώσεις των οργανώσεών μας είναι αρκετές για τη διαχείριση των κυνηγετικών πραγμάτων.
- Τόσο η Κυνηγετική Συνομοσπονδία, όσο και οι Ομοσπονδίες είναι έτοιμες και ώριμες με οργανωτικό σχήμα να ξεκινήσουμε αυτή τη διαχείριση.
- Οι Κυνηγετικοί Σύλλογοι είναι οι πυρήνες εφαρμογής όλων των μέτρων και γι αυτό χρειάζεται πρωτοπορία με νέους ανθρώπους και αλλαγή νοοτροπίας.

- Η συνεργασία με τους λοιπούς φορείς (δημόσιους και ιδιωτικούς) είναι απαραίτητη, τόσο για το κύρος των κυνηγετικών οργανώσεων, όσο και για την επιτυχία του στόχου της προστασίας και ανάπτυξης του περιβάλλοντος. Παράλληλα διαπιστώθηκε, ότι η συνεργασία με τις περιβαλλοντικές οργανώσεις έχει ξεκινήσει και έχει προοπτικές ανάπτυξης.
- Τονίστηκε η αρχή των συγκοινωνούντων δοχείων μεταξύ των κυνηγετικών προτιμήσεων και των ειδών του κυνηγιού.
- Στο θέμα της προστασίας και της διαχείρισης του θηραματικού πλούτου οι αρμόδιες υπηρεσίες είναι απύσες. Παραδείγματα: 1.- η αδιαφορία στο θέμα ρύθμισης των πληθυσμών των αρπακτικών, η οποία είναι παροιμιώδης 2.- τα καταφύγια είναι προβληματικά και οι τοπικές απαγορεύσεις άχρηστες. Συγκεκριμένη πρόταση έμεινε χωρίς απάντηση. 3.- η απαγόρευση των απελευθερώσεων είναι ανόητη και δείχνει ημιμάθεια.
- Η αποτελεσματικότητα ορισμένων μέτρων έχει τεράστιες θετικές επιπτώσεις στους πληθυσμούς.
- Τέλος, η συστηματική, καλά οργανωμένη και σωστή διαχείριση είναι μια δύσκολη υπόθεση, η οποία απαιτεί τη βοήθεια και συμβολή όλων μας με τόλμη και αποφασιστικότητα.

Πέραν όμως από τα συμπεράσματα πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα η αξιέπαινη αυτή πρωτοβουλία των κυνηγετικών οργανώσεων της Ηπείρου για τη διεξαγωγή αυτού του σπουδαίου συνεδρίου. Μια πρωτοβουλία που ξεπέρασε κάθε προσδοκία, τόσο σε επίπεδο διοργάνωσης όσο και σε επίπεδο παρουσιάσεων και συμπερασμάτων. Αξιοσημείωτο στοιχείο η συνεργασία των κυνηγετικών οργανώσεων με την Αυτοδιοίκηση, για την προβολή και αξιοποίηση της περιοχής, αλλά και του ευρύτερου ορεινού όγκου των Τζουμέρκων.

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στις κυνηγετικές οργανώσεις του Κ.Σ. Πραμάντων και της Ε' ΚΟ Ηπείρου για την ιδέα και την πραγματοποίηση αυτής της διοργάνωσης. Συγχαρητή-

ρια γιατί επίσης έδωσαν την αφορμή σε αρκετό κόσμο να επισκεφθεί μια πανέμορφη περιοχή, τον οποίον υποδέχθηκαν και φιλοξένησαν με υποδειγματική ευγένεια και συμπεριφορά.

Τα Πράμαντα Ιωαννίνων

ΠΡΩΤΕΣ ΒΟΗΘΕΙΕΣ ΣΤΟ ΣΚΥΛΟ

ΗΛΕΚΤΡΟΠΛΗΞΙΑ

Είναι πολύ σπάνια για το κυνηγόσκυλο. Κυρίως κινδυνεύουν κουτάβια μέσα στο σπίτι που έχουν την τάση να μασουλάνε καλώδια.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΩ: Μακριά από καλώδια στο σπίτι και στο κουμάσι (προσοχή σε καλώδια αντλιών, καυστήρων ή φωτισμού).

ΠΩΣ ΘΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΑΒΩ:

- Το χτύπημα είναι άμεσο και το ζώο δεν μπορεί να απομακρυνθεί από το σημείο διαρροής του ρεύματος, οπότε παρατηρούμε το καλώδιο δίπλα ή στο στόμα του σκύλου.

- Εάν επιβιώσει εμφανίζει από λίγα εγκαύματα έως κατάσταση σοκ.

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ:

1. Μην τον αγγίζεις αν δεν βεβαιωθείς ότι δεν είναι σε επαφή ακόμη με τον αγωγό του ρεύματος.

2. Αν δεν είσαι βέβαιος χρησιμοποίησε ένα στεγνό ξύλο για να τον απομακρύνεις από το ύποπτο σημείο. Εάν είναι πρόχειρα, βάλε πρώτα τα ελαστικά γάντια.

3. Έλεγξε τα σημεία της ζωής και προχώρησε σε καρδιοπνευμονική αναζωογόνηση, αν δεν έχεις ενδείξεις.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Καθ' όλη τη διάρκεια της παροχής πρώτων βοηθειών μη ξεχνάς το σημείο διαρροής

Κωνσταντίνος Καψάλης
Κτηνίατρος

του ρεύματος και πριν φύγεις φρόντισε για την αποκατάσταση της βλάβης ώστε να μη γίνει και άλλο ατύχημα.

ΕΓΚΑΥΜΑΤΑ

Σοβαρά εγκαύματα μπορεί να προκληθούν από επαφή με καυτό υγρό ή καυστικές ουσίες (πχ υγρά μπαταρίας, ασβέστη, ισχυρά απορρυπαντικά) και από φωτιά (πυρκαγιά). Μικρότερης σημασίας εγκαύματα μπορεί να οφείλονται σε επαφή με κάποιο καυτό μεταλλικό αντικείμενο (πχ εξάτμιση, σόμπα), σε πολύωρη έκθεση στον ήλιο (ακάλυπτες από τρίχωμα περιοχές) και από την επίδραση ηλεκτρικού ρεύματος (ηλεκτροπληξία). Τα εγκαύματα όταν είναι μικρής έκτασης στο σώμα και επιφανειακά δεν εμπνέουν ανησυχία. Όταν όμως είναι βαθιά και μεγάλης έκτασης μπορεί να προκαλέσουν σοκ και θάνατο. Τα συχνότερα εγκαύματα (εκτεταμένα αλλά όχι βαθιά) στον σκύλο έχουν γίνει από πτώση σε ασβέστη, ιδιαίτερα όταν είναι σκεπασμένος με άμμο.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΑ ΑΠΟΦΥΓΩ: Ασφαλές περιβάλλον στους χώρους που ζεί και εκπαιδεύεται ο σκύλος (μακριά από τις παγίδες του ασβέστη)

ΠΩΣ ΘΑ ΤΑ ΚΑΤΑΛΑΒΩ:

- Ο σκύλος πονά πολύ, η περιοχή του εγκαύματος, όταν αυτό είναι βαθύ, εμφανίζεται σαν ανοιχτή πληγή χωρίς δέρμα, ενώ, όταν είναι επιφανειακό, το δέρμα είναι από έντονα κόκκινο έως μαύρο και το τρίχωμα μπορεί να έχει πέσει ή να αποσπάται εύκολα, ή να είναι καμένο.

- Αν έχει πέσει σε ασβέστη, η διάγνωση είναι εύκολη και χωρίς αμφιβολία, αφού θα είναι πασαλειμμένος με αυτόν.

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ :

- Αν φλέγεται το τρίχωμά του πέστε αμέσως πάνω του και με μία κίνηση, τυλίξτε τον με ό,τι ρούχο (όχι συνθετικά) ή πανί έχετε πρόχειρο (**ΠΡΟΣΟΧΗ!** Αν το ρούχο ή το πανί είναι μικρό, ο κίνδυνος του να μην σβήσει η φωτιά, αλλά να αρπάξει και εσάς είναι μεγάλος).

- Ρίξτε του άφθονο νερό για αρκετά λεπτά.

- Μην αποκολλάτε οτιδήποτε είναι κολλημένο πάνω του και δεν απομακρύνεται με το νερό.

- Ενθαρρύνετε τον και βάλτε τον σε καθαρό, σκιερό και ήσυχο μέρος.

- Αν το έγκαυμα είναι βαθύ, τηλεφωνήστε στο γιατρό του

- Προστατεύστε το από μολύνσεις με τον παρακάτω τρόπο:

- α. Ξεπλύντε την εγκαυματική επιφάνεια με σαπουνούχο αντισηπτικό (πχ αφριζουσα ιωδιούχο ποβιδόνη) με βοηθητικές ελαφρές πιέσεις και χρήση αποστειρωμένης γάζας.

- β. Καλύψτε την περιοχή με αποστειρωμένες εμποτισμένες με αλοιφή γάζες (πχ Fucidin Intertulle) και μετά με απλές αποστειρωμένες γάζες.

- γ. Τυλίξτε με παχύ στρώμα βαμβακιού και περιδέστε με ελαστικό επίδεσμο.

- Ο σκύλος να έχει στη διάθεσή του άφθονο καθαρό νερό.

ΔΑΓΚΩΜΑ ΦΙΛΙΟΥ

Συχνό στα κυνηγόσκυλα που βρίσκονται σε περιοχές με έντονη την παρουσία του ερπετού. Αν και τις περισσότερες φορές οι επιπτώσεις του δαγκώματος δεν είναι σοβαρές, ενδέχεται, όταν το φίδι είναι οχιά, να είναι θανατηφόρο.

Προκαλείται κυρίως κατά την αναζήτηση οσμών σε πετρώδη εδάφη και αφορά συνήθως την περιοχή του προσώπου και του λαιμού και σπανιότερα των ποδιών του σκύλου.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΟ ΑΠΟΦΥΓΩ: Η πρόληψη είναι δύσκολη, μια που τα φίδια υπάρχουν παντού στην εξοχή και το έδαφος της χώρας μας είναι κυρίως πετρώδες. Ο πατροπαράδοτος κανόνας «μην σηκώνεις πέτρες» ισχύει, αλλά ο κανόνας «περπάτα πάντα με θόρυβο» είναι δύσκολο να εφαρμοστεί από έναν αποτελεσματικό κυνηγό. Έχει παρατηρηθεί όμως, ότι η πιθανότητα να δαγκωθεί ο σκύλος από φίδι αυξάνεται αρκετά, όταν ο σκύλος απομακρύνεται πολύ από εσάς. Επομένως το να μην επιτρέπετε στο σκύλο σας να απομακρύνεται υπερβολικά και κυρίως την ώρα της ξεκούρασης, εκτός από την προστασία από τον κίνδυνο «εξαφάνισής του», θα σας προφυλάξει και από ανεπιθύμητα δαγκώματα γενικά, αλλά και από φίδια.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΟ ΚΑΤΑΛΑΒΩ:

- Όταν ο σκύλος δαγκωθεί, βγάζει μιά κραυγή πόνου.
- Στο σημείο του δαγκώματος με λίγη προσοχή θα δούμε μία ή δύο μικρές τρυπίτσες σε απόσταση ενός ως τεσσάρων εκατοστών μεταξύ τους.
- Το σημείο του δαγκώματος πρήζεται με γρήγορο ρυθμό.

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ:

Α. Αν το φίδι είναι δηλητηριώδες όπως η οχιά ή αν δεν είμαστε σίγουροι ότι δεν είναι τότε:

1. α. Αν το δάγκωμα δεν είναι σε πόδι και έχουμε στην διάθεσή μας μια σακούλα με παγάκια, την τοποθετούμε αμέσως πάνω.

β. Αν είναι σε κάποιο πόδι, αμέσως το δένουμε σφιχτά λίγα εκατοστά πάνω από το σημείο του δαγκώματος (προς τον κορμό του ζώου), για να εμποδίσουμε το δηλητήριο να φτάσει μέσω της κυκλοφορίας του αίματος σε ζωτικά όργανα. (Προσοχή να μην έρθει σε επαφή το δηλητήριο με τα χέρια μας ειδικά αν το δέρμα είναι σκασμένο ή έχει κάποια πληγή ή έχουμε παρανυχίδες.) Το δέσιμο μπορεί να γίνει αρχικά με τα κορδόνια του παπουτσιού μας (για γρήγορη εφαρμογή) και μετά το αντικαθιστούμε δένοντας δίπλα στο κορδόνι (πριν το λύσουμε) και λίγο μακρύτερα του δαγκώματος ένα κομμάτι λάστιχο, ή ελαστικό επίδεσμο, ή σκοινί, ή λωρίδα υφάσματος. Για καλύτερο σφίξιμο δένουμε μαζί με το πόδι στην εξωτερική επιφάνειά του, πολύ χαλαρά αρχικά και ένα μικρό κομμάτι (γύρω στα 15 εκατοστά) γερού ξύλου και αφού κάνουμε τον κόμπο το περιστρέφουμε ώστε να σφίξει πολύ και το ακινητοποιούμε δένοντας, το κάθε άκρο του ξύλου χωριστά, με κόμπο και μετά με το πόδι με όχι πολύ σφιχτή περιδεση (για να εμποδίσουμε την αντίστροφη περιστροφική του κίνηση και τη χαλάρωση της βασικής περιδεσης).

Κάθε 30-40 λεπτά χαλαρώνουμε την περιέδεση για 2-3 λεπτά και την ξανατοποθετούμε, αν υπάρχει περιθώριο, ένα εκατοστό ψηλότερα.

2. Φορέστε τα ελαστικά γάντια για τη δική σας προστασία από το δηλητήριο. Ποτέ μη δοκιμάσετε να ρουφήξετε το δηλητήριο με το στόμα.

3. Αναρροφήστε τα υγρά της πληγής με τους τρόπους που περιγράφονται παρακάτω:

Κατασκευάστε γρήγορα μία αυτοσχέδια βεντούζα με μία σύριγγα των 10ml. Αφού τραβήξετε ένα εκατοστό το έμβολο κόψτε με ένα ψαλίδι ή μαχαίρι (σουγιά) το σημείο που τερματίζει (εκεί που είναι προσαρμοσμένη η βάση που τοποθετείται η βελόνη), ώστε να δημιουργήσετε έναν ανοικτό σωλήνα ίσης διαμέτρου. Βγάλτε τελείως το έμβολο και βάλτε το από τη μεριά που κόψατε, ώστε η επιφάνεια που θα προσαρμοστεί στο ζώο να είναι τελείως λεία. Μπορείτε με αυτήν τη βεντούζα να κάνετε μερικές αναρροφήσεις στις τρύπες του δαγκώματος, αφού προηγουμένως αφαιρέσετε με τράβηγμα τις τρίχες ή τις επαλείψετε με αρκετή βαζελίνη ή αντισταμινική αλοιφή. Αν το σημείο έχει πολλές και μακριές τρίχες ή παρουσιάζει γωνία και δεν μπορεί να εφαρμοστεί η παραπάνω μέθοδος, τότε απλά βγάλτε την βελόνη της σύριγγας, τοποθετήστε το άκρο της διαδοχικά μέσα στις τρύπες και αναρροφείστε.

4. Καθαρίστε την πληγή με μπόλικο οξυζενε και μετά με νερό και αφρίζουσα ιωδιούχο ποβιδόνη.

5. Επαναλάβετε τις αναρροφήσεις και τον καθαρισμό άλλη μία φορά.

6. Εάν το πρήξιμο είναι μεγάλο, τότε με το νυστεράκι ενώνουμε με μία τομή βάθους όχι πάνω από 0,5 εκατοστό, τις δύο τρύπες και πιέζουμε να βγει αρκετό οροαιματηρό υγρό και επαναλαμβάνουμε το βήμα 4. Προσοχή! Δεν κόβουμε τένοντες (σκληρές ασπροκίτρινες χορδές), κόβουμε μόνο μαλακούς ιστούς (δέρμα και λίγο τους μύες). Σε περίπτωση που μετά την τομή έχουμε μεγάλη αιμορραγία την σταματάμε όπως περιγράφεται στην ενότητα των αιμορραγιών. Στην περίπτωση του δεμένου ποδιού, η αιμορραγία θα φανεί τη στιγμή της χαλάρωσης της περιέδεσης.

7. Τηλεφωνούμε στο γιατρό του σκύλου.

8. Ο σκύλος καθ' όλη τη διάρκεια διατηρείται ζεστός και όσο το δυνατό πιο ήρεμος και ακίνητος.

9. Αν το δάγκωμα είναι στο λαιμό και το προήξιμο εμποδίζει την αναπνοή του ζώου, κάνουμε ενδομυϊκά στο μπουτί εμπρός την ένεση κορτιζόνης.

Β. Αν είναι βέβαιο ότι το φίδι δεν είναι δηλητηριώδες, τότε κάνουμε το βήμα 4 και αν χρειαστεί το 9.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

• Μην ξεχνάτε ότι αν δεν προφυλαχτείτε από το δηλητήριο ώστε να μην έρθετε σε επαφή στις επείγουσες αρχικές ενέργειες και δεν φορέσετε γάντια μετά για να εκτελέσετε τις υπόλοιπες, ενδέχεται να δηλητηριαστείτε και εσείς μέσω μιάς πιθανής μικρής

πληγής, ή παρανυχίδας, ή ακόμη και μέσω ενός απλού ερεθισμού στο δέρμα σας. Για τον ίδιο λόγο απαγορεύεται και το ρούφηγμα του δηλητηρίου με το στόμα.

• Μην περιμένετε να κλείσει τελείως η αναπνευστική οδός για να κάνετε την ένεση της κορτιζόνης. Με το που θα διαπιστώσετε ηχηρή και κοπιώδη αναπνοή με ταυτόχρονο προήξιμο στο λαιμό, να την κάνετε αμέσως και να ενημερώσετε κατόπιν οπωσδήποτε τον κτηνίατρό σας.

ΤΣΙΜΠΗΜΑΤΑ ΕΝΤΟΜΩΝ

Τα τσιμπήματα των εντόμων είναι συχνά τους ζεστούς μήνες, σπάνια όμως θα χρειαστεί εφαρμογή πρώτων βοηθειών όταν, εξαιτίας αλλεργικής αντίδρασης, πρηστεί ο λαιμός του σκύλου τόσο, ώστε να δυσκολεύεται η αναπνοή του.

Αντίθετα, είναι πολύ συχνή η μετάδοση σοβαρών νοσημάτων (Λεϊσμανίωση, Ερlichίωση, Διροφυλαρίωση κτλ.) μέσω των τσιμπημάτων μολυσμένων εντόμων.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΑ ΑΠΟΦΥΓΩ: Με εφαρμογή ειδικών εντομοαπωθητικών σπρέι και υγρών κυρίως το σούρουπο και την αυγή ή ειδικών νέων λουριών που έχουν ευρύτερη εντομοαπωθητική δράση.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΑΒΩ: Το προήξιμο, όταν είναι σοβαρό, είναι ορατό, το δέρμα τοπικά γίνεται κόκκινο, θερμό και στην πίεσή του ο σκύλος πονά.

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ: Επάλειψη με κρέμα αντιισταμινική. Αν είναι τσίμπημα μέλισ-

σας (βγάζουμε το κεντρί αν το βρούμε) ή σφήγκας, βάζουμε τοπικά αλκοολούχο διάλυμα ή διάλυμα 0,5-2% αμμωνίας.

Αν εμποδίζεται η αναπνοή, κάνουμε ενδομυϊκά στο μπούτι στο πρόσθιο και πάνω τμήμα του ένεση κορτιζόνης και επικοινωνούμε με τον κτηνίατρο.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Μην περιμένετε να κλείσει τελείως η αναπνευστική οδός για να κάνετε την ένεση της κορτιζόνης. Με το που θα διαπιστώσετε ηχηρή και κοπιώδη αναπνοή με ταυτόχρονο πρήξιμο στο λαιμό, να την κάνετε αμέσως και να ενημερώσετε κατόπιν οπωσδήποτε τον κτηνίατρό σας.

- Ζητήστε από τον κτηνίατρο να σας ενημερώσει για τα σοβαρά νοσήματα που μεταδίδονται με τα έντομα.

ΤΡΑΥΜΑΤΙΣΜΟΙ - ΑΙΜΟΡΡΑΓΙΕΣ

Οι τραυματισμοί είναι πολύ συχνοί στο κυνηγόσκυλο, αφού οι κυνηγότοποι είναι γεμάτοι από σπασμένα γυαλιά, καρφιά, σύρματα, κομένα μεταλλικά κουτιά, αλλά και αγκάθια και άγανα. Συχνοί είναι και οι τραυματισμοί από αυτοκίνητα, άλλα ακόμη συχνότεροι και ευτυχώς συνήθως όχι πολύ σοβαροί, αυτοί που προκαλούνται από το κυνηγετικό όπλο. Επίσης αρκετά συχνοί είναι και οι τραυματισμοί από καυγάδες μεταξύ των σκύλων.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΦΥΓΩ:

- Μακριά από σκουπιδότοπους και συρματοπλέγματα.
- Προσοχή στις μανούβρες με τα αυτοκίνητα
- Πλήρως ελεγχόμενοι πυροβολισμοί
- Συνεχή γνώση της θέσης του σκύλου
- Μην πετάτε απορρίματα στο περιβάλλον, πολύ περισσότερο αυτά που μπορεί να γίνουν επικίνδυνα όπως κουτάκια αναψυκτικών-μπύρας, κονσέρβες, γυάλινα μπουκάλια και καρφιά.
- Μετά το τέλος της εκπαίδευσης ή του κυνηγιού μην ξεχνάτε να ελέγξετε επιμελώς όλο το σώμα του σκύλου και κυρίως μάτια, αυτιά, στόμα και το τρίχωμα στις μασχάλες, βάση ουράς και ανάμεσα στα δάκτυλα για εντόπιση και απομάκρυνση αγκαθιών και αγάνων. Ειδικά τα άγανα, αν μείνουν, τραυματίζουν και εισχωρούν στο σώμα δημιουργώντας αποστήματα που συχνά απαιτούν χειρουργική αντιμετώπιση.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΛΑΒΩ :

- Ο σκύλος μετά την κραυγή πόνου, αρχίζει να κουτσαίνει και να γλύφει την τραυματισμένη περιοχή.
- Το τραυματισμένο σημείο αιμορραγεί.
- Αν το αίμα είναι σκούρο κόκκινο με ροή αργή και σταθερή η αιμορραγία είναι φλεβική, ενώ αν είναι ζωηρό κόκκινο χρώμα και πετάγεται από το τραύμα με συνεχώς αυξομειούμενη ροή («κατά ριπάς») είναι αρτηριακή αιμορραγία.

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ:

Α. Μεγάλες αιμορραγίες (χάνεται μεγάλη ποσότητα αίματος-κινδυνεύει άμεσα η ζωή):

Πρώτη προτεραιότητα η αποφυγή του θανάτου από ολιγαιμικό σοκ.

1. Συγκράτηση του σκύλου, γρήγορη απομάκρυνση τυχόν ξενων σωμάτων (γυαλιά, αγκάθια, πετραδάκια κλπ που τραυματίζουν την περιοχή) και άμεση διακοπή της αιμορραγίας, όταν είναι σημαντική, με τις παρακάτω μεθόδους:

α. Άμεση πίεση: Μέθοδος που πάντα εφαρμόζεται πρώτη και συχνά είναι επιτυχής σε φλεβικές αιμορραγίες.

Πιέζετε με αρκετή δύναμη, όλη την επιφάνεια του τραύματος, με τα δάκτυλα ή την παλάμη, αφού πρώτα την καλύψετε με κάποιο κομμάτι ύφασμα (πχ ρούχο, μαντήλι όσο γίνεται πιο καθαρό αν δεν υπάρχει πρόχειρη αποστειρωμένη γάζα), για χρόνο περίπου δέκα λεπτών, συνεχώς και χωρίς έλεγχο. Μετά χαλαρώνετε και ελέγχετε χωρίς να τραβήξετε την γάζα αν έχει κολλήσει. Αν ξανατρέχει, επαναλαμβάνετε.

β. Κεντρική Πίεση: Εφαρμόζεται κυρίως σε αρτηριακές αιμορραγίες και εφόσον η μέθοδος της άμεσης πίεσης αποτύχει ή δεν εφαρμοστεί λόγω της θέσης και της έκτασης του τραύματος ή της μεγάλης ροής του αίματος.

Πιέζετε με τα δάκτυλα την περιοχή λίγο κεντρικότερα από το τραύμα (προς την κατευθυνση της καρδιάς), με σκοπό να συμπιέσετε την αρτηρία που μεταφέρει το αίμα στην περιοχή. Ο τρόπος αυτός δεν είναι εύκολος γιατί η πορεία των αγγείων δεν είναι πάντοτε ευθεία ή επιφανειακή και απαιτεί αρκετή πίεση με τα δάκτυλα και για πολύ ώρα. Όταν όμως το αγγείο που αιμορραγεί δεν βρίσκεται στα άκρα ή στην ουρά και δεν υπάρχουν πρόχειρες αιμοστατικές λαβίδες αποτελεί, σε συνδυασμό με την άμεση πίεση, το μόνο τρόπο αποτελεσματικής αντιμετώπισης της αιμορραγίας, σε επίπεδο πρώτων βοηθειών. Τοποθέτηση ψυχρών επιθεμάτων (γάζες με παγάκια) θα βοηθήσει (αλλά λίγο) μέσω της ενίσχυσης της αγγειοσυσπασσης που ούτως ή άλλως ο οργανισμός θα θέσει σε εφαρμογή.

γ. Κεντρική περισφιξη: Εφαρμόζεται κυρίως σε αρτηριακή αιμορραγία, μόνο σε πόδια και ουρά όταν αποτύχει η μέθοδος της άμεσης πίεσης, ή κατ' ευθείαν, όταν η αιμορραγία είναι μεγάλη. Αμέσως το δένετε σφιχτά λίγα εκατοστά πάνω από το σημείο που αιμορραγεί (προς τον κορμό του ζώου), για να σταματήσετε τη ροή του αίματος προς την πληγή. Το δέσιμο μπορεί να γίνει αρχικά με τα κορδόνια του παπουτσιού σας (για γρήγορη εφαρμογή) και μετά το αντικαθιστάτε δένοντας δίπλα (πριν το λύσετε) με ένα κομμάτι λάστιχο, ή ελαστικό επίδεσμο. Αν το σφίξιμο δεν είναι ικανοποιητικό τότε δένετε μαζί με το πόδι στην εξωτερική επιφάνειά του, πολύ χαλαρά αρχικά και ένα μικρό κομμάτι (γύρω στα 15 εκατοστά) γερού ξύλου και αφού κάνετε τον κόμπο το περιστρέφετε ώστε να σφίξει μέχρι να σταματήσει η ροή του αίματος και το ακινητοποιείτε δένοντας το κάθε άκρο του ξύλου χωριστά με κόμπο και μετά με το πόδι με όχι πολύ σφιχτή περιδεση (για να εμποδίσετε την αντίστροφη περιστροφική του κίνηση και την χαλάρωση της βασικής περιδεσης). Μη την κρατάτε πάνω από 30 λεπτά γιατί οι ιστοί θα πάθουν ανεπανόρθωτες βλάβες (κίνδυνος γάγγραινας). Αν χρειαστεί επαναλαμβάνετε το

σφίξιμο μετά από λίγα λεπτά σε γειτονικό σημείο.

δ. Αν οι παραπάνω μέθοδοι δεν είναι ικανές να σταματήσουν την αιμορραγία, γιατί αφορά μεγάλη αρτηρία και περιοχή που δύσκολα εφαρμόζονται (πχ μασχάλη, λαιμός) τότε μόνο οι αιμοστατικές λαβίδες, αν υπάρχουν στο φαρμακείο, θα σώσουν τη ζωή του σκύλου. Αυτές εφαρμόζονται κατευθείαν πάνω στο αγγείο που αιμορραγεί και ασφαλίζουν αυτόματα. Αν δεν φαίνεται το αγγείο, πιάνουμε με την λαβίδα στα τυφλά όσο το δυνατό λιγότερους ιστούς αρχικά και αν δεν σταματήσει η αιμορραγία, την απασφαλίζουμε και ξαναδοκιμάζουμε με λίγο περισσότερους, μέχρι να σταματήσει η ροή. Μετά τις αφήνουμε επάνω μέχρι να έρθει ο κτηνίατρος.

2. Αφού σταματήσει ή ελαχιστοποιηθεί η αιμορραγία, έστω και προσωρινά, τηλεφωνείτε τον κτηνίατρο.

3. Καθαρίστε την πληγή με τη βοήθεια αποστειρωμένης γάζας και οξυζενέ αρχικά και μετά με ιωδιούχο ποβιδόνη.

4. Καλύψτε το τραύμα πρώτα με αποστειρωμένες εμποτισμένες με αλοιφή γάζες (για να μη κολλήσουν στην πληγή) και μετά με απλές αποστειρωμένες γάζες.

5. Βάλτε ένα στρώμα βαμβακιού (0.5-1 εκατοστό συμπιεσμένου) πάνω από το τραύμα.

6. Περιδέστε με ελαστικό επίδεσμο, και αρκετή πίεση (αν το τραύμα είναι στο θώρακα ή στο λαιμό, η πίεση της περιδέσεως δεν πρέπει να εμποδίζει τις αναπνευστικές κινήσεις) και σταθεροποιήστε με άγκιστρα και λευκοπλάστη.

7. Εάν ο επίδεσμος γεμίσει αίμα, δεν τον απομακρύνουμε αλλά εφαρμόζουμε από πάνω νέο ελαστικό επίδεσμο (βήμα 6) με λίγο μεγαλύτερη πίεση.

Β. Αιμορραγίες με μικρή ροή που δεν σταματούν μόνες τους μέσα σε λίγα λεπτά:

Ακολουθήστε τα παραπάνω βήματα 3 έως 7.

Γ. Εσωτερικές αιμορραγίες:

Σε αυτοκινητικά ατυχήματα ή σε ατυχήματα από πτώσεις αρκετού ύψους, η πιθανότητα εσωτερικής αιμορραγίας πρέπει πάντα να διερευνάται. Δυστυχώς η διαπίστωσή της δεν είναι εύκολη και γι' αυτό ο σκύλος πρέπει να προσκομίζεται στον κτηνίατρο. Είναι σημαντικό ο σκύλος να παραμένει όσο το δυνατό ήρεμος και ακίνητος και μην του χορηγείται νερό και τροφή.

Δ. Αιμορραγίες από την μύτη (ρινορραγίες):

Όταν διαρκούν αρκετά, τότε τοποθετούμε μία σακούλα ή πετσέτα με παγάκια στην πάνω επιφάνεια την μύτης (επιρίνιο), έτσι ώστε τα ρουθούνια να παραμένουν ανοιχτά και προσκομίζουμε τον σκύλο στον κτηνίατρο για την διερεύνηση της αιτίας. Υπάρχουν πολλά σοβαρά νοσήματα που δίνουν ρινορραγία.

Ε. Σοβαρά τραύματα του θώρακα:

Προέρχονται κυρίως από πυροβόλο όπλο, από δαγκώματα, ή από τα αιχμηρά άκρα σπασμένων πλευρών, που προκαλούν επικοινωνία της θωρακικής κοιλότητας με το περιβάλλον.

Τα τραύματα αυτά είναι πολύ σοβαρά γιατί μειώνουν την υποπίεση που υπάρχει στην κοιλότητα του υπεζωκότα (ανάμεσα στον πνεύμονα και τα τοιχώματα

του θώρακα), χάρη στην οποία επιτυγχάνεται η εισπνοή αέρα, με αποτέλεσμα να δυσκολεύει συνεχώς η αναπνοή, μέχρι την πλήρη παύση της. Στα τραύματα αυτά ακούγεται χαρακτηριστικός ήχος της εισόδου και εξόδου αέρα από την θωρακική κοιλότητα μέσω του τραύματος.

Κύριο μέλημα το γρήγορο φράξιμο της τρύπας, χωρίς όμως να εγκλωβιστεί αέρας στην κοιλότητα του θώρακα. Αυτό επιτυγχάνεται με την ταχεία τοποθέτηση λευκοπλάστη σε πλατιές λωρίδες πολλά στρώματα και αρκετή έκταση γύρω από το τραύμα. Η τοποθέτηση γίνεται την στιγμή του τέλους της εκπνοής, μετά την έξοδο δηλαδή του αέρα από το τραύμα, ώστε να παραμείνει όσο το δυνατόν λιγότερος εγκλωβισμένος αέρας μέσα στον θώρακα (στην κοιλότητα του υπεζωκότα).

Σε περίπτωση που ο σκύλος δεν αναπνέει και εκτελείται τεχνητή αναπνοή, ο λευκοπλάστης κολλά τη στιγμή που ολοκληρώνεται το φύσημα του αέρα μέσα στους πνεύμονες.

Αν η αναπνοή σταματήσει μετά την τοποθέτηση του λευκοπλάστη τότε με την έναρξη της τεχνητής αναπνοής, απομακρύνεται με προσοχή και επανακολλάται, όπως περιγράφηκε παραπάνω και αυτό γιατί κατά την τεχνητή αναπνοή επιτυγχάνεται έξοδος μεγαλύτερης ποσότητας αέρα από ό,τι με την κανονική εκπνοή του σκύλου. Αμέσως μετά και χωρίς καθυστέρηση ζητείται ιατρική βοήθεια για τα περαιτέρω.

Σημ. Η υποπίεση της κοιλότητας του υπεζωκότα μειώνεται, χωρίς απαραίτητα να υπάρχει επικοινωνία με το περιβάλλον και στις περιπτώσεις σοβαρών πολλαπλών καταγμάτων των πλευρών, κατά τα οποία, στην φάση της εισπνοής, τμήμα του δέρματος του θώρακα δεν ακολουθεί την προς τα έξω κίνηση του θωρακικού τοιχώματος άλλα αντίθετη προς τα έσω. Και σε αυτή την περίπτωση η τοποθέτηση λευκοπλάστη σε πλατιές λωρίδες, πολλά στρώματα και αρκετή έκταση, βοηθά την αναπνοή.

ΣΤ. Τραύματα κοιλιάς με εκσπλαχνισμό:

Σε σοβαρά τραύματα κοιλιάς με έξοδο των σπλάχνων (έντερα, στομάχι, ουροδόχος κύστη) ακολουθούνται τα παρακάτω:

1. Μην προσπαθείτε να τα επαναφέρετε στην κοιλιά.
2. Εμποδίστε τον σκύλο να τα γλύψει
3. Μην εφαρμόζετε αντισηπτικά ή άλλα υγρά για ξεπλύνετε τα σπάχνα
4. Κρατείστε τον σκύλο σε ύπτια θέση.
5. Καλύψτε τα σπάχνα με μία, ελαφρώς βρεγμένη με χλιαρό νερό, καθαρή πετσέτα, την οποία (αν είναι αρκετά μεγάλη) μπορείτε να τυλίξετε γύρω από την κοιλιά χωρίς να σφίξετε.
6. Ταχεία διακομική στον κτηνίατρο
7. Τακτικό βρέξιμο της πετσέτας με χλιαρό νερό, για να μη στεγνώσουν τα σπάχνα.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

- Όταν χάνεται αίμα με μεγάλη ροή, η αιμόσταση πρέπει να γίνει σε πολύ γρήγορο χρόνο. Σε πρώτη προτεραιότητα μπαίνει η αποφυγή του θανάτου από

ολιγαιμικό σοκ και δευτερευόντως η προστασία από μολύνσεις, που είναι και αυτή σημαντική για την ζωή, αλλά που δεν πρέπει να λειτουργεί σε βάρος της πρώτης, αν απαιτείται κρίσιμος χρόνος για την εφαρμογή της. Δηλαδή στις μεθόδους παραπάνω τα αποστειρωμένα υλικά είναι ιδανικά αλλά δεν θα χάσετε χρόνο πχ στην αναζήτηση της αποστειρωμένης γάζας για να πιέσετε μία αρτηρία που χάνει πολύ αίμα, παρά θα πιέσετε με ό,τι καλύτερο έχετε εκείνη τη στιγμή στη διάθεσή σας (πχ μαντήλι, πανι καθαρισμού γυαλιών, καθαρό πανάκι όπλου, γάντι, καπέλο, κασκόλ, φανέλα...)

- Στην περίπτωση που ο σκύλος λόγω της μεγάλης αιμορραγίας πέσει σε κατάσταση καταπληξίας (σοκ), εφαρμόζονται οι αντίστοιχες πρώτες βοήθειες, μετά το σταμάτημα της αιμορραγίας.

ΚΑΤΑΓΜΑΤΑ

Δεν είναι πολύ συχνά, γιατί ως σκύλοι εργασίας είναι γυμνασμένοι, οπότε η μυϊκή κάλυψη του σώματος είναι ανεπτυγμένη. Παρ' όλα αυτά είναι δυνατό να συμβεί σε αυτοκινητικό ατύχημα, πτώση από ύψος ή διέλευση με δύναμη από σημείο που ακινητοποιεί τμήμα του άκρου (όπως π.χ. τοποθέτηση του ποδιού ανάμεσα σε δύο παράλληλους σωλήνες, τοποθετημένους σε μικρή απόσταση ο ένας πάνω από τον άλλον).

ΠΩΣ ΘΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΩ:

- Προσοχή στις μανούβρες με τα αυτοκίνητα
- Ιδιαίτερη προσοχή σε περιοχές εκπαίδευσης ή κυνήγιου που είναι αγνωστες στον σκύλο και υπάρχουν απότομες υψομετρικές διαφορές του εδάφους.
- Προσοχή στις «παγίδες» ακινητοποίησης ποδιών.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΛΑΒΩ:

- Συχνά ακούγεται χαρακτηριστικός ήχος σπασίματος (σαν σπάσιμο κλαδιού).
- Κραυγή πόνου από τον σκύλο.
- Προβλήματα στην κίνησή του (κουτσαίνει ή διπλώνει την σπονδυλική του στήλη)
- Παρά φύση θέση και κίνηση τμημάτων του σώματος.
- Πόνος και ήχος (κρίγμός) κατά την ψη-

λάφηση του σημείου του κατάγματος.

- Πρήξιμο

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ:

Σκοπός των ενεργειών είναι η ακινητοποίηση των σπασμένων τμημάτων του οστού για τη μείωση του πόνου αλλά και της περαιτέρω καταστροφής των μαλακών ιστών (μύες, αγγεία, νεύρα, τένοντες, συνδέσμους) από τα αιχμηρά άκρα τους.

- Ηρέμηση του σκύλου και περιορισμό των κινήσεών του, όσο αυτό είναι δυνατό.

- Αν υπάρχει τραύμα με/ή χωρίς σημαντική αιμορραγία εκτελέστε τις αντίστοιχες πρώτες βοήθειες, χωρίς να μετακινείτε όσο είναι δυνατό το σπασμένο οστό.

- Περιορισμός της κίνησης του σπασμένου οστού, αν είναι δυνατό, με τοποθέτηση νάρθηκα.

- Αν το κάταγμα αφορά σπονδυλική στήλη, καλέστε αμέσως τον κτηνίατρο. Σε αυτήν την περίπτωση η μεταφορά είναι πολύ επικίνδυνη. Αν δεν είναι δυνατή η παρουσία κτηνίατρου, η μεταφορά πρέπει να γίνεται πάντοτε με φορείο και με ήπιους χειρισμούς ώστε ο σκύλος που διατηρεί τις αισθήσεις του να μην αντιδρά βίαια. Η κατασκευή αυτοσχέδιου φορείου μπορεί να γίνει με την χρήση τάβλας, σκάλας ή δύο ίσιων γερών ξύλων ή όπλων και τζάκετ η διπλωμένης κουβέρτας (κατασκευή αυτοσχέδιου φορείου περιγράφεται στο 1^ο Μέρος στην «Μεταφορά του σκύλου»).

- Επίσκεψη στο γιατρό του.

Κατασκευή και τοποθέτηση νάρθηκα.

Ο νάρθηκας, για να βοηθήσει στην ακινητοποίηση του σπασμένου οστού, θα πρέπει να «αγκαλιάζει» το σπασμένο άκρο τόσο πιεστικά ώστε να ακινητοποιήσει το οστό και να μην γλιστρά από τη θέση, αλλά και από την άλλη να μην εμποδίζει την κυκλοφορία του αίματος στην περιοχή. Για να πετύχετε τα παραπάνω χρησιμοποιείτε παχύ στρώμα βαμβακιού ανάμεσα στο κυρίως υλικό του νάρθηκα και στο δέρμα για ομοιόμορφη κατανομή της πίεσης και συμπεριλάβετε τις δύο αρθρώσεις εκατέρωθεν του σπασμένου οστού (πχ για την σπασμένη κνήμη, συμπεριλάβετε το γόνατο με ένα μικρό μέρος του μηρού και την πτέρνα με ένα μικρό μέρος των μεταταρσίων). Ιδανικό υλικό για την κατασκευή του νάρθηκα είναι το χοντρό χαρτόνι που με το κατάλληλο κόψιμο και τσάκισμα παίρνει το σχήμα του σπασμένου μέλους, αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και δύο κομμάτια από ίσιο, λεπτό αλλά ανθεκτικό και πεπλατυσμένο (όσο είναι δυνατό) ξύλο.

Στην περίπτωση που υπάρχει και πληγή, θα πρέπει να μην καλυφθεί με το νάρθηκα, αλλά το σημείο εκείνο να μείνει ανοιχτό για περιποίηση.

1. Τυλίξτε ελαφρά την περιοχή που θα τοποθετηθεί ο νάρθηκας με ένα στρώμα γάζας και σταθεροποιήστε το με λευκοπλάστη χωρίς να πιέσετε.

2. Καλύψτε μετά με παχύ (1-1,5 εκατοστό όταν συμπιεστεί) στρώμα βαμβακιού, όλη την περιοχή συν ένα εκατοστό περισσότερο εκατέρωθεν.

3. Τυλίξτε το βαμβάκι με γάζα, αλλά αυτή την φορά με αρκετή πίεση, έτσι ώστε να περισσεύει εκατέρωθεν ένα εκατοστό βαμβακιού και σταθεροποιήστε με λευκοπλάστη.

4. Μειώστε και κόψτε το χαρτόνι για να το εφαρμόσετε στην περιοχή ή στην περίπτωση του ξύλου τυλίξτε το με λευκοπλάστη.

5. Τοποθετήστε το νάρθηκα και σταθεροποιήστε αρκετά πιεστικά με πλατιές λωρίδες λευκοπλάστη.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Μετά την εφαρμογή του νάρθηκα και σε τακτά χρονικά διαστήματα, γίνεται έλεγχος της θερμοκρασίας των δακτύλων του άκρου, για να αποφευχθούν βλάβες διακοπής της κυκλοφορίας από πιθανό υπερβολικό σφίξιμο. Σε περίπτωση διαβροχής του νάρθηκα θα πρέπει να τοποθετηθεί νέος.

ΕΞΑΡΘΡΗΜΑΤΑ

Είναι πολύ σπάνια και αφορούν κυρίως τις αρθρώσεις του ισχίου και της ωμοπλάτης.

ΠΩΣ ΘΑ ΤΟ ΚΑΤΑΛΑΒΩ:

- Ο πόνος είναι μεγάλος και σε κάθε κίνηση του εξάρθρωμένου άκρου.
- Προβλήματα στην κίνησή του (κουτσαίνει)
- Παραμόρφωση και πρήξιμο της περιοχής

ΤΙ ΘΑ ΚΑΝΩ:

• Ηρέμηση του σκύλου και περιορισμό των κινήσεών του όσο αυτό είναι δυνατό.

• Αν η εξάρθρωση είναι στο ισχίο (στο σημείο που «κουμπώνει» το πίσω άκρο με τη λεκάνη) και είστε βέβαιοι ότι δεν υπάρχει κάταγμα, είναι δυνατό να γίνει ανάταξη της βλάβης, με τον παρακάτω τρόπο. Με μία κίνηση «κρεμάστε» τον σκύλο πιάνοντάς τον με τα χέρια σας από τα πίσω πόδια (από τα «κότσια») και πραγματοποιείτε ένα μικρό και σύντομο τίναγμα πριν τον αφήσετε ομαλά κάτω. Η παραπάνω κίνηση πρέπει να γίνεται προσεκτικά και μόνο μία φορά γιατί είναι πολύ επώδυνη και μπορεί να προκαλέσει κάταγμα στην κεφαλή του μηριαίου.

- Μην περιδένετε και μην τοποθετείτε νάρθηκα.
- Επίσκεψη στο γιατρό του, τις επόμενες ώρες.

ΠΡΟΣΟΧΗ! Όσο πιο γρήγορα ξαναμπει η άρθρωση στη θέση της τόσο περισσότερες πιθανότητες έχει να μην ξαναβγεί, ενώ αν καθυστερήσει πολύ, τότε μόνο χειρουργικά θεραπεύεται. Αυτός είναι και ο λόγος, που αναφέρεται παραπάνω, ο ευκολότερος από τους χειρισμούς συντηρητικής ανάταξης του ισχίου, που αν και δεν είναι τελείως ακίνδυνος, αν πετύχει, είναι δυνατό ο σκύλος να συνεχίσει κανονικά την κινητική του δραστηριότητα (πρέπει όμως να τον υποχρεώσουμε σε ολιγόωρη ανάπαυση) και να μη χρειαστεί η επίσκεψη στον γιατρό.

Εις μνήμην Ἀγγελοῦ Ποιμενίδου

Αποσπάσματα από το πολύτιμο έργο του
- Τα παλιά και τα καινούργια (1952)

...Τότε το κυνήγι γινόταν γύρω στο χωριό και όλοι ήταν γνωστοί με τις αδυναμίες και τα παρατσούκλια τους. Εύκολο και το κυνήγι με τα γκέικια και τα καρέτσια και το κυνηγοτόπι γνωστό σε όλη του την έκταση με λεπτομέρεια σαν το πατρικό κτήμα. Η γνώση αυτή φυσικά, έδινε στους κυνηγούς τα επιτεύγματα και όχι άλλες επιδεξιότητες-ταχύτητα στη σκόπευση-επίμονο ψάξιμο, τελειότεροι σκύλοι.

Σήμερα οι γνήσιοι κυνηγοί-και όχι οι εφήμεροι και αυτοσχέδιοι ερασιτέχνες-έχουν προσόντα ανώτερα των παλαιών, αλλά εξ αιτίας της απουσίας των θηραμάτων από τους χώρους της μόνιμης κατοικίας τους ή διότι τα μεταφορικά μέσα είναι άφθονα ή διότι αγαπούν την επίδειξη του γιωταχί τους ή διότι υπάρχει η έλξη του αγνώστου και η ελπίδα της χαράς από το απροσδόκητο, επιδίδονται σε περιπλανήσεις και τυχοδιωκτισμούς, που μπορεί να ψυχαγωγούν από την άποψη της γοητείας του αγνώστου ή της εναλλαγής των εντυπώσεων, όμως τα επιτεύγματα είναι ταπεινά και απογοητευτικά.

Το κυνήγι σε πολύ γνωστά και στερεότυπα κυνηγοτόπια, έστω και ισχνά σε πλησμονή θηραμάτων, είναι αποδοτικότερο, πιο καλό, δίχως νευρικότητες και πιο ξεκούραστο.

Οι γνωστοί χώροι, όπου διαδραματίσαμε το ρόλο του θηρευτή, πολλές φορές και στερεότυπα, προσφέρουν μια αυτοπεποίθηση στη δράση μας και χρήσιμες εμπειρίες, που δεν ανευρίσκονται στις κινήσεις μας μέσα στο άγνωστο. Δεν είναι ρουτίνα η «πεπατημένη» ενάσκηση ενός λειτουργήματος όταν αυτό γίνεται με επιμέλεια και αγάπη. Και αυτά απορρέουν πάλι από τη ρουτίνα, δηλ. τη συνεχή επανάληψη. Αυτή δένεται οργανικά με το είναι μας και δεν γίνεται ανία, όπως νομίζουν μερικοί. Έχει τη γοητεία της από τη τάξη και ευκολία που εκτελείται το έργο μας εξ αιτίας της μηχανοποίησης και του αυτοματισμού του, ποτίζεται με αναμνήσεις επιτευγμάτων που σημειώσαμε στο παρελθόν, παρέχει βιώματα ατομικής μας ικανοποίησης και σταθερότητα δράσης σε έργα δοκιμασμένα που δεν

Επιμέλεια:
Πέτρος Χ. Πλατής
Επιστημονικός
Συνεργάτης
ΚΟΜΑΘ

παρέχουν προβληματισμούς και περισπασμούς όπως τα άγνωστα και τα πρωτοεπιχειρούμενα.

Και πιο συγκεκριμένα:

Οι παλιοί θηρευτές, που δεν άλλαζαν το κυνηγοτόπι τους και όπλα και κυνήγια και συντροφίες και σκύλους, είχαν τυποποιήσει τη δουλειά τους και εβάδιζαν με αυτοπεποίθηση και με προκαθορισμένα τα επιτεύγματα, έμεναν ικανοποιημένοι.

«Αυτό είχα να κάνω και το πέτυχα» έλεγαν. Η συμερινή πολυπραγματοσύνη είναι πέτρα που κατρακυλάει και τυχοδιωκτισμός, που μπορεί να προσφέρει κάποτε επίτευγμα απίθανο αλλά και απογοητευτικό. Μια καθίζηση ή χρεωκοπία. Το τυχαίο επίτευγμα είναι κέρδος λαχείου. Το απόκτημα του ιδρώτα το σχεδιασμένο, είναι ευλογία και χαρά δικαιολογημένη αυθόρμητα. Το κυνήγι εξ άλλου δεν είναι λειτούργημα που θα προσφέρει στο λειτουργό του πλούτη και θέση επιζήλη κοινωνική. Είναι απλώς χόμπυ συναρπαστικό, που ζημιώνει κιόλας όταν καταντά πάθος αχαλίνωτο. Το κέρδος του είναι ένα απόκτημα-πουλί, λαγός, αγριογούρουνο- καθαρά προσωπικής προσδοκίας, με λαχταριστή ικανοποίηση και αυτό επιτυγχάνεται εκεί-στους χώρους, στα κυνηγοτόπια, -όπου δοκιμάσθηκε η πείρα και η αξία μας, πράγματα που συμβάλουν και ενισχύουν τα επιτεύγματά μας. Οι γνωστοί πεπατημένοι χώροι, με την επισήμανση των στεκιών των θηραμάτων, που και αυτά έχουν μόνιμα χωριά και σταθερή ζωή και κίνηση, δίνουν στο κυνηγό εκτός από την ευκολία και άνεση, να μελετήσει τη ζωή και τη βιολογία των θηραμάτων και οι παλιοί ήταν άφταστοι ζωολόγοι και γνώστες της ψυχολογίας των θηραμάτων. Οι σημερινοί νομίζουν ότι ο κυνηγός είναι ο «άριστος» όταν έχει την αξία της επιτυχίας του στόχου, δηλ. όταν είναι δεινός τρέρ και ενδιαφέρεται για τη ζωή των θηραμάτων. Η διαστολή αυτή των παλαιών και νέων κυνηγών είναι αιτία της πανωλεθρίας των θηραμάτων. Ο παλιός καλός κυνηγός αγαπούσε τα θηράματα όπως τα ζώα του κοπαδιού του. Ο σημερινός τα βλέπει ως ζώεμπορος ή χασάπης και οι επαγγελματίες σημερινοί κυνηγοί -ορτυκάδες, τρυγονάδες- ως εμπόρευμα. Οι παλιοί, κοντά στη χαρά και τη ψυχική ευφορία που είχαν στην άσκηση του κυνηγιού, συνήθισαν να σπέρνουν και κανένα δέντρο, να κλαδεύουν ορισμένα κέδρα για να καταστήσουν φουντωτά δέντρα, άνοιγαν τα κεφαλάρια των πηγών και έχτιζαν βρύσες, αλλού άνοιγαν πηγάδια, αλλού έχτιζαν παρεκκλήσια, αλλού καλύβες, για να τις έχουν στέκι σε περίπτωση βροχής και καταφύγιο στα μεγάλα ψύχη. Αυτά γινόταν στα γνωστά τυποποιημένα κυνηγοτόπια τους. Αν κυνηγούσαν όπως οι σημερινοί, επιδρομικά, σαν ξένοι με προσωρινότητα και δεν ήταν δικά τους τα «τυπικά και πεπατημένα» κυνηγοτόπια τέτοια έργα δεν θα επιχειρούσαν να κάνουν και να αφήσουν. Τα μικροέργα όμως αυτά δίνουν στον άνθρωπο να εκφράσει την αισθαντικότητά του και να δημιουργήσει δεσμούς ψυχικούς και παραδόσεις με τα πράγματα που για τους ξένους, τους διαβατικούς και προσωρινούς δεν έχουν νόημα, είναι ξένα, αλλότρια και κρύα. Αυτές οι αισθηματολογίες λείπουνε σήμερα και θεωρούνται ξεπερασμένες, ενώ έχουν το σπέρμα δημιουργίας λαογραφικών παραδόσεων και φανερώνουν μια όψη του πολιτισμού των ανθρώπων, που η επιστήμη τον εκτιμά και τον εξαίρει...

...κόπηκαν και τα μεγάλα δέντρα με συνοικισμούς από φωλιές ποικιλίας πουλιών και οι παρόχθιες ιτιές με τις κρεμαστές φωλιές των αηδονιών. Όλα άλλαξαν θλιβερά και ανεπανόρθωτα όπως και ο άνθρωπος με τη δήθεν σοφία του.

Νέα «τάξης» πραγμάτων, φίλτατοι αλλά τι τάξης; Όλεθρος, πόλεμος, ασυδοσία! Είναι βέβαια σωστό αυτό που είπε ο Γκαίτε, ότι «είναι κοινό να ζεις όπως εσύ θέλεις» πρόσθεσε όμως και τούτο: «ο ευγενής ζητάει τη Τάξη και το Νόμο». Εμείς οι νεότεροι δεν τα θέλουμε αυτά. Οι παλιοί μπορεί να μην είχαν τη δική

μας παιδεία, ο σεβασμός τους όμως προς τον άλλο-άλλτερ- ήταν μεγάλος και θυμόσοφα έπρατταν ότι η εσωτερική φωνή-συνείδηση-τους επρόσταζε. Επίστευαν ότι υπάρχει μέσα μας τέτοια «φωνή», ενώ σήμερα μπορείς να την ακούσεις μόνο εάν έχεις μέσα σου megάφωνο και δίπλα σου ένα χωροφύλακα.

Το κυνήγι τότε επιτρεπόταν ολοχρονίς, δίχως χρονικά περιθώρια. Και όμως κυνηγούσαν με ένα σύστημα λογικής και οικονομίας αξιοθαύμαστης και Δε θρηνούσαν, όπως εμείς, για αφανισμούς θηραμάτων, ασυδοσίες, κακοδαιμονίες, «αυτός φταίει, εκείνος μας τα χάλασε κ.λπ.. Με αυτά που λέω μη νομίσετε ότι με εκυρίευσε ρομαντική νοσταλγία γυρισμού στα παλιά. Τέτοια ονειροπολήματα είναι χείμαιρες. Η ζωή κυλάει και τα ποτάμια δεν γυρίζουν πίσω στις πηγές τους. Όμως θα ήταν και παραλογισμός να διακηρύττουμε τη ξέφρενη ορμή για τη κατάκτηση του αντικειμένου μας με όλα τα μέσα που μας παραχώρησε η τεχνική, δίχως το περιορισμό που επιβάλλει η ορθολογική άσκηση της κυνηγεσίας μας και η ανάγκη να σταθούμε ως κυνηγοί και να μην αφανιστούμε μαζί με τα θηράματα...

Ποιήματα του Άγγελου Ποιμενίδη

Στη μνήμη του Θρακιώτη δασκάλου, συγγραφέα, ποιητή, ιστορικού, πατριώτη και ιδεολόγο κυνηγού, για το πολύτιμο έργο που άφησε πίσω του και κυρίως για αυτό της κυνηγετικής λαογραφίας και παράδοσης του τόπου μας.

Επιμέλεια Πέτρος Πλατής

Ο λαγός

Κατατρεγμένε δαίμονα
Σε κάμπους και ρουμάνια,
Στα ξέφωτα στις πυκνωσιές
-αφτιά και μάτια άστατα-
εσένα κυνηγάνε!

Του κόσμου ανίλεοι εχτροί
αιώνια τάχουνε μαζί σου.
Αλίχτημα, ξεζούρλιασμα τρανό
στα χνάρια του φευγιού σου, μαύρε,
του σκύλου μου το ζόρισμα στενό
στο πόστο μου ο χάρος σε οδηγάει.
Στη ψύχραμη διπλοριζιά νεκρός...
στο θρίαμβο ο σκύλος μου σε σέρνει.

Η πηγούλα του βουνού

Νερό κρυστάλλινο βγάνουν τα έγκατά σου,
πηγούλα μου πανέμορφη και δροσερή.
Πυκνόφυλλη βαλανιδιά πιστά κοντά σου
τη χάρη σου σκεπάζει την ιδανική.

Τα δασοπούλια άφοβα μες τον κισσό σου
περίχαρα τραγούδια σου ψέλνουν μαγικά,
το κοπαδάκι κι ο τσομπανάκος ο δικός σου
σου σπάνουν από κάποτε τη μοναξιά.

Μα σαν πυρώνει το καυτό το καλοκαίρι
και σε φλογίζει η άγρια δίψα στη καρδιά
θα θυμηθώ τα απόμερά σου μάγα μέρη
στο θείο νάμα σου θα ρθώ να βρώ δροσιά.

Το σκύλο θα ποτίσω, θα πω κρύο νερό
και τον παράδεισό σου θα κάτσω να χαρώ.

Το καπρί

Στο πόστο μου στυλώθηκα ορθός
πριν ακουστεί προγκάσηδων φωνάρα,
ο σάλαγος, βοή κι ορυμαγδός

Ξεχύθηκαν τα αγρίμια για φευγιό
κι ένα καπρί, με ορθή τρίχα στη ράχη,
χαυλιά ολόρθα, ανήμερο θεριό,
ορθώνεται να δώσει τη μάχη...

Σαν είδε μπρος το ορμητικό σκυλί
του μπήχνει τα χαυλιά! Το ξεκοιιάζει
διώχνει τα άλλα με απότομη στροφή
μα ξάφνου με αντικρίζει και τραντάζει...
Το είχα στρώσει στον όπλου τη γραμμή
τραβάω τη μονή και τα τινάζει...

Αχόρταγος

Εβγήκε στο κυνήγι απ το πρωί
και γύριζε στους λόγγους όλη μέρα
τουφέκισε όσο βαστάει η ψυχή
νομίζοντας πως θα τα βγάλει πέρα.

Εσκότωσε μα κι έχασε πολλά
κουτσάθηκε κι αυτός και τα σκυλιά του
η νύχτα τον βρήκε στα βουνά
τυφλά αγνόησε τη συντροφιά του

Σκοτείνιασε, και χάνει τα δρομιά
σκοντάφτει, πέφτει, βρίζει κι αγριεύει
κι ακόμη τον αφήσαν τα σκυλιά,
το σπίτι ανησυχεί και τον γυρεύει.

Αλλοιά σου αχόρταγε κυνηγητή
Άσε το σπορ. Αλλού να ξεδιψάσεις.

Πρωτοχρονιάτικοι πόθοι

Μουντώσαν τα βουνά! Και ο Θρακιás
απανωτά τα χιόνια του στοιβάζει
χαρές και γιούρια της Πρωτοχρονιάς
που ο Θηρευτής ονειράτα ταιριάζει.

Οι μακρομύτες πέταξαν! Θαρθούν!
και τα νερά ταχιά θα κρυσταλώσουν.
Οι ρεματιές θα ακούσεις να βογκούν
με τουφεκιές και σκύλους που θα απλώσουν.

Γουρούνια θα κατέβουν από ψηλά
κοπάδια, που ο τόπος θα μαυρίσει.
Αλάθευτα τα χνάρια, μια χαρά
και στο φεγγάρι γεια, που θα φωτίσει.

Οι ντελικάτοι, ας παν για το “φιλό”
“τσιγλοκότσυφα, φάσσες, μες τα αλώνια”
καλούνε τα βουνά τον κυνηγό
να σμίξει την αντρεία του με τα χιόνια.

Ακριβοθώρητη

Ακριβοθώρητη μαγεύτρα, στους δρυμούς
γιατί λουφάζεις και ακατάδεκτη κοντά μας
δεν έρχεσαι σιμά, να σβύσεις τους καημούς
και τα καντά για σένανε ονειράτά μας.

Βαρυόμοιρη, τη μαύρη μοίρα σου μετράς
που στα μεγάλα σου τα μάτια κρυφοκλαίει
από μας μη γίνεις θύμα ξέφρενης χαράς
καθώς ο πόθος μας νυχτοήμερα το λέει!

Μα τώρα που ξημέρωσε πρωτοχρονιά
και σκέπασαν τη γη ασπροσέντονα τα χιόνια,
κατέβα μουσαφίρισα στη σφιχτοθαμνιά
«γουρλίδικα» να πω να παν με σε «τα χρόνια».

Θήρα: μια εναλλακτική καλλιέργεια

Η γεωργία

Τις τελευταίες δεκαετίες η έντονη προσπάθεια στον αγροτικό τομέα για μεγιστοποίηση των κερδών οδήγησε στην υπερπαράγωγή τροφίμων. Η έντονη εξειδίκευση των εκμεταλλεύσεων, η υπερβολική χρήση τεχνολογικών μέσων και η κατάρρευση των συλλογικών θεσμών στήριξης οδήγησαν σε υπερχρέωση, αδυναμία αυτοχρηματοδότησης και διαρκή προσδοκία για επιδότηση. Οι μικρές και μεσαίες εκμεταλλεύσεις δύσκολα μπορούν πλέον να ανταποκριθούν στο αίτημα για ανταγωνιστική, και μάλιστα σε διεθνές επίπεδο, παραγωγή.

Τα παραπάνω προβλήματα σε συνδυασμό με την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και της υγείας του ανθρώπου, έστρεψαν την ευρωπαϊκή αγροτική πολιτική μακριά από την παραδοσιακή έμφαση στην παραγωγή τροφίμων. Σήμερα, η γεωργία έχει εισέλθει στην εποχή της τέταρτης γεωργικής επανάστασης, στην οποία ζητείται από τους αγρότες να παράγουν, εκτός από γεωργικά προϊόντα, και «περιβαλλοντικά αγαθά». Έμφαση δίνεται πλέον σε εναλλακτικές, λιγότερο εντατικές χρήσεις γης, όπως η οργανική γεωργία, ο αγροτουρισμός και η θήρα. Στο πλαίσιο αυτό, σκοπός είναι η δημιουργία συνθηκών στις οποίες τα οφέλη από την πολλαπλή χρήση θα είναι περισσότερα από την εντατική χρήση.

Η θήρα

Η θήρα αποτελεί αρχέγονη δραστηριότητα του ανθρώπου με πολλαπλά οφέλη. Συνδυάζει την αποκομιδή τροφής υψηλής ποιότητας, την άσκηση του σώματος, των αισθήσεων και του νου, την απόκτηση γνώσεων, την ανάπτυξη κοινωνικών σχέσεων και την ψυχαγωγία. Σήμερα ασκείται από 220.000 Έλληνες, επιτρέποντας να χαρακτηριστεί το θήραμα ως ένα από τα κύρια αγαθά ή προϊόντα της ελληνικής γης.

Τις τελευταίες δεκαετίες η θηρευτική ζήτηση αυξήθηκε, ενώ η μείωση της έκτασης και η υποβάθμιση των ενδιατημάτων των θηραμάτων περιόρισαν τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα της θήρας ως «προϊόν».

Για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού οι κυνηγοί χρηματοδοτούν μέσω των τελών έκδοσης της αδειάς κυνηγίου τους πόρους του Ειδικού Φορέα Δασών (Ε.Φ.Δ.). Με το Νόμο 3208/03 οι πόροι του Ε.Φ.Δ. πρέπει να διατίθενται αποκλειστικά για την ανάπτυξη, προστασία και διαχείριση του δασικού και θηραματικού πλούτου και γενικότερα της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας, ενώ απαγορεύεται η διάθεση των πόρων αυτών για άλλους σκοπούς. Το Ελληνικό Δημόσιο δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στη νομοθετική αυτή επιταγή.

Για να καλύψει το κενό αυτό ο κυνηγετικός κόσμος αύξησε τις εισφορές του προς τις κυνηγετικές οργανώσεις, στις οποίες κύριο μέρος των χρημάτων διατίθενται σε δράσεις για την ανάπτυξη των πληθυσμών των θηραμάτων και της άγριας πανίδας.

Το ερώτημα

Μπορεί η θήρα από θύμα της ως τώρα ακολουθούμενης μονομερούς αγροτικής ανάπτυξης να αναδειχθεί σε εναλλακτική λύση – καλλιέργεια στα πλαίσια της ολοκληρωμένης διαχείρισης των γεωργικών οικοσυστημάτων;

Η απάντηση

Φυσικά, η θήρα αποτελεί ήδη εναλλακτική καλλιέργεια στην Ευρώπη και συμπληρώνει το εισόδημα του Ευρωπαίου γεωργού. Στην Ισπανία για παράδειγμα το αγροτικό σύστημα *par excellence* στην περιοχή La Mancha συνδυάζει γεωργία και διαχείριση μικρών θηραμάτων. Πέρδικες, αγριοκούνελα, σιτηρά, κρασί, ελιές και βοδινό κρέας είναι τα προϊόντα της ολοκληρωμένης διαχείρισης. Η οικονομία της La Mancha στηρίζεται από τη θήρα που ασκείται σε είδη της άγριας πανίδας που «καλλιεργούν» οι γεωργοί, προσφέροντας σε αυτούς ένα ικανοποιητικό εισόδημα.

Το δρόμο στην Ελλάδα τον έχουν υποδείξει και ανοίξει οι κυνηγετικές οργανώσεις μέσω των Προγραμμάτων Βελτίωσης των Ενδιαιτημάτων. Μέσω αυτών χρηματοδοτείται η εγκατάσταση καλλιεργειών για την προσφορά τροφής και κάλυψης στην άγρια πανίδα. Μόνο στη Μακεδονία και τη Θράκη καλλιεργούνται ετησίως 10.000 στρ. με ηλίανθο, σιτηρά, ψυχανθή κ.λπ. αποκλειστικά για τα θηράματα.

Η ανάγκη δράσεων στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η αγρο-περιβαλλοντική πολιτική δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί σε ικανοποιητικό βαθμό, αλλά και ο σχεδιασμός της, στις περισσότερες των περιπτώσεων, δεν καλύπτει τις ειδικές ανάγκες για την ανάπτυξη των θηραμάτων και της άγριας πανίδας. Τα Προγράμματα Βελτίωσης των Ενδιαιτημάτων τα οποία εφαρμόζουν οι κυνηγετικές οργανώσεις προσφέρουν ήδη οφέλη στο θήραμα, ωστόσο απαιτείται περαιτέρω ενίσχυση για τη χωρική και χρονική διεύρυνσή τους. Η ανάγκη επιπλέον δράσεων είναι απαραίτητη διότι:

- Οι Έλληνες κυνηγοί εκφράζουν προθυμία για τη στήριξη των έργων αύξησης των πληθυσμών των θηραμάτων.
- Στα γεωργικά οικοσυστήματα της Ελλάδας διαβιούν είδη με μεγάλη θηρευτική αξία όπως ο κολχικός φασιανός, η πεδινή πέρδικα, ο λαγός, το τρυγόνι κ.α..

Οι τρεις προτάσεις της ΚΟΜΑΘ

Για την ένταξη της θήρας στον προγραμματισμό για την αγροτική ανάπτυξη προτείνεται:

1. Η θεσμοθέτηση πλαισίου για τη δημιουργία συνεργασιών μεταξύ των οργανώσεων των αγροτών και των κυνηγών.
2. Η υλοποίηση προγράμματος εντοπισμού των κατάλληλων περιοχών για την ανάπτυξη των θηραματικών πληθυσμών. Στις περιοχές αυτές θα δίνεται προτεραιότητα στις χρηματοδοτήσεις βελτίωσης των ενδιαιτημάτων και των αγρο-περιβαλλοντικών προγραμμάτων.
3. Η πιστοποίηση των γεωργικών προϊόντων τα οποία παράγονται στις ανωτέρω περιοχές. Τα προϊόντα αυτά θα προβάλλονται και από τις κυνηγετικές οργανώσεις, ώστε να προτιμώνται από τους κυνηγούς οι οποίοι μαζί με τα μέλη των οικογενειών τους ανέρχονται σε ένα εκατομμύριο καταναλωτές.

Επιμέλεια κειμένου:

Χρήστος Σώκος, Περικλής Μπίρτσας, Γεώργιος Δέλλιος, Κυριάκος Σκορδάς

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ	ΤΑΧΥΔΡΟΜ. ΔΙΕΥΘ.	ΤΗΛ	FAX
ΑΙΓΙΝΙΟΥ	40 Εκκλησιών 12 60300 Αιγίνιο	2353023183	2353023163
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ	59300 Ταγ. Γεωργούλη 21 Αλεξάνδρεια	23330-24357	23330-24357
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ	68100 14 ^{ης} Μαΐου 35 Αλεξανδρούπολη	25510-25528	25510-31728
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ ΘΕΣ/ΚΗΣ	56123 Ελευθερίας 3 Θεσσαλονίκη	2310-733466	2310-724999
ΑΜΥΝΤΑΙΟΥ	53200 5ης Μεραρχίας 102 Αμύνταιο	23860-23068	23860-23068
ΑΞΙΟΥΠΟΛΗΣ	61400 Αξιούπολη Κιλκίς	23430-32515	23430-32515
ΑΡΓΟΥΣ ΟΡΕΣΤΙΚΟΥ	52200 Ν.Παπαθανασίου 15 Άργος Ορεστικό	24670-43373	24670-43373
ΑΡΙΔΑΙΑΣ	58400 Κύπρου 13 Αριδαία	23840-21649	23840-21649
ΑΡΝΑΙΑΣ	63074 Αρναία	23720-22648	23720-22648
ΒΕΛΒΕΝΔΟΥ	50400 Βελβενδός Κοζάνης	24640-32612	24540-32612
ΒΕΡΟΙΑΣ	59100 Περικλέους 2 Βέροια	23310-27495	23310-77495
ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ	58100 Αφ.Παπαϊωάννου 10 Γιαννιτσά	23820-23110	23820-25697
ΓΟΥΜΕΝΙΣΣΑΣ	61300 Γουμένισσα	23430-41874	23430-43513
ΓΡΕΒΕΝΩΝ	51100 Ελ. Βενιζέλου 7 Γρεβενά	24620-23696	24620-23696
ΔΕΣΚΑΤΗΣ	51200 Δεσκάτη	24620-32492	24620-32492
ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ	68300 Διδυμότειχο	25530-22674	25530-22674
ΔΟΞΑΤΟΥ	66300 Δοξάτο	25210-66008	25210-66008
ΔΡΑΜΑΣ	66100 Ηλείου 22 Δράμα	25210-34461	25210-34461
ΕΔΕΣΣΑΣ	58200 Κων/πόλεως 23 Έδεσσα	23810-22455	23810-22455
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	64100 Μακεδ/μάχων 1 Ελευθερούπολη	25920-22786	25920-22786

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

ΕΠΑΝΟΜΗΣ	57500 Πλατεία Ι. Μεταξύ 1 Επανομή	23920-42450	23920-42450
ΖΑΓΚΛΙΒΕΡΙΟΥ	57012 Ζαγκλιβέρι Λαγκαδά	23930-32042	23930-32042
ΘΑΣΟΥ	64002 Λιμενάρι Θάσος	25930-52888	25930-52888
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ	54631 Αμύντα 9 Θεσ/ νίκη	2310-278543	2310-229967
ΚΑΒΑΛΑΣ	65001 Ομονοίας 91 Καβάλα	2510-227452	2510-227452
ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ	63077 Κασσάνδρεια	23740-23397	23740-23397
ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ	52100 Πλατεία Καραβαγγέλη Καστοριά	24670-29387	24670-29387
ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ	60100 Ειρήνης Β πάροδος 1 Κατερίνη	23510-24877	23510-24877
ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	66033 Βενιζέλου 22 Κ. Νευροκόπι	25230-21041	25230-23006
ΚΑΤΩ ΣΤΑΥΡΟΥ	57014 Κ. Σταυρός	23970-61711	23970-61711
ΚΙΛΚΙΣ	61100 Μεταμορφώσεως 4 Κιλκίς	23410-28283	23410-28283
ΚΟΖΑΝΗΣ	50100 Αραπίτσης 47 Κοζάνη	24610-30477	24610-30477
ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ	69100 Παρρασίου 12 Κομοτηνή	25310-22885	25310-22885
ΛΑΓΚΑΔΑ	57200 Σ. Μπαρέτη 18 Λαγκαδάς	23940-23083	23940-23083
ΜΑΥΡΟΘΑΛΑΣΣΑΣ	62049 Μαυροθάλασσα	23220-30458	23220-30458
ΜΕΛΙΚΗΣ	59031 Μελίκη Ημαθίας	2331081054	2331081054
ΜΕΤΑΞΑΔΕΣ	68010 Μεταξάδες	25530-51714	25530-51714
Ν. ΖΙΧΝΗΣ	62042 Ν. Ζίχνη	23240-22214	23240-22214
Ν. ΜΟΥΔΑΝΙΩΝ	63200 Ν. Μουδανιά	23730-22377	23730-22377
ΝΑΟΥΣΑΣ	59200 Βύρωνος 19 Νάουσα	23320-28581	23320-28581
ΝΙΓΡΙΤΑΣ	62200 24 ^{ης} Ιουνίου 6 Νιγρίτα	23220-22709	23220-22709
ΞΑΝΘΗΣ	67100 40 Εκκλησιών 2 Ξάνθη	25410-22846	25410-22846
ΟΡΕΣΤΙΑΔΟΣ	68200 Ζαρίφη 65 Ορεστιάδα	25520-29780	25520-81792

ΟΡΜΥΛΙΑΣ	63071 Ορμύλια	23710-41904	23710 41904
ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ	63100 Πολύγυρος	23710-22734	23710-22734
ΠΟΛΥΚΑΣΤΡΟΥ	61200 Πολύκαστρο Κιλκίς	23430-23093	23430-23093
ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	66200 Προσοτσάνη	25220-23380	25220-23380
ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΟΣ	50200 Γράμμον 32Α Πτολεμαΐδα	24630-28811	24630-28811
ΡΟΔΟΠΟΛΗΣ ΣΕΡΡΩΝ	62053 Ροδόπολη Σερρών	23270-23133	23270-23133
ΣΑΠΩΝ	69300 Σάπες	25320-22501	25320-22169
ΣΕΡΒΙΩΝ	50500 Σέρβια	24640-22336	24640-22336
ΣΕΡΡΩΝ	62100 Τσαλοπούλου 19 Σέρρες	23210-23310	23210-23310
ΣΙΑΤΙΣΤΑΣ	50300 Σιάτιστα	24650-22206	24650-22206
ΣΙΔΗΡΟΚΑΣΤΡΟΥ	62300 Σιδηρόκαστρο Βασ. Γεωργίου 26	23230-22410	23230-22410
ΣΟΥΦΛΙΟΥ	68400 Σουφλί	25540-22525	25540-22525
ΣΟΧΟΥ	57002 Σοχός	23950-22750	23950-22750
ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	67062 Σταυρούπολη Ξάνθης	25410-22227	25410-22227
ΤΣΟΤΥΛΙΟΥ	50002 Τσοτύλι	24680-31491	24680-31491
ΦΕΡΩΝ	68500 Φέρες	25550-22350	25550-24800
ΦΛΩΡΙΝΗΣ	53100 Ελευθερίας 52 Φλώρινα	3850-28181	23850-28181
ΧΑΛΑΣΤΡΑΣ	57300 Χαλάστρα	2310-792635	2310-792635
ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΗΣ	64200 Χρυσούπολη Π. Τζιβελεκίδη 7	25910-23098	25910-23098

ΔΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

ΔΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ

A/A	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	ΤΗΛΕΦΩΝΟ
1.	Διεύθυνση Δασών Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	Λεωφόρος Γεωργικής Σχολής 46, Τ.Κ. 551 34, Καλαμαριά Τ.Θ. 22487	2310 409341
2.	Διεύθυνση Δασών Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης	Τέρμα Αργυροκάστρου Τ.Κ. 650 01	2510 461881, 409341, 409114
3.	Διεύθυνση Δασών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	Κτίριο Περιφέρειας ΖΕΠ Κοζάνης, Τ.Κ. 501 00	24610 53403
4.	Διεύθυνση Δασών Ν. Γρεβενών	Πλ. Ελευθερίας 1, Τ.Κ. 511 00	24620 87465
5.	Διεύθυνση Δασών Ν. Δράμας	Αγ. Κωνσταντίνου 1, Τ.Κ. 661 00	25210 32500
6.	Διεύθυνση Δασών Ν. Έβρου	Κανόνη 12, Τ.Κ. 681 00	25510 26145
7.	Διεύθυνση Δασών Ν. Ημαθίας	Αντ. Καμάρα 3, Τ.Κ. 591 00	23310 26385
8.	Διεύθυνση Δασών Ν. Θεσσαλονίκης	Ναυαρίνου 28, Τ.Κ. 551 31 Καλαμαριά	2310 409569
9.	Διεύθυνση Δασών Ν. Καβάλας	Τέρμα Αργυροκάστρου, Τ.Κ. 650 01	2510 461840
10.	Διεύθυνση Δασών Ν. Καστοριάς	Διοικητήριο, Τ.Κ. 521 00	24670 22995
11.	Διεύθυνση Δασών Ν. Κιλκίς	Αριστοτέλους 18, Τ.Κ. 611 00	23410 22658
12.	Διεύθυνση Δασών Ν. Κοζάνης	Κτίριο Περιφέρειας - ΖΕΠ Κοζάνης, Τ.Κ. 501 00	24610 53448
13.	Διεύθυνση Δασών Ν. Ξάνθης	Νομαρχία, Τ.Κ. 671 00	25410 66010
14.	Διεύθυνση Δασών Ν. Πέλλας	Διοικητήριο, Τ.Κ. 582 00	
15.	Διεύθυνση Δασών Ν. Πιερίας	Ηπείρου 10, Τ.Κ. 601 00	23510 45480
16.	Διεύθυνση Δασών Ν. Ροδόπης	3 ^η χλμ. Κομοτηνής - Αλεξανδρούπολης Τ.Κ. 691 00	25310 22894
17.	Διεύθυνση Δασών Ν. Σερρών	Υψηλάντου 3, Τ.Κ. 621 23	23210 22633
18.	Διεύθυνση Δασών Ν. Φλώρινας	Πτολεμαίων 1 - Διοικητήριο, Τ.Κ. 531 00	23850 45757, 24171
19.	Διεύθυνση Δασών Ν. Χαλκιδικής	Δασικό κτίριο, Τ.Κ. 631 00	23710 24272
20.	Δασορχείο Αλεξανδρούπολης	Σκρά 1, Τ.Κ. 681 00	25510 28326
21.	Δασορχείο Αριδαίας	Αριδαία, Τ.Κ. 584 00	2384 23236
22.	Δασορχείο Αρναίας	Αρναία Χαλκιδικής, Τ.Κ. 630 74	23720 21206
23.	Δασορχείο Βέροιας	Αντ. Καμάρα 3, Τ.Κ. 591 00	23310 77621
24.	Δασορχείο Γουμένισσας	Γουμένισσα, Τ.Κ. 613 00	23430 41207
25.	Δασορχείο Διδυμοτεύχου	Αδριανουπόλεως 1, Τ.Κ. 683 00	25530 22204, 25203
26.	Δασορχείο Δράμας	Αγ. Κωνσταντίνου 1, Τ.Κ. 661 00	25210 57837
27.	Δασορχείο Έδεσσας	Διοικητήριο, Τ.Κ. 582 00	23810 28342
28.	Δασορχείο Θάσου	Θάσος, Τ.Κ. 640 04	25930 51237, 58140
29.	Δασορχείο Θεσσαλονίκης	Χάψα 1, Τ.Κ. 546 26	2310 545585, 545595
30.	Δασορχείο Κ. Νευροκόπιου	Κ. Νευροκόπι, Τ.Κ. 660 33	25230 22239
31.	Δασορχείο Καβάλας	Τέρμα Αργυροκάστρου, Τ.Κ. 650 01	2510 461826, 461825
32.	Δασορχείο Κασσάνδρας	Κασσάνδρεια, Τ.Κ. 630 77	23740 22218
33.	Δασορχείο Κιλκίς	21 ^η Ιουνίου 207, Τ.Κ. 611 00	23410 22400
34.	Δασορχείο Κοζάνης	Κτίριο Περιφέρειας - ΖΕΠ Κοζάνης, Τ.Κ. 501 00	24610 53443, 53439
35.	Δασορχείο Λαγκαδά	Κ. Ηλιάδη 4, Τ.Κ. 572 00	23940 22336, 24024
36.	Δασορχείο Νάουσας	Γεννηματά 22, Τ.Κ. 592 00	23320 22280
37.	Δασορχείο Νιγρίτας	Αθ. Αργυρού 9, Τ.Κ. 622 00	23220 22450, 22445
38.	Δασορχείο Ξάνθης	Αδριανουπόλεως 4, Τ.Κ. 671 00	25410 26500, 22669
39.	Δασορχείο Πολυγύρου	Δασικό Κτίριο, Τ.Κ. 631 00	23710 21678, 22250
40.	Δασορχείο Σερρών	Τέρμα Ομόνοιας, Τ.Κ. 621 25	23210 46426
41.	Δασορχείο Σιδηροκάστρου	Ν. Ιντζέ 2, Τ.Κ. 623 00	23230 22384
42.	Δασορχείο Σουφλίου	Σουφλί, Τ.Κ. 684 00	25540 22221
43.	Δασορχείο Σταυρού Θεοφύλης	Σταυρός Τ.Κ. 570 14	23970 61203, 65118
44.	Δασορχείο Σταυρούπολης Ξάνθης	Σταυρούπολη, Τ.Κ. 670 62	25420 22218
45.	Δασορχείο Τροισυλίου	Τροισύλι, Τ.Κ. 500 02	24680 31613

ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ (έδρα: Αθήνα) Φωκίωνος 8 & Ερμού 10563 Αθήνα	210 323 1271 Φαξ 210 3222755 info@ksellas.gr
ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΕΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΕΣ	
Α' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΡΗΤΗΣ (έδρα: Χανιά) Πειραιώς 1-5, Κτήριο Πλάζα, 4 ^{ος} όροφος Χανιά 73131	Τηλ/φαξ 28210 98 147 φαξ: 98112 akotd@otenet.gr
Β' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΥΣ (έδρα: Μυτιλήνη) Βουρνάζων 10, 81100 Μυτιλήνη	Τηλ/φαξ 22510 25 259, 43185
Γ' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ (έδρα: Πάτρα) Κανάρη 22-24 26222 Πάτρα	2610 361671-2 346614, 361634 kyn-om-p@otenet.gr
Δ' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (έδρα: Αθήνα) Φωκίωνος 8 & Ερμού 10563 Αθήνα	210 323 1212, φαξ: 210 3232616 d.kose@otenet.gr
Ε' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ (έδρα: Ιωάννινα) Πυρσινέλλα 4, 45332 Ιωάννινα	Τηλ/φαξ 26510 22 109 e.kinigom@otenet.gr
ΣΤ' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ (έδρα: Θεσ/νίκη) Εθνικής Αντιστάσεως 173-175 55134 Φοίνικας Θεσ/νικης	Τηλ/φαξ 2310 477128, 473863 hunters@hunters.gr
Ζ' ΚΥΝΗΓΕΤΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ - ΣΠΟΡΑΔΩΝ (έδρα: Λάρισα) Παναγούλη 25, 41223 Λάρισα	Τηλ/φαξ 2410 282982 komthes@otenet.gr

ΠΑΝ-ΘΗΡΑΣ

Τα πάντα περί θήρας

ISSN: 1109-6004

COSMOLINE

Τα πάντα γύρω από την τεχνολογία !

ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

ΦΙΛΙΠΠΟΥ Β' 14 - ΚΟΖΑΝΗ

ΤΗΛ. 24610 39969 - 39966 FAX: 24610 39968